SCRIPTO=
RVM PVBLICE
PROPOSITORVM A GV=
ERNATORIBVS STVDI=
ORVM IN ACADEMIA
VVITEBERGEN=
SI

TOMVS SECVN=
DVS.

COMPLECTENS AN=
NVM M.D.LIII. ET TRES
SEQVENTES.

VVITEBERGÆ
EXCVSVS APVD HÆRE=
DES GEORGII
RHAVV.
ANNO M.D.LVI.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Eber, Paul

Scriptorum Publice Propositorum A Professoribus In Academia Witebergensi ..
. Tomus

Witebergae 1556
H.lit.p. 344 l-1/2
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10178696-4

ORNATISSIMO VIRO SAPIENTIA, ERVDITIONE AC VIRTVTE excellenti domino Hieronymo Bomgartnero Senatori Noribergensi Primario, suo patrono S. D.

BENEFICIORVM in me tuorum recordatio sæpe me commouit, ut cogitarem, quidnam à me profisciſci posſet, quo obseruantiæ meæ erga te, & gratitudinis qualecunq; testimonium ederem. Per autem opportune accidit, ut iuberer typis excudenda dare scripta illa, quę proximis his annis à gubernatoribus studiorum in hac Academia publicè propoſita, à me diligenter & ordine in unum uolumen collecta erant. Ea tuo nomini adscripta ad te mittere uolui, patrone ornatiſsime, ut tibi teſtatum facerem, me tuo-

rum meritorum memoriam constan-
ter tueri, & optare ardentissime, facul-
tatem mihi dari, maiori aliquo officij
genere declarandi meam in te pieta-
tem. Sic enim me loqui cogit tua sin-
gularis in me, & uere paterna benefi-
centia, qui semel me complexus, non
destitisti & monitis tuis confirmare, &
re iuuare, ut in semel cepto studiorum
cursu perseuerarem. Tibi igitur, ut
parenti alteri debebo, quod in literarũ
studio consecutus fuero. Nec uero ego
solus hoc de te merito tuo commemo-
ro, sed alij omnes, qui isthinc ad Aca-
demias mittuntur, te patronum com-
munem colentium pia studia agnoscũt
& prædicant. Istam tuam laudem uti-
nam & in patria nostra plures, & in
alijs opulentis ciuitatibus multi imita-
rentur. Esset profecto serio discentium
maior copia, & firmior spes à nobis
concipi posset, de propaganda hac do-
ctrinarum luce ad posteritatem, quæ
nunc ualde imbecillis tenet eos, qui iu-
dicio et prudentia ualent, quorum ego
querelas sæpe cum gemitu audio de-
plorans

plorantium huius ſeculi ingratitudi-
nem coniunctam cum flagitioſo con-
temptu rerum ſummarum,& ſingulari
beneficio Dei hac poſtrema ætate mun
di denuo excitatarum, quales ſunt do-
ctrinæ cœleſtis puritas tanta, quanta à
multis ſeculis non fuit in Eccleſia, &
linguarum facilis hoc tempore cogni-
tio,& lux cæterarum artium, quæ ad
explicationem doctrinæ Eccleſiaſticæ
neceſſariæ ſunt. Adde huc optimorum
librorum ex antiquitate in omnibus
linguis,& profeſsionibus maximam,&
nõ ita magno, ut olim, comparabilem
copiam, quibus quotannis fermè aut
alia ueterum ſcripta accedunt, quæ ex
latebris & ſitu in lucem extrahuntur,
aut ijdem Libri, qui prius mendoſi in
manibus diſcentium uerſati ſunt, corre
ctiores exhibentur. Nihil hic dicam de
profeſſorum induſtria, fide & in do-
cendo gratia, quam ſæpe audio ſupe-
riore ætate in ſcholis parem non fuiſſe.

Cum igitur Deus hanc tantam om-
nium doctrinarum lucem nunc denuo
accenderit, optimorum librorum co-

piam addiderit, uiros ad docendum idoneos & ſedulos ubiq; excitauerit, non ſine caſu mirantur aliqui, unde tanta ſit paucitas ſerio ac eo animo diſcentium, ut in ſtudijs literarum tam diu perſeuerent, donec ad maturitatem aliquam, & quaſi robur profectus peruenerint. Pleroſq; enim nunc uideas, qui ex ludis literarijs in patria egreſsi, antequam in primarum artium rudimentis & linguæ Latinæ uſu confirmati ſunt, ad Academias aduolare, ibiq; annum unum aut alterum commoratos mox inde ſe feſtinanter, ut ſolet canis ex Nilo bibens, rurſus abripere, & quaſi iam ſatis ad quaslibet functiones inſtructos, Scholarum aut Eccleſiarum gubernationes in ſeſe recipere. Hæc feſtinatio quanta ſecum incommoda ferat, & ſentiunt nunc Eccleſiæ, & ſentiet magis poſteritas noſtra. Nam qui ipſi in Scholis non plenè inſtituti & confirmati ſunt, ſed umbrã tantum aliquam doctrinarum ſecum & perſuaſionem eruditionis ex Academijs aſportarũt, quid illi poſtea pueri-

ciam

ciam cum fructu aliquo docere possūt? Quomodo eam ad proprietatem sermonis latini, cuius in prima institutione habenda ratio est præcipua, adsuefacient illi, qui nullum scribendi usum ipsi habent, & sine uicijs Grammaticis uix sententiam unam efferre queunt? Quomodo discipulos ad scribendos uersus & alia huiusmodi exercitia nullo modo in Scholis puerilibus negligenda deducent, quorum ipsi prorsus nullum degustarunt? Quos authores enarrabunt, quas artes explicabunt, qui ipsi infantes, impropriij, rudes, nullius authoris enarrationem integram audiuerunt, nullius artis fontes & Methodum totam cognouerunt? Tales igitur, cum diu pueritiæ præfuerunt, aut nihil apud illam effecerunt, quod temporis & sumptuum impendio dignum uideri queat, aut docuerunt cum pudore & dispendio temporis rursus dediscenda, unde multi postea ex auditoribus desperatione & indignatione moti, studia prorsus abijci-unt. Sed multò maius periculum est

abſijs, qui uix dum informato aliquo inſtudijs profectu ex Academijs diſcedunt, ſi mox ad Eccleſiaſtica munera euehantur. Hi uero cum & ætate ſint feruentiores, & perſuaſione doctrinæ uana inflati, & tunc etiam authoritate miniſterij Eccleſiaſtici muniti, qualia tentent, quam acerbe de ſemel conceptis ſuis opinionibus dimicent, quam non facile alios uſu, ætate, doctrina peritiores audiant, adeò non libet commemorare, ut non ſine acerbiſsimo dolore deplorem, id nos multarum Eccleſiarum turbatione experiri.

Magna ſunt hæc incommoda, quæ dixi Scholis & Eccleſijs afferri ab ijs, qui ex Academijs egreſsi ante, quam in doctrina confirmati ſunt, mox ad docendos & regendos cœtus adhibentur. Sed maiora adhuc dicenda reſtant. Nam niſi huic malo tempeſtiue remedium inuenient ij, quibus rerum tantarũ cuſtodia & conſeruatio mandata eſt, per hanc tumultuariam diſcendi rationem, & immaturam ac præcocem, ut ſic loquar, eruditionem uel

δοξοσοφίαν potius, rursus amittemus & cœlestis doctrinæ puritatem, & cæterarum artium, linguarum & disciplinarum lucem. Nam si puericia in primis ludis, non solum male instituetur, sed & hanc opinionem uel ex sermonibus, uel exemplis suorum præceptorum imbibet, sufficere breue tempus in Academijs, ad consequendam tantam eruditionem, quanta accessuro ad gubernationem Scholarum, Ecclesiarum, Rerum publicarum satis sit: quotus quisq; erit, qui cum uituperatione & risu aliorum festinantium, hærere in Scholis usq; ad solidiorem in studijs profectum audebit? Quis adsiduitatem præstabit auscultationis longioris, & lectionis domesticæ assiduæ? Quis exercitationis styli, memoriæ, pronunciationis laborem molestissimũ suscipere omnino aut perferre paulò diutius uolet? Quis sui temporis aut rei adeò prodigus erit, ut illa impendere diuturnioribus studijs dignetur, si persuasus sit, uel leuissimam literarum cognitionem, uno, uel ad summum alte-

ro anno, obiter tamen & ſegniter hauſtam, pro ſolida eruditione, ad cuiuscunq; muneris gubernationem ſufficere? Hac deinde perſuaſione inualeſcente magis, augebitur indoctorum numerus, negligentur neceſſaria in Scholis exercitia, ac non modo obſcurabuntur artes merito uocatæ liberales, ſed etiam propter ipſam ignorantiam, ut fit, ab indoctis publicè & priuatim extenuabuntur, contemnentur & exagitabũtur, negligentur linguarum ſtudia, intercidet proprietatis in ſermone cura, ex quibus rebus obſecro quid ſequi aliud poterit, quã obſcuratio, & tandem amiſsio huius lucis doctrinæ cœleſtis, quæ ſingulari Dei dono hac poſtrema mundi ætate iterum accenſa, hactenus in Eccleſijs harum regionum fulſit?

Cum igitur hæc præpropera & nimis feſtina diſcendi ratio tantorum bonorum iacturam pariat, & tantam malorum ſegetem in Eccleſiam importet, cauſas illius & cognoſcere & tollere debebant ij, qui ad rerum gubernacula ſedent. Duo

Duo autem ſunt præcipuè, quæ ſolidiorem in ſtudiis profectum hoc tempore impediunt, Primum quod ex locupletiorum filiis pauci ſtudiis adhibentur, & ſi qui ad Academias mittuntur, eam ex parentum ſuorum ſermonibus opinionem de diſciplinis his, ſecum illuc afferunt, ut eas aut inutiles ſibi, aut ſuo genere, fortuna, opibus indignas exiſtiment. Certe probroſiſsimum ſibi fore credunt, ſi aut Philoſophiæ, aut linguarum, aut doctrinæ cœleſtis ſtudio ita incumbant ſerio & aſſidue, ut eorum uſus aliquis tandem ad gubernationem Scholæ aut Eccleſiæ eſſe poſsit. Apud paulò enim pecunioſiores nomen Theologi tàm ignominioſum habetur, ut malint ſe quiduis quam Theologos, aut Philoſophos uocari. Hoc modo fit, ut ñ, qui opibus inſtructi, perſeuerare in ſtudiis poterant tamdiu, donec ſolidos fructus eruditionis ſibi compararent, nihil conſequantur eiuſmodi, quod ad conſeruationem & propagationem artium & cœleſtis doctrinæ uel leuiter ſaltem conducere poſſet. Alte-

Alterum genus eſt ſcholaſticorum, qui etſi diſcendi cupiditate flagrant, & ingenijs ſæpe magis quàm locuple-tum filij ualent, ut pote minus delicijs & licentiore educatione fracti ac debi-litati, tamen propter egeſtatem perdu-rare in Scholis diutius nõ poſſunt. Sed uix exiguo aliquo uiatico impetrato à parentibus aut alijs, in Academiam profecti, raptim omnia ac tumultuarie diſcunt, multitudine lectionum ſeſe onerant, tanquàm non diu doctos le-ctores audituri, nullam domi eorum, quæ publicè audita ſunt, repetitionẽ, nullam bonorum authorum lectio-nem priuatam, linguæ diſcendæ & imi-tationis cauſa, inſtituunt, ſtyli crebrum uſum & alia neceſſaria exercitia, occu-pati publicis lectionibus, omittere co-guntur.

Hæc cum exiguum tempus in Aca-demijs ſine magno fructu, & quod nunc à multis fit, ſine priuato ſtudio-rum inſpectore & gubernatore feſti-nanter, & ſuo iudicio fecerunt, mox diſtituti ſumptibus, ex Academijs diſ-

cedunt,

cedunt, & qui ex ipſis modeſtiores, ſui profectus tenuitatem agnoſcunt, uerecundia abſterriti, profiteri literas non audent, & ad quodcunqꝫ genus uitæ aliud tranſeunt. Alíj audaciores mox functiones quærunt, easqꝫ adepti ita gubernant, ut ſæpe illa incommoda eueniant, quæ ſupra enumerata ſunt. Atqꝫ ita fit tandem, ut pauciſsimi ita ſolida artium doctrina inſtructi ex Academijs abeant, ut ſperare poſsis, eos ad tuendam poſſeſsionem diſciplinarum, multum adiumenti allaturos eſſe.

Decebat autem utriqꝫ malo remedium quærere uiros authoritate & ſapientia eminentes, ut & locupletes ciues lege aliqua cogerentur, ut ex liberis idoneos ad diſcendum, literarum ſtudio ſerio adhiberent: & ciuitates tenuiorum ciuium filios, quorum ingenia præ cęteris pueris probarẽtur, publicè alerent in Academijs, tam diu, donec artes integre pernouiſſent, & exercitationum crebritate, ac aſsiduo uſu doctrinam ita confirmaſſent, ut etiam ætate iam matura, & iudicio melius

forma-

formato, maiore cum ſpe fructus ad-
hiberi publicis functionibus poſſent.
Hoc patriæ noſtræ ſenatus, te pauciſq;
alijs hortãtibus, laudabiliter hactenus
fecit, quod ſi aliæ ciuitates imitarentur,
ſpes eſſet, poſſe retineri, & ad poſteros
noſtros ſaluam tranſmitti poſſeſſio-
nem puræ doctrinæ diuinitus patefa-
ctæ, & artium illi coniunctarum. Sed
ſi, ut multæ hactenus potentiſsimæ ci-
uitates fecerunt, nihil uolent conſer-
uandis bonarum artium, & linguа-
rum Eccleſiæ neceſſariarum ſtudijs im-
pendere, cum aulæ quoq; iam minus
curent literarum propagationem, ex-
perientur breui & puericiam ſuam in-
fœliciter inſtitui, & Eccleſias ab in-
doctis, audacibus, factioſis concionа-
toribus miſere & periculoſè turbari.

Hæc ego fortaſsis intempeſtiuè ad
te ſcribo uirum ſapientem, & hæc peri-
cula poſteritatis multo perſpicaciſsimè
prouidentem, ſed quia tales præce-
ptorum meorum querelas quotidie
audio, non poſſum non ipſe quoq;,
qualiſcunq; ſum, miſeria & metu
commu-

communium malorum affici, & cohorresco, quoties cogito, qualis confusio opinionum & cæcitas secutura sit, si hæc pulcherrima doctrinarũ lux negligentia nostra pudenda, & detestanda ingratitudine extinguatur. In primis autem dolendum esset, Academias recte constitutas dissipari, sicut earũ interitum multi cordati uiri non leuibus moti coniecturis timere incipiunt, & multi hoc tempore eas partim suis scriptis ad uulgus, partim sermonibus apud Principes & aularum rectores ita deformant, ut hoc ipsum studiose quærere & optare uideantur, ut sedes piorum studiorum uastentur. Hi uniuersi quàm præclare de Ecclesia & posteritate tota merituri, & quam rationem Deo autori tantorum munerum reddituri sint, si conscientia dissipatarum Scholarum se onerauerint, uiderint ipsi. Me quidem hic metus impulit, ut omnia præceptorum meorum scripta publice proposita, studiosius, uel etiam curiosius transcriberem & asseruarem, in quibus multas cernebam salutares commo-

commonefactiones de rebus grauiſsi-
mis contineri, quæ cum aliqui mihi
hortatores eſſent, ut typis uulgari ſine-
rem, quorum authoritatem aſpernari
non debebam, facile ſum eis obſecu-
tus, & ſpero has quamuis exiguas
miculas ab aliĳs neglectas, à quibuſdam
etiam ſpretas & conculcatas, à me uero
collectas, metu penurię talium utilium
admonitionum, aliquibus doctis gra-
tas fore, cupientibus etiam huius Scho
læ, quaſi hiſtoriam quandam horum
proximorum annorum cognoſcere.
Has pagellas ad te mitto, ornatiſsime
Patrone, reuerenter orans, ut hoc me-
um ſtudium in re, ut uidetur, tenui,
tuo iudicio, quod ego maximi facio,
approbes, & uoluntatem declarandi
meam erga te obſeruantiam, boni
conſulas. Bene uale. VVite-
bergæ menſe Auguſto,
Anno 1556.

Michael Maius
Noribergenſis.

Scripta

SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA A PROFESSORIBVS IN ACADEMIA VVitebergensi, Ab Anno M. D. LIII. & deinceps.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MAGNVM DECVS *est, utile hominum uitæ, ars Medica. Et cùm ad artem accedunt in Medico fides, assiduitas, morum integritas, talis uir omnium beneuolentia & honore dignus est. Ac talem esse Iohannem Straub non solum hæc ciuitas, sed etiam uicinia nouit. Quantum Alexander Macedo credidit suo Medico, à quo intrepidus in morbo periculoso pharmacum accepit, quanquàm Medici fides accusata fuerat: Tantum huic Iohanni Straub tutò credi potest, qui quidem ornamenta adiunxit, ueram agnitionem & inuocationem Dei, & uirtutes honesto patrifamilias conuenientes. Cum pudicissima coniuge modestè, & summa concordia uixit, & liberos piè erudiri curat. Nunc igitur, postquàm Deus coniugem ipsius ex hac mortali uita euocauit,*

& ſua cauſa, & propter paruam ſobolem magno in luctu eſt. Sed ſcit homines non caſu uiuere, aut ex uita diſcedere, præſertim pios, ut ſcriptum eſt: Omnes capilli capitis ueſtri numerati ſunt. Deo igitur obtemperat, & conſolationes diuinitus traditas ſibi proponit, quarum hæc præcipua eſt: Beati mortui qui in domino moriuntur. Vera inuocatione Deum coluit matrona Regina (Id enim ipſi nomen fuit) in toto uitæ ſpacio. Et nunc morbi tempore, erecta fiducia filij Dei, & ſpe uitæ æternæ, ſeſe, maritum, ſobolem, Eccleſiam & patriam aßiduis uotis Deo commendauit, his uotis ſignificans & tranquillitatem animi, & initia ſalutis æternæ in ipſius anima iam accenſa eſſe. Fiet autem funus hodie hora 12. ad quod conuenire ſcholaſticos pium eſt, idq; ut faciatis uos adhortor, & ibi ſinguli ſeſe Deo commendent. Die 30. Iulij Anno 1552.

DE ECLIPSI SOLIS ANNI M. D. LIII. QVÆ ERIT DIE 14. Ianuarij mane poſt horam ſeptimam, ut Germanico more numeramus.

CRas cùm Phœbus equos Eoo cardine ducet
Limen Horizontis iamq; ſubire uolet.
Aduehet huc Lunam ſinuoſi cauda Draconis.
Iliaci pueri quam trahit urna modo.
Et ſoror

Et ſoror inuoluet cæca caligine Solem,
Ad terram radios nec ſinet ire uagos.
Accedunt comites Venus ac Atlantide natus,
Aerijsq; augent ſæua uenena plagis.
Horridus hinc ſequitur truculento Falcifer ore,
Et ſpargit longæ ſemina plura luis.
At cum nos toties moneant cœleſtia ſigna,
Iudicium metuant pectora noſtra Dei.
Atq; pijs uotis & ſupplice uoce petamus,
Vt Pater æternus triſtia fata leuet.
Æterni ſoboles ô Chriſte & imago Parentis,
Qui Mediatorem uerè agis ante Deum.
Numine propitio clades lenito futuras,
Et tua nos ſemper dextra benigna tegat.
Inter nos aliquem uerbo tibi collige cœtum,
Cuius ſanctifices flamine corda tuo.
Diſcentumq; greges & noſtros protege nidos,
Dum ruit in pœnas mundus ubiq; ſuas.
Orphana turba ſumus, nobis ſpes unica Chriſte es,
Noticiam extingui non patiare tui.

Ioſias Menius Dantiſcanus.

IN PRAELECTIONEM LIBRI OFFICIORVM CICERONIS.

GAudia diffuſo ceu pectore concipit heros
Dulichius, patriæ fama decusq; ſuæ.

Cum poſt deuictos hoſtes, Troiamq́; ſubactam
Languidus ingreditur cognita tecta ſenex.
Sic ego Gymnaſij poſt multa incommoda noſtri,
Lætor conſpectu, docta iuuenta, tuo.
Iamq́; nouem gaudent, ductæ ex Helicone ſorores,
Agmina in alueolis quod ſua iuncta uident.
Quæ magno ſtudio doctrinæ ſemina ſpargunt,
Ingenuasq́; artes turba profeſſa docent.
Conſcia uicina eſt regio teſtisq́; laborum,
Quos Schola conatu præſtitit iſta ſuo.
Ergò non mirum ſi grata mente precamur,
Vt Deus hanc propria protegat ipſe manu.
Ne diſpergatur bellis peſtisq́; ueneno,
Hactenus & quibus eſt ipſa fugata malis.
Fungitur at quia nunc conſueto munere Lector
Quilibet, officium perſequiturq́; ſuum.
Me promptum impoſiti ratio quoq; muneris urget,
Prodire in noſtræ pulpita docta Scholæ.
Cumq́; ego Marcelli partes ſim iuſſus obire,
Qui mihi præceptor, qui mihi amicus erat.
Illius ipſe ſequar ſtudio ueſtigia, quantum
Ingenij patitur paruula uena mei.
A Latio incipiam ſcriptum Cicerone libellum,
Qui nos uirtutes officiumq́; docet.
Diſputat & quid ſit uirtus, rectumq́; bonumq́;,
Tempore quid quouis conueniatq́; loco.
Inde rudis poterit mores formare iuuentus,

Virtu=

Virtutisq; ſibi conciliare decus.
Omnia ſub nitido quæ continet æthere mundus,
Exigua tandem ſunt peritura mora.
Viribus hæc rigidæ ſunt omnia ſubdita mortis,
Extremo uirtus inclyta fine caret.
Huic cedat cenſus, cedat quoq; nomen auorum,
Cùm uirtus magnos conſpicuosq; creêt.
Hæc uos inuitet, uos extimuletq; trahatq;,
Qui ſtudijs eſtis dedita turba pijs.

ET de mutatis formis quæ carmina ſcripſit
Pelignus uates, grex ſtudioſe, legam.

SEd Deus alme tuo qui nutu cuncta gubernas,
Quiq; nequis iuſtus facta nefanda pati:
Da precor, ut quæ nunc Germania diſſidet armis,
Quæq; fremit bellis pace fruatur humus.
Et tege clementer cœtum tua iuſſa colentem,
Fama tui ut poſſit nominis ampla coli.

Georgius Cracouius Pomeranus

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS LAVRENtius Lindeman Doctor Iuris.

VEtus conſuetudo ſupplicum hæc fuit, ſedere ad aram, & puerum filium principis tenere, & oſtendere patri, ac obteſtari patrem per amorem filij, ut ſupplici parceret. Hunc morem à

primis parentibus acceptum esse consentaneum est, qui multos politicos ritus uoluerunt esse commonefactiones de diuinis rebus.

Ita nunc pij in multis regionibus in magno dolore sedent ad aras, & supplices orant Deum propter filium, ut seruet Ecclesiam, & pias familias, coniuges & paruos natos in ea, nec sinat bellis ciuilibus & Turcicis fieri uastationes, & deleri doctrinam & disciplinam. In hoc numero supplicum præcipuè Scholasticos esse oportet, & ueris gemitibus petere à Deo propter filium, ut & seruet Ecclesiam, & seruet ipsos in ea, & abscondat eos, ut Dauid inquit, in tabernaculo suo & ad aram.

Sint igitur mores modesti, & non impediant inuocationem & cogitationem de communibus miserijs, & præcipuè Ethnicos ludos omittamus, quos à Lupercalibus & Bacchanalibus uulgi stultitia accepit.

Tanta est autem grauitas in his, qui præsunt militibus, ut hoc mense prohibuerint tales ludos. Quantò magis nostrum ordinem decet modestia, qui scimus debere nos adfici dolore Ecclesiæ, & adsiduis uotis nostram & aliorum salutem Deo commendare? Scimus enim in concione Amos taxari duriciem & ἀσοργίαν eorum, qui non lugent propter contritionem Ioseph, id est, propter uastationem tribuum, quæ à Ioseph propagatæ erant.

Seuerè

Seuerè igitur prohibemus nocturnas discurſationes & uociferationes, ac mandamus, nequis ullo tempore uel inter diu uel noctu perſonatus in plateis uagetur, ac ſemper prorſus omitti præcipimus ludum teſſerarum, qui cum muſitatione exercetur, quæ & per ſeſe indecora eſt, & hoc tempore propter ſuſpicionem inſidiarum uitanda eſt.

Cogitate, quanto in dolore fuerint pij in Iudæa, cum in ea urbe Ieroſolyma, ubi Templum erat ueri Dei, quod in toto genere humano unicum erat, Bacchanalia celebrari uiderẽt. Ac citò ſecuta eſt pœna. Nam mox poſt Bacchanalia proximo menſe deleti ſunt Ethnici, & recuperatum eſt Templum. Omittamus igitur Ethnicos ludos, plenos petulantiæ, & ſimus modeſti, & metuamus pœnas, ac pectora ad inuocationem exuſcitemus.

Te igitur fili Dei Domine IESV CHRISTE oramus, ut & colligas tibi perpetuò Eccleſiam inter nos, & nos ſerues, doceas, gubernes & protegas, qui dixiſti: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam uos. Die 5. Februarij.

LECTORI S. D.

Confirmemus in animis noſtris ueras de Deo, & de prouidentia ſententias, cogitatione doctrinæ & inuocatione DEI, ac agnoſcamus

cùm alia beneficia Dei, quantum possumus, tùm uerò hoc summum, quòd immensa bonitate colligit inter nos æternam Ecclesiam, propter filium & per eum, nec sinit eam prorsus deleri inter tantos imperiorum tumultus, & in tantis confusionibus rerum humanarum, & sciamus uelle Deum esse cœtum, qui de ipso testimonium in genere humano dicat, & ei obediat. Colligit autem hũc cœtum uoce doctrinæ, quam quia literis mandari uoluit à Prophetis et Apostolis, uult esse conuentus docentium & discentium, ut legi, & enarrari populo scripta possint. Et ut fontes inspici possint, cognitione linguarum opus est. Et in enarratione adhibenda est ars seu ratio ordine docendi, sicut iubet Paulus, ὀρθοτομεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ad hæc præparanda sunt ingenia Scholasticis exercitijs, & eadem doctrina sæpe repetenda est, sicut uerè de omnium artium studijs Epictetus monet: ἐιδέναι χρὴ ὅτι οὐ ῥᾴδιον δόγμα παραγενέσθαι ἀνθρώπῳ, ἐι μὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ αὐτὰ καὶ λέγῃ καὶ ἀκούῃ καὶ ἄμα χρῶτο πρὸς τὸν βίον. Itaq; ut & me & alios exerceam, pertexam inchoatam enarrationem locorum Theologicorum, qui hoc consilio scripti sunt, ut summam doctrinæ, quæ est Ecclesiæ propria, ordine & perspicuè recitent, & sint uelut tituli, qui materias indicant, quas continent libri Prophetici & Apostolici, ut fieri solet in prima κατηχήσει. Vt enim ser-

mo

mo Propheticus & Apostolicus intelligatur, necesse est initio uocabula Ecclesiæ propria interpretari, & definitionibus ac diuisionibus illustrare. Tales aliqui libri semper in Ecclesia fuerunt, & optandum esset, talem κατήχησιν extare, editam pia deliberatione multorum eruditorum. Iudicamus autem in hoc libro consensum harum Ecclesiarum recitari, quem etsi terribili specie Baltica Gorgon labefactare conatur, tamen uincet ueritas. Et filium Dei, qui quod in agone precatus est, ut faciat æternus Pater, ut unum simus in ipso, idem adhuc precatur, oramus, ut nos doceat, & gubernet, & seruet has Ecclesias, & earum consensum tueatur. Nos quoq; sciamus, hoc officio Deum uelle coli, studijs ueræ doctrinæ, & uelle aliquos esse, qui de ipso testimonium in genere humano dicant, confirmatos uera doctrina. Ad hanc nos militiam cùm uocarit, hos docendi & discendi labores amemus, ut testimonium de Deo dicamus. Melius in hac uita fieri quid potest? Hæc publicè significaui, ut si qui me audire uolent, conueniant in auditorio cras hora quarta.

Tilemanus Heshusius
Vuesaliensis.

VICERECTOR ACADEMIÆ VVITBERGENSIS
PAVLVS EBERVS.

ANNO 1553.

FAmilia uetus est & honesta in hoc oppido, nomine MATTHÆI, quæ labores gubernationis longo iam tempore sustinet, & uirtutem maiorum partim ipsi cognouimus, partim prædicari ab excellenti uiro domino Pontano Doctore Iuris audiuimus, cui cum his fratribus qui adhuc uiuunt, familiaritas longa fuit. Decet autem & uirtute præditis fauere, & ijs, qui labores gubernationis sustinent, gratitudinem præstare. Cùm uerò hac nocte ex hac uita euocata sit honesta matrona, quæ Deum uera pietate coluit, coniunx honesti uiri Basilij Matthæi, hortamur omnes scholasticos, ut hodie hora 4. ad funus ante ædes Basilij Matthæi conueniant, ubi singuli nostram & publicam salutem Deo commendemus, & ostendamus, nos familiæ labores, quos in gubernatione diu iam perferunt, agnoscere. Debetur omnino gratitudo his, qui communi utilitati seruiunt. Datæ die 2. Martij 1553.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia VVitebergensi, Martinus Simon Brandeburgensis Lectoribus S. D.

EST uetus antiquis sententia tradita scriptis,
Dedita quam studijs pectora scire decet.

Condi=

Condiderit primos Deus hac quod luce parentes,
Cùm fluerent ſpacio noxq́; diesq́; pari.
Iamq́; receſſerunt annorum millia quinq́;,
Quingentis annis luſtra ſed adde tria.
Et decimum ſextum iamnunc Sol inchoat annum.
Phrixæi pecoris lucida ſigna tenens.
Hocq́; die deinceps pura concepit in aluo
Æterni Gnatum uirgo pudica Patris.
Luce ſalutaris qui uictima factús eadem,
Pro nobis ſoluit debita λύτρα Patri.
Talia multa piæ debent expendere mentes,
Dum redijt ſacro lux peragenda die.
Ac ueluti primis mundi ſeruauit ab annis
Aſſiduè cœtus conditor ipſe ſuos,
Qui legemq́; Dei promiſſaq́; dulcia norunt,
Et mediatorem qui coluere fide:
Sic quoq; poſtremo deleri tempore mundi
Impius in toto Mars licet orbe uelit:
Noſtra tamen, Chriſto confiſi, corda leuemus,
Spesq́; hominum mentes erigat iſta pias.
Agmina diſcentum noſtro quod protegat æuo,
Quæ celebrant uero nomen honore Dei.
Vtq́; ſuos cœtus clementi numine ſeruet,
Dæmonis & contra uimq́; doloſq́; tegat,
Aſſiduo gemitu feruentia uota feramus,
Atq́; Dei crebra uoce rogemus opem.
Gnate Dei, æterni uerbum fulgorq́; parentis,

Qui

Qui uera à nobis uis pietate coli,
Ne ſinito lucem doctrinæ tempore noſtro
Extingui, ueram noticiamq; tui.
Nos quoq; , quos ſtudijs Deus his præfecit honeſtis,
Impoſiti memores muneris eſſe decet.
Ergò doctrinam nunc explorabimus horum,
Cenſuram noſtram qui ſubijſſe uolent.
Non labor his noſter , non officioſa uoluntas
Deerit , ubi dederint nomina more Scholæ,
Hæc modo ſit bonitate tua Myrmecia tecta,
O Chriſte æterni Gnate & imago Patris.
Die 25. Martij, Anno 1553.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI M. MARTINVS SIMON.

SCribit Nicephorus anum Eliſabeth coniugem Zachariæ cum infante filio Iohanne trans Iordanem fugiſſe, & fuiſſe abditam in ſpelunca montis, cum Herodes iuſsit interfici infantes in Bethlehem & uicinia. Eo tempore adhuc uixit Zacharias , qui cùm eſſet ſacerdos, manſit in ſtatione, ablegata familia magno cum dolore. Eo tempore qualis fuerit Eccleſiæ ſpecies , conſiderate. Tyrannus Herodes exercebat manifeſtam ſæuiciam in populo Dei. In templo dominabantur Phariſæi & Sadducæi. Interea

terea tamen reliquiæ erant Zacharias, Ioseph, Cleophas, Maria, Elisabeth, & alij multi homines, sed spreti & sine imperio, imò aliqui etiam pulsi suis nidulis, & abditi in specubus. Hac nos imagine in huius temporis miserijs consolemur. Quanq̃ multa pericula sunt in conspectu, tamen certò speremus filium Dei seruaturum esse has Ecclesias, in quibus uocem ueræ doctrinæ sonamus. Erunt aliquæ latebræ Elisabeth & infantuli. Hac spe facimus operas scholasticas necessarias Ecclesiæ.

Cùm autem hodie in publico examine exploranda sit eruditio eorum, qui nunc testimonium doctrinæ petiuerunt, oramus, ut Doctores & Magistri in auditorium Medicorum hora 12. ueniant. Moueat etiam nos historia Zachariæ, ut libentius conueniamus. Sic consentaneum est Simeonem, Zachariam, Elisabeth, Mariam, & similes, in illis publicis calamitatibus sæpius conuenisse, ut pijs colloquijs leniren-tur dolores, ut dicitur: ἡδύγε φίλων λόγῳ ξυὶ τοῖς λυπουμένοις.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS LAVRENtius Lindeman Iuris Doctor.

ANnus hic est à primo Paschate, quod Israëlitæ exituri ex Ægypto, celebrarunt, 3062. Tot annos continua serie & seruauit filius

Dei

Dei Ecclesiam suam, & agnoscere ac celebrare eam sua beneficia uoluit. Seruabit etiam deinceps hanc ipsam ob causam, ne in genere humano extinguatur uera ipsius noticia, & inuocatio Dei. Sed proh dolor, ut Sol medio die lucem amisit, & contra naturæ ordinem subitæ tenebræ fuerunt, cum in cruce filius Dei penderet: ita in hac mundi senecta tristes tenebræ erunt in magna parte generis humani. Quis non cohorrescat cogitans, cum filius Dei tàm illustribus testimonijs, reuiuiscens ipse ex morte, & resuscitato magno agmine mortuorum, ostenderit suam doctrinam ueram esse, Cùmq; Apostolorum uoce propagata sit ferè in toto orbe, nunc rursus in Asia, Syria, Chaldea, Persia, Ægypto, & maxima parte Africæ penè funditus deletas esse Ecclesias, & derideri sacrificium filij Dei & Resurrectionem. Et in Europa Pontifices & Reges obscurant doctrinam de beneficijs filij Dei, & de uera inuocatione. Reliqua est exigua multitudo in hac horrida Boreæ ora, quæ pulsam ex Asia, Africa, & magna Europæ parte uocem Euangelij sonat. In his reliquijs quanquàm & hæ uariè lacerantur, tamen regnat filius Dei resuscitatus, et ut semper in nobis regnet, assiduis uotis eũ oremus, sicut orabant discipuli, qui dixerunt: Mane nobiscum Domine, quia aduesperascit.

Etsi autem quotidie necesse est cogitare pios in inuocatione, quare filius Dei mortuus sit, quare reuixe-

reuixerit, ubi & quomodo regnet, tamen iam in Pa-
ſchate maiore intentione hæc cogitanda ſunt, agendæ
gratiæ Deo, quòd hoc modo Eccleſiam æternam col-
ligi uoluit, & petendum, ut uerè in nobis regnet, id
eſt, ſeruet inter nos miniſterium Euangelij, et ipſe ſit
efficax uoce Euangelij in nobis, flectat ad ſe noſtra
pectora, ſeruet & protegat aliquos cœtus inter has
mundi ruinas, ſanctificet nos Spiritu ſuo ſancto, ſit
deprecator apud æternum Patrem pro nobis, ſit
Emmanuel, defenſor & ſeruator noſter. Id eſſe ipſi-
us regnum in hac uita certum ſit nobis, nec de eo co-
gitemus, ut Homerus pingit deos ocioſos conuiuia
agitantes.

Cùm Paulus ait, traditurum eſſe regnum
Deo Patri, ſignificat collectionem Eccleſiæ in hac
uita propriè filij regnum eſſe, in quo uidelicet uoce
Euangelij eſt efficax, eſt deprecator, defenſor &
ſeruator. Poſtea tradet regnum æterno Patri, id
eſt, adducet uniuerſam Eccleſiam in conſpectum eius,
ut ipſa diuinitas iam ſine miniſterio Euangelij, ſine
interceßione, ſine certaminibus coràm in manifeſta
luce conſpiciatur, & ſit omnia in omnibus, ſeſe nobis
communicans, & ſuæ ſapientiæ & iuſticiæ radijs
nos complens, & donans æternam uitam & lætici-
am. His cogitationibus iam fidem, precationem, &
gratiarum actionem accendite, & ſubinde ingemi-
nate in pectoribus ueſtris hanc uocem: Iam in hac

uita

uita regnat inter nos filius Dei, & in nobis efficax est ipsius diuinitas uoce Euangelij. Non existimes nunc ocioſum esse, & tantum post hanc uitam ſuis quibuſdam ſodalibus benefacturum esse. Imò nunc ſtat in conſpectu æterni Patris, ubiq; Eccleſiam complexus & protegens, & in manibus ſuis nos geſtans, & hac promiſsione nos conſolans: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis. Hæc ueriſsima ſunt, & congruunt cum dulciſsima promiſsione, Ecce ego uobiſcum ſum omnibus diebus, usq; ad conſummationem ſeculi. Sic adfuit Abrahæ, Iſaac, Iacob, & Eccleſiæ omnibus temporibus, Et Moiſi promittit ſe præiturum esse populo. Sic & in Pſalmo dicitur: Soli poſuit tabernaculum in eis, uidelicet, Chriſto in Eccleſia. Et ipſe tanquàm Sponſus procedens de thalamo ſuo, exultat ut gigas ad currendam uiam ſuam. Regnat in his, qui eum uera fide inuocant, & reſtituit in eis uitam & iuſticiam, & ſeruat eos, ac ut gigas depellit frementes diabolos.

Hac confirmati fiducia filij Dei, petamus & expectemus ab ipſo, tanquàm à Rege præſenti auxilium. Et hoc officio eum uelle coli ſciamus, ſicut ipſe inquit: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam uos. Nec uerò aliter in hac uita ad agnitionem huius Regis perueniri poteſt, niſi miniſterio Euangelij, in quo ipſe eſt ſummus Sacerdos. Vt igitur extet ſignificatio reuerentiæ in

nobis

nobis erga ministerium Euangelij, hortamur omnes auditores omnium doctrinarum in Academia, ut & munus ad Aram offerant, & gratias filio Dei agant, seruanti Ecclesiam inter tantos diabolorum & mundi furores, & petant, ut nos semper doceat, gubernet, & protegat.

Die Paschatos, Anno 1553.

LECTORIBVS. S. D.

DEo iuuante, uixit mecum quatuor & triginta annis meus minister Iohannes, natus ad Neccharum, qui uera pietate Deum coluit, & erga homines iustus, uerax, & officiosus fuit, fuit & castus & castitatis amans. Tempus diei quotidie tribuit mane lectioni Sacræ, & precationi, deinde fouendis & erudiendis meis paruis filijs, & filiabus. Postea operis œconomicis. Comes fuit exiliorum nostrorum omnium belli & luis temporibus, & spectator totius uitæ meæ, laborum & ærumnarum. Nec unquam tempora eum nobis mutarunt, Sed plane talis erat, ut in Sophocleo uersu dicitur:

ἄπαρ τὸ χρηςὸν τὴν ἴσην ἔχει φύσιν.

Nihil erat in moribus eius adscitum, arte simulatum, aut fucatum. Sed cum esset assiduus in lectione diuinæ doctrinæ, & in inuocatione Dei, fulgebat in

eo filius Dei sol iusticiæ & ueras uirtutes accendebat. Nec solum propter fidem grata mihi eius familiaritas fuit, sed etiam propter consilium, & in dogmatum controuersijs rectitudinem iudicij. Sæpe me prudenter monuit, interrogatus etiam de controuersijs grauiter iudicabat, diligebat Ecclesiæ coniunctionẽ, adeò ut nulla ex re maiorem dolorem ceperit tot annis, quàm ex his distractionibus, quæ hoc quinquennio ortæ sunt, quo dolore languefactus, paulatim factus est imbecillior. Nunc postquàm Deus eum ex hac mortali uita ad societatem cœlestis Ecclesiæ euocauit, (non enim dubito eum in hoc numero esse, de quo dicitur: Beati mortui qui in Domino moriuntur,) etsi ipsi migratio ad Academiam filij Dei & beati agminis in cœlo, optatissima fuit, tamen ego magnum uulnus accepi. Nec tantum orbitate mea, sed etiam alijs causis moueor. Sed oro filium Dei, dominum nostrum Iesum Christum crucifixum pro nobis, & resuscitatum, ut semper Ecclesiam sibi in his regionibus colligat, & eam gubernet, nec sinat extingui doctrinæ studia, nec sinat fieri barbaricam uastitatem. Idem uos quoq; precari iustum est, & mei ministri hæc erant quotidiana uota, quæ non fuisse inania certum est. Exuuias eius sepeliemus hodie hora duodecima. Quare adhortamur auditores nostros, ut tunc ad

commu-

communem precationem in funeris ceremonijs conueniant.

Die Ambrosij, Anno, 1553.
Philippus Melanthon:

VICERECTOR ACADEMIÆ VVITEBERGENSIS.

Filius Dei Dominus noster Iesus Christus inquit ad Martham: EGO SVM RESVRRECTIO ET VITA: *Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, uiuet. Et omnis, qui uiuit & credit in me, non morietur in æternum. Hoc dictum summam consolationem proponit, & portum ostendit quietis & salutis nobis, qui cum ingentibus ærumnis in hac fugaci uita, & cum morte ipsa conflictamur. Eam consolationem firma fide amplecti, & sæpe cogitare debemus. In primis uero in funerum ceremonijs, ubi de fragilitate nostra & miseria generis humani, de ira Dei aduersus peccatum, & pœnis, quæ hærent in hac misera natura propter peccatum, admonemur. Eadem promissione Filij Dei Domini nostri Iesu Christi sese in agone suo & tempore morbi erexit uir clarus & honestus, senator huius ciuitatis Laurentius Gesnerus, natus in Franciæ oppido Mellerstad, qui etsi Oeconomiam amplam habebat, & uidebat se cum*

coniuge relicturum post mortem quinq; liberos, inter quos duæ filiæ sunt, nondum elocatæ, Tamen nullam uel in animum curam, uel in aures sermonem admisit de rebus corporalibus & domesticis, sed toto tempore, quo decubuit, cum mente sibi & sensibus optime constaret, tantum fuit occupatus invocatione filij Dei, & commemoratione & auscultatione piarum sententiarum, quæ nobis propter filium Dei natum ex Maria uirgine, crucifixum pro nobis & resuscitatum, liberationem & æternam salutem promittunt, & clare testatus est, se certam spem habere de resurrectione & uita æterna propter hunc Dominum, qui profitetur se esse resurrectionem & uitam, hoc est, uictorem mortis & instauratorem uitæ, etiam in ipsa morte corporali. Cum igitur in uera agnitione ac inuocatione huius liberatoris Laurentius Gesnerus heri sub tempus concionis eo ipso articulo, cum Ecclesia nostra publicè pro eo preces fecit, decesserit, debemus illi gratulari hanc placidam emigrationem ex hac calamitosa uita, & defuncto hoc officium postremum libenter præstare, ut eius funeri adsimus, qui ante 44. annos membrum huius Academiæ factus, ab eo tempore hîc uixit honestè, liberos pie educauit, & multis benefecit. Decet etiam nos adfici luctu Generi ipsius, docti & honesti uiri M. Martini Simonis Decani Collegij philosophici, cuius

ius pietas & eruditio uobis nota est. Hortamur igitur Collegas nostros & Scholasticos, ut ad funus ante ædes Gesneri in foro hodie conueniant hora 12. ibiq; suam incolumitatem & communes necessitates Deo pijs uotis commendent. 17. Aprilis.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS, LAVrentius Lindeman I. V. D.

PRæ omnibus mundi temporibus, hi quadraginta dies, quibus filius Dei cum reuixisset ex morte, familiariter uersatus est cum Apostolis, Matre, & alijs amicis, lætissima spectaculæ habuerunt. Hic palàm uiderunt Apostoli, testimonia uenturæ uitæ, & agnouerunt hoc dictum: O Mors ero mors tua. Hic audierunt sapientissimos sermones ipsius filij Dei, & primorum parentum, Adæ, Abel, Seth, Nohæ, Sem, Abrahæ & aliorum, quibus redditam esse uitam corporum, narratio in Euangelijs significat. In hæc testimonia nos quoq; intuentes, sciamus secuturam esse uitam æternam, restare iudicium & Ecclesiæ liberationem. Cogitemus etiam sic & non aliter colligi æternam Ecclesiam, uidelicet uoce Euangelij, qua Filius Dei in hac uita mortali, accendit lucem suam in cordibus. Nemo postea fit hæres uitæ cœlestis, nisi in

hac mortali uita habeat initia fidei & lucis diuinæ. Hæc sæpe iam cogitanda sunt. Et in huius doctrinæ commemoratione, & in filij Dei inuocatione, nunc ex hac mortali uita ad cœlestem consuetudinem euocatus est uir honestus Albertus Berlin, natus in urbe Francorum, quæ à zea frumenti genere, uetus & notum nomen habet, qui maluit in Academia quàm in patria uiuere, ac circiter uiginti annos Lutherum studiose audiuit, & Deum uera pietate coluit, & suam beneuolentiam erga Scholasticos, cum alijs pijs officijs ostendit, tum uero etiam difficili labore regendæ Oeconomiæ in collegio. Horum officiorum memoriam grati conseruemus, & filium Dei oremus, ut semper Ecclesiam inter nos sibi colligat & seruet, & nos in ea doceat & gubernet. Hortamur autem Scholasticos, ut hora duodecima ante iurisconsultorum auditorium conueniant, ad funeris cæremonias, ubi singuli Ecclesiam & sese, pijs precibus commendent. Die 21. Aprilis. 1553.

VICERECTOR ACADEMIÆ VVITEBERGENSIS
Paulus Eberus.

HOdierna lectio Euangelij ostendit, in Ecclesia studijs literarum & doctrina opus esse, quia hæc ipsa lectio de maximis rebus concionatur,

cionatur, de personarum diuinarum distinctione, & proprietatibus, de iusticia, de peccato, de fide, de dißimilibus iudicijs Ecclesiæ, & sapientiæ humanæ. De his tantis rebus quæ potest fieri explicatio, sine doctrinæ luce? Ac manifestum est, magnas tenebras & fuisse & esse de his ipsis rebus, apud eos, qui non recte instituti sunt, aut nunc etiam studia doctrinæ negligunt. Cum autem certißimum sit, à filio Dei colligi æternam Ecclesiam, & Ecclesiæ necessaria esse studia literarum, sciamus uere hos docendi & discendi labores filio Dei placere, & hac erecti consolatione, patienter feramus ærumnas huius nostræ militiæ, & petamus & expectemus Scholarum conseruationem. Oremus etiam ipsum filium Dei, ut rector sit huius nostræ Academiæ, adsit nobis, & cum sit λόγος æterni patris, ipse nos doceat, & dicat suam uocem in pectoribus nostris, & monstret nobis æternum patrem, & gubernet nos spiritu sancto, protegat nos, & non sinat dißipari cœtus recte docentium, & discentium. Cum autem uelit Deus hominum cœtus legibus & magistratibus gubernari, Deo iuuante, cras fiet electio Rectoris Academiæ iuxta nostras Leges. Mandamus igitur Scholasticis, ut cras hora sexta ad publicam renunciationem Rectoris conueniant, quia nosse magistratus suos unumquemq; necesse est, & in his congreßibus pia precatione

ANNO 1553.

Ecclesia & studia necessaria Ecclesiæ filio Dei domino nostro Iesu Christo commendanda sunt, & cogitanda uoluntas Dei, ut ordinem politicæ societatis, & disciplinam magis amemus. Datæ pridie Cal. Maij, Anno 1553.

PHILIPPVS MELANTHON SCHOLASTICIS S. D.

MAnifestum est in omnibus uitæ negocijs magnum usum esse non numerationis tantũ, sed etiam artis illius, quæ ostendit in magnis aceruis diuidere partes, & numeros numeris accommodare, quæ usitate Arithmetica nominatur. Hæc communis utilitas in uita omnia mediocria ingenia ad huius artis cognitionem & exercitia inuitare debet. Sed cum in sola Ecclesia Dei inde usq; ab initio uera anni ratio & nota fuerit, & semper propagata & conseruata sit, nunc quoq; studiosos doctrinarum & amantes Ecclesiam tangere hæc cura debet, ut hanc pulchram possessionem de Anno retineant. Qualis enim barbaries esset, non scire temporum interualla? Nec leues causæ sunt, propter quas Deus uoluit Annos discerni. Vult sciri initia mundi, Vult considerari, quæ sit prima doctrina, quibus testimonijs edita sit, quando accesserint corruptelæ,

ruptelæ, quomodo iudicatæ sint, quæ fuerit futuræ series Monarchiarum, cuius Monarchiæ tempore Christus concionaturus fuerit in carne, quæ sint spacia Annorum mundi usq; ad postremam ætatem, de quibus dixit Elias:

Sex millia annorum, erunt anni Mundi,
postea conflagratio.

Duo millia inane
Duo millia lex
Duo millia, dies Meßiæ.

Et propter peccata nostra, quæ multa sunt,
deerunt ex his anni, qui deerunt.

HArum maximarum rerum consideratio nulla esse, deniq; nulla series historiarum obseruari unquam potuisset aut posset, nisi ratio anni esset. Hoc igitur officium aliqui ingenioſi præstent Ecclesiæ, ut harum artium doctrinam conseruent, quæ ad anni rationem necessariæ sunt. Nec sinant se ab hac optima doctrina abduci ab ijs, qui partim insciti, partim mera malicia & contra conscientiam optimas artes allatrant. Est autem, ut Plato dixit, ianua cæterarum artium Arithmetica. Eam artem fœliciter docere potest Iohannes Piscator, monstrata uia breuiore & faciliore in diuisionibus, quàm est usitata. Hic Iohannes cras hora duodecima in Au-

ditorio Medicorum inchoabit libellum, cuius & ipſe exempla uendit, quem recens erudite ſcriptum edidit. Adhortor ergo ſtudioſos, ut eius exercitia cognoſcant.

IN LIBELLVM DE ANIMA.

EXemplumq; Dei quisq; eſt in imagine parua, Veriſsimè inquit Ethnicus Poëta Manilius. Etſi enim Deus omnibus mundi partibus aliqua ueſtigia ſuæ ſapientiæ, potentiæ & præſentiæ impreſsit, ſicut pulcherrimus ordo corporum & motuum cœleſtium euidens eſt teſtimonium, conuincens animos, ut ſtatuant, non caſu hanc ornatiſsimam mundi machinam extitiſſe, aut ſeruari, ſed ab intelligente natura conditam eſſe & gubernari: Tamen poſt doctrinam cœleſtem, qua ſe Deus ipſe patefecit, nullum eſt uſquàm illuſtrius teſtimonium de Deo, quòd ſit, & qualis ſit, quàm naturæ hominis conſideratio, in qua non tantum ordo membrorum, figura, & ſitus, pulcherrime ad uſus conuenientes accommodatus, monſtrat ſapientiam & potentiam conditoris, uerum etiam in anima lucent quædam peculiares noticiæ, oſtendentes Deum, & raciocinantes, qualem eſſe eum oporteat. Nam cum ſtatuat mens hominis fieri nullo modo poſſe, ut cauſa ſit effectu ſuo deterior: In homine autem ſit intellectus

& uo=

& uoluntatis libera electio, & in intellectu noticiæ numerorum, figurarum, ordinis, proportionum, decori, uirtutum, firmiter concludit, hæc ipsa bona ingentia, in conditore esse in infinitum excellentiora. Quid? quòd etiam arcanorum operum in ipsa diuinitate, quibus personæ discernuntur, umbræ aliquæ nostris animis diuinitus impressæ sunt? Mens nostra cogitans format imagines. Et filius Dei uocatur imago, & uerbum æterni patris, ut sciremus eum cogitando ab æterno patre gigni. Et spiritus sanctus agitator, & motor ita describitur, quòd procedat à Patre & à Filio, cuius processionis aliqua similitudo conspicitur in nostris cordibus, unde exeunt spiritus præbentes uitam & motum corporibus. Hæc quomodo fiant, etsi satis explicare nemo potest, tamen ualde utile est, reuerenter adspicere & admirari Dei bonitatem, qui in hanc hominum naturam eorum bonorum, quæ in ipso sunt summa, radios transfudit, & in homine imaginem suam lucere uoluit. Eam imaginem explicat hæc doctrina, quæ potentias animæ discernit, quam eò magis amare & magnifacere iuuentus debet, quod deducit nos ad agnitionem Dei. Præterea etiam multa dicta scripturæ cœlestis illustrat hæc potentiarum animæ distinctio, quæ sine hac doctrina commode explicari non possunt. Quare omnino necessaria est huius partis Physicæ cognitio ijs, qui cum fructu uel

discere

discere ipsi, uel docere alios doctrinam Ecclesiæ uolunt. Accedunt aliæ infinitæ utilitates, quas discentibus adfert, qualiscunq; consideratio naturæ hominis. Docet nos de modo gubernationis morum, dum ostendit, quæ potentiæ, & quomodo flecti ad moderationem aliquam possint. Compescit & deprimit innatam nobis superbiam & securitatem, monstrata nostra imbecillitate, & fragilitate. Exuscitat curam tuendæ ualetudinis, quæ multipliciter lædi potest, si non modus aliquis in uictu, exercitijs, laboribus, uoluptatibus seruetur. Propter has & alias grauissimas causas cum prosit hanc doctrinam, quæ potentias animæ distribuit, & earum organa in corpore monstrat, familiarissimè notam esse iuuentuti: Iussus sum denuo explicare libellum de ANIMA, *quem recens de integro retexuit obseruandus dominus Præceptor noster. Eam explicationem iuuante Deo cras hora 4. post meridiem auspicabor. Deum oro, ut studia necessaria Ecclesiæ conseruet, & nos omnes clementer gubernet.*
Nonis Maij, Anno 1553.

Paulus Eberus.

DECANVS COLLEGII THEOLOGICI IN ACADEmia Vuitebergensi.

Gratias

GRatias agimus Deo æterno patri Domini nostri Iesu Christi conditori generis humani, unà cum filio suo coæterno Domino nostro Iesu Christo, & Spiritu suo sancto, cùm pro alijs innumerabilibus muneribus, tùm uerò pro hoc summo beneficio, quòd Ecclesiam sibi per filium in genere humano colligit, uoce Euangelij, ut ei suam sapientiam, iusticiam & læticiam in omni æternitate communicet, & eum ardentibus uotis oramus, ut inter nos quoq; semper Ecclesiam colligat, quæ uerè ipsum inuocet & celebret. Necesse est autem electos ad societatem æternæ Ecclesiæ, primum in hac mortali uita audire uocem Euangelij. Nec aliter Ecclesia colligitur. Et ministerij docentium caput & summus sacerdos est ipse filius Dei, λόγος æterni Patris, qui & conseruat ministerium Euangelicum, & excitat Doctores salutares, sicut scriptum est ad Ephesios, dat dona hominibus, Pastores, & Doctores, & ipse est efficax uoce docentium. Sumit autem ministros ex hoc agmine, quod didicit lectionem propheticorum & Apostolicorum librorum, & uult esse studia doctrinæ in Ecclesia, quod cum sit certißimum, quia scriptum est, Attende lectioni, consolationi & doctrinæ: foueamus scholasticos cætus, & amemus studia. Cum igitur ex hac Academia ad Goslariensis Ecclesiæ gubernationem uocatus sit, uir honestus & eruditus Magister Tilemanus

nus Heshusius, & deceat eum adferre testimonium de doctrinæ puritate, & de bonis moribus, publicè id testimonium renunciabitur die Maij sedecimo, in qua renunciatione & gradu doctorum Theologiæ ornabitur. Nam & mores honesti & pij sunt, & doctrinam Ecclesiæ Dei rectè didicit, & cum diu alios in hac Academia docuerit, & à nobis auditus sit, ostendit se amplecti incorruptam Euangelij doctrinam, & tueri pium consensum Ecclesiarum in Saxonia, qui in confessione nostra exhibita imperatori Carolo, Anno 1530. expressus est. Ad hanc renunciationem ut conueniant Doctores, Magistri & scholastici in hac Academia, petimus, & ut declarent suam beneuolentiam erga nos, qui labores, odia, pericula, & ærumnas propter ministerium sustinemus, & ut significent, se uelle cum hac Ecclesia coniunctos esse, nec delectari distractionibus, & ut nostros gemitus & uota, inuocatione sua adiuuent, & simul cuncti precemur filium Dei, ut seruet in his regionibus Ecclesiam, & nos omnes & hunc Tilemannum doceat, & gubernet, & faciat nos omnes uasa misericordiæ & organa salutaria, & tribuat harum regionum Ecclesijs piam & æternam concordiam. Verè enim adfirmare possumus, nos maximè optare, & ut consensus sit perpetuus harum Ecclesiarum de doctrina, & ut uoluntates docentium sint

coniunctæ mutua beneuolentia, & uerè unum ſimus omnes in Deo. Et grauiſſimæ concionis memores ſimus, in qua dicitur: Ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ.

Datæ die 14. Maij Anno 1553.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS MELCHIor Fendius artis Medicæ Doctor.

MEns æterna Deus, uerax, bona, libera, iuſta,
Caſta uolens ſimiles nos etiam eſſe tibi.
Vindicibus flammis tibi quæ contraria deles,
Iuſticiæ nam tu regula ſola manes.
Corpora quæ mundi uerbo diſtincta creaſti,
Exemplar quod uis ordinis eſſe boni.
Quodq; tua effigies eſt, & de lumine lumen,
Quod tribuit nobis noticiamq; tui.
Et fragili indutum pro nobis uictima carne,
Iuſticiæ ſoluit debita λύτρα tuæ.
Perpetuam & uitam fracta ceruice Draconis,
Reſtituit nobis agnitione ſui.
Quodq; tui ſpargit flammas in pectora flatus,
Pura Euangelij uoce ſonante tui.
Talia ut in nobis ſint caſti incendia cordis,
Optimus eſt qualis ſpiritus ipſe Dei.

Te precor omnipotens mundiq; hominumq; creator,
Voce tua nobis & patefacte DEVS.
Quamuis iusta, tamen nobis tua parcat ut ira,
Quam Gnati placant uota cruorq; tui.
Perq; ipsum semper nos inter collige cœtum,
In quo sit ueri gloria nota Dei.
Hic Sol iusticiæ, nos ut tua simus imago,
Nostra sibi adsimilet pectora luce sua.
Nosq; tuo flatu moueatq; regatq; petentes,
Vrat ut hic mentes ignis amore Dei.
Hæc omnes mecum faciant ardentia uota,
Seq; petant inter cuncta pericla tegi.
Gratia sed quoniam debetur iusta docenti,
Qui recte monstrat munera summa Dei:
Erga pastores ut sit reuerentia nota,
Prosit & exemplo nos monuisse rudes.
Quisq; manu casta castas adportet ad aras,
Vt decet, officij debita signa pij.

Anno 1553. In pentecoste, quæ fuit ab exitu Israelitarum ex Ægypto Pentecoste 3062.

MAGISTER ANDREAS VVESLINGIVS OMNIBVS huius inclytæ Academiæ Rostochianæ scholasticis, S. D. Sum-

SVmme Deus, ſapiens, uerax, liberrime, iuſte,
Vnus qui triplici numine rebus ades.
Vnanimi meritas tibi uoce & pectore grates
Dicimus, à nato turba redempta tuo:
Quod tua mandari iußiſti dogmata ſcriptis,
Illaq; uis ſumma ſedulitate legi.
Sicut & è numero quondam tua iuſſa ſequentum
Functus Apoſtolico munere Petrus ait:
Eſt operæ precium ſacros didiciſſe Prophetas,
Qui de cœleſti ſcripta dedere Deo.
Namq; ut per denſam prælatus euntibus umbram
Nocturno monſtrat tempore lychnus iter:
Sermo ſacer Vatum ſic præbet lumen, oriri
Sol Chriſtus noſtris mentibus unde ſolet.
Scripta ſed hæc Solyma nobis ſunt tradita lingua,
Caligo in Latijs eſt odioſa libris.
Ergo grauis cauſa eſt, Solymi ſermonis ut uſum,
Qui diuina cupit noſcere dicta, ſciat.
His igitur meritò Dux Ian Albertus in oris,
Hoc ſtudium ſumma cum pietate fouet.
Qui cum Saxonico me nuper ab amne uocarit,
Inclyta Leucoreæ qui rigat arua ſcholæ:
Aſpirante Deo, noſtrosq; iuuante labores,
Officio fungar ſedulus ipſe meo.

Incipiam tradere Grammaticen,
Die Menſis Iunij.

ANNO 1553.

SPECIES CONSPECTA IN AERE SVPRA OPPIDVM

Iſenberg, ſitum in montibus, qui Turingiam à regione Myſorum diſtinguunt. Anno 1553. Menſe Iunio *in meridie. Duo Serpentes colla mutuò lacerantes, et implicati caudis, & inter Serpentes Crux flammea.*

HOc cœlum, & magnus quo circumfundimur
Indicio produnt ſæpe futura ſuo. (acĕr,
Portentiſq; monent, offenſo numine Diuum,
Poſt caput ultrices numinis eſſe manus.
Cur exempla petam ueterum, cum tempore noſtro
Prodigijs careat nullus in orbe locus?
Vicino ſpecies & nuper in acĕre uiſa eſt,
Non ſpernenda metus nuncia dira noui.
Vrbs antiqua iacet (ferri uocat incola montem)
Tyrigetum à Myſis ſeparat illa ſolum.
Ad Zephyri flatus Turingia panditur inde
Solis & Eoos Myſia ſpectat equos.
Illic, cum nullæ cinxiſſent æthera nubes,
Et mediæ Titan lucis haberet iter.
Ecce uolubilibus rapidi duo nexibus angues
Aeris obliquas corripuere uias.
Igne micant ambo, rutilant per cerula flammæ,
Fallor, an ille color ſanguinolentus erat?

Protinus

Protinus aduerſas magno ſtridore per auras
Orta repentino bella furore mouent.
Implicitiſq́; trahunt ſinuoſa uolumina caudis,
Tortilis ut nudos implicat Alga pedes.
Mutuaq́; alterno laniant ita uulnere terga,
Sollicitus populi concutit oſſa pauor.
Adde quod in medio funeſtos inter hiatus,
Flammea terrificæ fulſit imago crucis.
Credite mortales, horrentia prælia reſtant,
Horrida pro patria prælia, proq́; fide.
At tu ſumme Pater, cœlum cui ſeruit & aër,
Quo peragunt motus auſpice cuncta ſuos.
Omnipotens, nulla fati qui lege teneris,
Irrita fac nutu ſigna tremenda tuo.
Illa quidem fuerint ſæui prænuncia luctus,
Sed tua per caſtas flectitur ira preces.
Si tamen iſta petunt meritas diſcrimina gentes,
Serua relliquias agminis ipſe tui.
Nos ſemper nomenq́; tuum laudesq́; canemus,
Nam, quodcunq́; ſumus, numinis omne tui eſt.

Petrus Lotichius Secundus.

VICERECTOR PAVLVS EBERVS.

VOx eſt filij Dei, quam ſæpe cogitare debemus: Simite paruulos uenire ad me, quia talium eſt regnum cœlorum, uidelicet qui inſerti

ſerti ſunt Eccleſiæ. Hanc conſolationem de magnæ parte familiarum noſtrarum teneamus, & ſciamus hæc imbecillia agmina & in hac uita filio Dei curæ eſſe, & poſtea donari cœleſtis Eccleſiæ ſocietate, ac immenſam bonitatem Dei gratis mentibus celebremus, quòd & curat hos noſtros greges, & patefecit nobis hanc ſuam uoluntatem, ut nos conſolaretur. Tibi igitur fili Dei Domine Ieſu Chriſte commendamus noſtras familias, teq; oramus, ut & ipſas & parentes, & nidulos ac Eccleſias clementer protegas. Manifeſtum eſt nos non habere humana præſidia. Quare in defenſione noſtri tua præſentia & conſpicietur & celebrabitur. Hæc cogitanda ſunt cùm ſæpe aliâs, tùm etiam in funeribus. Cùmq; paruus filius honeſti & docti uiri Pauli Longicampiani, qui patrem nomine referebat, hodie mane ex hac uita mortali euocatus ſit, hortamur Scholaſticos, ut hodie hora quarta ad funus conueniant, ante ædes honeſtæ uiduæ matris Pauli Longicampiani. Hanc familiam etiam propter auum uirum doctiſſimum Iohannem Longicampianũ dignam maiore beneuolentia noſtra eſſe iudicemus, quia auus cùm propter Arithmeticen Tonſtallo, cuius extant Arithmetici libri, familiaris fuiſſet, & deinde Capnionis auditor in Græca lingua fuiſſet, in hac Academia & Mathematum elementa, & linguæ Græcæ initia multos docuit. Scitis autem gratitudinem deberi honeſtarum artium propagatoribus,

toribus, quæ ſunt lumen uitæ humanæ. Datæ die *nona Iunij* 1553.

IN PRAELECTIONEM ÆNEIDOS VIRGILII.

LVcifer Eoïs cras poſtquàm ſurget ab undis,
Septima & adſuetam traxerit hora notam.
Vergilij incipiam clarum doctumq́; poëma,
Quod laudem à longa poſteritate tulit.

Georgius Cracouius Pomeranus.

IN ORATIONEM PRO MILONE.

INter reliqua Ciceronis perfectißimi Oratoris ſcripta, potißimũ prædicantur ab eruditis orationes eius magna, arte & aureo dicendi flumine contextæ, in quibus non ſolum rerum maieſtas, uerum etiam compoſitionis ſplendor & admirabilis quædam ſententiarum, uerborumq́; ubertas & elegantia cernitur. Etſi autem ſingulæ eiuſmodi ſunt, ut delectus penè, quo ad utilitatem, quam lectoribus adferunt, haberi non queat: tamen nos finito iam primo Officiorum libro, certo conſilio orationem pro Milone auſpicabimur, quæ luculentißime ſcripta eſt, & grauißimas duſputationes ex

fontibus iuris depromptas continet. Dabimus autem operam, ut totius orationis ædificium ita partiamur, & argumenta explicemus, ut auditores compositionis materiam & formam aliquo modo cernant, & quibus iuris fundamentis, Rethoricisq; & ψυθανολογοκοῖς argumentis Milo defendatur, intelligant.

Georgius Cracouius Pomeranus.

IN LECTIONEM METAMOR. ΦΟΣΕΩΝ.

MVtatas formas conuersaq; corpora, & ora,
Pelignus magna laude Poëta canit.
Euentus rerum uarios sub imagine pingit,
Quodq; sit instabilis uita fugaxq;, docet.
Historias narrans facundo carmine monstrat
Rebus in humanis perpetuum esse nihil.
Omnia mutantur, sunt omnia plena ruinis,
Quælibet & certam uix habet hora fidem.
Non paruum quondam certamen, rixa sed ingens,
Inachidi claro cum Phaëtonte fuit.
Sopijt hanc Clymene Phaëtontis candida mater,
Et primo absoluit Naso Poëta libro.
Ordine iam stulti Phaëtontis damna sequuntur,
Ad stygias audax qui perit actus aquas.
Taxantur iuuenes ridentes dicta parentum,
Qui parere alijs dedecus esse putant.

Sit procul à ſacris fallax audacia Muſis,
A turba Aonidum ſit procul iſte furor.
Qui temerè Imperij dubias affectat habenas,
Excuſſus tandem cogitur eſſe miſer.
Quilibet ergo ſuo fungatur munere cautus,
Viribus & maius non ſibi ſumat opus.
Geor: Craco: Pomera: 9. Iulij 1553.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS D. MELCHIOR FENDIVS.

SÆpe hoc loco recitatum eſt Pindaricum dictũ: Facile eſt cuiuis mouere ciuitatem, ſed rurſus in tranquillũ ſiſtere, ſolius Dei eſt. Mota Germania annos ſeptem, deinceps numq̃ quieuit. Nunc maius bellum mouetur, quàm fuit ullum aliquot ſeculis in Germania. Cauſæ autem harum calamitatum ueteres & recentes cogitentur. Multi magni furores in Eccleſia diu fuerunt, & his proximis annis ſtabiliti ſunt Regum & Epiſcoporum ſæuicia. Deinde nos, qui profitemur ueram doctrinam, laxatione diſciplinæ multa uicia in nobis ipſis, & in populo confirmauimus, ſecuri & temulenti indulgentes priuatis cupiditatibus, certamus ambitione & odijs. Multi audaciſſimè corrumpunt doctrinam, multi palàm fiunt Cyclopici. Creſcunt igitur pœnæ. Has ut leniat Deus, flectantur multi ad pœnitentiam & ad

inuocationem Dei. *Scitis autem disciplinæ partem esse edictis Rectoris parere. Cùmq; quotannis propter incolumitatem uestram prohibeamus natationes in* Albi, *nunc quoq; eas seuerè prohibemus. Vosq; obtestamur, & ut uitæ uestræ rationem habeatis, & de dolore parentum cogitetis. Circumit Diabolus tanquàm leo rugiens, ut multos perdat. Huius insidiæ ut uitentur, occasiones quoq; uitandæ sunt.*

Nunc etiam hoc significamus, honestum adolescentem Stephanum Laurhas Torgensem heri morbo extinctũ esse, qui fuit adfinis uiri doctißimi Magistri Matthæi Blochingeri, *sustinentis communes labores in docendo, & gubernatione Academiæ magna fide. Huic adolescenti funus fiet hodie hora duodecima, ad id ut conueniatis ante ædes* M. Matthæi Blochingeri, *uos hortamur. Præcipuè uerò in his congreßibus de omnibus periculis cogitandum est, et orandus filius Dei, ut pœnas mitiget.* 11. Iulij Anno 1553.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS, D. MELchior Fendius.

IN horribili pœna impius Latro in cruce adhuc scurratur, ita multi in nostro cœtu, nunc cum uideant ardere Germaniam tristißimo bello, tamen noua petulantiæ exempla ostendunt, cum quidem

quidem uelint perhiberi custodes esse doctrinæ diui-
næ, quos decet simul esse disciplinæ custodes, & ex-
empla. Multa oppida incendijs deleta sunt, in qui-
bus multi homines senes, matronæ, grauidæ matres,
infantes, & alij flammis absumpti sunt, & in uni-
co oppido Aldorff, cum portis clausis incensum esset,
circiter octoginta homines in igne perierunt. Inter
hæc horrenda spectacula, uos non expauescitis, cum
& cœlum & terra adsiduis prodigijs ostendant, se
nobiscum gemere & dolere. Heri multi in foro
non solum tumultuati sunt, sed etiam onustum cur-
rum latronum more fregerunt. Et multò atrocius
est, in medio foro, in oppido, quod est Ecclesiæ ho-
spitium, quàm in syluis latrocinari. Primùm igitur
præcipimus, ut sitis modesti, & non turbetis tran-
quillitatem huius oppidi nocturnis uociferationibus
aut concursationibus, aut alijs turbulentis modis.
Deinde quia aliqui nostra edicta contemnunt, scitote
in foro excubias militum fore, & sancitum esse, ut
postquàm excubiæ in aggerem ascenderunt, æqualis
sit potestas præhendendi omnes tumultuantes, nec
priuilegia excipiant scholasticos, quæ non sunt data
ad confirmandam petulantiam. Quid est indignius
quàm hos ipsos, quibus hoc summum beneficium, ui-
delicet optimæ doctrinæ omnium honestarum arti-
um communicatio tribuitur, hospitium doctrinarum
turbare? Cogitate etiam de uestris periculis & de

diabolicis insidijs. Si qui iratos milites irritarent, causam præberent tumultui, in quo ipsi & alij multi interficerentur. His malis & scandalis, diaboli conantur & Deum & Ecclesiam contumelijs adficere. Quare uos obtestamur propter filium Dei, ut occasiones tantorum malorum uitetis, & præcipimus uobis, ut modesti sitis, & ardentibus uotis petatis leniri publicas & priuatas pœnas, nec uobisipsis & Reipublicæ attrahatis maiores calamitates, nec cumuletis peccata, ut Deus magis irascatur. Nos paterno animo, ut debemus, hæc præcipimus, & filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum custodem Ecclesiæ oramus, ut propter suam gloriam nos protegat, & regat, sicut & in flamma Babylonica adfuit Israelitis, ut hanc precationem toties repeti auditis:

Te maneat semper seruante Ecclesia Christe,
Insertosq; ipsi nos tua dextra tegat.
Tres uelut in flamma testes Babylonide seruas,
Rex ubi præsentem te uidet esse Deum.

Datæ Anno 1553. die 12. Iulij, quo ante annos 1651. natus est Iulius, & quo ante annos 531. mortuus est Imperator Henricus Bombergensis, natus ex stirpe Saxonica, qui multis magnis uirtutibus excelluit.

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS, D. MELchior Fendius.

QVem non uirtutis egentem
Abſtulit atra dies et funere merſit acerbo,
Inquit Æneas de Pallante. Id nunc in hoc publico luctu uerè dici poteſt de duce Elèctore Saxoniæ principe Mauricio, quem non uirtutis egentem abſtulit atra dies, & funere merſit acerbo. Fateri enim neceſſe eſt, fuiſſe in eo multas excellentes ingenij dotes, & egregias uirtutes. Pollebat enim conſilio, & cogitata cum aliqua dignitate eloqui poterat, & in bellis gerendis, in dimicando, in oppugnationibus induſtria ac ſolertia uicit etiam ſenes duces. Nec ignauus erat, ſed omnia ſpeculabatur ipſe, ac anno proximo cum paucis equitibus, ad Turcicas copias prope acceßit, ut quantæ eſſent, & quæ eſſet locorum opportunitas, conſideraret. Fortitudo uerò in multis pugnis conſpecta eſt, in Gallia & in Pannonia, ubi ante annos aliquot ſubitò circumuentus à turma Turcica, acerrime ſe defendit, aliquot Turcis interfectis, cum in tanto periculo fuit collapſo equo, ut hoſtes fuerint eum oppreſſuri, qui multo plures erant, niſi unius comitis fide & uirtute repreßi eſſent. Fuit in iuriſdictione iuſtus & ſine ſæuicia. Et priuati mores placidi & modeſti

modesti fuerunt. Ingenij bonitas etiam in hac re conſpici potuit, quòd doctrinarum ſtudia & magni fecit & munificè fouit. Pietatem etiam erga Deum in hoc poſtremo agone perſpicuè oſtendit. Nam hoc biduum, quo uictor poſt pugnam ſuperſtes fuit, conſumpſit in confeßione piæ doctrinæ, & in inuocatione filij Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti, & multa pia mandata dedit. Talis cùm fuerit, præſidio eſſe & patriæ, & Germaniæ aduerſus Turcicas irruptiones & in alijs motibus potuiſſet, ſi longius uitæ ſpacium ei conceſſum eſſet. Dolemus igitur extinctum eſſe, & quia tot uirtutibus ornatum principem in ipſo ætatis flore immatura morte extingui, miſerabile eſt: & quia iuſtum eſt, nos amiſſo domino lugere. Doleamus etiam patriam & Germaniam tali duce orbatam eſſe, cuius induſtria & uirtus ad communem defenſionem multùm prodeſſe potuiſſet. Adficiamur etiam dolore nobiliſſimæ coniugis ipſius, & filiæ. Sed quia Deo nos obtemperare neceſſe eſt, agnoſcamus communem infirmitatem, & de cauſis calamitatum generis humani cogitemus, & oremus filium Dei, ut leniat ærumnas, & ſeruet inter nos aliquas Eccleſiæ reliquias. Vt autem Dux ipſe diſceßit ex hac uita his duabus erectus conſolationibus, quòd in cauſa iuſta, & neceſſaria defenſione patriæ arma geßit, & quòd ſe filio Dei moriens uera inuocatione & fide commendauit: Ita nos quoq; hæc ipſius bona cogi-

cogitantes, leniamus mœsticiam, & intuentes nostra pericula priuata & publica, ardentius oremus filium Dei, ut has regiones & nos protegat & gubernet. Celebrabitur etiam memoria uirtutum ipsius ad posteros, & hæc uoluntas defendendæ patriæ honesta fuit, quicunq; fuit exitus. Scitis enim naturæ uocem, quæ in Homeri carmine recitatur: Ὀυ δὶ ἀεικὲς ἀμύνομένῳ περὶ πάτρης πεθνάμεν. Pro patria magnum decus est profundere uitam. Ac grati hanc uoluntatem celebremus. Quanta enim crudelitas ab hostibus exerceatur, cerni potest in uicinia Noribergæ, ubi aliquot oppida igni prorsus deleta sunt, & in oppido Aldorff circiter octoginta homines incendio perierunt. Consilium igitur arcendi tàm horrendam uastationem à patria, iustum, pium & necessarium fuit. Nunc uos hortamur, ut pericula publica & priuata consideretis, & mentes ad inuocationem Dei excitetis, ac ut mores regatis maiore cura, consideratio humanæ infirmitatis etiam uos moueat, cuius in hoc toto bello multa tristißima exempla uidetis, ut cogitetis uersum: Accidere cuiuis potest quod cuiquàm accidit. Oramus autẽ filium Dei toto pectore, ut has regiones, & nos omnes protegat & gubernet, Sicut inquit: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis, Die 16 Iulij Anno 1553.

Rector

ANNO 1553.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS D. MELchior Fendius.

ETsi quotidie cerni possunt omnibus ætatibus exempla humanæ infirmitatis, tamen hoc sexennium magis tragicum fuit, quàm aliquot superiora secula. Bellis & lue multi præstantes homines absumpti sunt, & in bellis uices uariæ fuerunt, ut dicitur: ξύν☞ ἐνυαλίος καὶ τὰ μὴ κταvέοντα καΤέκτα. Monet autem nos Deus, ut cogitantes infirmitatem nostram, tantum necessaria faciamus, & ab ipso petamus auxilium. Heri extinctus est in ipso ætatis flore præstans ingenio & eruditione Georgius à Cattwitz natus in familia Lusaciæ, cuius est uetusta & celebrata Nobilitas, qui cum doctrinam iuris & iusticiæ disceret, aliquanto pòst usui & ornamento Reipublicæ futurus erat. Et sapiens princeps Marchio Iohannes, qui scit hanc curam principe dignam esse, admouere ad gubernationem homines ingeniosos & colentes iusticiam & alias uirtutes, iam locum in aula ei tribuerat. Sed immatura mors & Georgio uitam, & Reipublicæ uirum utilem eripuit. Quare & ipsius & nostra causa doleamus. Sed quia & uiuens uera pietate Deum coluit, & studiose didicit, & amauit Ecclesiæ doctrinam, & nunc in agone quotidie se filio

se filio Dei pia inuocatione commendauit, hanc consolationem teneamus, quæ diuinitus tradita est: Beati mortui, qui in domino moriuntur, & ipsi gratulemur cælestis Ecclesiæ lætissimam consuetudinem, & eius exemplo nos ad pietatem excitemus. Hortamur autem, ut ad funus eius conueniatis hodie hora duodecima ante ædes, in quibus nunc habitat uir honestus & eruditus Magister Petrus Iudex Cotbusiensis. In his congressibus coniungamus gemitus & uota ad filium Dei, ut seruet inter nos Ecclesiam, & nos gubernet ac protegat, Die 19. Iulij, Anno 1553.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI M. SEBAstianus VVinshemius, S. D. Lectoribus.

HOc die Mensis Iulij ante annos 375 Fridericus Imperator cognomento Barbarossa, supplex factus est Romano Pontifici, cum quidem iustum bellum Fridericus gessisset. Tantaq; superbia Pontificis fuit, ut collo Imperatoris pedem imponeret, & iuberet acclamari: Super aspidem & Basiliscum ambulabis. Ac interpellanti Imperatori, Non tibi, sed Petro, superbius respondit, Et mihi & Petro. Tantam tyrannidem exercuerunt Pontifices,

tifices, cum populus ignoraret discrimen inter ministerium Euangelij, & politica imperia. Et hac ipsa potentia abusi sunt Pontifices ad stabilienda idola in Ecclesia. De quibus in Daniele dicitur: Deum Maozim uenerabitur, quem ignorauerunt patres eius, & colet eum auro & argento. Passim adhuc in multis gentibus populus prostratus ad statuas inuocat homines mortuos, ornat statuas auro & argento, negligit ueram filij Dei inuocationem. Ad refutandos autem tàm tetros errores, & ad illustrandam ueritatem, profecto opus est eruditione. Amemus igitur utilia doctrinarum exercitia, & huius scholasticæ militiæ labores, & ærumnas patienter feramus, Et gubernari ac protegi studia à filio Dei petamus, qui quidem inquit: Quanto magis Pater uester cœlestis dabit Spiritum sanctum petentibus. Cum igitur cras hora prima in publico examine doctrinam aliquot nostrorum auditorum exploraturi simus, petimus, ut Doctores & Magistri ad illa erudita colloquia digna honestis & doctis uiris, amanter accedant. Quid gratius esse potest homini sano collatione iudiciorum & opinionum? & prodest iuniores imitari exemplis grandiorum, ut & studia & talia colloquia magis amemt. Oro autem filium Dei dominum nostrum Iesum Christum, ut nos doceat, gubernet, & protegat, Die Iulij 23. Anno 1553.

Decanus

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI SEBASTIanus Theodoricus Vuinshemius Lectoribus S. D.

VT *in aluo matris fœtus mirando modo, quem Deus conditor & instituit & conseruat, fouetur, donec in hanc lucem constituto tempore editur:* Ita Ecclesia *in hac uita quasi circumdata uerbo* Dei, *ope diuina gestatur & alitur, donec in æternam lucem & conspectum* Dei *adducetur. Nec scimus, quomodo in tantis tumultibus seruemur. Sed agnoscamus præsentiam filij* Dei, *& grati eius beneficia celebremus, & ab eo petamus & expectemus auxilium & protectionem. Vt autem fœtus cingitur fasciolis, chorio & alijs: Ita scholæ & docentium operæ sunt uelut fasciolæ Ecclesiam cingentes, quas lacerare humanis furoribus, Ecclesiæ pernitiosum est. Manifestißimum est enim, sic, & non aliter colligi æternam* Ecclesiam, *uoce doctrinæ, ad quam conseruandam & propagandam opus est multiplici eruditione. Quare omnes homines fauere scholis rectè docentibus debent, ac nos ipsos præcipue decet modestiam in omni officio præstare, ne ipsi has fasciolas & χόρια laceremus, Ecclesiæ necessaria, quæ in uerbo* Dei *tanquàm in aluo gestatur. Pertinent autem ad exercitia scho-*

laſtica exploratio ſtudiorum & teſtimonia publica. Quare & hunc morem tribuendi teſtimonia retinemus, & poſtquam nunc explorata eſt eruditio horum, quorum nomina adſcripta ſunt, quia & eruditio eorum laude digna eſt, & mores honeſti ſunt: tribuemus eis publicum teſtimonium, & ornabimus eos gradu Magiſterij Philoſophici die tertio Auguſti, ac filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum ſit λόγος æterni patris, & protulerit ex ſinu eius Euangelium, uult eſſe doctrinæ ſtudia, toto pectore oramus, ut hanc Eccleſiam & Academiam, & nos & hos, quorum adſcripta ſunt nomina, ſemper gubernet, & faciat nos & ipſos σκεύη ἐλέους & organa ſalutaria Eccleſiæ, & nobis. Die 30. Iulij Anno 1553.

IN COMPVTVM ECCLESIASTICVM.

VVlt Deus aſpici pulcherrima lumina, Solem & Lunam, & eorum conſiderari circuitus, & curſuum leges. Sic enim inquit: Erunt uobis in ſigna, menſes, dies & annos. Etſi autem in tota hac rerum natura tanquàm theatro multa inſignia nobis ſunt propoſita ſpectacula, quorum contemplatio & ſuauis & utilis eſt, tamen moueamur hac uoce diuina, quæ indicat & commendat nobis effectum duorum luminum, ac certo ſtatuamus

tius anni & mensium rationem cum in Ecclesia, tum in alijs uitæ partibus maximè necessariam & utilem esse. Neq; enim initium retrò cogitari, neq; exordia religionum, & tempora patefactionum diuinarum discerni, neq; mutationes imperiorum distingui possent, sublata anni ratione. Deinde quanta caligo in historijs, quanta confusio præsentium negotiorum, contractuum, pactorum, iudiciorum, deniq; quanta in toto genere humano barbaries, & confusum chaos esset omnium rerum, si nulla extaret annorum & mensium distinctio? Harum & aliarum causarum cogitatione, animi discentium & ad amandam & ad cognoscendam hanc doctrinam inuitari debent, ac singulos pro uirili studia eius doctrinæ iuuare conuenit. Cum igitur à me Hungari & alij studiosi petiuerint, ut eis explicarem, libellum qui inscribitur computus Ecclesiasticus, & ciuilem annorum & mensium distributionem, quæ uulgo in Calendarijs nostris extat, continet, motus honesta petitione hac in re mea studia ipsis deesse nolui. Decreui autem cras hora duodecima in ædibus Viduæ Iohannis Rhauu priuatim eius libelli explicationem inchoare. Quod publicè significandum duxi, ut si qui essent, qui se illis adiungere cupiant, scirent hac in re operam nostram, & studia ipsis non defutura. 1. Septembris Anno 1553.

Bartholomeus Lasan.

ANNO 1553.

IN SECVNDVM LIBRVM INSTITVTIONVM.

ABſolui primum librum Inſtitutionum, in quo multa non Iuris ſolum ſcientiæ, ſed etiam eloquentiæ, hiſtoriarumq; ſtudioſis utilia continentur. Ac, ut ſpero, conuenientem præſertim incipientibus Methodum ſecutus ſum, ne uel ſubtilitate nimia, qua, ut inquit I. C. Paulus in L. Si ſeruum. Parag. Sequitur. ff. de uerborum obligatione, plerunq; periculoſe erratur, uel moleſta prolixitate, qua huius ampliſſimi nobiliſſimiq; ſtudij deſertores effici, ac ad diffidentiam agi (imp: iudicio) ſolent, uterer. Deo iuuante igitur proximo die Lunæ auſpicabor ſecundum Librum, qui doctrinam de acquirendis rerum dominijs tradit, ſiue id gentium iure, ſiue teſtamento, & ultimæ uoluntatis diſpoſitione uel ſucceſſione ab inteſtato fiat. Quantus autem huius doctrinæ in uniuerſæ uitæ conſuetudine & præcipuè legum cognitione uſus ſit, hi intelligunt, qui in ciuilium negotiorum adminiſtratione uerſantur, nec prorſus omnis eruditionis expertes ſunt. Turpe eſt quenquam ignorare, quo iure aut titulo ueſtem ſuam aut facultates poßideat. Turpius neſcire poteſtatem condendæ ultimæ uoluntatis, & rationem ſucceſſionis, Cur & quo ordine filius patri, fratri frater, cæteræq; perſonæ ſibi inuicem in hæreditate ſuccedant. Deniq; barbaricum eſt, non amare eam doctri-

doctrinam, qua res singulorum muniuntur, & contra iniustam uim legitimè defenduntur. Ad quam discendam etiam aliarum artium studiosi conuolare debebant, tametsi nec causas acturi, nec ad subsellia iudicum accessuri sint. Liberalis enim est, & inprimis in ciuili hominum communitate necessaria. Quare si quibus opera nostra, & explicandi Iuris instituta assiduitas non improbatur, his adeundæ domus nostræ copiam facimus, singulisq; in omni officij genere promptissimam paratissimamq; uoluntatem nostram deferimus. Die 10. Septembris Anno 1553.

Georgius Cracouius Pomeranus.

DECANVS COLLEGII DOCTORVM ARTIS MEDIcæ Melchior Fendius Doctor artis Medicæ S. D. omnibus lecturis has literas.

OMnibus nota est utilitas artis Medicæ, quæ diuinitus mõstrata est humano generi, ut adminiculum sit uitæ omni tempore. Matres grauidæ, & deinde puerperæ sæpe iuuantur ope medica. Meminimus honestam matronam, cùm aliquot diebus parturiens, non posset edere fœtum, liberatam esse periculo, & fœliciter enixam, cùm ei datus esset potus, cocto pulegio cum melle & uino. Deinde nati omni-

ti omnibus ætatibus indigemus auxilijs Medicorum. Hæc qui non agnoſcunt, duriores ſunt Caucaſi & Alpium ſcopulis. Et cùm res ipſa conuincat non furioſos, ingratißimi ſunt, qui pro his beneficijs nec Deo nec hominibus gratitudinem præſtant. Vos autem, qui in conſideratione Dei & doctrinarum uerſamini, non dubitamus ſæpe cogitare has cauſas, propter quas hæc ars amanda ſit. Primùm, quia uitæ præſidium eſt in tuenda ualetudine, & in depellendis morbis, deinde, quia teſtimonium eſt prouidentiæ Dei, & bonitatis erga nos. Sic enim condita ſunt medicamenta, ut appareat, conditorem uoluiſſe opem ferre humanæ infirmitati, quia & uim ſanandi rebus indidit, & ſingulis membris ſingulas res attribuit, ut conſiderata arte agnoſcamus ſapientem opificem eſſe, & eum celebremus, & nos ei ſubijciamus, & congruant noſtræ mentes, & noſtri mores ad ipſius ſapientiam & iuſticiam. Ita confirmatur adſenſio de prouidentia in nobis, cùm ordinem in natura, & artem in uarietate remediorũ contemplamur. Gratia etiam habenda eſt uiris doctis, qui & hanc philoſophiam conſeruant, & ad poſteros tranſmittunt, & in uſu artis multorum morbis fœliciter medentur. Qua in re hoc quoq; conſiderandum eſt, Deum hoc munere præcipuè Eccleſiam ſuam ornaſſe, in qua ſummi Patres & Prophetæ haud dubiè medici fuerunt. Cùm igitur uiris honeſtis & eruditis

Iohannì

Iohanni à Bert Vueſalienſi, & Magiſtro Sebaſtiano Roder Salueldenſi teſtimonium eruditionis publicum tribuere decreuerimus, hortamur omnes omnium doctrinarum auditores, ut die Septembris 26. ad renunciationem gradus Doctorum in templo arcis conueniant, ubi nobiſcum quoq; filium Dei dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, crucifixum pro nobis & reſuſcitatum λόγον καὶ εἰκόνα ἀϊδίου πατρὸς, cuſtodem Eccleſiæ ſuæ, cum quo æternus pater deliberans hoc totum mundi opificium, & medicamentorum uarietatem condidit, precentur, ut ſeruet harum regionum Eccleſias, & earum hoſpitia, & regat noſtra conſilia & noſtras dextras in medicatione, quæ ſic eſt fœlix, cum diuinitus adiuuamur, nec ſinat deleri honeſtas artes, quæ ſunt lumen uitæ, quo & ad agnitionem Dei mentes noſtræ accenduntur. Erit autem dies renunciationis gradus, quo anno 1529. Turcicus tyrannus Solimanus Viennam terribili obſidione inchoata occupare conatus eſt ante annos 24. Vnde tamen diuinitus repulſus eſt poſt paucos dies, & amiſſa magna parte exercitus fugiens redijt in Thraciam. Hoc Dei beneficium, nunc quoq; grati celebremus, & petamus, ut deinceps Alemaniam protegat, quæ & eſt Eccleſiæ hoſpitium Dei beneficio, & ut experimur, ſine defenſione eſt, ac uidua, ut Ebræis Almana uiduã ſignificat, ſed Deus eſt pater orphanorũ, & defenſor uiduarum, Datæ die Sept: 24. Anno 1553.

ANNO 1553.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS, D. MELchior Fendius.

QVàm multa habuit hæc breuis æstas tristia spectacula, in quibus Deus ostendit iram suam aduersus nostra peccata, & uocat nos ad conuersionem. Multa oppida & pagi in Francico solo, & in Saxonico, & in eis multi homines incendijs perierunt. Premuntur obsidione adhuc honestæ urbes, quæ sunt Ecclesiæ hospitia. Interfecti sunt quatuor principes, trucidati uiri fortißimi, & magni exercitus. Inter hæc spectacula ridet etiem & scurratur Lamyrus. Vidimus autem his diebus & honestæ matronæ parturientis toto quatriduo ingentes cruciatus, quæ profectò fuit imago parturientis Ecclesiæ. Cùm autem illa honesta matrona coniunx uiri honesti Lucæ Zimmermans, Iudicis in hoc oppido, qui fideliter seruit Reipublicæ & nostræ Ecclesiæ, superata labore partus decesserit, hortamur Scholasticos, ut ad funus conueniant hora 12. ante ædes Iudicis, & cùm de cruciatibus parturientis matronæ cogitabunt, simul dolores piorum in Ecclesia parturiente intueantur, & exemplo huius matronæ, quæ in hoc tanto cruciatu se diuinis consolationibus erexit, ut placidè Deo obediret, & se adsiduè filio Dei commendauit, discamus & ipsi Deo obedire in no-

in noſtris miſerijs, & eum ardentibus uotis inuoce=mus, ut ſit in ſilentio & ſpe fortitudo noſtra. Die 25 *Septembris* Anno 1553.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS D. MEL=chior Fendius.

IN *congreßibus publicis* Eccleſiæ *hoc biduo præ=cipuè doctrina de* Angelis *proponitur, & mo=nemur, ut gratias agamus* Deo *conditori, quòd excubias piorum & caſtorum* Angelorum *nobis ad=iunxit, & ut precemur, ut ſemper nos protegat De=us pio & caſto agmine* Angelorum. Cogitate au=tem *id quod ueriſsimum eſt, & hæc ipſa pia & caſta agmina* Angelorum *adeſſe in his ipſis congreßibus, & comitari pios euntes in templa, ubi uox* Euange=*lij incorrupta ſonat, & adeſſe redeuntibus uelut ad=ſiduos cuſtodes.* Id *enim adfirmat filius* Dei *inquiens:* Angeli *eorũ uident faciem patris mei cœleſtis.* Qua=re *libentius accedite ad conciones, & ibi cogitate do=ctrinam diuinitus traditam de* Angelis, *in qua multa ſunt digna conſideratione, quæ in concionibus aliquo modo explicantur.* Ac *lætemini uos audire uocem diuinam, in qua diſcernitur* Deus *à creaturis, ab* Angelis, *& alijs, & oſtenditur diſcrimen inter bonos & malos ſpiritus,* Hæc *tota ſapientia de diſ=*

crimine bonorum & malorum ſpirituum horribiliter Ethnicorum furoribus deleta eſt, qui & Deum & caſtos Angelos contumelia adfecerunt, cum finxerunt eadem numina benefica & ſcelerata eſſe. De his horrendis tenebris Ethnicorum cogitate, & agnita luce ueræ doctrinæ agite gratias Deo conditori, non ſolum, quòd addit uobis cuſtodes pios & caſtos Angelos, ſed etiam, quòd patefecit in Eccleſia ueram de Angelis doctrinam. Et exuſcitet uos doctrinæ cogitatio, ut bonitatem Dei celebretis, & beneficia, quæ tribuit per caſtos Angelos, agnoſcatis. Labores etiam, curas, & certamina caſtorum Angelorum pro uobis intuemini. Hi aſſiduè dimicant aduerſus diabolos, & depellunt eos à corporibus ueſtris, à congreßibus ueſtris, à cunis puerorum, à tectis, & cubiculis ueſtris. Hi latrones magnis laboribus caſtorum Angelorum reprimuntur, Sicut expreſſe Pſal: inquit: Quoniam Angelis ſuis mandauit de te, ut cuſtodiant te in uijs omnibus tuis. Quæ in re etiam cogitate, quàm procul abſint à ſuperbia hæ piæ & caſtæ turmæ Angelicæ quas nominat uox diuina λειτουργικὰ πνεύματα.

Hæ excellentes naturæ nobis miſeris ſordidis hominibus adſidua præſtant miniſteria, & quidem in rebus, quæ nobis quidem ſtultis uidentur uiles & indignæ illa excellentia naturæ & uirtutum

in

in Angelis, tamen neceſſariæ ſunt uitæ noſtræ in regendis cunabulis noſtris, tectis, & noſtris corporibus. Quanq̃ autem noſtra infirmitas non poteſt exponere magnitudinem harum rerum: tamen excitandæ ſunt mentes ad hanc cogitationem, & Dei beneficia celebranda ſunt, & petenda. Quare & reuerenter ad congreſſus in templo accedite, & ad hanc piam cogitationem & precationem uos excuſcitate, & ut oſtendatis ſignificationem gratitudinis erga miniſterium Euangelicum, ex quo doctrinam de Angelis ueram diſcitis, ſinguli ad aram munera ſua offerant. Hoc officio etiam Angeli delectantur.

Intelligimus etiam hic multos eſſe, qui non dederunt nomina ſua Rectori. Prorſus alienum eſt à ciuili conſuetudine, uelle ſine certis Magiſtratibus inter homines uiuere. Quare hoſpites illi aut nomina dent Rectori, & ſtudia doctrinæ colant, aut prorſus hinc diſcedant. Amant caſti Angeli leges, & ſciunt eſſe ſapientiam Dei, & ſunt cuſtodes politiarum. Horum exemplum nos quoq; imitemur. Studeamus etiam retinere eos in conſuetudine, noſtra modeſtia, & caſtitate, quas uirtutes ualde amant. Datæ in feſto ſanctorum Angelorum, Anno 1553.

Rector

ANNO 1553.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS D. MELchior Fendius.

FIliola bimula doctißimi uiri Magiſtri Antonij VValtheri, qui recens à gubernatoribus huius Academiæ huc ex ſchola Stetinenſi propter eruditionem, & pietatem, & induſtriam accerſitus eſt, ut artium illuſtrationem & propagationem in hac Academia adiuuet, in itinere adflicta æſtu, & alijs difficultatibus morbum contraxit, quo tandem conſumpta, heri ad æternam conſuetudinem filij Dei ex hac miſera uita migrauit, cui hora 12. funus fiet. Etſi autem parentes, ob hunc filiæ charißimæ obitum in magno luctu ſunt: tamen ſuſtentant ſe promißione filij Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti, dicentis: Sinite paruulos uenire ad me, & nolite eos prohibere, quia talium eſt regnum cœlorum. Item, Non eſt uoluntas patris, ut pereat unus de paruulis iſtis. Decet autem uos quoq; cõmiſeratione piorum parentum adfici, & illis dolorem, quibus poſſumus officijs lenire, ſtudere. Hortamur igitur Collegas & auditores noſtros, ut ad funeris ceremonias conueniant in platea, qua itur ad Granarium, & ſe ac ſuos DEO pijs uotis commendent. Die 4. Octobris Anno 1553.

Vicerector

VICE RECTOR ACADEMIÆ VITEBERGENSIS Iohannes Forsterus Theologiæ Doctor.

ARca Nohæ, quæ uehebat Ecclesiam in diluuio ante annos 3859. cum in undis iactata esset tota æstate, primùm hoc die 17. huius mensis consistere cepit, & quidem in montibus Armeniæ. Vt autem filius Dei præsens hanc suam Argo inter fluctus gubernauerat et seruauerat: Ita hyeme tranquillum hospitiũ Argonautis suis præbuit, donec eos in terram in Vere rursus exposuit. In hac ipsa imagine consideremus et tristißimũ exemplũ iræ Dei aduersus peccata hominum, qui simul tantam multitudinem delet, et conseruationem unius exiguæ familiæ, ut cerni posset, diuinitus, non casu seruatam esse. Expauescamus autem cogitatione horrendæ iræ Dei, & nos quoq; in Arcam filij Dei abdamus, petamus ut nos hospitio excipiat, mitiget pœnas, gubernet & protegat nos, nec deleri sinat pia doctrinæ studia, cùm quidem passim tàm multi exoriantur fanatici doctores, aduersus quos ordine erudiri iuuentutem necesse est. Te igitur fili Dei Domine Iesu Christe oramus, ut nobis quoq; placidam hyemem tribuas, & tu ipse sis rector in hac tua Argo. Quia uerò & diuina sapientia ordinatum est, ut in societate hominum

minum certi homines præsint, nostra suffragatione etiam magistratus eligendus est. Quare præcipimus omnibus auditoribus in hac Academia, ut cras hora 7. ad renunciationem electi Rectoris conueniant. Simul autem admonemus uos, ut de causis politici ordinis rectè cogitetis, & sapientiæ Dei libenter obediatis, qui suo sapientissimo consilio uult aliquos esse Doctores, & gubernatores aliorum, & præcipit obedientiam iuxta dictum Pauli: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Et sapienter apud Sophoclem dictum est: ἀναρχίας δὲ μεῖζον οὐκ ἔστι κακόν. Quare propter Deum, & propter communem utilitatem amemus hunc uitæ ordinem, & sciamus pædagogiam esse ad intelligendam antecellentiam, qua Deus antecedit nobis, fouet, & regit nos. Die 17. Octobris Anno 1553.

EX Atomis mundum non confluxisse minutis,
Ceu tua uana fides, nos Epicure docet,
Ostendunt pulchri rutilantia lumina cœli,
Et quicquid mundi machina lata tenet.
Siue oculos etenim, rectosq; ad sydera uultus
Tollas, & stellas inde notare uelis:
Cunctarum uideas seu leges ordine rerum
Nascendi, similes quas sine fine tenent:
Cogeris inuitus mentis linguæq; fateri
Voce, Deum ualida cuncta creasse manu.

Insuper

Insuper esse Deum mentem quæ cuncta gubernet,
Et seruet firma, quam modo, lege, dedit.
Nam certos motus, quîs sydera cuncta mouentur,
Edere, nec uarios mens bene bruta potest.
Nec certas seruare uices usúq; uidebis,
Quæ cæco casu, uel sine lege ruunt.
Firmiter ut teneris igitur studiosa iuuentus
Æternum credat mentibus esse Deum.
Qui genus humanum, tenet & quæ machina mundi,
Condiderit, seruet, curet & usq; regat:
Sæpius aspiciat splendentia lumina cœli,
Et certos motus quos tenuere notet.
Et discat causas uarijs cur motibus errent,
Cur gressum porro, cur modo retro ferant.
Cur modo festino, modo lento incedere cursu,
Corpora cumq; alijs cur sua iuncta uelint.
Quidq; frequens uarij ferat hæc mutatio motus,
Et tempestates quàm ualidas cieat.
Plinius hæc nobis mira breuitate Secundus,
Cum tradat, dignus qui repetatur, erit.
Ergo iuuante Deo, lux cum iam prima Nouembris,
Surgit, sed medium Sol tenet ipse polum:
Ordiar in nostris perdocta uolumina Caij
Ædibus, & magna sedulitate legam.
Qui cupit hæc igitur facili paruoq; labore,
Discere, nec parua commoditatē frui:
Is me conueniat, mora nec nectatur ab ullo,

Qui ſtudijs rectè conſuluiſſe cupit.
Tu modo Chriſte faue, patris diuina propago,
Æterniq; potens nos tua dextra tegat.
Opprime graſſantem crudeli Marte tyrannum,
Qui tuus eſt hoſtis perpetuoq; manet.
Et tua diſcentem diuina oracula turbam
Defende, ut fiant plurima grata tibi.

M. Sebaſtianus Theodorus Vuinshemius.

SEQVVNTVR SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA A DIE LVCÆ ANno 1553. per hybernum ſemeſtre, quo fuit Rector Illuſtris & generoſus dominus, dominus CASPAR VLRICVS COMES à Reinſtein & dominus in Blanckenburg &c. Vicerector uerò clariſsimus uir Iohannes Schneideuuein Iuris utriuſq; Doctor.

Caſpar

CASPAR PEVCERVS STVDIOSIS AVDITORIBVS S. D.

VVlt Deus hominum uitam doctrina, hoc est, ſuæ lucis radijs gubernari, ac in lege ſimul ſancit quid in præſentia agendum ſit, & futura monſtrat, ut mentione præmiorum & pœnarum diſcernat honeſtas & turpes actiones, & ſimul metu pœnarum deterreat homines à ſceleribus. Manent enim ueræ ipſius regulæ, Qui gladium acceperit, gladio peribit: Scortatores & adulteros puniet Deus. Hæc futura uult Deus proſpici, & firmiſſima fide uult nos his prædictionibus adſentiri. Atq; utinam hanc diuinam μανθάνειν homines magnifacerent, nec Cyclopico furore contemnerent. Nec fallunt euentus, ſed fatali ordine ſequuntur ſine ulla dubitatione atrocia delicta, atroces pœnæ, ſicut & in ueteri Poêmate dictum eſt:

ἐιμαρμένον ἔστι τῶν κακῶν βουλευμάτων
κακὰς ἀμοιβὰς ἐσὶ κατὰ δόδαι βροτοῖς.

Præterea in Phyſicis oſtendit Deus etiam ſeriem cauſarum & effectuum, uult & præſentem corporum naturam aſpici, & intelligi, quæ res proſint, quæ noceant. Alitur corpus conueniente cibo & potu, obruitur & læditur rebus non conueni-

entibus, & intemperantia. Ita suas habent prædictiones & Medici & alij artifices. Sic & de aëris qualitate, & de hominum temperamentis, inclinationibus & moribus prædictiones sumuntur ex ordine causarum & effectuum diuinitus constituto, cum stellarum positus ad aërem, & ad nascentia corpora confertur, quia esse aliquam uim luminis cœlestis in aëre & in nostris corporibus, manifesta experientia ostendit. Etsi igitur non omnes euentus prospici possunt (Non enim omnes à stellis, aut temperamentis oriuntur) Tamen multarum rerum significationes animaduerti possunt. Et utile est singulis, suorum corporum κρᾶσιν & inclinationes nosse, ut arte regantur, aut frenentur. Vtile etiam cauere rapidos motus aliorum. Deniq; prodest uidere consensum cœlestium corporum cum inferioribus.

Quare decreui Deo iuuante enarrare Ptolemæi librum, cui titulus est Quadripartitum, in quo uetus doctrina uerecunde recitatur, ac tribuam ei singulis septimanis unam horam, uidelicet, die Mercurij tertiam. Nec uero hac doctrina ad superstitiones & ad Stoicam necessitatem studiosos abducimus, sed uolumus eos naturæ ordinem considerare, qui est illustre testimonium de prouidentia Dei, Volumus item considerare eos naturæ nostræ infirmitatem, & uarias euentuum causas, ut excitentur ad inuocationem Dei, & ardentibus uotis petant se à

Deo

Deo gubernari. Nam fata mouere Deus, tollere fata poteſt. In hac ipſa cauſarum collatione agnoſcamus & deploremus naturæ noſtræ infirmitatem, pericula, & errantes motus, & diſcamus Deum eſſe agens liberum, & exaudire inuocantes, ut filius Dei inquit: Orate ut poßitis effugere uentura mala. Præcipit autem & Deus in regendis moribus diligentiam, quæ non prorſus inutilis eſt, ſed frenare errantes impetus aliquo modo poteſt, & in hac lucta Deus opem fert petentibus, ut inquit Dominus: Quanto magis Pater ueſter cœleſtis dabit Spiritum ſanctum petentibus. Quò igitur propius aſpicis pericula, eò ſit inuocatio ardentior. Vetuſtas narrat uatem Phinea, qui in ueterem Myſiam ex Phœnice intulit doctrinam de motibus cœleſtibus, punitum eſſe propterea, quòd quædam de cauſis cœleſtibus imtempeſtiue protuliſſet, eóq; miſſas eſſe ad eum Harpias, ut tetræ illuuie dapes ei corrumperent. Itaq; iubet Phineus ipſe in Argonautico, ut uerecundæ ſint prædictiones, & petatur à Deo gubernatio, ſic enim inquit:

Venturis Deus oſtendit prænuncia ſigna
Caſibus, inuoluens dubijs oracula uerbis.
Vt primum ignaros moueat, mox mentibus ad-
Sollicitis curam metuentibus abdita fata, (dat
Ne quocunq; trahunt adfectus, prona ſequantur
Pectora, ſed iuſtas legum patiantur habenas,

Et uires hominum discant longe esse minores
Diuinis, metuantq; Deum, qui uindice dextra
Haud dubie humanos properat punire furores.

Annus ueniens habet diros positus stellarum, cum Sol ingredietur Arietem. In nona domo erunt Saturnus, Mars, Venus & Mercurius in Piscibus, Et iacet abiectus Iupiter in opposito signo in domo tertia. Hi positus seditiones & dogmatum confusiones minantur. Simus igitur in omnibus actionibus contantiores & modestiores, & cogitemus ideò filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum adsumsisse massam generis nostri, ut nos quasi de sua ceruice pendentes gestet, ne funditus deleatur genus humanum, ac ueris gemitibus precemur, ut publicas & priuatas pœnas nobis leniat, regat uocem doctrinæ, & non sinat fieri maiores dißipationes. Harum maximarum rerum cogitatio in his lectionibus excitatur. Quare non moueamini Cyclopicis sermonibus eorum, qui doctrinam de motibus & effectibus cœlestibus contemnunt, sed consilium Dei considerate, qui non frustra tanta arte stellarum motus ordinauit, & effectiones aliquas manifesta experientia ostendit. Bene uale Lector,

Anno 1553. uicesimo tertio Octobris,
quo coniuncti fuerunt Iupiter
& Venus.

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

DIctum est dulcissimum Nazianzeni οὐδὲν οὕτως εὐφραίνει, ὡσπερ τὸ καλὸν συνειδὸς, καὶ ἀγαθαὶ ἐλπίδες. Nihil adeò exhilarat hominem, ut bona conscientia & spes bona. Est autem bona spes, effectus bonæ conscientiæ & fidei acquiescentis in Deo, petentis & expectantis auxilium à Deo. Sæpe autem mæsticia morborum & mortis causa est. Causam igitur mæsticiæ uitemus. Existimamus Michaëlem Fabrum Vuinshemensem mæsticia in morbum incidisse, quo natura superata est. Ac profecto dolore afficimur propter eius mortem, quia erat ingenio sanabili, & spes erat eum aliquanto pòst utiliter seruiturum esse Reipublicæ. Nunc obtemperemus uoluntati Dei, & frenemus impetus uehementiores. Hortamur autem Scholasticos, ut ad funus hora duodecima conueniant, ubi suam quisq; uitam Deo pijs precibus commendet. Pridie Encæniorum, quæ Ierosolymæ instituta sunt repurgato templo ante annos 1715. Die 24. Nouembris.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MVlta uidimus tristia spectacula inde usq; à mense Iulio, quorum consideratio nos

ad modestiam & ad precationem inuitare debebat. Interfecti sunt quatuor nobilißimi Principes, & multi uiri fortißimi, captæ & incendijs deletæ urbes, ciues trucidati, matres cum parua sobole in exilia pulsæ. Hæc cùm fiant in uicinia, dolore adfici omnes propter patriæ calamitatem oportebat, & metuere similes pœnas, & flectere animos ad pietatem & ad precationem. Sed multi quasi contagio insanientes, fiunt furiosiores. Fuerunt in hoc oppido præsidia militum amplius septennio. Nullus tamen miles aduersus quenquam in oppido usus est tormentis, ut accidit intra biduum, & quidem petiti sunt, & uulnerati globis nobiles docti, modesti, qui neminem irritauerunt. Fieri autem potest, ut alij inquieti irritauerint milites. Nam & hoc audimus, scholasticos quosdam uagari noctu terribili genere armorum instructos. Ideò seuerè præcipimus omnibus scholasticis, ut sint modesti, & uitent causas & occasiones periculorum, dicti diuini memores: Qui amat periculum, peribit in eo. Ac prohibemus nocturnas discursationes, uociferationes, & armorum gestationes. Cogitent adolescentes, non solum ab hominibus pericula oriri, sed diabolos insidiari uitæ, & moliri seditiones, & cædes & alia mala. Incitant igitur organa sua, homines prophanos & impios, ut multis noceant, & turbent communẽ societatem. Quare simus uigilantiores, sicut Petrus inquit:

Vigilate

Vigilate, quia aduersarius uester diabolus tanquàm Leo rugiens circumit, quærens quem deuoret. Et non solum uitemus occasionem rixarum, sed etiam inuocatione filij Dei nos muniamus, qui ideò massam nostri generis adsumpsit, ut nos gestet, quasi de sua ceruice pendentes, & conculcet caput Draconis. Est quædam in militia necessaria sapientia, ut Polybius inquit: Nosse hostium genera, sensus, arma: ita consideretis uos quoq;, carissimi adolescentes, quàm habeatis hostes sæuos & astutos diabolos, nec contemnite pericula uestra, Sed diligentia & inuocatione Dei, uos contra crudelitatem & astutiam hostium muniatis. Nos quoq; oramus filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, ut uos, & hanc totam Ecclesiam protegat & gubernet. Datæ die 19. Decemb. 1553.

SEQVITVR ANNVS A natali Christi M. D. LIIII.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

ISacides nato iam iam moriturus Iudæ,
Fatidico tales prodidit ore sonos.
Non mea posteritas legem sceptrumq; docentis
Amittet natos stirpe ducesq; tua.
Ætherea donec missus de sede Redemptor
Nascetur Siloh sanguine Iuda tuo.

Reddet hic in toto credentibus orbe ſalutem,
Auferet & morti triſtia regna pijs.
Dixerat: extemplo pius intellexit Iudas,
Quem uellet tecta uoce notare pater.
Scilicet æterno Chriſtum qui cum ſit ab æuo,
Virgine erat quondam matre futurus homo.
Eſt etenim Graijs χόϛιοϱ, quo dicere SILOH
Lingua Paleſtinæ gentis Ebræa ſolet,
Inuolucrum teneri materno in corpore fœtus,
Quo cinctus cotylis lac ſibi dulce trahit.
Ac ita uirgineum fœtum gens illa uetuſta,
Abſq; uiri genitum ſemine, uoce notat.
Cur autem tali Meßiam ſignat Iacob
Nomine, quæ ratio, quæue figura ſubeſt?
Talis erit miſerum quondam uenturus in orbem,
Talis in humano ſanguine Chriſtus erit.
Squalidus infirmis geſtabitur oßibus infans,
Machina quo rerum tota loquente ſtetit.
Imo flagellatus ligno; expanſus in alto,
Totus pelliculæ more cruentus erit.
Hæc docuiſſe ſuos grandæuum ætate nepotes,
Iſaciden, uocis ſignificata monent.
At quia præcepit Deus, hanc Eccleſia uocem,
Vt ſonet, eſt noſter diſcere tanta labor.
Nos immerſa malis gens, & caligine mortis,
Preſſaq; peccati pondere turba ſumus.
Nam meriti nuſquàm ratio uenit obuia cuiquam,

Exequi-

Exequitur Legis cum Deus ipse minas.
Qui tamen humanam miseratus pectore sortem,
Hæc te restituent pharmaca, dixit Adam.
Splendor & illustris summi genitoris imago,
Assumet massam de muliere tuam:
Ipsaq; Satanicos lætalia uulnera morsus,
Diuina, fuso sanguine, tollet ope.
Nec non offensi placabit numinis iram,
Sic ait, atq; ratam uerba habuere fidem.
Induit humanam reuoluto tempore massam
Filius excelsi uera propago patris.
Fascia fit χοϛιῳ similis, sic excipit ictus,
Illita uipereo spicula felle, graues.
Vincit, & imposito uictos pede conterit hostes,
Parta triumphantis more trophæa locans.
Non etenim est fragilis tantum caro Filius ille,
Atq; fluens tabo fascia cruda putri.
Non est panniculus tantum, uermisq; cruentus,
Pollutusq; atro sanguine, factus homo:
Viuit in assumpto, non enarrabile uerbum,
Corpore, sustentat membra caduca λόγϕ.
Fœdere mirando nostris se filius oris
Conceptum salua uirgimitate dedit.
Sic uult in nobis amissam accendere uitam,
Atq; nouæ lucis dona reperta dare.
Non potuisset enim nostrum durare uel horam,
Te nisi nate Dei uiuificante, genus.

Tu niſi, naturæ nouus inſtaurator ut eſſes,
Conſilio patris miſſus ab axe fores.
Tu niſi uulneribus noſtris medicina fuiſſes,
Spes expectandæ nulla ſalutis erat.
Hic λόγ@ ut nobis ſeſe communicet, affert
Accepta è patris nuncia læta ſinu.
Ac Euangelij patefacta oracula cœlo,
Amplecti docili pectore quenq; iubet.
Et ſemper præſens diſcentum protegit agmen,
Adiungit ſtudijs quo pia uota ſuis.
Iuſticiaq; ſua Chriſtus nos ueſtit, & intus
Adſimulat uerbo pectora noſtra ſuo.
Cum mouet in nobis incendia talia flatu,
Optimus eſt qualis fons Deus ipſe boni.
Et patre placato cæleſtia gaudia nobis
Iuſtifica reddit non moritura fide.
Hæc repetit nobis hodierno Eccleſia feſto,
Qui caſti partus dicitur eſſe dies.
Cum Deus aſtrorum fabricator & ordinis autor,
In cunis tenero uagijt ore puer.
Mens igitur quæ grata Deo ſtudet eſſe ſubinde,
Cogitet ardenti talia mente bona.
Et celebrans pura uenientem è uirgine Chriſtum,
Defenſum curæ ſe petat eſſe Deo.
Oret & ut placida Germania pace fruatur,
Nec noceant ſtudijs impia bella bonis.
Iam quia per uerbum uehitur ſub pectora Chriſtus,

Debita

Debita Doctori quisq; didactra ferat.
Ac uolumus castam Iudiosos munus ad Aram,
Votaq; ad æthereum ferre modesta patrem.
Vt noster cœtus grati det signa fauoris,
Exemplo reliquos eruditq; pio.

Die Natali, Anno 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETiam Stephani testimonium in agone ostendit, mortem piorum iter esse ad dulcissimam æternæ Ecclesiæ societatem, in qua uiuit filius Dei, & coram ostendit æternum patrem, & nobis monstrat admirandam diuinæ & humanæ naturæ copulationem, & exponit causas omnium suorum operum. Quare Stephani historia nos hodiè de futura uita commonefaciat. Cum autem hac nocte pia & honestissima uirgo Sara Spröttin soror honestissimæ coniugis, uiri eruditi & integri Magistri Petri Prætorij Cotbusiani, ex hac uita in confessione pia & assidua inuocatione filij Dei decesserit, non dubitamus, & ipsam dulcissima consuetudine cœlestis Ecclesiæ frui. Fuit enim puella in numero de quo inquit filius Dei: Non est uoluntas patris, ut pereat unus de paruulis istis. Hortamur autem Scholasticos, ut in nouo uico ante hospitium M. Petri Cotbusiani hora prima ad pium ritum funeris

neris conueniant, ubi ſinguli ſuam uitam, & totam Eccleſiam Deo commendent. Profecto enim ſolis humanis conſilijs & præſidijs non poſſumus uitã & alia neceſſaria bona retinere. Sed ueriſſima uox eſt diuina: Ipſe eſt uita tua, & longitudo dierum tuorum. Quare nos ei ueris gemitibus commendemus. Die Stephani Anno 1554.

IN PRAELECTIONEM TERTII ELEMENTORUM Euclidis.

ABſoluimus priores duos libros Elementorum Euclidis, in quorum explicatione demonſtrationum præcipuarum uſum oſtendimus breuibus, quantum id forma ratioq; doctrinæ, & tractatio Elementaris tulit. Intelligent autem rei magnitudinem & utilitatem, quæ his continetur libris, ſtudioſi rectius, ubi uel ipſi accommodarint hæc elementa ad illuſtrandas eas materias, quarum ueritas euidens eſt, & certitudo ſolis innixa fultaq; conſiſtit demonſtrationibus, uel ingreſſi in penitiores Mathematum receſſus, inde conditis magna uarietate diſciplinas atq; abſolutas cognouerint, quarum ne guſtum quidem percipient unquàm, niſi his fontibus prælibatis. Sequitur liber Tertius, quo autor, ut in prioribus ſchemata rectis definita lineis declarauit,

clarauit, sic eadem serie, scilicet quam rei naturam præscribit & exigit, perfectißimæ inter planas omnes figuræ ἰδιότητας exponit ac demonstrat, Circuli nimirum, qui uno incluſus ac circumscriptus ambitu, totus uergit in seſe, seq; ipsum continet, neq; inæquale aſperumue, aut angulis inciſum uel infractus contortum quicquàm habet. Fundamenta sciant studioſi tradi in hoc libro, ac demonstrari doctrinæ Sphæricæ. Qua seſe ratione, quibus in locis, qua forma angulorum uel secent uel contingant circuli exterius interiùsue: Quæ rectæ lineæ, si à puncto extra circulum producantur, uel intra ambitum cadant, uel eundem forinsecus ceu stringant: si uero intra circuli ambitū utroq; termino peripheriæ applicentur aut educantur ex centro, quæ maximæ, quæ minimæ, quæ inter se sint æquales: Quales efforment ac complectantur angulos: Quæ sit inter se ratio arcuum, quos anguli æquales siue ad centra constituantur æqualium circulorum, siue ad ambitum, uel æquales rectæ lineæ obeunt ac subtendunt: Quæ item sit ratio inter se Angulorum & segmentorum, quæ secantes & contingentes lineæ, uel includunt uel abscindunt: Quæ sit ratio angulorum inter se ad centra & ambitus consistentium, quæq; sunt istiusmodi. Latißmè hæc patent, Hinc nata doctrina subtensarum in circulo rectarum linearum, & prima initia doctrinæ de triangulis

sphæricis.

ſphæricis. Hinc Theodoſij ſphærica extructa ſunt. Nec ſe quiſquam aut hæc aut Ptolemaica aſſequuturum arbitretur, niſi elementis tertij huius libri comprehenſis & exercitatis. Quare ſtudioſos hortor, ut in hoc libro diſcendo eam adhibeant dligentiam, quam præſtiterunt hactenus. Ordiar proxima die Lunæ. Hodie pergam in Τετραβίβλῳ *Ptolæmei. Die Stephani anno 1554.*

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmía Vuitebergenſi Matthęus Plochinge Vuitebergenſis, omnibus ſtudioſis S. D.

CHriſtus Ephratæa cũ naſcitur hoſpes in urbe
Virgine, cuius honos non temeratus erat.
Non habet hoſpitiũ quod late ſplendeat auro,
Nec ſubit Attalicis tecta ſuperba bonis.
Non in præſepi recubans in frigore brumæ,
E ſtipulis factum deſpicit ipſe thorum.
Inſuper auxilijs deſertà puerpera uirgo
Omnibus, è ſolo pendet amore Dei,
Maturumq; utero, non ullis uſa miniſtris,
Deponit caſti nobile uentris onus,
Editus ergo tener genitricis molliter aluo,
Rebus eget, iuſtis præſidijſq; puer.
Aduolat angelicæ ſed ſedula turba cateruæ,

Atq;

Atq; miniſterium gaudet obire pium,
Officijsq; ſuis, cum caſta Maria recenti
Laſſa fores partu, te recreare ſtudet.
Hic lapidum ex uenis carbones decutit, unde
Attritu chalybis mox noua flamma micat.
At torres alius raptim ſarmentaq; parua
Colligit, accenſo dans alimenta rogo.
Porrigit hic liquida fragilem cum pulte patellam,
Et cape quam calidus percoquat ignis, ait.
Ille uolans labrum flammis apponit ahenum,
Plenaq; ſpumantis pocula miſcet aquæ.
Tum quoq; faſciolas alios ſuper igne uideres
Lintea cum pannis alba, fouere ſuis.
Ille bipenne ſecat frondes, finditq; minutis
Partibus, hic hauſtis balnea curat aquis.
Pars apte puero lectum componere certat,
Vt recubent molli membra tenella thoro,
Plurima pars pueri rapit oſcula dulcia Chriſti,
Illius & cunas officioſa mouet.
Dum capit exiguum mater defeſſa ſoporem,
Siccaq; iucunda membra quiete rigat:
Talia perficiunt intus ſua munera læto
Pectore cœleſtes, agmina pura, Chori.
Nec labor eſt ullus, quem ſe ſubijſſe grauentur,
Qua poſſunt puero gratificantur ope.
At foris inuigilat uacuis pars altera tectis,
Excubias Chriſto non ſimulanter agens.

Præſidi=

Præſidiumq́; locat, cuſtodibus omnia cingit,
Ne qua timenda graui fraus ſit ab hoſte grauis.
Neue uel abſumat Vulcani inſana poteſtas
Tegmen, ut iniecto corruat igne domus.
Vel ſubitus torto delapſus ab aĕre turbo,
Exiguos laceret diſiſciatq́; lares.
Credibile eſt etiam fremuiſſe per æthera Martem,
Angelico furias ui ſuperante choro.
Interea reliquus candenti in lumine cœtus,
Grata Deo melica carmina uoce canit.
Gloria ſumma Deus tibi ſit, pax aurea terris,
Humanum recreent gaudia uera genus.
Iam nunc tempus adeſt, celebris cum gloria fiet,
Temporibus nullis emoritura, Dei.
Creſcet honos, meliorq́; focis cadet hoſtia ſacris,
Nempe Dei agnitio uera, piæq́; preces.
Nunc etiam terris pietatis alumna redibit,
Quæ nomen placidæ nobile pacis habet.
Cordaq́; lætitiam mortalia rurſus habebunt,
Anxia quæ uarijs antè fuere modis.
Vt quodcunq; uigens alitur uitalibus auris,
Æternis celebret laudibus omne DEVM.
Sic ipſi uerum diuino carmine cultum,
Et quis honor deceat numina caſta, docent.
Nos quoq́; mortales illorum exempla ſecuti,
Edamus ſimili pectore dulce melos.
Si ſtudeamus enim recte proponere plebi,

Et fidis animis uerba docere Dei.
Gloria uera Deo dabitur, tum nota per orbem
Vox erit, ac humiles audiet ille preces.
Sed pax terrenis iterum regnabit in oris,
Consensus quoties relligionis erit.
Communem quoties seruabit aletq; quietem
Quilibet officij pro ratione sui.
Gaudia spirabunt mortalia pectora, quando
Admißis ueniam lapsibus esse scient.
Quod fit ubi uerbum solatia nunciat ægris
Mentibus, ac intus gaudia uera mouet.
Tunc turbata, nouo recreantur pectora motu,
Vt iusto æthereum numen honore colant.
Talia quo fiant, doctrinam haurire necesse est,
Ac λόγ& his studijs ipse fauere solet.
Quapropter fieri studiorum examina prodest,
Vtilitas illis non mediocris inest.
Dent igitur nobis solito sua nomina more,
Censuram nostram qui subijsse uolent.
Non his officium nostrum, seu iusta uoluntas
Deerit, ingenijs semper aperta bonis.
At tu gnate Dei, patriæ concedito pacem,
Et studijs castis, quod facis, usq; faue.
Tempora represso fœlicia Marte reducas,
Germinet ut sanctum semen in orbe tibi.

Anno 1554.

ANNO 1554.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI MATTHÆus Plochinger Vuitebergensis.

HOdie memoria conuersionis Pauli celebratur, qua ad agnitionem filij Dei uocatus est, in cuius Historiæ recordatione intueantur mentes omnia Ecclesiæ tempora, & Deo gratias agant, quod se patefecit, & testimonia addidit, & æternam Ecclesiam colligit, & celebremus Deum nominatim propter Pauli uocationem, cuius monumentis adhuc nos docet. Eò etiam doctrinæ studia magis amemus, quia res ipsa ostendit, sine literis & sine eruditione non posse intelligi grauissimas Pauli disputationes. Extant enarrationes Thomæ, & similium in Paulum, in quibus quia neque ordinem rerum, neq; genus sermonis intellexerunt, sæpe hoc accidit, quod in prouerbio dicitur: ἕτερα μὲν ὁ πῦς, ἕτερα δὲ ὁ ξυθμὸς λέγει. Ex talium interpretum insciția tenebræ in Ecclesia ortæ sunt, post tenebras pœnæ secutæ sunt, dissidia, bella, uastationes. Harum maximarum calamitatum partem cum sentiamus, redeundum est ad Deum, & petenda mitigatio. Sic autem redibimus ad Deum, si ueritas nobis præluceat, si rectè discemus integram doctrinam de Deo. Prosunt autem studijs exercitia Scholastica, si recte gubernentur. Ideò petimus, ut hodie

hora

hora prima ad publicum examen Collegæ noſtri omnes, & alij uiri docti conueniant, ut ſtudia inſpiciant, ξωὴ γὰρ ἀφὼ, ξωοὶ δ'ἔτε μῦθοι ἔασιν. Pertinet ad communem ſalutem recta inſtitutio. Ideo multi conſilia conferant. Et nullum eſt pulchrius ſpectaculum, quàm cernere uirorum doctorum congreſſus, placide & amanter quærentium ueritatem collatione iudiciorum & ſententiarum. Simul autem his congreßibus miſceamus pia uota, & petamus à filio Dei, ut ſemper Eccleſiam in his regionibus colligat, & regat ac adiuuet docentium ſtudia, quia ueriſſimum eſt, ſapientiam ſalutarem, donum Dei eſſe. Datæ die fauſto conuerſionis Pauli 1554.

DECANVS COLLEGII THEOLOGICI IOHANNES Bugenhagen Pomeranus Theologiæ Doctor, Paſtor Eccleſiæ Vuitebergenſis.

NVlla unquàm in cœlo & in terra uox ardentior audita eſt, quàm precatio filij Dei in Agone, qua orat æternum patrem, ut colligat Eccleſiam, & petit, ut ſanctificet eam uerbo ſuo. Propter hos inenarrabiles filij Dei gemitus ſciamus, & colligi, & ſeruari Eccleſiam, ac uelle Deum, ut grati hanc precationem adſiduè

cogitemus. Stat coram æterno patre hic noſter ſummus Sacerdos, de quo dictum eſt: Tu es ſacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchizedek, & pro te ipſo precatur, & petit ea dilectione te diligi, qua ipſe diligitur. Quid petere maius poteſt? Huius ueræ interceßionis fiducia credamus nos Deo curæ eſſe, et ei obediamus, & petamus, & expectemus ab ipſo auxilium. Cùm autem uelit nos uerbo Dei ſanctificari, ſimul præcipit, ut doctrinam, quam tradidit, piè diſcamus. Hanc ob cauſam inſtituta ſunt docentium & diſcentium collegia. Et filius Dei, immenſa bonitate in Eccleſiarum noſtrarum Academijs lucem doctrinæ reſtituit. Hanc ne ſinat extingui, toto eum pectore oro. Vos quoq; aßidua precatione & diligentia diſcendi retinere hoc tantum beneficium ſtudete. Et ut oſtendatis ſtudium ueſtrum erga eos, qui rectè docent, cras hora 8 in templo Arcis ad renunciationem teſtimonij publici conuenite, in qua gradus Doctorum Theologiæ decernetur uiro Reuerendo eruditione & uirtute præſtanti Magiſtro Henrico Sthenio Mundero, uocato ad gubernationem Eccleſiarum in ditione Illuſtrißimi Principis Erici Ducis Brunſuicēſis. Scitis enim graues cauſas eſſe, cur teſtimonij renunciatio publicè fiat, quia ſemper in Eccleſia fuit Δοκιμασία, & hanc eſſe publicã, utile eſt, ne furtim in Eccleſias irrepant inexplorati, tales, quales in Carmine deſcribuntur: λαβράγορα τὸ

ματαιο-

μαπαιολόγοι τε ταραξινοοίτε. *Simul autem in hac frequentia uota coniungenda ſunt, ut* Deus *ſeruet Eccleſias, & hunc uocatum ad miniſteriũ gubernet. Et hic publicè oro filium* Dei Dominum *noſtrum Ieſum* Chriſtum, *ſedentem ad dextram æterni patris, ac dantem dona,* Paſtores & Doctores, *ut hunc* Henricum Sthenium *gubernet, & faciat eum organum ſalutare uniuerſæ* Eccleſiæ, *patriæ, & ſuæ animæ,* Amen. Anno 1554. Die 28. Ianuarij, *quo ante annos* 740. Carolus primus Imperator *ſalutaris, ex hac mortali uita deceßit.*

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETſi dixit Plato philoſophiam eſſe Meditationem mortis, tamen Philoſophia nec ueras cauſas monſtrat, nec præparationem animorum ad hanc migrationem, nec conſolationes ueras: Sed in ſola Eccleſia filius Dei & cauſas, & conſolationes efficaces tradidit, quæ in his dictis compræhenduntur: Beati mortui qui in Domino moriuntur. Item, Precioſa eſt mors ſanctorum. Obtemperemus igitur uoluntati Dei, & hac nos uera conſolatione erigamus, quia inuocantibus filium Dei, mors eſt iter ad dulciſſimam cœleſtis Eccleſiæ conſuetudinem. Hac erectus conſolatione in pia inuocatione filij Dei hac nocte deceßit uir honeſtus &

eruditus Aemylius Hugo natus in inclyta urbe Frysiæ Embda, qui Ecclesiæ Dei utiliter seruiuit in docenda iuuentute. Nũc uerò multas Academias adijt, ut eruditorum iudicia audiret, sciens talem peregrinationem utilem esse bonis mentibus, sicut in ueteri uersu Heracliti dicitur: πολλὰ πλανηθῆναι διζημένον ἔμμεναι ἔσθλον. Funus ei fiet hora duodecima, ad id conueniant studiosi ante nostrum Νοσοκομεῖον, & singuli publicam & suam salutem Deo pijs uotis commendent. Calend. Feb. 1554.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

VT anchoris duabus nauis stabilitur inter sæuas tempestates: ita nos in tantis periculis nostris in hac imbecillitate naturæ, & inter insidias diaboli, muniamus nos duabus rebus, diligentia & precatione. Potest enim ratio imperare externis membris. Et hanc diligentiam flagitat Deus, cùm dicitur: Lex est pædagogus. Item, Lex est bona legitimè utenti. Ac Magistratus officium est, hanc uoluntatem Dei exponere populo. Sæpe igitur præcipimus de modestia, ac Deo uos obedire uolumus, admonemus etiam sanabiles de precatione. Vt autem simus uigilantiores omnes, pericula nostra cogitemus. Diaboli, qui sunt homicidæ, aßiduè insidiantur

diantur Ecclesiæ, odio filij Dei. Et in hac extrema mundi senecta, cùm uident, non procul abesse iudicium, in quo ipsorum turpitudo manifesta erit omnibus, rabiosius grassantur. Ac natura per sese imbecilla est, & mali siderum positus, magis languefaciunt eam. In tantis periculis magis ad illas duas anchoras respiciamus, & uigilanter uitemus occasiones lapsuum & periculorum, & petamus, ut filius Dei nos gubernet & protegat. Vt autem magis uitentur occasiones tumultuum, repetimus usitata edicta, ac seuerè prohibemus gestari arma, prohibemus & prouocationes ad pugnas. Item uociferationes nocturnas. Item discursationes personatorum nocte seu die. Item cùm alios indecoros ludos, tùm uerò nominatim ludum, qui à mussitatione nomen habet, & eo ipso minus decet honestos, quia dulcium colloquiorum causa homines conueniunt, non ut muti ineptos gestus edant, & mussitatio ipsa insidias significat. Et illa κώφα πρόσωπα postea in plateis non sunt muta, sed ut in Orgijs Bacchi, horrendis clamoribus cient pugnas. Hoc edictum proposuimus, ut nostrum officium faceremus, & moderatis gratam esse nostram commonefactionem, non dubitamus. Contumaces uerò experientur & magistratuum seueritatem & iudicium Dei, qui uerè est fons & custos ordinis & iusticiæ. Datæ die 4. Februarij Anno 1554.

ANNO 1554.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia Vuitebergensi, Matthęus Plochinger Vuitebergensis.

VTinam sæpe multumq; cogitaremus admirandum consilium Dei, de copulatione duarum naturarum in filio λόγῳ. Nisi enim decretum fuisset, ut massam humanam filius assumeret, funditus interitura erat hominum natura. Nunc illa nostri generis massa assumpta, nos quoq; uelut surculos sibi insertos gestat, sicut ipse inquit: Ego sum uitis, uos palmites. Loquitur autem de suo cœtu, qui docet & discit ueram Euangelij doctrinam, quam seuerissimè præcipit propagari. Hanc consolationem intueamur, & certò statuamus, nos qui pio studio seruimus Ecclesiæ in propagatione doctrinæ, curæ esse filio Dei, & tegi aduersus uaria agmina hostium, contra diabolos, & eorum organa tyrannos & fanaticos Spiritus, & contra Barbaricam colluuiem inimicam literis, legibus, artibus, & disciplinæ. Hac erecti spe ipso filio Dei iuuante operas Scholasticas facimus, ut iuuentus linguas sacrorum librorum discat, & artes, quæ utiles sunt Ecclesiæ & uitæ communi, & oramus Dominum nostrum Iesum Christum, ut nos faciat sibi palmites, & gubernet nos, Nostrum opus ut laudi

laudi seruiat omne Dei. Tribuemus autem publicum testimonium triginta honestis & doctis uiris, quorum nomina infra adscripta sunt, ac decernetur eis gradus magisterij Philosophici die 15. Februarij. Ad eius testimonij renunciationem petimus ut omnes Doctores, Magistri & auditores conueniant, & ut ostendant se linguarũ & philosophiæ studijs fauere, & ut sua uota cum nostris coniungant, ac nobiscum petant, ut filius Dei clementer in nostro cœtu etiam æternam Ecclesiam colligat, gubernet doctrinæ uocem, & protegat hoc hospitium, & hos nidulos docentium & discentium. Die 11. Februarij Anno 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

INsitæ sunt parentum pectoribus στοργαὶ erga natos, ut sint commonefactrices de amore Dei erga filium & erga nos. Transfudit enim in nos radios sapientiæ suæ & motus tales, quales in ipso sunt. Et sensus est acrior nostri amoris in rebus aduersis eorum, qui ex nobis nati sunt. Fuit igitur ingens dolor in matre Heua, cum uidit necem Abel: In matre uirgine Maria, cum uidit pendentem filium in cruce: In Cananæa matre, quæ uidit filiam lacerari à Diabolo. Hos parentum dolores sæpe cogitari prodest, ut singuli & caueant magis,

ne dolores adferant parentibus, & adficiantur alio-rum uulneribus. Scitis autem heri honestum iuue-nem Israëlem Has Dresdensem, *spectante mæstißima matre & fratribus, ex hac nostra* Academia *in cœ-lestem euocatum esse. Huius honestæ matronæ & filiorum pietate, & luctu, ut adfici uos ostenda-tis, hortamur, ut ad funus hodie hora duodecima conueniatis, non procul ab ædibus honesti uiri Mat-thiæ* Carpophori. *Etsi autem magno in dolore sunt mater, & fratres, & lugere pium est : tamen hac consolatione erigendi sunt, quòd in hoc Israële sem-per fuit mens pia, amans doctrinæ de* Deo, *& re-cte inuocans* Deum *in agnitione & fiducia Do-mini nostri Iesu* Christi, *& nunc in morbo sæpe re-petita pia confeßione & inuocatione, sese filio* Dei *commendauit. Quare in numero eorum est, de quibus dicitur :* Beati mortui, qui in Domino mori-untur. *Cum igitur sciat mater, & uiuere Israëlem in cœlesti* Ecclesia, *& breui se ibi eum rursus com-plexuram esse summa cum lætitia, hac se consolatio-ne sustentet, ac sciat præcipere* Deum, *ut do-lori repugnemus, & obediamus ipsi in rebus secun-dis & aduersis. Singuli etiam in his congreßi-bus, suam uitam* Deo *commendent. Cumq; hoc die uicesimo secundo* Februarij, *ante annos octo,* Reue-rendi uiri Martini Lutheri *corpus hîc sepultum*

sit,

sit, recordatio horribilium motuum, qui eius mortem secuti sunt toto hoc octennio, curam in singulis augeat, & in precatione, & in gubernatione morum. Petamus leniri pœnas publicas & priuatas, & seruari Ecclesiam, & nos ipsos protegi & gubernari. Vitemus etiam periculorum occasiones, & ut precatio sit ardentior, mores sint modesti, ac mentes considerent, quantum ubiq; sit periculorum & tristium exemplorum. Audiuistis in lectione Euangelica proximæ Dominicæ, quantus in matre Cananæa dolor fuerit, quanta in inuocatione constantia, quàm gratum sit officium Deo pia inuocatio. Et hæc facta & scripta sunt, ut in nobis quoq; fides & precatio confirmentur. Huius igitur dulcißimi exempli cogitatione uos ad inuocationem, & alia pia officia excitate. Anno 1554, Die 22. Februarij.

PRECATIO REGIS IOSAPHAT CAP. XX. LIBRO secundo Paralipomenon, Cum nescimus quid agendum sit, oculi nostri, ad te Deus attolluntur. Redita carmine Ioachimi Camerarij.

In

In tenebris noſtræ & denſa caligine mentis,
Cum nihil eſt toto pectore conſilij.
Turbati erigimus Deus ad te lumina cordis,
Noſtra tuamq; fides ſolius orat opem.
Tu rege conſilijs actus pater optime noſtros,
Noſtrum opus ut laudi ſeruiat omne tuæ.

DE VAGIENTE ECCLESIA.

AEterni de mente patris ſapientia nata,
In qua mundi operum fulſit idea noui.
Et quæ deſtinxit pulcherrima corpora rerũ,
Et iußit formas ſingula habere ſuas:
Hæc eadem in paruis uagit ſapientia cunis,
Naturæ noſtræ membra tenella gerens.
Sic quanquàm infundit ſe noſtra in pectora, nobis
Nondum ſe totam cernere poſſe dedit.
Vt tamen in nobis ſint tantæ exordia lucis,
Tanquàm uagitus dogmata prima ſonat.
Non ſpernis quanquàm infirmos, ſi debita credant
Te λύτρα pro nobis Chriſte dediſſe patri.
Ah precor infirmis adſis ut mentibus, atq;
Doctrinæ foueas ſemina ſparſa tuæ.
Dum tua ſe totam pandet ſapientia nobis,
Atq; patrem clara luce uidere dabit.
Quando mortali ſoluentur carcere mentes,
Et duce te cœli culmina celſa petent.

Chriſte

Christe tuo exulibus patriam tu sanguine reddis,
Nulla uenit nobis te nisi dante salus.

Philippus Melanthon 1554.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

ANnus hic est à primo Paschate, quod Israêlitæ exituri ex Ægypto celebrarunt, 3063. Tot annos continua serie & seruauit filius Dei Ecclesiam suam, & agnoscere ac celebrare eam sua beneficia uoluit. Seruabit etiam deinceps hanc ipsam ob causam, ne in genere humano extinguatur uera ipsius noticia, & inuocatio Dei. Sed proh dolor, ut Sol medio die lucem amisit, & contra naturæ ordinem subitæ tenebræ fuerunt, cum in cruce filius Dei penderet: ita in hac mundi senecta tristes tenebræ erunt in magna parte generis humani, ut uidemus in magna parte Asiæ, & in tota Africa, atq; Ægypto deletas esse Ecclesias, & in magna Europæ parte Pontifices & Reges horrenda pertinacia stabiliunt idola. Recens etiam in Germania Bauarici Episcopi noua Edicta sanguine scripta proposuerunt, & cum uideant ardere uicimiam inter bello, ipsi insuper crudelitatem in ciues exercent. Quis non cohorrescat hæc tristißima spectacula, & has confusiones generis humani intuens?

Reliqua

Reliqua eſt autem exigua multitudo in hac horrida Boreæ ora, quæ pulſam ex Aſia, Africa, & magna Europæ parte uocem Euangelij ſonat. In his reliquijs quanquàm & hæ uariè lacerantur: tamen regnat filius Dei reſuſcitatus, & ut ſemper in nobis regnet, adſiduis uotis eum oremus, ſicut orabant diſcipuli, qui dixerunt: Mane nobiſcum Domine, quia aduеſperaſcit.

Certiſſimùm eſt autem, tantùm in ijs agminibus manſuras eſſe Eccleſiæ electæ reliquias, ubi uox ſonabit Euangelij incorrupta, quæ ſine doctrinæ ſtudijs conſeruari non poteſt. Tunc adeſt Eccleſiæ filius Dei, qui eſt λόγος, cùm leguntur, audiuntur & piè cogitantur ſermones eius, ſicut ipſe inquit: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus, & manſionem apud eum faciemus. Quicunq; autem hæc ſtudia abijciunt, ab his diſcedit filius Dei, & amiſſo hoc cuſtode, ſequuntur multi tetri furores, ut horribilia exempla impiorum omnibus temporibus oſtendunt, & minitatur Deus apud Hoſeam: Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, & oblita es legis Dei tui, obliuiſcar filiorum tuorum et ego. Plus quàm ferreum pectus eſt, quod hac triſtiſſima commination̄e non mouetur. Quare & docendi & diſcendi labores faciamus, & adiungamus inuocationem, ut filius Dei

nos

nos regat & adiuuet. Et sciamus uoce Euangelij, & non aliter, colligi æternam Ecclesiam, & quidem in hac mortali uita oportere accendi initia uitæ æternæ, Sicut Paulus inquit: Superinduemur, si tamen non nudi reperiemur. Et cùm inquit Paulus, Tradet regnum DEO & Patri, significat collectionem Ecclesiæ in hac uita propriè filij regnum esse, in quo uidelicet uoce Euangelij est efficax, est deprecator, defensor & seruator. Postea tradet regnum æterno patri, id est, adducet uniuersam Ecclesiam in conspectum eius, ut ipsa diuina maiestas iam sine ministerio Euangelij in luce manifesta conspiciatur, nec luctetur fides cùm dubitationibus, ac tùm sit DEVS omnia in omnibus, sese nobis communicans, & suæ sapientiæ & iusticiæ radijs nos complens, & donans æternam uitam ac læticiam. Aget igitur tunc omnia in omnibus beatis, id est, non impedietur imbecillitate nostra, ut in hac mortali uita, etiamsi scintillæ lucis accensæ sunt, tamen adhuc simul multum est sordium.

Cùm igitur in Paschate necesse sit de regno Christi cogitare, non existimemus eum sic regnare, ut alicubi ociosus fruatur tantum sua tranquillitate. Procul ex animis eijciamus has prophanas imaginationes, & uerè agnoscamus ideò missum esse filium ad Ecclesiam initio, ut ex arcano sinu æterni patris

uocem

uocem Euangelij proferret, & colligat Ecclesiam ideoq; decretum esse factum, ut indueret massam nostri generis, ut nos uelut surculos sibi insertos gestaret, & adsumpta iam massa nostræ naturæ, & resuscitata, testaretur se nobis simul redditurum esse uitam, iusticiam, & læticiam æternam. Ac stare iam in arcano consilio Dei hunc Mediatorem Deum & hominem, ac pro nobis omnibus intercedere, & simul nobis adesse, & colligere & seruare æternam Ecclesiam, nos defendere, & uelut manibus suis gestare, Sicut ipse inquit: Ecce ego uobiscum sum usq; ad consummationem seculi. Et ad sese nos accersit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam uos. Et in Psalmo dicitur: Soli posuit tabernaculum in eis, uidelicet Christo in Ecclesia. Et ipse tanquàm sponsus procedens de thalamo suo, exultat ut gigas ad currendam uiam suam, adest his, qui eum uera fide inuocant, & restituit in eis uitam & iusticiam, & seruat eos, ac ut Gigas depellit frementes diabolos.

Vult autem filius Dei hoc se officio coli, uult agnosci se uerè adesse Ecclesiæ, & exaudire & iuuare inuocantes. Ideo toties ait: Petite & accipietis. Hoc igitur officium præstemus, non ut mulieres cogitemus, ungendum esse, tanquàm mortuum, Sed ab eo uiuente & regnante petamus & expectemus auxilium.

auxilium. Hæc uota nequaquàm irrita erunt. Nec uerò aliter in hac uita ad agnitionem huius Regis peruenìri poteſt, niſi miniſterio Euangelij, in quo ipſe eſt ſummus Sacerdos. Vt igitur extet ſignifi=catio reuerentiæ in nobis erga miniſterium Euange=lij, hortamur omnes auditores omnium doctrina=rum in Academia, ut & munus ad Aram offerant, & gratias agant filio Dei ſeruanti Eccleſiam inter tantos diabolorum furores, & petant, ut nos ſemper doceat, gubernet, & protegat. Die Paſchatos, Anno 1554. Die 25. Martij, quo ante annos 1555. Fili=us Dei Dominus noſter Ieſus Chriſtus in utero uir=ginis conceptus eſt. Et quo ante annos 1520. ui=ctima fuit in cruce. Et quo Adam creatus eſſe ante annos 5516. ſcribitur.

DECANVS COLLEGII IVRECONSVLTORVM DOminus Ioachimus à Beuſt, Iuris utriuſq; Doctor.

ETſi confuſio, quæ nunc eſt in Imperijs, & in=dies maior futura uidetur, multos terret, ut aut diſcendi laborem abijciant, aut certè ſe=gnius, & minore cum ſpe fructus operas ſuas faci=ant, præſertim in hoc noſtro genere ſtudiorum, cuius uſus nullus eſſe inter arma poteſt, ubi, ut Poëta inquit, Menſura iuris uis eſt: tamen decet eos, qui

Iuris ſtudio ſeſe dediderunt, non ſolum iuſticiam co=
lere, ſed etiam fortitudinem adiungere, ut conſtan=
ter inchoatas operas urgeant, & ſpem certam con=
cipiant, fore, ut cum Eccleſia manſura ſit uſq; ad fi=
nem mundi, etiam aliquæ politiæ conſeruentur diui=
nitus, quæ locum honeſtum ſint præbituræ ijs, qui le=
gum cognitione inſtructi, ad gubernationem idonei
ſunt. Neq; enim nauis gubernaculo & nauclero de=
ſtituta ſalua eſſe, nec ciuitas ulla durare diu poteſt,
quæ legum uinculis & peritis gubernatoribus ca=
ret. Quare freti promißione Filij Dei, qui diſceſſu=
rus à ſuis Diſcipulis inquit: Ero uociſcum uſq; ad
conſummationẽ ſeculi, firmiter ſtatuamus, Deum &
Eccleſiæ reliquias aliquas ſeruaturum, & illis ali=
cubi hoſpitia præbiturum in politijs, quæ legum, iu=
diciorum, & diſciplinæ neruis munitæ ſunt. Non
igitur deerit Iureconſultis honeſtus locus. Semper
autem conſuetudo fuit, nõ quoſuis prouehere ad gu=
bernationis faſtigium, ſed eos tantum, quorum eru=
ditio prius explorata, & fide dignorum hominum
teſtimonio approbata fuit. Quare & nos hunc
utiliſsimum morem ſeruantes, cras Deo iuuante,
quod fauſtum ſit, honeſtiſsimo ordini Doctorum in
utroq; iure inſeremus doctrina & uirtute præſtan=
tem uirum Magiſtrum Leonhartum Ioſtelium, na=
tum honeſto loco in ciuitate Dreſdenſi, ac rogamus
omnium profeßionum Doctores & auditores, ut
ad re=

ad renunciationem noſtri teſtimonij in templo Arci adiuncto conueniant, ſimul ut ſua frequentia teſtentur, ſe honori huius Magiſtri Leonharti fauere, & diſciplinæ ac legum amantes eſſe, quarum rerum cuſtodia Iureconſultis commendata eſt: ſimul ut nobiſcum Deum orent, ut politias & hoſpitia Eccleſiarum, & neruos ſocietatis ciuilis, leges, iudicia, magiſtratus, diſciplinam, utilia ſtudia, tueantur ipſi, in hac hominum imbecillitate, & Diabolorum furoribus, & fragilem cymbam, quæ uehit Chriſtum, & gregem collectum ipſius uoce, regat & in tranquillum portum perducat. Die 28. Martij Anno 1554.

IN TERTIVM LIBRVM Inſtitutionum.

AMpliſſima eſt ea Iuris doctrina, quæ de gradibus cognationum, & ſucceſſionibus diſſerit. Cum enim omnes ea lege naſcamur, ut ex hoc humanæ ſocietatis hoſpitio uel ſpectantibus parentibus & liberis noſtris, uel ijſdem præmortuis, ad aliud longè melius & ſanctius conſortium rebus omnibus relictis migremus, poſteros & hæredes ordine quodam rationi & æquitati conſentaneo in bonis eorum, qui uitæ curſu defuncti ſunt, ſuccedere ſapientes legum latores uoluerunt. Barbaries enim eſt, cum ſine legibus in facultates alienas

inuolare cuilibet licet. Nec Tyrannidis ſuſpicione uacat, cum fiſcus ſeu Magiſtratus proximiores hæredes & cognatos prætextu aliquo à ſucceßione arcet. Recte igitur noſſe doctrinam ſucceßionum non exiguum ingenij decus eſt, & in fori conſuetudine eximium fructum parit. Quare cum in gratiam ſtudioſorum, duos priores inſtitutionum libros abſoluerim, auſpicabor proxima die Mercurij in meis ædibus hora 4. tertium librum, qui continet materiam ſucceßionum ab inteſtato. Quòd ſi ea hora minus commoda auditoribus uidebitur, de mutatione deliberabimus.

Georgius Cracouius Pomeranus.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

DEceßit heri ueſperi ex hac ærumnoſa uita in cœleſtem Scholam, uir pius & eruditus Iohannes Crauuinckel *natus in* Vueſtphalia, *patre honeſto,* Paſtore Eccleſiæ, *educatus ferè* Lubeci, *ubi cum eluxiſſet ingenij eius fœlicitas, & morum probitas, uir clariſſimus & prudentiſſimus* Dominus Hermannus à Dorn Senator Lubecenſis *ciuitatis, recepit eum in ſuam familiam, eiq; filium* Hermannum *inſtituendum commiſit, in qua familia honeſtiſſima fermè decenniũ uixit cum ſumma laude modeſtiæ,*

modeſtiæ, integritatis, caſtitatis, fidei & diligen=
tiæ in omni genere officij, & filijfamilias ſtudia ita
rexit ac prouexit, ut pater eum cum filio huc in
Academiam miſſum, non aliter quàm filium libera=
liſſimè aluerit iam fermè triennium, & diutius ali=
turus fuiſſet, niſi immatura mors ipſum hinc abri=
puiſſet cum magno multorum luctu, & in primis
diſcipuli Hermanni, qui hunc Iohannem Crauuin=
ckel, non tantum ut Pædagogum reueritus eſt, ſed
ut fratrem etiam dilexit, idq; ſuis erga eum officijs
in hoc morbo declarauit. Reuocauit autem huius
Iohannis obitus nobis in memoriam acerbiſſimum
luctum, quem accepimus ante biennium ferè circa
hoc ipſum tempus ex morte doctiſſimi Iuuenis Hie=
ronymi Schrõderi Lubecenſis, cum quo multa fue=
runt huic Iohanni communia. Nam & ipſe quoq;
morum ſanctitate, & innocentia uitæ inſignis erat,
& in ſtudio bonarum artium & trium linguarum,
ita laudabiliter profecerat, ut haud dubiè potuerit
uſui eſſe Eccleſiæ, & ornamento ciuitati Lubecenſi,
cui ſeruire aliquando ob accepta ibi beneficia decre=
uerat, ſi diutius uixiſſet. Etſi igitur ipſi Iohanni
gratulamur, hunc tam placidum ex hac miſerrima
uita exitum ad æternam Dei & beatorum conſue=
tudinem, quam ardentiſſimis uotis expetiuit toto
tempore morbi, ubi ſe & ſuam matrem miſeram
uiduam pia inuocatione Deo ſemper commendauit:

tamen dolemus Ecclesiam & Rempublicam talibus ingenijs priuari, & metuimus omen, cum cernimus tales iuuenes ante tempus extingui, qui propter ingenij præstantiam, eruditionem, & uirtutem potuissent magnis muneribus cum plurimorum utilitate præfici. Hortamur autem Scholasticos nostros, ut ad funeris Ceremoniam, quæ fiet hodie hora 12. conueniant in cœmiterio prope ædes Magistri Pauli Eberi, & illo suo officio testentur se cum Ecclesia & nobiscum dolere ob talium hominum immaturam migrationem, & singuli suam uitam in tanta hac fragilitate naturæ humanæ Deo commendent, & eundem orent, ut lucem doctrinæ in harum regionum Ecclesijs conseruet, & ut propagari possit, etiam aliqua bona ingenia excitet, & tueatur Scholas, & earum hospitia, Die 7 Aprilis 1554.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

VVlt Deus agmen Scholasticum partem esse Ecclesiæ suæ, quia studia doctrinæ necessaria sunt Ecclesiæ, & patefecit se Deus edita sua uoce, quam uoluit literis mandari. Et semper adest ipse filius Dei λόγος sermoni suo in Ecclesia. Speramus igitur multos esse in cœtu Scholastico huius oppidi, recte Deum inuocantes, & ut Paulus inquit, salutari militia retinentes fidem & bonam conscientiam.

tiam. Hos hortamur, ut propter gloriam Dei, & propter Ecclesiæ gemitus ament modestiam in omnibus actionibus. Sed alij quidam dissimiles bonis petulantiam exercent, interdiu iaculantur Bombardis: Vagantur & noctu, & uarijs tumultibus quietem ciuium, mulierum, & ægrotantium turbant, & audimus quosdam spargere fomites incendiorum. Hanc totam petulantiam sæuerissimè prohibemus. Nec dubium est, diaboli organa esse hos, qui incendiorum fomites spargunt. Nam cupiditas nocendi hospitibus, & magnæ multitudini hominum pauperum, & mulierum & infantum, prorsus diabolica est. Aduersus tales furores, ut defendat nos filius Dei Dominus noster Iesus Christus custos Ecclesiæ suæ, precamur. Iusta seueritate etiam puniemus illa organa diaboli, quorum manibus talia scelera fiunt. Videmus calamitates publicas crescere. Harum consideratione singulos fieri modestiores oportebat, & precatione lenire pœnas, sicut præcipit Christus: Orate, ut posßitis effugere uenientia mala. Vt autem mentes compositæ sint ad seriam precationem, modestia opus est. Die 15. Aprilis 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

HOnesta & uetus familia est Matthæorum in hoc oppido, ex qua meminimus Gregoriũ Matthæum multos annos consulẽ fuisse, cuius fuit excellens prudẽ

tia & uirtus, & in gubernatione urbis uigilantia, fides, & aßiduitas inſignis. Eoq; maior erat eius erga Academiam beneuolentia, quia ipſe mediocriter didicerat ius ciuile, & ſenex magno ſtudio legebat Eccleſiæ doctrinam. Vt autem in Cyro, Scipione, Auguſto, Marco Antonino, Duce Saxoniæ Friderico, præcipue grata fuit hæc uirtus, quod placidi fuerunt, & iram frenarunt: Ita in hoc Gregorio Matthæo, Conſule, ſingularis erat iræ moderatio & amor æquitatis. Quare & diligebatur, & multas offenſiones animi moderatione ſanauit. Huius Gregorij Matthæi conſulis honeſtißima coniunx, mater ſex filiorum & totidem filiarum, poſtquàm longo morbo conflictata eſt, in quo adſidue Eccleſiam & ſeſe, & ſuos filios & filias, & hanc ſuam patriam, pijs precibus filio Dei commendauit, heri inter uota & recitationes diuinarum promißionum ex hac uita mortali, ad cœleſtis Eccleſiæ conſuetudinẽ euocata eſt. Hortamur igitur Doctores, Magiſtros & Scholaſticos, ut ad funeris ceremonias hodie hora 3. ante ipſius ædes conueniant, & ſuam quisq; uitam & Eccleſiam Deo commendet, & conſideratio præſentium calamitatum, quæ per totam Germaniam uagantur, & impendentium periculorum, exuſcitet nos ad petendum auxilium à Deo. Recens non procul à Vuirceburgo ſcaturigo ſanguinis erupit è terra, quæ latè fluxit tribus horis. Et alia prodi-

gia

gia multa pœnas minitantur, quas ut mitiget filius Dei, ardentibus uotis petamus. Die 24 Aprilis 1554.

EPITAPHIVM D. BENE-DICTI PAVLI.

FRigida in hoc tumulo Benedicti mẽbra tegun-
Cognomen Pauli, qui patrium tenuit. (tur,
Doctor erat Iuris, uirtute ornatus & arte,
Eloquio clarus, consilio atq; fide.
Saxoniæ Ducibus sententia sæpe probata est
Ipsius, & patriæ profuit ille suæ.
Iustificaq; fide, quoniam te Christe colebat,
Conspectu fruitur mens modo læta Dei.

P. M.

DECANVS COLLEGII IVRISCONSVLTORVM Doctor Michael Teuber.

SÆpe auditis uera encomia disciplinæ, ac legum, quarum tamen dignitas tanta est, ut omnes laudes facile superent, siue originem earum spectet quis, siue utilitates, quas humano generi afferunt, attentius consideret. Certum est enim leges recte constitutas & cum iure naturali congruentes, reuera esse radium diuinæ sapientiæ immensa

bonitate à Deo transfusum in hominum mentes, simul ut esset ceu speculum, indicans quod sit Deus, & qualis sit, & ut esset norma morum, consiliorum, & actionum omnium in communi uita. Hoc cum uerissimum sit, harum etiam legum Romanarum quas profitemur, non Solonem esse authorem, aut Romulum, aut Decemuiros, aut Imperatores, quibus usitate solet inuentio & conscriptio Romanarum Legum attribui, sed ipsum Deum fontem omnis sapientiæ statuamus, quæ cogitatio amorem disciplinæ, & reuerentiam erga has ipsas leges, & earum custodes, in naturis moderatis accendet, & alet, & inuitabit aliquos, ut maiore studio doctrinam legum cognoscere contendant, cum hoc persuasissimum habebunt, quòd uniuersa antiquitas etiam extra Ecclesiam pro certò credidit & affirmauit, leges esse donum Dei, & conseruari diuinitus, earumq; contemptores & uiolatores, etiam cum è magistratuum, hoc est, hominum manibus elapsi sunt, tamen mirandis occasionibus haud dubiè diuinitus ad pœnas retrahi solere. Deinde certum est, leges præcipuum esse neruum societatis politicæ, sine qua homines uiuere nullo modo queunt. Hæ enim omnes cœtus publicos, priuatos, paruos, magnos, imò singulos quoq; homines muniunt, & aduersus uiolentiam & iniustam fraudem res tuas, famam,

famam, uitam, coniugem, liberos, ciuitatem, patriam, tuta & secura reddunt, quibus rebus suauissimis & carissimis quoties frueris, toties legum dignitatem & necessitatem agnoscere, & Dei hoc tantum beneficium & præsidium summum uitæ huius corporalis, grata mente celebrare, & omnibus officijs tueri, & adiuuare debes. Inter ea officia etiam hoc à nobis requiritur, ut studijs eorum faueamus, qui se legum doctrina instruunt, ut hæc ipsa bona, supra enumerata, sua sapientia, consilijs, & authoritate publicè priuatimq; salua & integra nobis præstent, & communem Reipublicæ gubernationem adiuuent. Horum enim merita cum sint maxima, decet nos uicissim etiam reuerentiam & studia nostra erga illos omni genere officiorum libenter declarare. Ex eorum numero est etiam uir clarissimus dominus Paulus Gusebelius Longicampianus, natus in hoc oppido, cuius studia & industria cum publicè & priuatim explorata sint, & eruditio multis alijs egregijs ingenij & animi dotibus ornata, à toto Collegio nostro sit iudicata dignissima publico testimonio: Oramus, ut professores & auditores huius Academiæ ad renunciationem gradus Doctorum in utroq; Iure, qui huic Paulo cras Deo iuuante in templo Arcis conferetur, frequentes conueniant, & sua præsentia testentur, se & de hac

nostra

noſtra profeßione, laudibus & officijs digniſſima, honorificè ſentire, & huius Pauli Longicampi*ani honoribus fauere, cui etiam propter optimos parentes maior beneuolentia debetur, cuius pater uir & egregiè doctus, & multo rerum uſu, quem peregrinationibus ſibi comparauerat, inſtructus, in hac* Academia *elementa* Mathematum, *& initia* Græcæ *linguæ fideliter aliquandiu docuit, quarum rerum cognitionem à doctiſſimis uiris hauſerat. Nam familiariſſimus fuit* TONSTALLO, *cuius extant* Arithmetici Libri *magna arte conſcripti, &* CAPNIONIS *auditor fuit in* Græca lin*gua. Debetur autem gratitudo illuſtratoribus & propagatoribus honeſtarum artium, quæ & orna*menta *& utilitates multas & magnas communi uitæ afferunt. Mater uero huius* Pauli, *pia matrona, nata ex honeſtiſſima & ampliſſima familia* Blanckefeldiorum, *cum in diuturna uiduitate caſtè & ſanctè uixerit, diuinitus ornatur hoc præmio, ut in grandiori ætate filium unicum, quem pie educauit, in quo omnes ſenectutis ſuæ ſpes opesq; fixit, eodem die & Doctorum* Iuris *inſignibus uideat ornari, & coniugium lætis ominibus auſpicari, cuius σοϱγαὶ maternæ, & iuſtæ lætitiæ fauere, & illi hanc fœlicitatem gratulari nos conuenit. Poſtremo eò libentius ad eiuſmodi congreſſus conueniamus, ut pias preces coniungamus, orantes Deum æternum*

patrem

patrem Domini nostri Iesu Christi, autorem & custodem politici ordinis, & legum, ut hæc uincula politiarum tueatur, & fonticulos scholarum, ex quibus hæc legum sapientia & aliarum honestarum artium cognitio hauritur, clementer tueatur & conseruet. Pridie Nonas Maij, quo die ante annos 27. Roma ab exercitu Caroli Quinti, Duce Carolo Burbonio tertia oppugnatione capta, & direpta est.

APud Xenophontem dulcissima narratio extat de Hippia, qui cum ex longo interuallo reuersus Athenas, audiret Socratem eadem repetentem, quæ olim ante multos annos audierat, deridet eum, & sese effert iactitans se subinde nouam sapientiam excogitare. Fortassis & nos deridemur, quod res easdem sæpe repetimus in lectionibus & disputationibus: Sed optandum erat semper Ecclesiam res easdem, & quidem ijsdem syllabis tradidisse & tradere. Fiet disputatio Theologica proximo die Saturni, quia expectamus reditum Reuerendi domini Pastoris. Cum autem ualde utilis sit, placida cogitationum collatio, Scholastici se ad disputationem interea præparent. Die Ascensionis

1554.

Philippus Melanthon.

Decanus

ANNO 1554.

DECANVS COLLEGII THEOLOGICI IOHANNES BVgenhagen Pomeranus Doctor Theologiæ, & pastor Ecclesiæ Vitebergensis.

NIhil *dubium est, filium* Dei *dici* λόγον, *quia est persona loquens, ex sinu æterni Patris proferens arcanum decretum de reconciliatione, ac deinceps sustentans, & seruans ministerium Euangelij, quæ quidem & assumpta humana natura, sedet ad dextram æterni* Patris, *dans dona hominibus, uidelicet ipsam uocem* Euangelij, *seruans in genere humano & exuscitans* Doctores *salutares, & colligens æternam* Ecclesiam. Hunc *dominum uerè agnoscamus, & grati celebremus. Sciamus autem uelle eum legi & cognosci doctrinam, quam prolatam ex sinu æterni* Patris *scribi uoluit per* Prophetas *&* Apostolos. Nec Doctores *alios excitat ipse filius* Dei, *nisi lectores eorum librorum. Quare & hoc legendi & discendi studium amemus, & pia exercitia huius studij non abijciamus. Adiungamus autem & seriam precationem, sicut ipse filius* Dei *inquit: Quantò magis pater cœlestis dabit* Spiritum *sanctum petentibus? Pertinent autem ad labores studiorum* Scholastici *congressus. Ideò petimus ut omnes lectores & auditores* in hac Academia *die Maij* 8. *conueniant in templo* Arcis *ad renuncia-*

renunciationem publici testimonij, quod tribuetur honestis & eruditis uiris tribus M. Georgio Æmylio Mansfeldensi, Simoni Musæo, & Petro Prætorio Cotbusiano, quorum & eruditionem & piam confessionem probamus. Decet enim testimonia publicè tribui. Et in congressu preces coniungendæ sunt, ut filius Dei dominus noster Iesus Christus λόγος καὶ εἰκὼν ἀϊδίου πατρὸς seruet Ecclesias harum regionum, quem quidem toto pectore oro, ut nobis adsit, sicut dixit: Ecce ego uobiscum sum, omnibus diebus usq; ad consummationem seculi, & nos doceat & gubernet, & protegat hospitia Ecclesiarum in his regionibus. Die 6. Maij 1554.

DE IMAGINIBVS CONSPECTIS IN SOLE PRAGÆ Bohemorum Metropoli 10. Iunij Anno 1554.

GEns uetus, et gestis præclara Bohemica bellis,
Sustulit inuictum celsa per astra caput.
Seruat & antiquũ præsenti tempore robur,
Seu sint arma foris, seu toga sumpta domi.
Magna regit grauitas generoso in pectore mores,
Qualis in Herois conspicienda uiris.
Adde quod Aonias coluisse fideliter artes,
Ingenij summum credidit esse decus.
Nomen ab antiquis gerit hæc memorabile Boijs,
Qui primum sedes hîc tenuêre suas.

Pinguia

Pinguia Sudeti claudunt ubi iugera montes,
Atq; tuo iungunt Pannonis ora solo.
Plurima munifico struxerunt mœnia cultu,
Et noua subiectis iura dedere uiris.
Inter at urbs reliquas splendens caput extulit urbes,
Qua celer irriguos Mulda pererrat agros.
Auspicij mira dominans quam sorte Lybussa,
Nomen ab execto limine ferre iubet.
Hic domus aërias extendit Regia turres,
Quæ columen Regno terra Bohema tuo est.
Magnorum series ornat numerosa uirorum
Illum præcipuè, non sine laude, locum,
Et plebs præsidijs legum sociata sub æquis,
Sunt quibus hæc summo phasmata uisa polo.
Cum uespertinas Phœbus properaret ad undas,
Clauderet & spacijs hora secuta diem,
Factus erat medius, mutato lumine, cyclus,
Ante suo nunquam qualis in orbe fuit.
Desuper influxus hausit tres ore cruentos,
Sarciat accepti ceu sua damna mali.
Hincq; suam repetens affusa parte figuram,
Non nisi sanguineo splendet ab axe ruber.
Nec mora, completum miles procedit in orbem,
Hei mihi, uenturi nuncia dira mali.
Eius erat facies peplo celata sub atro,
In reliqua simili parte colore minax.
Fortiter elatam dextram sustollit in altum,

Intendit

Intendit ſaltus uiribus inde ſuis.
Poſt uelut in tenues fugiens euanuit auras,
An uidet hoſtiles non procul eſſe manus?
Hinc partem Monachus Solus ſucceſsit in iſtam,
Qua ſibi conceſſo defugit ille loco.
Hic timidos figit, contracto corpore, greſſus,
Ceu repat, manibus fert ſibi fulcra ſuis
Tranſgreditur Solis directo tramite corpus,
Nutat, & inconſtans eſt meditatus iter.
Huic niger ex omni dependet parte cucullus,
Inſolito facies tetra colore fuit.
In capitis ſummo candens ſed uertice raſi,
Circulus abſciſsis ſplendet ab inde comis.
Vix ubi ſanguinei trangreſſus lumina Solis,
In ſummo tremulus conſtitit ipſe iugo.
Ac inclinatis ſcapulis & corpore quærit,
Quem poſſit tutò ſolus habere, locum.
Deſerit hinc clari fulgentia culmina Solis,
Atq; ſub hoc corpus condidit arte ſuum.
Nil niſi ſola polo ſupereſt tunc orbita Phœbi,
Cuius erat facies uiſa rubere magis.
Atq; ſub occiduas mox deſcendiſſe procellas,
Ordine poſtquam eſſent iſta peracta, maris,
Cernere cœleſtem licet hinc in crimina pœnam,
Iratum monſtrant talia ſigna Deum.
Sed precor, æternum uelis ut placare parentem,
Qui geris humani corporis oſſa Deus.

Inq; pios terris cœtus creuisse Bohemis,
Qui te non ficta relligione colant.
Simon Proxenus Budbicensis.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

ALiquoties iam animaduersum est, paucos accedere ad Aram in cœtu offerentium signa gratitudinis. Et fortaßis noster hic ritus contemnitur usitata huius seculi licentia, petulantiæ & feritate. Cum autem nostri officij sit, iuniores ad reuerentiam Euangelici ministerij adsuefacere ueris commonefactionibus, & honestis exemplis, scitis nos sæpe repetere doctrinam à Deo traditam, de uoce ministerij, & piè ac necessariò refutare furores multorum fanaticorum hominum, Stenckfeldij & aliorum, qui abducunt homines ab hac dulcißima sententia, quæ ait: Quàm specioßi pedes Euangelizantium pacem? Ob eandem causam, ut honos habeatur pastoribus, & exempli causa, retinemus honestum ritum accedendi ad Aram. Quare si nostram in ornando ministerio uoluntatem probatis, ualdè petimus, ut maior sit frequentia accedentium ad Aram.

Audimus etiam querelas Præfecturæ de ijs, qui ex uicinis nemoribus auferunt frondes, & thyrsos, & teneras arbores corrumpunt. Ea in re non solum petulantia meretur pœnam, sed etiam iniusticia puniendæ

nienda est, quia syluarum uastationes sunt damna publica. Valdè iniustum est hospites grassari in alieno, & non solum præsentibus, sed etiam posteris nocere. Quare seuerè prohibemus hanc petulantiam, quam nisi omittent nostri, magistratus defendere publica bona, leges cogent.

Rursus etiam præcipimus uobis, ut modesti sitis, & in his ferijs cogitetis de Ecclesia, & de maximis Dei beneficijs, de legis promulgatione, de filio Dei, & de donatione Spiritus sancti, quo Deus credentes Euangelio, suæ naturæ participes facit, & omnium uirtutum actiones in eis accendit. Quid potest dari maius, quam filium & spiritum, qui est flamma æterni Patris, & Filij accendens omnes uirtutes? Vt igitur beneficia Dei cogitetis, & ardenter petatis, & grati celebretis, flectantur animi ad lectionem, piam meditationem, & precationem, nec impediantur furoribus, qui & arcent Spiritum sanctum, & pœnas nobis & alijs attrahunt. Hæc monere nos, necesse est, & uos his pijs & paternis admonitionibus obtemperare, & uestra & totius Ecclesiæ causa debetis. Datæ in Pentecoste Anni 1554.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

Scripsit huc uir Nobilis, præstans iustitia & fortitudine præfectus uicinæ ar-

eis Suiniciæ duarum familiarum egentium ædes, nu= per cum magni flatus uentorum fuerunt, incendio perijsse, & petit, ut nos quoq; miseris opem feramus. Scitis autem & in uicina Silesia recens pulchrum oppidum Lauban subito incendio ferè totum dele= tum esse. Non existimemus casu hæc accidere, sed talibus exemplis Deus nos omnes commonefacit, ut uiuamus modestius & gubernationem ac protectionẽ ab ipso petamus, & recordemur dictum: Nisi Do= minus custodierit ciuitatem, frustra uigilat, qui cu= stodit eam. Hæc uult nos cogitare, intuentes alienam calamitatem, uult nos & benefacere adflictis, uicis= sim proteget benefacientes talibus, iuxta dictum: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Scriptæ die πευτηκοστῆ, qua debemus gratias agere, quòd dona= tur Spiritus sanctus inuocantibus & petentibus hunc gubernatorem. Anno 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS

NOn potest hominum uita carere Medicis, ut de Chirurgica medicatione manife= stum est. Nec Chirurgica esse potest sine Physica. Nam uulnera non tantum arte obliganda sunt, sed uarijs remedijs etiam medicanda sunt, &

fracta

fracta ossa arte, & remedijs sananda sunt, & luxa=
ta reponenda. Quare & præceptum diuinitus tra=
ditum est: Honora Medicum. Nam Deus prop=
ter necessitatem nostram eum creauit. Vixit in hoc
oppido ciuis honestus & officiosus Andreas Engel=
hart Chirurgus industrius, & peritus, & Dei be=
neficio in curatione uulnerum, & in sanandis fra=
ctis & luxatis membris fœlix, Ac multi fatentur, se
fœliciter ab eo sanatos esse. Debita autem gratitu=
do est, retinere memoriam officiosi Medici. Eius
coniunx Magdalena matrona honesta, & uera pie=
tate Deum colens, quæ etiam puerperis sæpe opitu=
lata est, heri ex huius uitæ ærumnis in confessione
pia, & inuocatione filij Dei decessit. Huic Matronæ
funus fiet hodie hora quarta, ad id ut conueniant
Scholastici, ante ædes Generi ipsius, uiri honesti
Quæstoris, eos hortamur. Semper in Ecclesia
fuerunt funerum honestæ Ceremoniæ, & in hoc Ge=
neri & filiarum luctu ostendamus, nos gratam Aui
memoriam retinere, & simul singuli sese & Eccle=
siam Deo pijs precibus commendent, quia certissi=
mum est, homines non tantum secundis causis uiuere,
sed Deo largiente uires huic fragili massæ cor=
poris, sicut scriptum est: Ipse est uita tua,
& longitudo dierum. Die 15.
Iunij 1554.

ANNO 1554.

MVSICAE COMMENDATIO.

VIr honestus, & natura & arte Musicus Hermannus Finck, frater uiri optimi M. Christophori Finck pastoris Ecclesiæ Dei in oppido uicino Iuterbog, docere artem Musicam, & exercere discentes potest in harmonia uocis humanæ, & fidium, & operam suam honestis adolescentibus offert. Quare bona ingenia adhortor, ut hac discendæ dulcissimæ artis occasione utantur. Scitis singulare Dei opus esse in hominum natura intelligere uocum harmonias, & constat mirabiliter earum uarietate, & suauitate cantus flecti animos ad morum moderationem. Sic quisq; sentiat, ut Eurypides inquit: Οὐ πάσομαι τὰς χάριτας ταῖς μόσαις συγκαταμιγνὺς ἡδίσκῳ συζυγίαν.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

GRatum hospitium præbuit urbs Goltperga annos aliquot Ecclesiæ Dei, & Scholæ, in qua seminaria Ecclesiæ singulari fide, & fœlicitate excoluisse uirum doctissimum & integerrimum Dominum Valentinum Trozedorffium, fratrem nostrum carissimum, scitis. Et sunt in hac

hac Academia multi, quos Trozedorffius paterno amore erudijt, & erga quos ciuitas officiosa fuit. Recens autem ea urbs perijt incendio. Multa enim signa minitantur his regionibus Turcorum irruptiones. Vt spicæ cruentæ in Silesia, incendia multarum urbium. Et nuper supra Vratislauiam conspecta species igneæ nauis & irides flammeæ. Cum igitur pœnæ impendeant, fortasse & Goltperga perijt, quia iudicium à domo Dei incipit. Oremus autem filium Dei, ut iram leniat, & simus modestiores, & adficiamur miseria pauperum familiarum eius urbis, & cogitemus illud κοινά φίλων ἅχη. Summa est coniunctio Ecclesiæ illius & Scholæ cũ nostra. Ideo conferamus aliquid ad leuandam inopiã egentium ciuiũ, & petamus à Deo mitigationem pœnarum, iuxta dictum: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, In die mala liberabit eum Dominus.

PRECATIO REGIS IO-SAPHAT 2. PARALIP: 20. à Iohanne Stigelio carmine reddita.

DVm nos aucta malis miseros atrocibus urgẽt
Tempora plena dolis, tẽpora plena minis.
Siue manet pressos diri truculentia belli,

Quæq; abolet pacis uis inimica decus:
Seu crudele grauat falsa non lege tribunal,
Damnat & immeritos uox uiolenta reos.
Siue lues atris exurit febribus artus,
Seu terit exanguis uiscera sicca fames:
Mitis ab his terris gemitus pater accipe nostros,
Mandati sonuit uox ubi clara tui.
Hic quoniam largo tua gratia munere fulsit,
Factaq; per nomen uota fuere tuum.
Da Deus in te unum sincero pectore fixi
Intrepidè faciem stemus ut ante tuam.
Et nisi nos merita tua gratia deserat ira,
Stabimus, inq; tua spem capiemus ope.
Fundemusq; preces fido clamore sonantes,
Vt tanti auertas tristia fata mali.
Et tu respicies miseros, dubijsq; benignam
Rebus opem patria pro pietate feres.
Ecce dies & tempus adest, quo feruidus hostis
Irruit, & ferro uiscera nostra petit.
Deleat ut grata pulsos è sede colonos,
Munere quam tenuit nostra propago tuo.
Angitur infestis te turba professa periclis,
Milite dum tellus nostra uagante tremit.
Arma Moabites, mouet arma ferociter Ammon,
Me miserum, si non maior utroq; uenis.
Ne patiare Deus grassari impune Gigantes,
In nomen cumulant, qui fera bella tuum.

Et quia tanta nequit noſtro uis Marte retundi,
Et ſuperat noſtras copia tanta manus:
Dum mens noſtra graui caligine merſa laborat,
Nec bene, quid deceat, pectora cæca uident:
At te oculos fixos, fida cum mente leuamus,
Tu gemitus audi, uotaq; noſtra Deus.
Tu rege conatus, & robora mentibus adde,
Vt tibi, quod faciunt, omne probetur opus.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

IN conſideratione hiſtoriæ Iohannis Baptiſtæ, uniuerſa Eccleſia omnium temporum intuenda eſt, & cogitandum, quid ſit Eccleſia, quomodo collecta, ſeruata & gubernata ſit omnibus temporibus, & Deo gratiæ agendæ ſunt, quòd ſeſe patefecit, quòd miſit filium, quòd edidit legem & promiſſiones, quòd aſſidue colligit, & reſtituit Eccleſiam, & ardentibus uotis petendum eſt, ut inter nos quoq; perpetuo colligat Eccleſiam, & aliqua ei honeſta hoſpitia tribuat. Doctrina etiam Iohannis Baptiſtæ dulciſſima conſideretur, quam cum uideatis ſine eruditione explicari non poſſe, magis amanda ſunt ſtudia, & ſcholaſtici cœtus fouendi. Veniat hoc etiam in mentem, fuiſſe certum agmen auditorum Baptiſtæ, tanquàm piam, &

ſtudioſam Scholam, quam intuentes ſciamus Deo placere diſcendi labores, & pijs moribus cœtus noſtros ornemus, qui utinam eſſent ſimiliores illi agmini Iohannis. Sed hæc delira mundi ſenecta non habet tantum decus. Et tamen ex hac languida & ſqualida natura colligit filius Dei æternam Ecclesiam, & facit eam templum Dei, ſed ita, ſi diſcamus eius doctrinam. Vt autem cœtus docentium & diſcentium eſſe poßint, legibus ordinata eſt ſocietas, Has hodie publicè lecturi ſumus. Quare ſeuerè mandamus omnibus noſtræ iuriſdictioni ſubiectis, ut hodie hora prima in auditorio maximo ad audiendam recitationem legum conueniant, quibus deberi reuerentiam & propter publicam neceßitatem, & propter Deum ſciunt, qui & fons eſt legum, & autor, & cuſtos politicæ ſocietatis, quem oro, ut nos omnes clementer gubernet, & adiuuet, quia ſcriptum eſt: Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra uigilat, qui cuſtodit eam. Et manifeſtum eſt, nos hactenus clementer à Deo protectos eſſe, nec aut bellis deletam eſſe hanc doctrinarum ſedem, nec contagia impiarum opinionum irrepſiſſe. Hæc beneficia uera gratitudine agnoſcamus & celebremus, & petamus nos perpetuo gubernari. Die Iohannis Baptiſtæ, Anno 1554.

Seuere etiam prohibemus natationes in flumine,

& rixas cum nautis. Ac de periculis natationum cogitate, non ſolum communi infirmitate hominum facile amitti poſſe uitam, ſed etiam diabolum intentũ in occaſiones inſidiari omnium uitæ, & meminiſtis multos modeſtos homines diaboli inſidijs in flumine perijſſe. Occaſiones igitur uitandæ ſunt, ut ſcriptum eſt: Qui amat periculum, peribit in eo.

Audimus etiam quoſdam graſſari latrunculorum more, & populari hortos, ac rapere anſeres. Hæc ſcitis prohibita eſſe diuinis & humanis legibus, quibus obtemperare debetis. Hac in re etiam de ſubitis periculis cogitate, quia ſi armis & concurſu uicinorum aliqui res ſuas defenderent, non ſine periculo dimicaretis. Obteſtamur igitur uos propter Deum, ut cogitetis, quantum in hac barbarica petulantia ſit turpitudinis & periculi, diſcite amare diſciplinam propter gloriam Dei, & ueſtram utilitatem.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia Vuitebergenſi Caſpar Peucerus.

VT gerit agnorum lactentia corpora paſtor
In gremio, quæ ſunt edita uentre recens:

Sic

Sic Deus has inter pœnas mundiq; ruinas,
Discentum cœtus dogmata sacra fouet.
Tempore Zacharias Solyma quo flexit in urbe,
Ad summi ciues iussa uerenda Dei,
Imperio Lamyrus Nilotica regna gubernans,
Qui scurræ propter scommata nomen habet:
E bello rediens Galileas forte per oras,
Milite robusto septus iniuit iter.
Inq; aditu primo sternens ter dena uirorum
Millia, sanguinea strage repleuit humum.
Sæuiciaq; noua gaudens, absumere morsu
Captiuos iussit uiscera cruda suos.
Hic aliquis carnes miserandi arrosit amici,
Quem meminit sancta se coluisse fide.
Nondum etiam his damnis fatalis pœna quieuit,
Omnia continuis aucta fuere malis.
Polluit Herodes ciuili sanguine terram,
Ciuiles furiæ proh scelus omne mouent.
Sanguine natorum facies respersa parentum est,
Et sæpe à matris filia rapta sinu est.
Attamen has inter pœnas & Erinnyas inter,
Cum tota motus in regione forent:
Zachariæ casa tuta fuit, cumæq; Iohannis,
Qui tuba Christe tibi prima futurus erat.
Sæpe suæ matris dulcissimus hæsit in ulnis
Filius, in cunis oscula sæpe tulit.
Illius lateri sæpe assedere propinquæ,

Addita germanæ casta Maria suæ.
Quæ pueri linguam titubanti uoce profssæ,
Dixerunt blando garrula uerba sono.
Molliaq; in teneris figentes basia malis,
Fecerunt uotis consona uerba suis:
Da Pater incolumis iustum succrescat in æuum,
Sitq; tui præco nominis iste puer.
Sentiat illius florens Ecclesia fructum,
Læta ministerio gaudeat atq; nouo.
O Deus hoc agmen nostrum quod ab hoste tueris,
Gratia perpetuò iusta canenda tibi est.
Protege desertos porrò, da plena salutis
Tempora, per Christi regna propinqua ducis,
Sic quoq; nunc totum cum Mars sine lege per orbem
Confusa præceps seditione ruit.
Reliquias aliquas, examina parua piorum
Colligit, & patrio seruat amore Deus.
Agmina discentum tegit, & serit utile uerbi
Voce ministrorum semen ubiq; sacri.
Nam sic, haud aliter, cœtum uocat ipse perennem,
Largitur mentis cui bona summa suæ.
Ipse λόγ☉ uiuens pia per præconia uerbi
Semper agit, dociles & mouet ipse animos.
Audiat ergo uolens, & ueram credula uocem
Accipiat, si quid mens pietatis habet.
Iustificaq; fide in domino subnixa quiescat,
Speq; expectet opem non dubitante Dei.

Nosq;

Nosq; tegi poscat, ueluti sub turbine pullos
Alarum gremio sollicita abdit auis.
Iam quia debemus studijs præesse iuuentæ,
Quaq; licet multis illa iuuare modis.
Si fuerint, nostram quos non subijsse pigebit
Censuram, sua dent nomina more scholæ.
Non illis studium nostrum, nec amica uoluntas,
Deerit, ingenijs officiosa bonis.
Magna Dei soboles fluctus compesce feroces,
Penè tua in medijs cymba fathiscit aquis.
Turmam perge tuam bone dux defendere Christe,
Vt domito laudes concinat hoste tuas.
Anno 1554. Die Iohannis Baptistæ.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MIrando consilio Deus ex hac fragili massa generis humani colligit Ecclesiam, & uult in hac uita inchoari æternam lucem, datq; ob eam causam aliqua uitæ spacia, sed dißimilia, sicut scriptum est Iob 14: Numerus mensium eius apud te est. Etsi autem ærumnosa est uita, tamen placida, & non breuißima spatia uitæ optanda sunt propter has tres causas. Vt discamus doctrinam de Deo, ut longioribus exercitijs lux crescat, deniq; ut sint senes, qui alios docere poßint. Simul etiam aßiduis uotis petendum est, ut faciat nos filius Dei

σέκυμ

θρέψη ἐλέους & organa ſalutaria. Hæc etſi alias ſæpe, tamen in funerum ceremonijs ſemper cogitanda ſunt, & ſimul petenda eſt uitæ protectio, & gubernatio. Cum autem heri adoleſcens ſtudioſus, modeſtus, & pius deceſſerit, Vuernerus Vogelman Heruordenſis, miniſter reuerendi uiri D. paſtoris Eccleſiæ noſtræ, hortamur ſcholaſticos, ut iam hora 8. conueniant ad funeris ceremonias, & ibi ſinguli ſuam uitam & Eccleſiam pijs precibus Deo commendent, cogitent etiam diſcrimen inter uaſa iræ & uaſa miſericordiæ. Huic adoleſcenti contigit uitæ ſpacium tantum, ut recte didicerit doctrinam de filio Dei, & Deum uera inuocatione coluit, & habuit honeſtas operas in familia honeſta, & lætatus eſt optimis ſtudijs. Nunc deceßit priusquam ſenſit tragica mala. Quanto melior eſt hic curſus, quàm eorum, qui ardentes iniuſtis odijs, crudelia bella, & pernicioſa ipſis & patriæ mouerunt? Oremus autem filium Dei, ut Eccleſias ſuas ubiq; clementer protegat. Die 27. Iunij. 1554.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

NOn ut ſumptu onerentur tenuiores interdum egentibus miſeris Eleemoſynas petimus. Sed in tanta confuſione imperiorum, cum

multi

multi uerè miseri, & egentes negligantur in imperijs, necesse est nos priuatim auxilium petere, Vt Lazaro neglecto à Diuite opem ferunt canicule. Hortamur igitur eos, qui possunt aliquid largiri, ut huic seni ac cæco sacerdoti patri trium filiarum, & duorum filiorum, qui propter cæcitatem cessit alteri de ministerio, & de reditibus, dent Eleemosynam. Olim etiam incendio facultates amisit. Simus memores dicti: Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Certißimum est Deum uicißim benefacere his, qui in hoc genere misericordiam, & beneficentiam exercent. Die 28. Iunij 1554.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI CASPAR PEVCERVS.

SÆpißime cogitanda est dulcißima sententia, in qua, in scripto Salomonis inquit sapientia, quæ est λόγος æterni Patris: Fui cum eo artifex, ludens in orbe terræ, & delectationes meæ cum filijs hominum. Adfirmat filius Dei se missum esse ad docendum genus humanum, & sibi uoluptati esse consuetudinem hominum, & miranda uarietate operum, quasi ludis & spectaculis ostendere suam præsentiam pulcherrimis operibus creationis, conseruatione Ecclesiæ, in diluuio, in deserto, inter ruinas imperio-

imperiorum. Hunc filium Dei agnoscamus & audiamus, & grati beneficia Dei celebremus. Nec uero agnosci potest, nisi doctrinam, quam scribi uoluit, legamus, audiamus, cogitemus, & propagemus. Hæc ut fieri possint, cœtus docentiũ & discentium esse uult ipse filius Dei, cui gratias agimus, quòd clementer nos quoq; & texit, & gubernauit. Cumq; sciamus Deo hanc militiam docendi & discendi placere, nos quoq; omnibus officijs fouere nostros cœtus decet. Quare petimus, ut cras hora duodecima collegæ nostri, & alij Magistri conueniant in auditorio Medicorum, ubi fiet publica exploratio eruditionis eorum, qui iam petunt usitato more testimonia. Manifestum est necessariam esse Ecclesiæ multarum linguarum & artium cognitionem. Et semper Ecclesia domicilium fuit, simul ueræ doctrinæ de Deo, & ueræ philosophiæ. Id decus, ut nunc quoq; seruet in Ecclesia, optemus, & nos ipsi non solum laboribus studiorum, sed etiam alijs officijs, quæ ad cognitionem retinendam prosunt, hanc honestam possessionem ueræ doctrinæ retinere studeamus. Die Iulij 22. Anno 1554.

NOn scimus quo casu perierit adolescens studiosus & pius Iohannes Vueber, filius uiri honestissimi & integerrimi pastoris Ecclesiæ Dei in oppido Thuringico Neapoli sito ad Or-

lam. Sed quocunq; casu perierit, commonefactio nobis est eius interitus, ut maiore cura petamus à Deo protectionem, & periculum uitemus. Cum autem iam ad funus exeamus, hodie hora octaua non prælegam. Die 26. Iulij. Philippus Melanthon.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

VNicus filius honestæ matronæ uiduæ in inclyta urbe Luneburga Iohannes Alberding, ex hac Academia in cœlestem euocatus est, qui & ingenij fœlicitate à Deo ornatus erat, & initia philosophiæ recte discebat, & tenebat summam doctrinæ Euangelij, sicut in hoc ipso agone ostendit, cum quotidie se uera inuocatione Deo commendaret, & haberet initia uitæ, & lætitiæ æternæ accensa in corde fiducia filij Dei, & adhuc esset in eo agmine, de quo dicitur: Sinite paruulos uenire ad me, Talium est regnum cœlorum. Hac se consolatione uidua mater sustentet, quæ, ut uidua in Naim, desiderabit filium. Vos uero maiore cura uitam uestram Deo commendetis. Monemus etiam paterna sollicitudine, ut quantum humana diligentia fieri potest, honorem tribuatis corporibus, quæ debent esse organa, & templum Dei. Comperimus quosdam sibi accersere morbos, & pericula, usu

pomo-

pomorum, & similium rerum, & potu uel intempestiuo uel corrupto. Has morborum causas, ut consideretis, & uitetis, propter Deum & propter salutem uestram, uos obtestamur. Sumus uermiculi, ut heri dictum est, profecto miserabiles. Quare & filium Dei, qui etiam pro nobis factus est cruentus uermiculus, oremus, ut nos seruet, & simus uigilantiores in uitandis periculis, ubi Deus postulat diligentiam. Hortamur autem Scholasticos, ut hodie hora quarta paululum infra ædes huius collegij in platea conueniant ad funus. Ibi singuli sese, & Ecclesiam pijs uotis filio Dei commendent. Die primo Augusti, quo Esdras Ierosolymam ingressus est. Anno 457. ante natiuitatem Christi ex uirgine, quibus si addas annos 33. à natali Christi ad tempus passionis, habes annos 490, qui sunt septuaginta Hebdomades. Hæc est facilima Hebdomadum Danielis computatio.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI CASPAR Peucerus S. D. Omnibus Lecturis has literas.

CVm filius Dei Euangelium Margarito confert, haud dubiè ad similia quædam in

natura gemmæ alludit, ut paßim in omnia corpora ſparſa ſunt ſigna quædam rerum diuinarum. Conchæ ſunt, in quibus Margaritum hoc modo naſci ſcribit Theophraſtus. Initio Veris ſua quadam natura mirabili ſiti conchæ appetunt rorem cœleſtem. Hunc cum in littus repentes, & hiantes hauſerunt, naſcitur ex eo rore & conchæ carne, cuius odor optimus eſt, gemma pellucida, aliâs aurei, aliâs argentei coloris, & mirificam uim habens in pellendis uenenis, & medicatione cordis humani. Fit autem generoſior, cum crebræ ſunt magnæ tempeſtates, donec conchæ ſunt grauidæ. Hæc congruunt. Euangelium ros eſt cœleſtis, quem cum ſitientes animi hauriunt, gemma in eis naſcitur, id eſt, renaſcuntur corde, filio Dei reddente eis uitam & lucem. Congruit & appellatio בַּרְגָּרִית ſeu מַרְגָּרִית, ut Indi nominant. Significat enim Margarith amaram cruſtulam. Bargarith purißimam cruſtulam. Primum Chriſtus uere eſt purißima cruſtula, deinde per Euangelium & Eccleſia fit purißima cruſtula. Et Euangelium cum ſit doctrina crucis, eſt amara cruſtula. Aiunt etiam conchas ducem habere, ut apes. Id congruit ad Eccleſiam, quæ ducem habet filium Dei. Cum autẽ hoc Margaritum emi filius Dei uult, ſtudia doctrinæ nobis commendat, quæ piè & conſtanter colamus, nec ea abijciamus propter iniqua iudicia indoctorum, & malorum, & propter

ærumnas, quæ nostro ordini tolerandæ sunt. Vt purior sit gemma in tempestatibus: Ita doctrina in his difficultatibus salubrior erit, & uidemus diuinitus regi, & seruari ueram Ecclesiam inter horribiles tumultus imperiorum nunc quoq́; , cum bellis ardere uidemus Germaniam, Belgicum, Italiam, de qua dimicant, & dimicabunt horrendis furoribus. Galli, Hispani, & Turci. Nos uero adiuncti filio Dei, qui est purissima crustula, petamus ab ipso, ut nos gubernet, & ei gratias agamus, quòd hactenus nos clementer protexit, & Margaritum, id est, Euangelium nobis donauit. Id ut retineri possit, doctrinæ studia ipse quoq́; præcipit. Vt igitur ei obediamus, operas scholasticas ipso iuuante facimus, ad quas etiam exploratio doctrinæ, & testimonia pertinent. Ideo his diebus horum eruditionem explorauimus, quorum nomina adscripta sunt. Petimus autem, ut ad renunciationem testimonij omnes Doctores, Magistri & auditores conueniant, quæ fiet Deo iuuante pridie Calendas Augusti 1554.

DECANVS COLLEGII DOCTORVM IVRIS IN ACAdemia Vuitebergensi, Michael Teuber Islebiensis, Iuris utriusq́; Doctor.

LVmen uitæ est doctrina per filium Dei prolata ex sinu æterni Patris, quæ ostendit uerum

rum Deum, & adfert bona æterna, deinde monſtrat etiam, quæ ſit Lex Dei, & quis ſit eius uſus in hac ciuili conſuetudine, ut Paulus inquit: Lex eſt bona legitimè utenti. Extructa eſt autem ex ipſo Decalogo doctrina Iuriſconſultorum, quia Deus qui ueriſſime cuſtos eſt politicæ ſocietatis, uult gubernatores primum omnium uocem eſſe Decalogi in genere humano, deinde & interpretationes quaſdam addere, ſed congruentes cum Decalogo, & ex eo bona conſequentia extructas, qua in re ne aberrent, ipſe Deus mentes eorum ſua luce regit. Ideo ſapientia diuina inquit: Per me Reges regnant, & Iudices iuſta decernunt. Cum autem ſit ingens bonum primum noſſe ueram doctrinam de Deo & de bonis æternis, deinde & doctrinam de ciuili uita, & ſcire ex quibus fontibus orta ſit, & quare ſit firma & non conturbanda, & quomodo uſus eius Deo placeat, & huic uitæ ſalutaris ſit, agamus gratias Deo fonti ſapientiæ, quod de his tantis rebus recte erudimur, & petamus, ne lucem ſuæ doctrinæ, & uera iudicia de doctrinarum generibus extingui ſinat. Ipſas etiam leges magis amemus, & maiore reuerentia eis obtemperemus, cum ſciamus eſſe ſapientiam Dei, & uſum earum Deo placere. Conſideremus etiam quanta miſeria ſit, ignorare ueram de Deo doctrinam, deinde & fanaticos furores circumferre de legibus, ut multi fingunt eſſe laqueos callide

lide excogitatos litigantium causa, aut mutabilia Principum arbitria esse, & pleraque esse tyrannica, multi totum ordinem politicum damnant. Deniq; multi impios & seditiosos errores de his tantis rebus habent, aduersus quos animi ueris fundamentis muniendi sunt, & confirmanda est legum reuerentia ueris iudicijs, & quidem Deus orandus est, ut seruet ipse Politias, Leges, & disciplinam, & mentes nostras gubernet, ut ipsum uere celebremus, & ei in officijs honestis huius uitæ, pie & fœliciter seruiamus. Cum autem & legum ciuilium custodia ordini Iurisconsultorum commendata sit, & mandatum sit eis, ut iusticiæ uocem proferant cæteris hominibus, & iusta ac iniusta discernant, & aut arment populos, aut iubeant arma deponere, magnum omnino onus sustinent, propter quod gratitudo eis debetur, & utile est in eo ordine uiros sapientes, recte eruditos, & iustos esse. Quare nunc uiro clarissimo Georgio Cracouio decernetur gradus Doctorum Iuris, ut in ordinem nostrum transferatur. Nam & ingenio excellit, & recte eruditus est, non solum in Iure, sed etiam in doctrina Ecclesiæ, & adolescentia eius exculta est ea Philosophia, quæ amantibus ueritatem utilis est ad quærendos fontes doctrinarum, & ad præstigias refutandas. Et cum sciat primum iusticiæ officium esse, Deum recte agnoscere, & ei obedire, uera fiducia Domini nostri Iesu Christi

Deum inuocat, & animi pietatem honesta morum gubernatione declarat. Ac non solum in docendo, sed etiam in foro diu iam & in iudicijs specimẽ præbuit honestum eruditionis & iusticiæ. Petimus igitur, ut ad publici testimonij renunciationem omnes Doctores & scholastici huius Academiæ conueniant, ac nobiscum precentur Deum, & ut semper Ecclesiam æternam sibi in his regionibus colligat, & seruet hospitia Ecclesiæ, nec sinat deleri doctrinam uitæ utilem, Leges, & disciplinam, & ut regat totum cursum uitæ, studia & consilia Gæorgij Cracouij, & faciat eum organum salutare Reipub. & suæ animæ. Hæc ut faciat Deus æternus Pater Domini nostri Iesu Christi, propter filium, toto eum pectore oro. Datæ die 5. Augusti. Anno 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

DVo sunt uicina Monasteria, non procul à Magdeburga, quibus eruditi gubernatores olim nomina tribuerunt, quæ significant, tunc quoq; studia aliqua ueræ doctrinæ fuisse, Alterius enim nomẽ est, LEX DEI, alterius GRATIA DEI. Præfuit autẽ ante annos sex & triginta monasterio, cuius nomen est, Lex Dei, uir doctus, & timens Deum, qui sæpe huc ueniebat colloquiorum causa cum Luthero. Conueniebant autem Lutherus & hospes,

& hoſpes, & uir ingenioſiſsimus Ottho Beckman, Iuriſconſultus in ædibus honeſti ciuis Thomæ Feurlins. Ibi de omnibus materijs doctrinæ Eccleſiaſticæ auidiſsimè audiebat Lutherum diſſerentem ſenex ille hoſpes, & multa ſciſcitabatur, & miſcebat diſputationi uota, & gratiarum actionem, gaudebat rectè declarari beneficia filij Dei, & ueram inuocationem Dei, & officia pietatis oſtendi, & uaniſsimas ſuperſtitiones & idola ex templo Dei eijci. Interdum etiam dicebat, lætari ſe, quod iam melius noſſet patriam ſuam, Legem Dei, & uicinam Gratiam, Seq; his nominibus de uera patria cœleſti commonefieri. Hos ſermones tunc quoq; ſtudioſe audiebat Thomas Feurlin, quem heri Deus ex hac mortali uita euocauit, qui cum inde usq; ab eo tempore, de quo dictum eſt, cognouerit & amauerit Eccleſiæ doctrinam, oſtendit in tota uita pietatem animi, uera inuocatione Dei, & honeſtis moribus & fide, ac diligentia in ſenatorio munere. Nunc etiam in morbo ſæpe repetiuit confeſsionem ueræ doctrinæ, & ſeſe ardentibus uotis Deo commendauit, fiducia Mediatoris. Quare inter eos recenſendus eſt, de quibus dictum eſt: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Nunc quoq; fruitur colloquijs illius ſui hoſpitis, & Lutheri diſputationes in ſua domo auditas, de Lege Dei, & de Gratia Dei repetit. Hortamur autem Scholaſticos, ut hora duode-

cima hodie ad funus conueniant, ante ipsius ædes, quas cum aspicietis, cogitabitis in illis ædibus ante annos 36. dulcia & erudita colloquia doctorum & piorum hominum habita esse. Singuli autem suam uitam & salutem Ecclesiæ, Deo pijs precibus in funere commendent. Die 2. Septembris 1554.

IN ARITHMETICAM.

MAnifestum est in omnibus uitæ negotijs magnum esse usum, non numerationis tantum, sed etiam artis illius, quæ ostendit in magnis aceruis diuidere partes, & numeris numeros accommodare, quæ usitate Arithmetica nominatur. Hæc communis utilitas in uita omnia mediocria ingenia ad huius artis cognitionem & exercitia inuitare debet. Sed cum in sola Ecclesia Dei, inde usq; ab initio uera anni ratio, & nota fuerit, & semper propagata & conseruata sit, studiosos quoq; doctrinarum & amantes Ecclesiam hæc tangere cura debet, ut hanc pulchram possessionem de anno retineant. Qualis enim barbaries esset, non scire temporum interualla? Nec leues causæ sunt, propter quas Deus uoluit annos discerni. Vult sciri initia mundi, uult considerari, quæ sit prima doctrina, quibus testimonijs edita sit, quando accesserint corruptelæ, quomodo iudicatæ sint, quæ fuerit futura series Monarchiarum, cuius Monarchiæ tempore

Christus

Christus concionatus fuerit in carne, quæ sint spacia annorum mundi usq; ad postremam ætatem, de quibus dixit Elias: Sex millia annorum erunt anni mundi, & postea conflagratio. Duo millia inane, Duo millia lex, Duo millia dies MESSIÆ, & propter peccata nostra, quæ multa sunt, deerunt ex his annis qui deerunt. Harum maximarum rerum consideratio nulla esset, deniq; nulla series historiarum obseruari unquam potuisset, aut posset, nisi anni ratio nota esset. Hoc igitur officium aliqui ingenioſi præstent Ecclesiæ, ut harum artium doctrinam conseruent, quæ ad considerandam anni rationem necessariæ sint. Nec sinant se ab hac doctrina abduci clamoribus eorum, qui partim inscitia, partim mera malitia, et contra conscientiam optimas artes allatrant. Est autem, ut Plato dixit, ianua cæterarum artium Arithmetica, & eam artem fœliciter docere potest Iohannes Piscator, monstrata uia breuiore & faciliore in diuisionibus, quàm est usitata. Hic Iohannes cras hora 12. in auditorio Medicorum inchoabit libellum, cuius & ipse exemplaria uendet, quem recens erudite scriptum edidit. Adhortor autem studioſos, ut huius Iohannis erudita exercitia cognoscant. Bene uale Lector.

Philippus Melanthon.

Epitaphium

ANNO 1554.

EPITAPHIVM SCRIPTVM CLARISSIMO HIERONYMO Schurff Doctori Iuris

Doctor erat iuris præstans Hieronymus *arte,*
Iustitia, ingenij uiribus atq́; fide.
Schurfiadũ de stirpe satus, quæ clara per Al-
*Heluetic*as *numerat secula multa patrum.* (pes
Iura enarrauit lustris bis quinq́;, nec ullus
Ostendit fontes dexteritate pari.
Consilijs rexit fidis populosq́; Duces*q́;,*
Lumen enim iuris temporis huius erat.
Hunc etiam sapiens Cæsar dignatus honore est
Carolus, Imperij qui modo sceptra tenet.
Quæq́; leget ueniens ætas, monumenta reliquit,
Multorum studijs proderit iste labor.
Iusticiæ esse Deum *fontem quia nouerat ipsum,*
Vt recte nosset, maxima cura fuit.
Iustificaq́; fide capiens tua munera Christe,
Solius est cuius parta cruore salus:
Vera luce Deum *agnouit, precibusq́;* uocauit,
Et rectæ fidei congrua uita fuit.
Ipsius hoc tumulo requiescunt molliter ossa,
Viuit, conspectu mens fruiturq́; Dei.
Decessit Anno 1554. *cum uixisset annos 73. & aliquot menses, & interpretatus esset leges annos quinquaginta.*

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

HEri die natali Mariæ matris uirginis decessit ex hac mortali uita senator huius oppidi, uir honestus & in ueteri familia natus Franciscus Den, qui dies cum de alijs magnis rebus nos admonet, tum uero de toto curriculo uitæ Mariæ, & uniuersæ familiæ ipsius. Scribit Nicephorus, uixisse Mariam annos nouem & quinquaginta, quo tempore toto quantis in periculis, & ipsa, & soror uixerint, & quomodo protectæ sint inter horribiles furores diabolorum, & militum, qui in ea regione uagati sunt, cogitandum est. Idem etiam dies nos de excidio Ierosolymæ admonet, quæ prorsus incendio deleta est eo die annis à Christi natali 73. Iacet igitur politia Iudaica inde usq; ab eo excidio nunc annos 1481. Et quanquam Iudæi sæpe eam restituere conati sunt, tamen diuinitus semper & ipsi dißipati sunt, & inchoatæ ædificationes rursus deletæ sunt. Hæc exempla ostendunt iram Dei aduersus impios, & monent, neq; constitui posse, neq; seruari politias, nisi Deo iuuante. Interea tamen Simeon Episcopus Ierosolymorum, qui natus est ex patre Cleopha, & matre sorore Mariæ uirginis, eduxerat ex Ierosolyma Ecclesiam trans Iordanem. Ita in ipso excidio patriæ, tamen filius Dei seruauit reliquias

quias ſuas, quas ibi quoq; in peßima multitudine collegerat. Veris autem gemitibus petamus nunc quoq;, & colligi, & ſeruari Eccleſiam in hac triſti confuſione imperiorum. Hæc & in funere hodierno cogitemus, ad quod ut hora quarta conueniatis, uos hortamur. Magna uis ingenij, & uirtus fuit in patre Franciſci. Quare & patriæ in hac urbana gubernatione utiliter ſeruiuit, & ſapiens Princeps Dux Fridericus Elector eum præfecit ſummo Iudicio huius regionis, & multum eius ingenio tribuit, ac familiariter eum dilexerunt alij quidam Principes, & clariſſimi uiri Lutherus, & Doctor Gregorius Pontanus. Franciſcus etiam honeſtus uir fuit, & uera inuocatione Deum coluit. Et in hoc morbo pietatem ſuam magna tolerantia, pia confeßione, & inuocatione oſtendit. Die nona Septembris. 1554.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

Deceßit heri honeſta matrona Margarita nata honeſto loco in oppido Luſatiæ Saro, & nupta uenerabili uiro M. Gallo Durbachio Berlinenſi, qui in miniſterio fideliter uerſatus amplius ſeptennio, huc ſe recepit, cupiditate diſcendi & audiendi præceptores ſuos, accenſus. Ibi cum uxor grauida, & iam fœtum uiuum in utero gerens febri correpta eſſet, ad quam διάῤῥοια acceßit, fœtus

in

in utero extinctus est, & mater ægrè eijciens infantem, superata doloribus extincta est. Toto autem morbi tempore ardentibus uotis animam suam, & mariti incolumitatem filio Dei commendauit, & paucis diebus ante mortem, cum testamentum condidisset, coram aliquot grauibus & honestis uiris, palam pietatem suam & constantiam in confessione doctrinæ cœlestis, & in agnitione filij Dei Domini nostri Iesu Christi declarauit. Quare non dubitamus eam ad æternam consuetudinem Dei translatam, lætari se miserijs huius ærumnosæ uitæ, perfunctam esse, & nunc coram frui conspectu & uoce filij Dei, & sanctarum matrum EVÆ, SARÆ, MARIÆ, & aliarum. Nos autem decet mariti luctu adfici, qui coniugem ardenter dilexit, & nostro officio illi dolorem lenire. Quare hortamur Scholasticos & Collegas nostros, ut hora 12. conueniant prope ædes doctissimi domini Doctoris Viti Vuinshemij, ut sua præsentia funeris cæremoniam ornent, & conseruare studeant. Die 10. Septembris 1554.

IN HESIODVM.

VEteres Hesiodi librum, cui titulus est, Opera & Dies, iuuẽtuti semper in manibus esse, & aures eorũ huiusmodi uocibus iugiter personare uoluerũt. Quia, doctrina de moribus grauissima

&

& uitæ ſalutaris & neceſſaria in hoc libello traditur, & ea pars legis diuinæ, ita plenè & dilucidè explicatur, ut mirum ſit hominem Ethnicum hac in re tantum adſequi & efficere potuiſſe. Accedit deinde temporum anni diſtributio, iuxta ortus & obitus certorum ſyderum, & his accommodata operarum Agriculturæ ratio. His iunguntur præcepta Oeconomica, quorũ plurimus in tota uita uſus eſt, & hæc omnia uenuſtiſſimis imaginibus illuſtrata ſunt, ut & facile memoriæ adfigi, & non facile rurſum excidere poſſint. Igitur ſapiens & erudita antiquitas ex uniuerſo ſcriptorum aceruo hunc potiſſimum libellum delegit, communiter omnibus proponendum, qui liberaliter inſtituendi eſſent. Cui enim iſta ignota eſſe uidebant, eum omnino incultum ac barbarum eſſe iudicabant. Quare Cicero Leptam hortatur, ut filio Heſiodum ediſcendum proponat, Sic enim inquit: Heſiodum ediſcat Lepta ſuauiſſimus, & habeat in ore τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάρηθεν ἔθηκαν etc. Cum igitur neq; utilius neq; græcæ linguæ & doctrinæ Ethicæ ſtudioſis aptius ſcriptum proponi poſſit, decreuimus & nos ad eius libelli explicationem redire, atq; die Martis hora 8. eum auxiliante Deo, auſpicabimur. Deus pacem nobis & tranquillitatem ad hæc ſtudia, atq; has operas ſcholaſticas Eccleſiæ & Reipublicæ utiles, ac neceſſarias largiatur, hisq; clementer adſpiret,

ut ea

ut ea quæ grata ipſi ſunt, inter nos fiant per Chriſtum dominum ac redemptorem noſtrum, Amen.

Vitus Vuinshemius.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CYnthius æſtiuæ linquens confinia metæ,
Adfert Angelici iam ſacra feſta chori.
Qui Phlegethonteum reprimens ſæliciter ho
Excubias Chriſti pro grege ſemper agit. ſtem,
Ergo pijs animis adeamus templa frequentes,
Quo Deus Angelica ſepta phalange tegit.
Scilicet ut merita pro tanto munere laude,
Noſtra Deo grates pectora & ora ſonent.
Ac ueluti uates Eliſeus tutus ab hoſte,
Præſidio Angelico cum tegeretur, erat.
Sic noſtra Angelicis defendat ut agmina turmis,
Oremus placidum ſupplice uoce Deum.
Tu quoq; ſic forma mores ſtudioſa iuuentus,
Vt tua ſit uerbo conſona uita Dei.
Crimina ne caſtos depellant fœda miniſtros,
Sed comites adſint hic & ubiq; tibi.
Arcentesq; feri rabiem faucesq; Draconis,
Cum paruis tectis corpora noſtra tegant.
Fœdera uobiſcum iuuenes cognoſcite quæ ſint
Angelicis turmis uoce ſacrata Dei.

Ex istis aliquem ne tu contemne pusillis,
Sunt etenim regni grata caterua mei.
Vtq; his attribuit superûm de sede ministros,
Ipse suum custos Angelus implet opus.
Atq; mei cernit faciem super æthera patris,
Pro tenero remanens in statione grege.
Vos igitur iuuenes Christo carissima turba,
Officijs uigiles hos retinete pijs.
Ac Euangelij quia gaudent quando ministros
Collegas cernunt esse in honiore suos:
Iusta ferant sacram cras omnes munera ad Aram,
Quaq; decet celebrent hunc pietate diem.

Anno 1554.

Die quo publicè aguntur gratiæ Deo pro excubijs Angelicis, & fit precatio, ut castorum Angelorum excubijs protegamur.

IN PHYSICAE II. LIB.

HOc pulcherrimum mundi opificium, quod Deus generi humano domicilium esse uoluit, ideo tanta arte factum est & exornatum, ut esset illustre testimonium potentiæ, & sapientiæ Dei, & in primis bonitatis erga homines, quæ quidem in singulis partibus mundi attente consideratis, insigniter elucet. Quare dubium non est, quin diligens aspectio naturæ mentes ad agnitionem Dei, & admirationem, ac celebrationem sapientiæ & bonitatis

bonitatis ipſius deducat. Audiuimus in primo phyſices libro, ubi cœli & ſtellarum motus expoſiti ſunt, quàm apte omnes illæ uices admirandæ ad uſus animantium, & præcipue hominum accommodatæ ſint. Nam ut unum hic exemplum proferam, & Solis & aliarum ſtellarum errantium inceſſus ita ſunt ordinati, ut cum radios ſuos ad noſtram ſedem rectiores, ideoq; efficaciores demittunt, corporibus ſuis procul ſublatæ in immenſam altitudinem cœli à nobis amoueantur, ne ſimul corporis propinquitate, & radiorum rectitudine uires ſuas largius effundentes, immodice & cum periculo corpora noſtra, & res naſcentes afficerent. Et rurſus, quando radios ſuos ſpargunt in terram obliquiores (qui ſemper ſunt imbecilliores) tunc corpora ſua per maximam cœli profunditatem ad nos demittunt, ut terram foueant ex uicinia efficacius. Hoc certiſſimum argumentum eſt, ſingulari prouidentia Dei motus ſtellarum ita ordinatos eſſe, ut illæ aptiſſimæ uices corpora noſtra & res ex terra in uſus hominum naſcentes, iuuent. Talia præſentiæ Dei ueſtigia cum plurima deprehendantur in illa cœleſti regione, quæ longius à nobis abeſt, multò plura perſpici poſſunt in Elementari regione mundi, quæ nos propius circundat, nobisq; gratam & iucundam ſedem & alimenta præbet. Ad eius partis mundi adſpectionem, cum iam nos uocet ordo libelli phy-

ſici, quem enarrandum ſuſcepimus, hortor Scho-
laſticos, ut eam quoq; phyſices partem cognoſcere
ſtudeant, quæ minus difficultatum habet, & ut dixi,
euidentia diuinæ bonitatis monſtrat teſtimonia, &
utiliſſimis ac neceſſarijs artibus quibuſdã lucem pro-
fert. Nam *medica ars, qua hominum imbecillitas ca-*
rere non poteſt, tota ex hac phyſica doctrina ex-
tructa eſt, & aliæ multæ artes, quæ neceſſaria ſub-
ſidia uitæ humanæ elaborant, initia erudita ex ea-
dem doctrina phyſica ſumpſerunt, ut ſunt artificia
Chymica *omnis generis, confectio panis, uitri, ſalis,*
pigmentorum, & multorum aliorum, quæ maximos
communi uitæ uſus præbent. Prodeſt *& ad ualetu-*
dinis curam, & ad morum gubernationem, tempe-
ramentorum cognitio. Tantarum *utilitatum cogi-*
tatio moueat liberales animos, ut hanc doctrinam
de natura Elementorum *expetant.* Auſpicabor *au-*
tem ſecundum librum phyſices, Deo *iuuante, peren-*
die die Martis *hora ſecunda in auditorio noui col-*
legij. 14. Octobris 1554.

Paulus Eberus.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SEntentia *dignißima eſt conſideratione in capi-*
te triceſimo tertio Syracidæ: Vir ſapiens non
odit

odit legem, sed Hypocrita in lege, est uelut cymba in tempestate. Ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ὡς ἄνωθεν, ὡς ὡν καταιγίδι πλοῖον. Naturæ efferæ horribili fremitu oderunt diuinas leges & disciplinam, uelut carcerem. Deinde alij hypocritæ dubitantes de prouidentia, & de præsentia Dei in Ecclesia, & non certo statuentes Ecclesiam colligi à filio Dei uoce Euangelij, etiam sunt hostes Dei, nec sustentant se agnitione Dei in hac ærumnosa uita, & plena periculorum, sed ruunt in dolores sine fine, & quærunt uaria & fallacia consilia, ut sese muniant contra res aduersas, ut Themistocles, Alcibiades, & alij innumerabiles, sicut cymba uariè iactatur in fluctibus. Sed pij amantes legem, id est, doctrinam Dei, & uolentes regi uoce Dei, habent in aduersis firmam consolationem. Nam Deus hos gubernat, et protegit, sicut sæpe scriptum est: Timenti Dominum non deerit ullum bonum. Ideo uos oramus & obtestamur propter gloriam Dei, & propter uestram & communem Ecclesiæ salutem, ut legi Dei adsentiamini, in qua manifesta est asseueratio, confirmata resuscitatione mortuorum, & alijs miraculis, adfirmans non casu uolui humana, sed uere Deum colligere æternam Ecclesiam uoce Euangelij, & uelle doceri iuniores, uelle ut præsint gubernatores, & iuuari studia, & gubernationem peti ab ipso filio Dei. Vt

igitur ipse filius Dei perpetuo sit Rector huius Academiæ, toto eum pectore oramus. Cum autem uelit uoce hominum doceri, & regi alios, tanquam organo suo, uult in hominum cœtibus magistratibus obtemperari, & uult hunc ordinem consilio diuino institutum intelligi & amari. Ideo significamus uobis, nos Deo iuuante cras electuros esse Rectorem Academiæ iuxta leges nostras, & præcipimus, ut ad renunciationem electi Rectoris hora 7. in auditorio maximo conueniatis, & ut ostendatis reuerentiam uestram erga nostras leges, & sciatis, cui magistratus mandatus sit. Necesse est iuniores adsuefieri, ut discant, sapientia & uoluntate Dei ordinem in gubernatione sancitum esse, & propter uoluntatem Dei obtemperent. Oramus autem ipsum filium Dei, custodem Ecclesiæ suæ, ut nos omnes doceat, & gubernet, & semper in his regionibus clementer Ecclesiam colligat, & eam protegat.

Pridie Lucæ, Anno 1554.

Scriptæ

SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA A DIE LVCÆ, ANNI M. D. LIIII. VSque ad Calendas Maíj, Anni 1555. in ſemeſtri Hyberno, quo Rector fuit Illuſtris ac Generoſus dominus STANISLAVS, COMES IN GORKA, Caſtellanus Brzeſtenſis, & Capitaneus Buſcenſis.

VICERECTOR VERO M. SEBASTIANVS THEODOricus Vuinshemius.

ANNO 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

PLæriſq; hic notus fuit Reuerendus uir Theologiæ Doctor Nicolaus Medler, qui multas Eccleſias in germania & docuit & conſilijs rexit. Et cum ad Eccleſiæ doctrinam ac pietatem adiunxiſſet cognitionem linguarum, & honeſtarum artium, in multis locis etiam iuuentutis ſtudia præclare adiuuit, cum in Dialectica, Arithmetica & Muſica multos exerceret. Ac monumenta reliqua ſunt teſtimonia piæ confeßionis ipſius. Et Arithmetici libri ipſius oſtendunt, excellentem uim ingenij fuiſſe, & magnum artis uſum. Huius optimi uiri filia honeſtißima Eſther, quæ uera inuocatione & ueris officijs pietatis ſemper Deum coluit, fuit coniunx uenerandi & docti uiri Magiſtri Iohannis Sturionis, qui nunc in Eccleſia huius urbis miniſterio Euangelij piè fungitur. Fuitq; coniugium eorum plenum pietatis, & uera Dei Eccleſia. Etſi autem dolendum eſt mariti & filiorum cauſa, à quibus nunc ad dulcißmam cœleſtis Eccleſiæ conſuetudinem abducta eſt hæc materfamilias: tamen magis dolendum eſt publicè, quia ueræ inuocationis ſociam in noſtro cœtu amiſimus. Sed precemur filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ut & Eccleſiæ ærumnas leniat, & ſeruet multas pias familias, ut

ipſe

ipſe magis celebretur, & in hoc luctu ueneran-
dum uerum M. Sturionem conſoletur Spiritu San-
cto, & ſit pater & cuſtos Orphanorum. Cogite-
mus etiam re ipſa uniuerſam Eccleſiam cœtum eſſe
infirmum & miſerabilem orphanorum, & nos fi-
lio Dei commendemus, qui certe hanc ipſam ob cau-
ſam adſumpſit humanam naturam, ut hoc mirando
fœdere perſpicuè teſtaretur, ſe adfici cura noſtri,
& nos ab ipſo geſtari, ceu ſurculos illi ſuæ maſſæ
inſertos. Hæc piè cogitanda ſunt in funere huius
matronæ, ad quod ut conueniatis hora duodecimæ
ante ædes Venerandi uiri Magiſtri Sturionis, peti-
mus. Die 9. Nouembris, Anno 1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

DVo ſunt hîc Traiectenſes fratres, ut nar-
rant, quorum alter literatus eſt, cuius ad-
paret bonam eſſe naturam. Alter eſt rudis
literarum, qui nunc, ut exiſtimo, propter malum
victum cepit errare mente, & non eſt inſtructus
uiatico. Etſi rectius eſſet illiteratos ſuas operas
facere, tamen quoquo modo hîc hæſerunt iſti, poſt-
quam nunc alter ægrotat, ſit nobis, ut uiator ſaucius
Samaritano, nec deſeratur. Hæc officia neceſſariæ
ſunt, & Deo grata, qui uiciſſim nobis leniet pœnas,

Si fuerimus officiosi erga calamitosos, præsertim hospites, iuxta dictum: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Petimus igitur, ut ægrotus Eleemosyna iuuetur. Die 23. Nouembris 1554.

CASPAR PEVCERVS STVDIOSIS MATHEMAtum S. D.

DEo iuuante proxima die Iouis ordiar explicationem doctrinæ de terræ dimensione, quam ex Geometricis fontibus Methodo (quantum fieri potest) planißima & discentium captui accommodatißima, rudius aliquanto & prolixius extructam, & diagrammatis illustratam pluribus, quæ ad singulos casus adhibui pecularia, ut omnem uarietatem suis seorsum typis exprimerem, & ceu contuendam oculis proponerem, anno superiore edidi. Volumus enim illam doctrinam, quæ & demonstrationibus firmißima, & certitudine ac euidentia pulcherrima, & usu immenso amplißima est, cùm in omnium scholasticorũ uersari manibus, tùm ea disci methodo, quæ deducit ad aspectum & cognitionem ueritatis, certis, directis, non dubijs aut ambiguis, & nunquam aberrantibus semitis, scilicet per ἀποδείξεις γραμμικάς, quarum certitudo principijs nititur immotis. Hortor igitur Scholasticos, ut & adsint frequentes huic explicationi, & ponant

aliquid

liquid operæ ſtudij & temporis in cognoſcenda doctrina uere dulci, notoq; & conſpicuo uſu commendatiſſima. Et requiremus eam in poſterum in examinibus. Nam ut ad ueritatem demonſtrationibus examinandam & metiendam ſcholaſticos aſſuefaciamus, unicè nobis curæ eſt. Complectitur autem hæc ipſa doctrina plures artes alias, Arithmeticam, Geometriam, Coſmographiam, quas hac occaſione & repetent, & exercebunt ſtudioſi. Cum uero libellus breuis ſit, non diu immorabimur, & eo abſoluto, Deo auxiliante, μεγάλην σύνταξιν Ptolemæi aggrediemur. Studioſi interea inſtruant ſeſe libello ipſo, & ſimul, uel canone ſubtenſarum Copernici, uel inſtrumento ſinuum, ſeu primi Mobilis Appiani, uel tabulis directionum M. Eraſmi Reinholdi recens editis, quibus Canon Copernici inſertus eſt, cũ canone ſœcundo ad ſingula ſcrupula extenſo. In Euclide & πτολεμαίῳ Ptolemæi conſuetis horis pergam. Valete.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

VErè adfirmamus uirum Nobilem, conſilio & uirtute præſtantem, & peritum rei militaris Sebaſtianum à Vualuitz, hanc præfecturã ita rexiſſe, ut iuſticiæ, æquitatis, & moderationis laus meritò ei attribuatur. Pacis et trãquillitatis in tota præfectura cuſtos diligens fuit. Cõtrouerſias placidè audiuit, et in

iudicando

iudicando nusquam à iusticia discesßit, multas æquitate lites lenijt & diremit. In ijs, quæ erant obscuræ, adhibuit uiros doctos in lure. Senatum oppidi ita amanter complexus est, ut concordia in gubernatione eorum perpetua fuerit, quoad hîc fuit. Et cum intelligeret & amaret Ecclesiæ doctrinam, præcipua ei cura fuit, in tota præfectura Ecclesias fouere & ornare, & Pastores aduersus iniurias tueri, Lectores uero Academiæ singulari beneuolentia omnes complexus est. Hæc cum notissima sint, si quis hanc nostram commemorationem reprehendet, iniuriam & ipsi Præfecto mortuo & nobis facict. Laudat præsidem patriæ suæ Olympium Gregorius Nazianzenus, cuius adscribemus uerba exempli causa: Quis senectam meam fouebit? A te impetraui plurima beneficia ærumnosis, lacrymas uero nobis relinquis, & laudes scriptas in mentibus nostris, tanquàm in perpetuis columnis. Quod si redieris, ut optamus, Deo maiora sacrificia gratitudinis offeremus. Hæc de Olympio Nazianzenus. Possumus & nos uere idem dicere, plurima nos impetrasse beneficia ab ipso calamitosis, sicut hic inquit Nazianzenus, se fuisse πρόξενον humanitatis Olympij, hoc est, pro alijs multa impetrasse. Nec dubitamus gratam Præfecti nostri memoriam semper conseruaturos esse omnes honestos uiros in mentibus in hac tota præfectura. In militia uerò fidem

& for-

& fortitudinem ipsius ostendit uulnus, quod accepit in eodem prælio, in quo fortißimus Dux Saxoniæ Elector, princeps Mauricius pro patria dimicans, uulneratus est, & in his Germaniæ periculis multum hic noster Præfectus, si diutius uixisset, patriæ prodesse potuisset, & consilio & præliando. Nam cum bellorum mala intelligeret (duxerat enim exercitus, in Gallia, Italia, Dania, & Germania) nunquam arma capi uoluit, nisi cum necesse esset, non uoluit uastari Ecclesias, & deleri leges, & disciplinam. Pacis igitur suasor erat, & idem in armis erat acerrimus. Fuit & priuata uita pia, casta, & modesta, doctrinam de filio Dei studiose didicit, & Deum uera inuocatione coluit, & cum haberet honestißimam coniugem natam in familia Schonbergia, patre uiro sapientia & uirtute præstanti, cuius frater fuit Nicolaus Schonbergius, Cardinalis, Episcopus Capuanus, cuius sapientiam & eloquentiam Italia magnifecit, piè & castè uixit, ita ut consuetudo eorum domestica uerè fuerit Ecclesia Dei. Tali uiro, cum hoc tristi tempore, & respublica, & hæc præfectura, & nos orbati simus, dolendum est. Sed in hoc luctu etiam hæc consolatio teneatur, quod & antea pie uixit, & hoc toto biennio conflictatus grauißimis morbis, ita se cogitatione promißionum filij Dei, & inuocatione confirmauit, ut animi robur ostenderit, ueram in eo

fidei

fidei lucem, accensam fuisse. Heri etiam in hoc postremo agone, cum existimaretur iam uocem & omnium membrorum uim amisisse, tamen brachia fortiter sustulit, & suspiciens manibus complicatis clara uoce pronunciauit hæc uerba: In manus tuas Domine Iesu Christe fili Dei, crucifixe pro nobis, & resuscitate Redemptor & saluator noster, commendo spiritum meum. Scriptum est autem, Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Quare cum uiuat in Ecclesia cœlesti, luctum moderemur, grati uero memoriam uirtutum ipsius & publicorum beneficiorum conseruemus, & oremus filium Dei, ut honestißimæ matronæ uiduæ & filijs ipsius benefaciat, & nobis deinceps quoq; det salutares gubernatores. Hæc in funere iam cogitanda sunt, ad quod ut hora nona ante arcem conueniatis, omnes nos hortamur. Die 27. Nouembris, Anno 1554.

PSALMVS XXIII.

Deus est Pastor meus etc.

ET Deus est Pastor meus, & me ducit euntem,
Eius & ad nutum pabula sector ouis.
Hoc præsente mihi contagia nulla nocebunt,
Nil mihi præsidij, copia nulla deest.
Namq; uagam reuocans in pascua pinguia misit,

Et

Et læto irrigui gramine paſcit agri.
Fontis & illimes ad aquas deduxit amæni,
Vnde aura optati grata uigoris abit.
Hic mihi languentes inſtaurat ſuauiter artus,
Hic animæ recreat uiſcera tota meæ.
Ille mihi cuſtos, recto me tramite ducit,
Iuſticiæ tutum, qua uia monſtrat, iter.
Nomen ei iuſtus, cauſa mihi nominis ultrò
Iuſticiæ donat robur & arma ſuæ.
Hinc etiam mortis ſi cæca in ualle uagabor,
Militiæ metuam nulla pericla meæ.
Tu quoniam mecum Deus es, tu Paſtor euntem
Et tegis, & tuto tramite ducis ouem.
Vera mihi præbent dulci ſolatia fructu,
Virga tua, & baculus, muneris arma tui.
Virga tua & baculus, uerbi diuina poteſtas,
Ferrea quod ſubito corda tremore quatit.
Hæc ego dum lætor, te ſic curante, parata eſt
Ante oculos ſplendens regia menſa meos.
Scilicet ut uideant intabeſcantq; uidendo,
Qui mihi perniciem nocte dieq; parant.
Tu mea Balſamea perfundis tempora Nardo,
Vnde abit in totum cor mihi ſuauis odor.
Addo quòd & latices mihi te miſcente ſalubres,
Menſura eſt calicis plena fluensq; mei.
Ergo ego dum carpam conceſſæ pabula uitæ,
Donec in hac mundi fece ſuperſtes ero.

Me tua contiguo præcedet gratia paſſu,
Me tua non remuet cura paterna ſequi.
Sic habitabo tui fœlix ſacraria templi,
Perpetuoq; domus me teget umbra tuæ.
Diſcite mortales ſummum decus eſſe, bonumq;
Vnius in templo poſſe manere Dei.

Iohannes Stigelius.

DE ECLIPSI LVNAE QVÆ ERIT HOC MENSE DE-cembri nocte proxima hora ſecunda, poſt diem octauum huius Menſis, Anno 1554.

NOn caſu uolucres atomi ſine mente ruentes,
Hanc mundi formam progenuere nouam.
Inde ſed æternæ lucet ſapientia mentis,
Corpora quæ uerbo condidit iſta ſuo.
Iußit & ætherias ſtudijs uigilantibus arces,
Lumina ceu patrios, noſtra, ſubire lares.
Rimariq; uias cœli uariosq; meatus,
Quasq; ferant certis motibus aſtra uices.
Sidera namq; ſuas non egredientia metas,
Quod faciunt ſtabiles ordine ducta uiæ.
Condita naturæ certa ſic lege feruntur,
Multaq; uenturæ dant documenta rei.
Præcipue tenebris quoties ſoror abdita Phœbi,

Fratris

Fratris ob aduersos fusca laborat equos:
Certa futurarum prænunciat omina rerum,
Est quarum constans cognita sæpe fides.
Si tamen hæc pugnes dubio contingere casu,
Non homo, sed pecudis nomine dignus eras.
Inter & humana ratione carentia bruta,
Debueras uitæ nescius esse tuæ.
Fatidico quondam correptus numine Vates,
Penelopes uero dixerat ore procis.
Sparsa fluunt tristi muralia saxa cruore,
Effugite, est uestri corporis iste cruor.
Ipse suos condit picea ferrugine uultus
Phœbus, & in medio nox ruit orta die.
Si qua fides astris: nox hæc erit ultima uobis,
Soluitur in risus impia turba leues.
Tu quoq; Sardoo qui diuidis ora cachinno,
Supplicij rides tempora certa tui.
Ergo pruinosi cum lux octaua Decembris,
Merserit occiduis seq; diemq; uadis,
Actaq; iam mediæ fuerint ubi tempora noctis,
Fecerit & cursus hora secunda suos:
Cynthia puniceis obducta uidebitur umbris,
Inuito lucem fratre negante suam.
Vos neq; Tyndaridæ, tecti sub limite noni,
Ambo laboranti ferre potestis opem.
Scorpius Eoi perfert in cardine cœli,
Dum tegit hæc tenebris tristibus ora, Iouem.

Aſpicit hunc torue Mauors ſublatus ab ortu,
Pondus ubi trutina Virgo bilance mouet.
Ne uideant dominæ priuatos lumine uultus,
Sub ſtygios abijt cætera turba lacus.
Iſta ſecuturos de relligione tumultus,
Signa per euentus cognita ſæpe monent.
Ergo quibus pariunt uenturi ſigna dolorem,
Et ſacer eſt curæ relligionis honos:
Degeneres uita mores meliore regentes,
Iuncta pijs precibus ſoluite uota Deo.
Ipſe ſuum paſtor lacerum defendat ouile,
Doctrinæ tenebras diſcutiatq; ſuæ.
Vtq; ſit in cunctis Eccleſia ſalua periclis,
Hæc precor aſſenſu ſint rata, Chriſte, tuo.

Chriſtianus Lotichius.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SÆpe auditis agmina docentium & diſcentium in hac uita imaginem eſſe uitæ cœleſtis, in quæ aſſidentes filio Dei audiemus colloquentes æternum patrem, & filium, & Spiritum Sanctum, & in ipſis coràm aſpiciemus Ideam uniuerſi opificij mundi, & cauſas mirandorum conſiliorum, quare & filius miſſus ſit, ut fieret uictima, & Eccleſia inter tantas miſerias collecta ſit, deniq; perfuſi luce cœleſti,

cœlesti, læti fruemur sapientia & bonitate Dei. Nec profecto quidquam in tota uita hominum melius & præstantius est hoc ipso opere, uera docendi & discendi de Deo & alijs rebus bonis. Ac propter hoc opus ad societatem conditi sunt homines, & Deus in Ecclesia inter ingentia pericula aduersus rabiem diabolorum, scholas, literas, doctrinæ uocem, & optimas artes, immensa bonitate tuetur. Sed uult nos agnoscere hæc sua beneficia, uult Scholas non petulantiæ gymnasia esse, sed domicilia doctrinæ & disciplinæ, ac uere templa diuinitatis, in quibus Spiritus sanctus uoce docentium flectat mentes ad ueram inuocationem, & ad omnes uirtutes. Propterea & casti Angeli uestra corpora & hospitia contra diabolos tuentur. Hæc sunt uerissima. Quare uos propter Deum æternum patrem Domini nostri Iesu Christi, fontem sapientiæ, qui radios suæ lucis nobis impertit, qui misit filium Angelum magni consilij, ut Propheta eum nominat, id est, doctorem ex arcano consilio diuinitatis uocem Euangelij proferentem, obtestamur, ut sitis modesti, ac præcipue iam in tanto luctu Ecclesiæ adficiamini cura communis salutis, & mentes ad considerationem horribilium dissipationum compositas, ad petendum auxilium cœleste accendatis. Profecto non congruit horum temporum periculis hæc magna securitas, ac ebrietas potius multorum, qui sine modo

laxant frenos cupiditatibus. Romani tempore belli Punici secundi ciuem prospicientem de fenestra coronatum iusserunt in carcerem duci, tali tempore delitijs indulgentem. Quantò indignius est, scholasticos, qui sunt Ecclesiæ milites, in his tantis miserijs, non solum leuiter ludere, ut ille Romanus in cœna hilariore coronis se oblectabat, sed hostili more in plateis & in hospitijs tumultuari? Prohibemus igitur seuerissime nocturnas uociferationes & armatorum discursationes, ac significamus uobis, excubias à Magistratibus seueriores constitutas esse, quibus mandatum est, ut tumultuantes compescant, Frenare impetus animorum ratio, meditatio doctrinæ, cogitatio de ira Dei, & ingentibus ruinis rerum humanarum huius senectæ mundi debebant. Sed si qui harum maximarum rerum cogitatione non mouentur, hos compesci à Magistratibus necesse est. Et speramus Deum & piorum gemitus exauditurum esse, & seruaturum hos nostros alueolos, & Magistratuum diligentiæ opitulaturum esse. Calendis Decembribus 1554.

LECTORI S. D.

TAnta admiratio fuit Tragœdiarum Eurypidis, ut multi ciues Athenienses cùm essent capti in Sicilia, dimissi sint propterea, quod dominis descripserunt Eurypidis Tragœdias. Sed cur

tanti

tanti fecerit eas uniuersa antiquitas, illi optime intelligent, qui legent ipsi. Ac scitis nos hortatores esse, ut sæpe & multum legantur horum duorum scripta, Eurypidis, & Sophoclis. Allata est autem enarratio Hecubæ Eurypidis, scripta à uiro præclare erudito Matthæo Heuslero, Lectore in inclyta Academia Lipsica. Eam enarrationem ualde profuturam esse Græcè discentibus iudico. Quare Scholasticos adhortor, ut eam emant, curabo etiam, ut publicè eius Tragædiæ interpretatio repetatur, aut prælegam ipse post Lipsicum mercatum. Die 18. Decembris, Anno 1554.

Philippus Melanthon.

SEQVVNTVR SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA Anno Christi 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SEra pruinosæ redierunt frigora brumæ,
Solis equos gelidus dum Capricornus habet.
Mense sub hoc patribus quondã promißus auitis,
Humani sumpsit corporis ossa λόγος.
Quis comprendat opus rationis acumine tantum,
Vt posßit uerbis asseruisse fidem?

Fallitur, eloquio & facundæ flumine linguæ,
Munera qui pingi talia posse putat.
Tu modo Gnate Dei, cui uoce animisq; fauemus,
Dum cupimus grates carmine ferre tibi,
Pectora tu doceas, ut te cognoscere uerè,
Inq; tuas laudes esse parata queant.
Nam λόγος es cœlo præconia mystica pandens,
In quo cœlestis fulget imago patris.
Quo duce sunt nobis summi patefacta parentis
Numina, quod uerbis talibus ipse doces:
Nemo Patrem nouit nisi Filius, & quibus huius
Semina noticiæ filius ipse dedit.
Conueniens igitur nomen tibi sancta uetustas
Attribuit certa relligione, λόγος.
Missus es idcirco, sonet ut tua concio cunctis,
Organa qui gaudent agminis esse pij.
Euoluisq; patris decreta latentia nobis,
Illius & profers nuncia læta sinu.
Ipse ministerium seruas, ac munera uitæ
Das simul, & nobis Doctor es atq; λόγος.

AT quæ causa fuit, quare tam fœdere miro
Indueres nostræ debile carnis onus?
Decretum siquidem factum nisi tale fuisset,
Partem huius massæ te fore gnate Dei,
Interitu subito natura humana perisset,
Sponte sua ueteri crimine facta noxeus.

Ergo ut homo fieri posses, nos uiuere lapsos,
Mortali quamuis conditione, sinis.
2 Præterea læsum quia te placante parentem,
Facta fuit primum mitior ira Dei,
Fas erat humano uestitum corpore nasci,
Λύτρα soluturum te preciosa patri.
5 Nec tua, quod iustam toleraret uindicis iram,
Omnipotens ullum dextera fecit opus.
Cum diuina suas rapit indignatio flammas,
Nemo potest uultum sustinuisse Dei.
Destruit ira reum, luat ut pro crimine pœnas,
Qui legis fatua sprcuerat aure minas.
4 Nec uirtute potest hominis, mors effera uinci,
Pristina nec domita morte redire salus.
5 Nec nisi diuino qui continet omnia nutu,
Collecti custos agminis esse potest.
Sed tu qui duris tener in præsepibus infans,
Stramine contectus panniculisq; iaces,
Tantus es, ut uerbo mortalia corpora serues,
Progeniem nostram nec perijsse sinas,
Tantus es, ut possis persoluere λύτρα parenti,
Vulneribusq; tuis restituisse reos.
In te diuinæ uis atq; potentia mentis,
Iræ non fictæ fulmina ferre potest.
Tu potes infernos prosternere uiribus hostes,
Et tibi captiuos asseruisse manu.
Tu potes æternum deuicta morte triumphum,

Ducere, & amissæ reddere lucis opem.
Assiduè uigilas igitur pro parte redempta,
Ne lupus infesto dissipet ore gregem.
1 Sic Abrahæ quondam gratus conuiua fuisti,
Apposităs ornans uoce docente dapes.
2 Te celsa in scala stantem conspexit Iacob,
Sciret ut exilij te comitem esse sui.
Tecum luctatur rediens Euphratis ab unda,
Luctanti uires addis & ipse nouas.
Exorat, ualidis complexus teq; lacertis,
Vt sese uerbo uiuificante regas.
Hic te uirgineum fœtum fore dicit, & inde
Mirandum SILOH nomen habere dedit.
Tunc fragile es chorion, & squalens fascia tabo,
Sanguine cum deles crimina nostra tuo.
Vt seruata λόγῳ tamen est tua fascia uictrix,
Insertos seruas nos tibi gnate Dei.
3 Sufficis inuictam Iosuæ uim mentis, & artus
Ad pugnam ualidos instruis ante duci.
Te siquidem, dum castra uelut speculator obires,
Aiebas populi totius esse ducem.
Nunc age sis tristi noster quoq; tẽpore princeps,
Nomen ut Immanuel conuenienter habes.
4 Te Daniel uates ὁαχισὴρ cernit & audit,
PALMONI proprio te uocat atq; sono:
5 Tu quoq; Chaldæis reprimens fornacibus ignes,
Deserat ut flammas uis inimica, facis.

Haud

Haud ſecus ergo precor nos ô generoſe guberna,
Cui ſimilis toto eſt nullus in orbe puer.
Sis λόγ☞ in nobis, tu per ſpiraminis auram,
Pectora fac uerbo congrua noſtra tuo.
Et quia per uerbum uchitur ſub pectora Chriſtus,
Debita Doctori quisq; didactra ferat.
Noſtra miniſterij mens ut teſtetur amorem,
Exemplo reliquos̀ erudiatq; pio.
Deniq; nos inter Chriſtus ſibi ſeruet ut agmen,
Orandum toto pectore quisq; ſciat.

Anno 1555. In die feſto, quo celebratur recordatio mirandæ Natiuitatis filij Dei Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt Deus, iuſticia noſtra.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEMIA Vuitebergenſi M. Caſpar Guilelmus Hallenſis.

QVando recens natũ Bethlemia uidit Ieſum,
Caſta Dei genitrix hoſpes in urbe fuit.
Hic aderat teſtis parienti caſtus Ioſeph,
Fœminei deerat ſedula turba gregis.
Nec famulæ ſolum, deſunt quoq; cætera matri,
Vix bene fomentis dura tepeſcit hyems.

Obſtetrice caret pariens, niſi ſorte miniſtri
Angelici caſtas ſuppoſuere manus.
Ah dolor, infanti cunas præſepia præbent,
Pro molli pluma gramina ſicca, thorum.
At foris angelicæ reſonant noua carmina uoces,
Paſtorumq; piè candida corda docent.
Tunc ſimul exultant tacito labentia motu,
Et plaudunt nato ſidera Chriſte tibi.
Deniq; ſi liceat, cunas accedere malint,
Et ſubito notis deſiluiſſe uijs.
Fallor? an Eoum quoq; Sol properauit ad ortum,
Cerneret ut Domini membra puſilla ſui?
Tunc etiam rutilo noua lux effulſit in orbe,
Diffundens late Perſidos axe iubar.
Quod iubar ad nuper nati cunabula Chriſti,
Eulæo doctos duxit ab amne Magos.
Hinc ubi magnificis congeſta laboribus olim
Mœnia Suſarum nomine dicta iacent.
Ergòne doctrinæ genus hoc contemnere fas eſt,
Lucida cum motu quod docet aſtra ſuo?
Quis neget æthereas oculis luſtraſſe figuras,
Præſtantes ſtudijs & pietate Magos?
Qui ſoli dedit os homini ſublime creator,
Vult cerui noſtræ candida templa domus.
Sic ipſi uidere nouum fulgeſcere lumen,
Inferius reliquis orbibus eſſe tamen.
Nam radio propiore domum monſtrabat eandem,

Quæ Christo hospitium cum genitrice dedit.

Volentes igitur sacrata uolumina uatum,
Exhibitum terris te bone Christe uident.
Inde Palæstinis quærunt properanter in oris,
Vtq; nouo Regi regia dona ferunt.
Sic alimenta suis & opem dat summus, & omni
Tempore mirandis liberat ipse modis.
Iusta timent semper uenientia fata Tyranni,
Sæuus & Herodes sic sua fata timet.
Qui tibi Christe puer crudelibus imminet ausis,
Infantum diro dum necat ense gregem.
Hei facinus quantum rex impie pectore uersas?
Quæ noua sæuiciæ nunc tibi forma subit?
Ecce trucidatur diuulsus ab ubere matris,
Illius aspergens ora cruore puer.
Forte manus ridens ferienti porrigit infans,
Nec minus in medio corpore uulnus habet.
Quid tibi nunc animi est, dum spicula miles aperte
Impulsa torques sanguinolenta manu?
Ventoso attonitus ceu fulmine nònne resistis?
Ni facias, pectus cote rigere putem.
Tum Deus in Pharias Mariam discedere terras,
Exilij ærumnas & subijsse iubet.
Hic poscebat opem res, atq; uiatica, certam,
Tristia si uellet uincere damna fugæ.
At diuina suam seruat custodia plebem,
Longinquis ueniunt commoda dona locis.

Talia

Talia ſed quæris cur donent munera Chriſto?
Thus, aurum, myrrham, cur tria dona ferant?
Haud aliud quicquam ſuluo ſincerius auro eſt,
Sint ſincera igitur dogmata, pura fides.
More Deum ueteri placant cum, nubila ſurſum
Alta petunt tepidis thura cremata focis.
Sic gemitus ſpirans mens attollatur in altum,
Atq; foris celebret lingua diſerta Deum.
Myrrha crucẽ triſtem, quam fert Eccleſia ſignat,
Arboris huic lacrymæ triſtis amaror ineſt.
Hos tribui cultus toto tibi pectore poſcis,
Dum modo quis recte te colat alme Deus.
Nec ſine doctrinæ ſtudijs hæc dona parantur,
Noſter ut his proſit, nos rege Chriſte labor.
Dent autem ſolito nobis ſua nomina more,
Cenſuram ſtudij qui ſubijſſe uolunt.
Non labor his deerit noſter, nec amica uoluntas,
Semper & ingenijs officioſa bonis.
Nunc te Chriſte precor placidæ da tempora pacis,
Vt maneat ueræ relligionis honos.
Tu uerus Michaël ſtygios arceto furores,
Et facito hic nobis fauſtus ut annus eat.

Die 6. Ianuarij, Anno
1555.

ALLEGORIA MVNERVM OBLATORVM A MAGIS NATO Christo Redemptori nostro.

ANnua natalis celebramus festa diei,
Christe λόγος Patris lux & imago, tui.
Qui cũ Patre Deus fueras ab origine prima
Cum nihil hoc cœlum, cum neq; terra fuit.
Condita totius per te fuit orbita mundi,
Per te formosi est machina facta poli.
Edita cœlestis per te promißio primum,
Cum uetitos fructus carpserat Eua, fuit.
Virgine, ais, ueniet (dictu mirabile) semen,
Vlcera quod sanet terrigenûmq; luem.
Aurea fulgentis reserabit limina cœli,
Limina terribili clausa Adamante prius.
Humanum eripiet tenebris genus, improba claudet
Regna Stygis; manes euehet inde pios.
Eijcietq; suo crudelem Marte tyrannum,
Cuius capta dolis turpiter Eua fuit.
Hoc igitur longo promissum tempore semen
Patribus, ex casta uirgine prodit homo.
Natus & EmanuEl nobis, natusq; Redemptor,
Christus adest, hominis corpus & ossa gerens.
Salue Cœlicolûm dilecta ex omnibus una
Virgo Patri, salue Regibus orta parens.
Tu rubus ille procul Moses quem monte uidebat,
Ardentem,

Ardentem, nullo sed tamen igne peti,
Omnes illæsæ frondes in stirpe uirebant,
Læserat hanc tactu flamma nec ulla suo.
Tu uellus niueæ quondam impenetrabile lanæ
Nimbis, cum larga terra maderet aqua.
In tenebris lux orta noua est, nox cæca fugata,
Mortales igitur triste leuate caput.
Dicite Io Pæan lætantes, dicite Pæan,
Progenies nobis est noua nata Dei.
Nostra salus, requies, & uera redemptio Christus,
Placatum nobis nunciat esse Patrem.
Aequiualens etenim pro nostro crimine lytron,
Factus olympiacas ille reducit opes.
Tartareum uincit minitantem sæua Draconem.
Conculcatq; tuum dira Megæra caput.
Cerberus exululans atram sub uentre recondit
Caudam, latratu regnaq; cæca mouet.
Angelici ueniunt cœli de culmine cœtus,
Gratatur Regi cœlica turba nouo.
Astitit hæc teneræ parienti turba puellæ,
Teq; fouet stipulis cum puer alme iaces.
Et te solatur cœlestis mater alumni,
Inter cum Brumæ frigora sæua sedes.
Non tibi lectus erat media regalis in aula,
Splenduit in thalamo gemma nec ulla tuo.
Aula tibi est stabulum, tibi sunt præsepia cunæ,
Et tua membra suo bos piger ore fouet.

Triſtis hyems Boreæ reſonabat fortiter alis,
Hyberno tellus grandine tecta fuit.
Prælia nubiuagi uenti metuenda mouebant,
Omnis erat rigido frigore tectus ager.
Sed quid ceſſatis? ſed quid dormitis inertes,
Bethlemiæ matres, Bethlemiæq; nurus?
Cur non fertis opem parienti totius orbis
Regem, quem uaſti non capit aula Poli?
An non ueridicum meminiſtis nuncia uatum?
Ex te naſcetur Dux mihi Bethla breui.
Carice ſed uobis ſordet culmoq; paluſtri
Tecta domus, ſtabulum uos neq; triſte iuuat.
Sed tamen huc ueniunt extremo Oriente profecti,
Quos nec terret hyems, nec uia longa, Magi,
Stella quibus natum monſtrârat prævia Regem,
Et Bethlæ ſupra ſubſtitit alta domos.
Dona ſalutifero portabant ampla puello,
Qualia uel Regum uel capit aula ducum.
Auruмq; & Thuris glebas, Myrrhæq; liquorem,
En tibi curuato poplite Chriſte ferunt.
Te Reges etenim Regem teſtantur Eoi,
Aula licet non ſit nec domus alta tibi.
Surgite mortales, puerumq; inuiſite Regem,
Dona parate Deo, dona parate Deo.
Virginis hic etenim grauidam deſcendit in aluum,
Vos ut ab æternis uindicet uſq; malis.
Vos quoq; nunc aurum Chriſti ad præſepia ferte,

Hoc

Hoc Domino rursus libera turba sumus.
Illius & Legem, quouis quæ purior auro,
Nostra incorruptam discere cura siet.
Vestra sit ô homines Thus pingue precatio semper,
Rex etenim querulas audiet ille preces.
Eruet ille graui depressos mole dolorum,
Semper & afflictis auxiliator erit.
Vos modo bis genito uitam committite Regi,
Hunc precibus semper sollicitate pijs.
Omnibus his etiam Myrrhæ superaddite dona,
Vestraq́; sit moles ardua, Myrrha, crucis.
Mille pios clades, & mille pericla sequuntur,
Vos tamen hæc placido pectore ferre decet.
In medio præsens uobis est turbine Christus,
Tempore supremo mite leuamen erit.
Vera repurgati defendite dogmata uerbi,
Spernite Pontificum iurgia, bella, minas.
Vtq́; canit Symeon, cum te concludit in ulnas
Christe suas, sancto quilibet ore canat:
O cœli soboles, aulæ stellantis alumne,
O puer, ô proles indubitata Dei:
Tu nos amne tui purgasq́; lauasq́; cruoris,
Tu liquidas aperis ad tua regna uias.
Exoptatus ades, nec nos præsagia fallunt
Vatum, nunc rapiant me mea fata licet.
Me nunc ad requiem uitæ, metamq́; laborum
Dimittis, ueluti sæpe locutus eras.

Iam mea uiderunt promiſſum lumina Regem,
Qui ſpes Chriſtiadæ uera ſalutis erit.
Lux erit in tenebris erranti ſplendida genti,
Et laus Iſacidos maxima prolis erit.

Albertus Lenicærus Her=
uordianus, 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

HEri deceßit pius & modeſtus ſcholaſticus Martinus Daluuitz Lucanus, conſumptus ardenti febre, qui hodie efferetur hora duodecima. Is cum ſemper doctrinæ cœleſtis ſtudioſiſſimus fuerit, ſuam pietatem præcipue hoc morbi tempore, & in poſtremo agone declarauit ſeria inuocatione Dei, & recitatione multorum dictorum, quæ ærumnoſis & oneratis mole peccatorum conſolationem adferunt, quibus ſe ipſe erexit, habuitq; frequenter in ore uaticinium Eſaiæ de Chriſto, quod hiſce diebus in Eccleſia cantatum eſt: Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum eius, & uocabitur nomen eius admirabilis conſiliarius, Deus, fortis, pater æternitatis, princeps pacis. Huic Immanuëli commendauit moriens animam ſuam. Quare dubium non eſt, quin iam in cœleſti ſchola fruatur lætiſſimo con=

ſpectu Dei, & diſcat intelligere cauſas huius miran-
di operis, quod filius Dei uoluit aſſumere noſtram
mortalem naturam redimendi generis humani cau-
ſa. Decet autem nos ipſi hanc piam migrationem
gratulari, & hoc ultimum officium libenter præ-
ſtare, ut funus ipſius frequentes deducamus, & ſi-
mul noſtram infirmitatem, cauſas mortis & conſola-
tiones in Euangelio contra hæc mala propoſitas piè
cogitemus. Quare hortamur ſcholaſticos, ut hora
duodecima conueniant ad ædes Iohannis Fauſti com-
pactoris librorum, habitantis iuxta uallum non
procul à Noſocomio Academiæ, Die 7. Ianuarij.
Anno 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

VVlt Deus adfici nos dolore propter alienas
calamitates, & cogitare ſingulos de com-
muni infirmitate, de cauſis ingentium mi-
ſeriarum generis humani, de peccatis noſtris, prop-
ter quæ cumulantur miſeriæ, & de fontibus conſo-
lationum, quos Deus monſtrauit. Vt autem Latro
impius in cruce ridet Sardonium riſum, in ſua &
Chriſti calamitate: Ita plurimi homines nec pro-
pria, nec aliena uulnera ſentiunt, & horribili fu-
rore laxant frenos omnibus cupiditatibus, inter quos

illi

illi, qui se non emendant, tandem adficientur sensu pœnarum tanto, ut dicturi sint montibus: Cadite super nos, hoc est, ut optaturi sint, se in nihilum redigi posse. Hortamnr igitur auditores nostros, ut aliorum uulnera cernentes, exuscitent sese ad cogitationem de suis erroribus, peccatis & periculis, & stulta, cæca, & pernicioſa securitate depoſita, metu iræ Dei moueantur, inuocent mediatorem filium Dei, ut pro nobis deprecetur, remittat peccata, mitiget pœnas, ac faciat nos organa & templa Dei. Non ad hoc conditi sumus, ut simus organa & templa diabolorum, sed ut simus organa & templa Dei. Hoc igitur petite, ut in pectoribus uestris habitet Deus, uos gubernet, & faciat uos uasa misericordiæ, & salutaria uobis & alijs. Hæc & alias sæpe monemus, & nunc in tristi luctu honestißimæ familiæ uirorum clarißimorum Doctorum iuris, Doctoris Laurentij Lindeman, & Doctoris Antonij Freudeman monere uoluimus, quorum adfici dolore nos certe decet, mortua coniuge honestißima Doctoris Antonij, quæ longo morbo conflictata est, & partu coniugis honestißimæ Doctoris Laurentij tali, ut commonefaciat nos de hac uoce Christi: Væ prægnantibus, qua in cogitatione suam quisq; matrem & suas sorores intueatur, imò communia pericula huius postremæ ætatis, & ueris gemitibus & ardentibus uotis oremus filium Dei Dominum nostrum

Iesum Christum, ut seruet inter nos aliquos pios cœtus, leniat pœnas, & Spiritu suo sancto consoletur hos optimos uiros, qui Ecclesiæ & Reipublicæ fideliter seruiunt, & honestißimæ matronæ coniugi D. Doctoris Laurentij confirmet uires corporis & animi. Deniq; precemur, ut Ecclesia precatur: Ne accendas Deus totam iram tuam. Ne in furore tuo arguas nos, sed in ira tua misericordiæ recorderis, Nos enim lutum tuum sumus, & opera manuum tuarum. Tibi peccauimus, expectatio Israël, Saluator noster in tempore tribulationis. Tu in nobis es, & nomen tuum inuocatum est super nos: Ne relinquas nos. Hæc cogitanda sunt nunc in funere, quod fiet hora duodecima, ad quod ut conueniatis ante ædes uiri clarißimi D. Doctoris Laurentij, uos hortamur, ubi gemitus & preces uestras cum aliorum piorum gemitibus & precatione coniungatis. Die decimo Ianuarij, quo die ante annos 263. urbs Ierosolyma ab exercitu Regis Babylonici Nabuchodonosor obsideri cepit, durauitq; obsidio octodecim menses, etiam fame & pestilentia miserabiliter necante inclusam multitudinem Iudæorum, donec tandem urbs capta una cum templo direpta & exusta est, & populus in triste exilium abductus. Harum calamitatum consideratio in nobis excitet timorem Dei, & curam emendandi mores, & inuocandi Deum. Anno 1555.

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MIrando consilio Deus æternam Ecclesiam, sic, & non aliter, colligit, ut initia lucis æternæ in hac uita Euangelij uoce accendantur. Expetenda est igitur hæc uita, ut discamus, & usu confirmemus doctrinam, & deinde propagationẽ adiuuemus, & communi societati seruiamus. Hæc cogitantes orate Deum uitæ fontem, ut nobis concedat uiuendi spacia. Efficiat autem nos uasa misericordiæ, & tribuat Ecclesiæ pium statum, & honesta hospitia politica. Simul autem cogitate, non omnibus dari eadem uitæ spacia, & uelut in cursu alios citius, alios tardius ad metam uenire. Semper igitur parata sit mens, ut euocanti Deo obtemperet. Ideo scriptum est in Siracide: Non differas pœnitentiam, quia subito ueniet ira Domini. Etsi autem optandum erat, ut diutius uiueret adolescens Iohannes Matthæus natus in familia honesta Vuitebergæ, & cuius mores pij fuerunt, & studia doctrinæ fœliciter inchoata: Tamen cum Deus eum euocauerit ex hac uita, cum iam Euangelij doctrinam didicisset, ipse quidem ad portum non infœliciter peruenit. Sed nos precemur Deum, ut propter utilitatem Ecclesiæ, & communis societatis concedat longa uiuendi spacia multis bonis ingenijs, & ea gubernet.

Hæc hodie in funere Iohannis Matthæi cogitanda sunt, ad quod ut conueniatis hora duodecima non procul ab arce è regione molæ, uos hortamur. Datæ die 14. Ianuarij 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

Hospites in muros ascendere uetustæ leges prohibent. Et *multæ graues causæ sunt eius rei.* Cum *autem Scholastici nunc & cateruatim in aggere uagentur, & impediant operas publicas, seuere præcipimus omnibus, ne in aggerem ascendant, & ne operis in eo loco impedimento sint.* Cogitent *mœnia refici, ut & ipsorum corpora noctu tutiora sint, ne latrunculis irruptiones aut exitus pateant.* Hæc *beneficia considerent, nec petulantiam exerceant aduersus Magistratus, & aduersus ministros, qui seruiunt ibi ad protegenda ipsorum quoq; corpora.* Deinde *& hospites se esse meminerint, & cogitent certa esse officia debita hospitijs.* Deniq; *cogitent se iusticiam & modestiam præstare debere* Deo, *& communi societati.* Non *existiment sibi omnia licere, non lædant alios, non petulanter tumultuentur, non turbent tranquillitatem communem ciuitatis, non accersant sibi pericula, metuant etiam insidias diabolorum,*

bolorum, qui odio Dei grassantur aduersus Ecclesiam, & præcipue infirmæ adolescentiæ nocere conantur. Facile ex leuibus occasionibus oriuntur cædes & multæ tristes tragœdiæ. Ideo Paulus inquit: Accurate ambulate, non ut fatui. Frenate cœcos impetus, & de Deo, de communibus miseriis, de uestris periculis cogitate. Excuscitate animos ad considerationem immensæ bonitatis, quam ostendit Deus, cum generis humani massam filius Dei adsumpsit, ut fœdus nobiscum faceret, & testaretur se uelle opem ferre inuocantibus. His cogitationibus miscete inuocationem, quæ ut sit ardentior, simus modesti, & infirmitatem nostram agnoscamus, ut in his uersibus audiuistis:

Nil sum, nulla miser noui solatia, massam
Humanam, nisi quod tu quoq; Christe geris.
Tu me sustenta fragilem, tu Christe guberna,
Fac ut sim massæ surculus ipse tuæ.
Hoc mirum fœdus semper mens cogitet, uno
Hoc est, ne dubita, fœdere parta salus.

Datæ Vuitebergæ die
20. Ianuarij 1555.

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

NOstra causa palàm cecinerunt hymnum casti Angeli ad cunas Christi, ut nobis præcentores essent, & ut uniuersa Ecclesia pectore & uoce eodem carmine Deum semper celebret, cantet gloriam Deo, id est, eum recte agnoscat, & inuocet, amet pacem, & tueatur concordiam, ac lætetur Dei misericordia & præsentia. Talis est piorum Angelorum politia, talem & Ecclesiam esse uolunt. Cumq; præcipua pars sit Ecclesiæ scholasticum agmen, nos maxime decebat gloriam Deo canere, & tranquillos esse, neminem iniuria afficere, & communem societatem omnibus officijs fouere, lætari etiam hoc mirando fœdere, quod filius Dei nobiscum fecit assumpta massa nostri generis. Et in nostro cœtu aliquos esse tales, qui in choro piorum Angelorum recte canunt, non dubitamus. Sed dißimiles quidam admixti sunt, qui ueritus sunt hostes doctrinarum, quàm scholastici. Tales alibi plus uoluptatum inuenirent, & gratum nobis facerent, si sponte hinc discederent, uel in Insulas fortunatas, uel ἐς κόρακας. Si arma & præsidia haberemus, cohercere petulantes maiore sæueritate possemus. Nunc tantum hoc possumus, publicè significamus eos, qui deliquerunt, relegari ac eijci ex nostro

nostro cœtu, Etsi in hãc horribili laxatione disciplinæ hæc pœna nimis leuis est. Adolescentem modestum Senatoris Brunsuicensis filium N. N. Bremensis uulnerauit, cum quidem ab ipso nec læsus, nec irritatus esset. Postea idem uocatus ad cognitionem causæ à Rectore, contempsit neruum Iurisdictionis. In utroq; delicto petulantia insignis est, quæ grauioribus pœnis punienda esset. Alius etiam N. N. Bremensis, tumultuatus in hospitio suo, & aliquoties uocatus ad iudicium Academiæ, contempsit & ipse neruum iurisdictionis. Volumus autem scire iuniores, uoluntatem Dei esse, ne iudicia & uitæ ciuilis ordo à Deo sancitus, contemnantur. Ideo ex hac Academia relegamus utrunq; annos octo. Oramus autem filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum crucifixum pro nobis, & resuscitatum, qui uere colligit æternam Ecclesiam uoce Euangelij, ut cum sit λόγ@ æterni patris, alloquens Ecclesiam, seruet aliquos cœtus honestos ipsum recte inuocantes, & puram Euangelij doctrinam piè propagantes, loquatur per nos, & nos faciat palmites suos, ac pectora & labores nostros gubernet, ut fœliciter seruiamus Ecclesiæ suæ, & reprimat diabolos hostes Dei, Spiritus mendaces, incestos & homicidas, nec sinat eos dißipare agmina dedita studijs piæ doctrinæ.

ANNO 1555.

Te maneat ſemper ſeruante Eccleſia Chriſte,
Inſertoſq; ipſi nos tua dextra tegat.

Die 20. Ianuarij 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETſi natura hominum à morte abhorret, tamẽ quid ſenibus & ægrotis hac migratione optabilius eſſe poteſt? qua ex hac caligine, in qua de maximis rebus obſcura initia doctrinæ habent, diſcedunt in illam clariſſimam cœleſtis ſapientiæ lucem, in qua coram cernent Deum, & ideam opificij mundi lucentem in filio Dei, & cauſas huius mirandi opificij. Vt nocte iter facienti matutina lux gratiſſima eſt: ita multò magis nos lætabimur, cum illuceſcet ille dies lætiſſimus. Sed tamen uult Deus in his initijs uitæ diſci elementa doctrinæ, nec aliter aditus eſt ad illam æternam lucem, niſi in hac uita mens acceperit ſemina doctrinæ. Quare & huius uitæ ſpacia, diſcendæ & propagandæ doctrinæ cauſa, expetenda & recte regenda ſunt, & mentes ad cœleſtem ſapientiam præparandæ ſunt. Ac cogitemus quam triſte fulmen ſit, cum dicitur: Melius eſſet hunc hominem natum non eſſe. Quare excitemus nos ad curam diſcendi, & ad officia Deo grata, & ardentibus uotis precemur filium Dei, ut faciat nos uaſa

uaſa miſericordiæ. Hæc cùm aliàs ſæpe, tùm uero etiam in funeribus cogitanda ſunt. Fiet autem funus hodie hora 12. honeſtæ & piæ matronæ coniugi Bartholomei Vogels, ciuis honeſti, ad quod ut conue= niatis, uos hortamur, & ibi ſuam uitam ſinguli Deo pijs precibus commendent, & petant, ut Deus ſem= per inter nos colligat æternam Eccleſiam, & nos re= gat. Die Ianuarij 27.

PRORECTOR ACA= DEMIÆ.

ETſi ærarium Academiæ tenue eſt, & non li= benter oneramus ſumptu ſcholaſticos, tamen neceſſe eſt hoſpitibus miſeris opitulari, ac præ= ſertim ægrotantibus, ut monet narratio de Sama= ritano. Ferè biennium hic egroti Belgici ueſtris Elee= moſynis uixerunt. Plus toto Semeſtri ex ærario dedi= mus uictum hoc anno hoſpiti Belgico, qui diſceßit à Monaſtica ἐιδωλομανίᾳ. Is nunc ægrotat. Nec iam à nobis deſerendus eſt. Oramus igitur, ut uos quoq; Samaritani exemplo aliquid conferatis, ad alendum ægrotum. Hoc anno Dux Vuirtebergenſis in hoc ge= nere liberalitatem erga Anglicos exules oſtendit, quibus Argentoratũ miſit octingentos Ioachimicos. Scitis Deo placere hæc officia, & liberaliſſimè ea compenſari. Bene ualete. Menſe Februarij.

Rector

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

VIta fugax hominum est, magnorum plena dolorum. Et tamen adeò ferrei sunt animi plurimorum hominum, ut ne quidem tanta mole calamitatum communium & priuatarum moueantur, ut de causis, uidelicet, de ira Dei, cogitent, & flectant animos ad pietatem. Quare mundo cumulantur pœnæ. Ac inter has, etsi Ecclesia suas etiam ærumnas sustinet propter multas causas: tamen & mitigationem sentit, & multi iusti morte præripiuntur, ne uideant impendentes publicas pœnas. Scribitur Maria mater Christi decessisse ex hac uita anno ætatis suæ 59. Vixisse igitur existimatur circiter annos septem, postquàm filius ex morte reuixit. Vidit & gubernauit initia Ecclesiæ, deinde cum & fames in Asia & Europa grassatura esset, & in Iudæa motis seditionibus multi ciues interficerentur, & Ecclesiæ præcipua pars Antiochiam migrasset, ipsa ne spectatrix esset earum calamitatum, ex hac mortali uita euocata est. Nunc quoq; in Pannonia sæua lues grassatur, ut pij Turcicæ tyrannidi eripiantur. Ac heri honesta & pia matrona in inuocatione filij Dei assidua decessit, Heua nata in familia honesta Mansfeldensi, coniunx uiri honesti & eruditi Magistri Mauritij Heiling, quæ cum fuerit insigne

ſigne exemplum piæ matronæ, & iuuerit Eccleſiam ardentibus uotis, doleamus non ſolum propter mariti, & ſobolis orbitatem, ſed etiam propter nos, quòd tali ſocia ueræ inuocationis in hac uiſibili Eccleſia orbati ſumus, & metuamus ea, quæ impendent. Nam multæ ſignificationes rurſus hoc anno triſtia bella minantur, in quibus ut protegat aliquos ſuos cœtus in his regionibus filius Dei, toto eum pectore oramus. Extrema hæc ætas eſt mundi, non quietior quàm erat politia Iudaica circa Mariæ mortem. Hæc ingentia pericula cogitemus, & ueris gemitibus oremus Deum, ut in ira miſericordiæ ſuæ memor ſit, & pœnas mitiget, & parcat nobis, quia in filio fœdus fecit cum natura humana, quam ideo filius aſſumpſit, ne penitus deleretur genus humanum, ac ſinguli hanc commonefactionem ſæpe cogitemus:

Nil ſum, nulla miſer noui ſolatia, maſſam
Humanam niſi quod tu quoq; Chriſte geris.
Tu me ſuſtenta fragilem, tu Chriſte guberna,
Fac ut ſim maſſæ ſurculus ipſe tuæ.
Hoc mirum fœdus ſemper mens cogitet, uno
Hoc eſt, ne dubita, fœdere parta ſalus.

Hortamur autem Scholaſticos, ut ad funus hodie hora quarta ante ædes Magiſtri Mauricij, quæ ſunt ad uallum ſitæ in platea, quæ à figulis nomen habet, conueniant, & in hoc congreſſu etiam ſe ad

precationem

precationem ſinguli exuſcitent, cogitatione communium & priuatorum periculorum. Anno 1555. Die 17. Februarij, Pridie eius diei, quo ante annos 9. Reuerendus uir dominus D. Martinus Lutherus, ex hac mortali uita euocatus eſt, cuius mortem quàm multa ſubita & magna mala ſecuta ſint, proh dolor, res ipſa oſtendit. Simus igitur memores dicti: Orate, ut poßitis effugere uenientes calamitates.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia Vuitebergenſi M. Caſpar Vuilhelmus.

Dies hic eſt decimus octauus Februarij, quo ante annos 9. ex hac militia uitæ mortalis euocatus eſt ad Eccleſiæ cœleſtis ſocietatem Reuerendus uir Doctor Martinus Lutherus, cuius uoce filius Dei reſtituit Euangelij doctrinam. Etſi autem quotidie cogitanda eſt Eccleſiæ hiſtoria, & grata prædicatione celebranda eſt bonitas Dei, quod ſe patefecit, quod miſit filium, quod filius ὁ λόγος æterni patris ſeruat, & ſubinde reſtituit miniſterium Euangelij, & colligit æternam Eccleſiam, tamen hoc die præcipue de reſtitutione Euangelij facta hoc tempore cogitandum eſt, &

mentes

mentes ad gratitudinem, & precationem excitandæ sunt, ac petendum, ut filius Dei suam cymbam, quæ præsertim post Lutheri mortem sæuissimis tempestatibus quassata est, non sinat opprimi. Secuta sunt bella, deinde horribiliora bellis dissidia docentium. Nec prospici finis aut bellorum aut dissidiorum potest. In uicina Bohemia centum & septuaginta uiri docti & pij ex Ecclesijs pulsi sunt. Horum multi iam cum miseris familijs uagantur in exilijs. Hæc sæuicia etsi atrox est, tamen atrociora mala sunt domestica dissidia & odia inter sese docentium, quorum horribilis est acerbitas. Accedit ad hæc disciplinæ & doctrinæ contemptus, inter eos, qui sunt in uera Ecclesia. Inter hos fluctus tamen filius Dei seruabit Ecclesiam suam, quæ ibi & frequentior & ornatior erit, ubi doctrinæ studia piè colentur. His cum seruiant nostri labores, scholastica exercitia non negligenda sunt. Cum igitur hodie hora prima futurum sit publicum examen, petimus ut Collegæ & alij honesti & docti uiri accedant. Die 18. Februarij.

Rector

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CVm filius Dei Dominus noster Iesus Christus pendet in cruce, non solum corpore lacerato, & uulnerato cruentus, sed etiam tantos in corde dolores sustinens, ut exclamaret: Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me? Astant mater, matris soror, Iohannes, & pauci alij pij, qui hoc triste spectaculum intelligunt, & ingenti dolore adficiuntur. Prodigia etiam in natura corporum mundi Deus ostendit, ut pœnas impijs minitetur: Sol contra naturæ ordinem lucem amittit: Terra horribili motu quassatur: Interea alij fodiunt Christum: alij derident: alij ludunt de uestibus eius. Ita nunc quoq; in publicis Ecclesiæ calamitatibus pij & docti in magno dolore sunt, ut scriptum est: Angeli pacis amarè flebunt. Interea alij multi sæuiciam exercent in pios, alij nos rident, alij furenter ludunt, quo in numero sunt hi quoq;, qui nunc in tanto luctu Ecclesiæ Bacchanalia agunt, helluantur, grassantur armis, & inter diu & noctu discurrunt laruati, circumferunt tesseras, & mußitantes ludunt. Nec tantum quietem ægrotorum, senum, & puerperarum turbant, sed etiam obuios uulnerant, deniq; uariè tumultuantur, suo & publico periculo. Tales autem sæueritate Magistratuum, qui arma tenent,

&

& cohercendi & puniendi erant. Et ſperamus Magiſtratus toties iam irritatos aliquando fore acriores. Nos interea modeſta ingenia hortamur, ut diuina mandata cogitent, quæ prohibent rixas & iniurias, præcipiunt etiam, ut mentes ſint compoſitæ ad piam precationem, quæ certe neceſſaria eſt, ut inquit Dominus: Orate, ne intretis in tentationem. Præcipiunt etiam, ut Magiſtratibus & legibus, pacis publicæ cauſa latis, omnes obediant. Honeſtiſſimo autẽ conſilio prohibemus tumultus diurnos et nocturnos, et laruatorũ diſcurſationes & ludos. Ac Deo iuuante ſeuere puniemus eos, qui contra hoc edictum facient. Talis petulantia in tantis publicis calamitatibus furor eſt ſimilis furori militum, qui Chriſtum in cruce pendentem derident, & qui ludunt de ueſtibus eius. Quanta turpitudo eſt, figuram à Deo conditam, & cuius ſimilem induit filius Dei λόγος, oſtendens ſe generi humano immenſa bonitate, deformare laruis, & uelut ſpectrum obuerſari oculis honeſtorum hominum, & occultatio & muſſitatio in ludo inſidiarum ſpeciem habent. Deniq; tota hæc imitatio Bacchanalium & Lupercalium alieniſſima ſit ab omnibus, qui uerum Deum inuocant. Et quidem cohorreſcere omnes pios oportebat, cogitantes, tantas fuiſſe tenebras, tantam diabolorum potentiam, ut homines illa tetra ſpectacula Bacchanalium & Lupercalium tulerint. Expaueſcamus illa horribilia.

ribilia exempla audientes, & ueris gemitibus petamus, ut nos filius Dei Dominus noster Iesus Christus gubernet uoce sua, & Spiritu suo Sancto, ne eos ritus amemus, quibus extinguuntur ueri Dei inuocatio, pudicicia, & aliæ uirtutes, & qui sunt tyrocinia multorum scelerum. Nos igitur te fili Dei Domine Iesu Christe, crucifixe pro nobis & resuscitate, qui uere colligis tibi æternam Ecclesiam uoce Euangelij, oramus, ut nos gubernes, & tribuas Ecclesijs honesta & tranquilla hospitia, & iuues pia studia doctrinæ, cum sis λόγος æterni Patris, & immensa bonitate ex arcano consilio diuinitatis protuleris Euangelium, & ostenderis ingentem amorem tuum erga nos admirando beneficio redemptionis, de quo æternam tibi gratitudinem debere nos fatemur. Die 24. Februarij, Anno 1555.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia Vuitebergensi Caspar Guilhelmus Hallensis &c.

NArrant fabulam de Thoma Aquinate Monacho, qui mortuus est anno à natali Christi 1274. die 7. Martij, conspectam esse hanc speciem ea ipsa hora, qua mortuus est: Visum esse ipsum Thomam in Cathedra usitata legentem, & ingressum

& ingressum esse Paulum in auditorium. Hunc cum interrogaret Thomas, recte ne interpretatus esset ipsius scripta, respondit Paulus, rectius cæteris omnibus, & tantum uidisse eum, quantum in hac uita intelligi possit. Sed nunc eum secum iturum esse in cœlestem scholam, ubi maior lux fulget, Atq; ita cum Thomas cum Paulo ex auditorio egrederetur, & monachi utrunq; rétinere conarentur, ambos euanuisse scribitur. Postea compertum est, eadem hora Thomam mortuum esse. Credibile est non esse consulto fictam hanc narrationem, sed somnium esse auditoris alicuius, qui Thomam magni fecit. Sed doctrinam Thomæ in multis materijs dissentire à Paulo, manifestum est. Iubet autem Paulus probare Spiritus, an ex Deo sint, & præcipue iudicari possunt ex dogmatibus. Scribit alicubi, Chrīsti mortem fuisse sacrificium pro peccatis ante eam factis. Postea oblationem in Missa sacrificium esse pro peccatis sequentibus eam. Præcipue etiam confirmauit ἀρτολατρείαν, cum Papa Vrbanus IIII. circumgestationem instituit. Et possent multa recitari eius tetra errata. Ac moles librorum, & uitæ eius breuitas ostendunt, defuisse ei diligentiam & iudicium. Vixit tantum quinquaginta annos, & scripsit magnos aceruos librorum. Sed apparet pleraq; ex alijs tantum descripta, & consarcinata esse. Et oratio non solum squalida est, sed etiam ita

confusa, ut sæpe non intelligatur. Negligentia autem in exponendo significat temeritatem in pronunciando. Quare certissimum sit, Paulum ei non tribuisse testimonium illud honorificum, quod in illo somnio seu fabula narratum est. Hæc, cum nos dies de morte Thomæ admoneret, eò recensuimus, primũ ut uos gratias Deo agatis, quod genus doctrinæ purius nobis dedit. Deinde, ut cogitetis Ecclesiæ opus esse eruditione, & petatis à Deo, ut studia nostra gubernet, & simul excitetis discendi curam, & fontes quæratis, ut recte formentur iudicia, & intra metas doctrinarum uos contineatis. In hac delira & languida mundi senecta, nunc præsertim, cum est ἀναρχία, multæ tristissimæ confusiones oriuntur à petulantia ingeniorum, ac plerunq; indocti sunt audaciores, ut dicitur: ἄμαθία θράσος ἄωεργάζεται. Aduersus hæc mala, & eruditione uos instruite, & animos ad modestiam adsuescite, considerata magnitudine & rerum, de quibus homines docendi sunt, & periculorum, & uoluntatem Dei intueamini, qui horribiliter punit eos, qui ueritatem corrumpunt. Sint etiam animi nostri erecti firma spe, & certo statuant, filium Dei reliquias Ecclesiæ suæ in his regnorum ruinis seruaturum esse, & quidem ibi seruaturum esse, ubi erit uox doctrinæ incorrupta, & ad discendi curam accedet ardens inuocatio Dei. Scimus autem inter

hos,

hos, quorum iam explorauimus studia, multos esse recte eruditos, & uera inuocatione Dei, & honestis moribus ostendere pietatem suam. Ideo his, quorum adscripsimus nomina, publicum doctrinæ testimonium tribuemus, & eis gradum Magisterij philosophici, quod faustum & fœlix sit, decernemus die Mensis Martij quinto. Ad hanc renunciationem testimonij, ut conueniatis, uos hortamur, & pia precatione Ecclesiam & studia horum, & uestra Deo commendetis, Anno 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CItant Ireneus, & Epiphanius testimonia Germanicarum Ecclesiarum suæ ætatis, unde consentaneum est, statim per Apostolorum discipulos propagatam esse doctrinam Euangelij in bonam Germaniæ partem, & ut in gente, cuius grauitas tunc laudata est, non statim receptas esse corruptelas, Et legimus Maternum Petri auditorem Argentorati, & in urbe Colonia Agrippina Euangelium docuisse. Marcum Pauli comitem in Confluente Oeni, & Danubij, ubi nunc est oppidum Passau. Lucium Cyreneum in urbe Augusta Tiberia, quæ nunc est Regenspurg. Crescentem Moguntiæ. Lazarum resuscitatum in urbe Massilia. Cum

igitur & olim Ratispona pie amplexa sit Euangelium, & nunc recens magno cum periculo puram Euangelij uocem receperit, amanda est ea urbs, & piorum precibus iuuanda. Libenter etiam studia ciuium, qui inde huc mittuntur, iuuamus. Dedit senatus stipendium filio senatoris benemeriti Seuerino Vinitori honesto & studioso adolescenti. Sed cui natura corpus imbecille fuit. Ideo consumptus est longa phthisi, & anno climacterico, uidelicet uicesimo primo extinctus est. Ostendit autem animi pietatem adsidua inuocatione filij Dei, & antea in cursu studiorum, & nunc in morbo. Vtq; piè funeris ceremoniæ fiant, hortamur Scholasticos, ut hodie hora tertia conueniant non procul à domo senis honesti ciuis Blasij Matthæi. Die 13. Martij, quo Sol & Saturnus proximè coniuncti sunt. Anno 1555.

AD IESVM CHRISTVM ELEGIA, PRO ÆGROTANte filiolo.

CHriste puer nasci nostra dignate figura,
Nobiscum gaudes qui Deus esse puer.
Qui regnũ pueris cœleste infantibus offers,
Corq; adeo nullum, ni puerascat, amas.
Ecce meus mecum te poscit Honorius infans
Languidus.

Languidus, humana non recreandus ope.
Ille tuum ut uero nomen celebraret honore,
Hoc tecum ex icto fœdere nomen habet.
Ægra laborabat uicini tempore partus,
Militiæ coniunx fida miniſtra ſuæ.
Spemq; metumq; inter palmas ad ſidera tendens,
Fundebam crebras corde tremente preces.
Inq; uno nutus cœleſtis amore quieſcens,
Vltima claudebam talibus ora ſonis:
Haud nobis Domine, haud nobis debentur honores,
Perpetuo eſt dignum nomen honore tuum.
Te mihi dante recens qui nunc naſcetur, honori
Debebit ſpeciem nominis omne tuo.
Hæc ita dum meditor, læto noua gaudia nutrix
Nunciat, es nato ſuauiter auctus, ait.
Fontis aqua uiua uerbi uirtute lauandus,
Offertur uigili dum tibi Chriſte fide,
Nomen & inde bonum ſuſcepit Honorius omen,
Vt caneret uero nomen honore tuum.
Quid meritus miſer eſt, ſpacium quod parcius æui
Quàm pueris alijs, debeat eſſe meo?
An mortem ætatis primo ſub flore ſubibit,
Me reus immundo quod patre natus homo eſt?
Ecce omnes maſſa una ſumus, quoſcunq; parentes
In lucem humano progenuere modo.
Vaſa tamen ueniæ, uita ſibi deligit autor,
Officio quorum gaudet ubiq; Deus.

Organon hic etiam diuino præstet honori,
Cur hominum toleras plurima monstra Deus?
Viuat, & ore pios celebrans & pectore cultus,
Omne tuum discat Christe docere decus.
Quod si aliter statuit iam pridem augusta uoluntas,
Qua patrem & natum mutuus unit amor:
Non ipsi inuideo cœlum, quod possidet ante
Iure tuo, fratrem quo facis esse tuum.
Fecit quod uoluit, qui terram & sidera fecit,
Vera salus, quidquid uultq; facitq; Deus.
Da Deus hoc unum, tuo ut hoc in amore quiescens
Tranquilla sileat cor tibi mente meum.
Cur anime horrescis? non oppugnaris ab hoste,
Et mouet, & ludit dum mouet arma, Deus.
Vt pater, adfligis Deus, at non perdis alumnos,
Ringeris, & nunquam desinis esse pater.
Quod dolet exiguum est, plus est quod tristia lenit,
Temporis ira tua est, gratia fine caret,
Teq; à morte puer nuper reuocante reuixit,
Qui nunc ægroto corpore strata premit.
Vera tibi dicant gratæ præconia gentes,
Tu uitæ imperium, tu quoq; mortis habes.
Et sumus, & tecum tua pars sine fine manemus,
Seu tibi nos placeat uiuere, siue mori.

27. Martij, Anno 1555.

Iohannes Stigelius.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

REcitantur in omnium ſapientum literis & ſermonibus multa præconia ampliſſima diſciplinæ, ſed omnium ſumma hæc ſunt, quod ſapientiæ & iuſticiæ Dei, qui hanc uitæ normam nobis tradidit, parere nos rectum eſt, qui quidem hos radios ſuæ ſapientiæ in nos transfudit, ut teſtentur hunc mundum non extitiſſe caſu, ſed uerè eſſe mentem Architectatricem mundi & generis humani, & doceant, qualis ſit illa mens, & quod iudicet hominum facta. Deinde Paulus addit hanc laudem, Legem eſſe pædagogiam in Chriſtum, quod de diſciplina in Eccleſia Dei dicit, ubi cum diſciplinæ gubernatione ſimul doctrina de filio Dei proponitur, & mores frenantur, ut ſit efficax filius Dei. Harum laudum amplitudinem nullius hominis elocutio ſatis exponere poteſt, ſed bonæ mentes cogitent, quæ ſit uoluntas Dei, & quomodo ipſe ſit in nobis efficax. Ad hos fines labor omnis Eccleſiæ in diſciplina tuenda refertur, ac præcipue ſcholarum, quæ uerißime ſunt pædagogiæ in Chriſtum. Quare bonæ mentes, & ſcholæ & ſalutaris diſciplinæ frenos, qui in ſcholis proponuntur, amare debent. Vtiliſſimum eſt iunioribus aduefieri ad hanc ſapientiam & uirtutem, ut intelligant, quàm grata Deo

ſit hæc obedientia, & conſideratio ſapientiæ & iuſticiæ ipſius, & ament hunc pulcherrimum ordinem cum uoluntate Dei *congruentem, & neceſſarium ad accipienda & retinenda beneficia filij* Dei. Plato *inquit, optimum eſſe ciuem, qui omnibus uictorijs & triumphis antefert laudem, quod legibus patriæ fideliter obtemperet.* Nos *uero in* Eccleſia Dei, *ſcimus hanc diligentiam non ſolum in hac ſocietate ciuili magnum decus eſſe, ſed etiam ideo neceſſariam eſſe, quia ſit pædagogia ad agnitionem & beneficia filij* Dei, *quia non eſt efficax filius* Dei *in his, qui non deſinunt frenos laxare prauis cupiditatibus. Vt igitur* Leges Academiæ *uobis notæ ſint, quæ diſciplinæ cauſa conditæ ſunt, præcipimus omnibus ſcholaſticis, ut hodie hora duodecima in auditorio collegij maiori conueniant, ubi legum recitationem audiant, & commonefacti doctrina cœleſti, animos ad obedientiam flectant, quibus ſcriptum eſt:* Neceſſe *eſt obedire non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, & magiſtratus,* Deo *iuuante, contumaces punient, quia uerißimum eſt dictum Æſchinis, quod* Demoſthenes *citat.* οὐδ' ἔμ' ἔστιν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεύσα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχῃ. *Tunc autem gubernatio fœlix eſt, cum à filio* Dei *iuuatur, ſedente ad dextram æterni patris, ut dona det hominibus. Ideo oro eum toto pectore, ut hos cœtus doctrinam* Euangelij *diſcentes, ſeruet &*

regat

regat ipſe, & ſua dona inter nos deleri non ſinat. Gemitus noſtros etiam exaudiat, & nos iuuet, qui ne ſtudia doctrinæ hic extinguantur, malumus hunc cœtum piè foueri, quàm temere diſſipari, ſicut ſcriptum eſt, μὴ ἐγκαταλιπόντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἡμετέραν.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MEminiſtis nomen Iohannis Oecolampadij, qui Eraſmum adiuuit in editione annotationum, in quibus multa dicta Noui Teſtamenti recte illuſtrata ſunt, etiamſi quid alicubi deſideratur. Et erant in eo uiro Eraſmi amico, cùm aliæ multæ uirtutes, tùm uero modeſtia eximia. Hunc honeſtum ſenem referebat & facie & modeſtia iuuenis honeſtus Iohannes Oecolampadius, natus ex patruo illius celebrati Oecolampadij, ſed alteri patria fuit non procul à Meno. Et tamen ſimilitudo naturæ in utroq; fuit, & ſimiles fuerunt ἀρεταὶ φυσικαὶ. Tanta uis eſt ſtirpis, ut dicitur: Eſt in equis, eſt in iuuencis uirtus parentum. Cum autem hic adoleſcens heri ex hoc noſtro qualicunq; agmine ad cœleſtem Academiam euocatus ſit, hortamur Scholaſticos, ut ad funeris ceremonias hodie hora duodecima conueniant ad Balneum uicinum Collegio,

collegio, ubi recordatio totius istius militiæ multorum bonorum uirorum, qui illustrare doctrinam Ecclesiæ, inde usq; ab Erasmi & Lutheri initijs studuerunt, accendat uos ad precationem, ut ardentius petatis, ut filius Dei nos ipsos & studia uestra gubernet, & non sinat extingui ueræ doctrinæ lucem, & ut faciat, ut in ipso unum simus. Die 9. Aprilis. Anno 1555.

ITER CHRISTI EX DESERTO HIEROSOLYMAM redeuntis, considerandum in lectione passionis & resurrectionis Christi.

DIE IOVIS X. MARTII IOHANNIS X. ET XI.

NVnc aderat Christi postremus in orbe docentis
Annus, & ad miseram nunc erat hora necem.
Exul fluctiuagi rapidas ad Iordanis undas
Peruenit, hic iterum nuncia mœsta capit.
Lazarus æger erat, Christus solatur amicos,
Esse feræ mortis nulla pericla refert.

DIES VENERIS XI. MARTII IOHANNIS XI.

Iordanis

IOrdanis ad fines, ubi plurima timxerat ante
Millia præco Dei, Chriſte benigne manes.

SATVRNI XII. MARTII, MATTHÆI XIX. MARCI X.

CHriſte moraris adhuc, & ſabbatha ſancta celebras,
Hic dominũ tentas quid Phariſæe tuũ?
Sed reſponſa tibi Chriſtus ueriſſima reddit,
Eſſe tuo memorat pectora dura gregi.
Hic etiam pueros placidis complectitur ulnis,
Talibus & cœli regna patere ſonat.

SOLIS XIII. MARTII, LV. CÆ XVIII ET XIX.

LAzarus emoritur, tacite quod ſentit Ieſus,
Diſcipulisq; refert iuſta peracta ſuis.
Hinc iter inſtituit properans à Iordane rurſus,
Erepto fatis reddere fata cupit.
Hierichuntis agros dum conficit, inter eundum
Reſtituit cæco lumina, plena fide.
Mœnia mox intrat, ſubit hic pia tecta Zachæi,
Donec equos reuehat Phœbus Apollo ſuos.

Lunæ

LVNAE, XIIII. MARTII

MATTHÆI XX. MARCI X.

EGrediens *urbem rursus, iam lumina cæco*
Reddit, & hic fidei robora firma probat.
Postea progressus cæcis pie Christe duobus
Restituis uerbo lumina clara tuo.

MARTIS, XV. MARTII

CEu *peregrinator nunc hinc, nunc inde reuersus*
Versat iter Christus, Bethaniamq; petit.

MERCVRII, XVI. MARTII

IOHANNIS XI.

BEthaniæ *gratas Christus peruenit ad ædes,*
Lazare de tumulo iam reuocate redis.

IOVIS, XVII. MARTII

IOHANNIS. XI.

NVnc *Iudæorum festi uenit hora diei,*
Nec tamen ingressus mœnia Christus adit.
Auia desertæ rursus pertransit eremi,
Impie nec festum curat Apella tuum.
Pontifices Christum quæri tolliq; superbis
Mandatis lingua uituperante, iubent.

Veneris

VENERIS. XVIII. IO.
HANNIS XII.

BEthaniam Christus rediens discedit eremo,
Sollicitæ Marthæ tecta petita subit.

SATVRNI, XIX. IO.
HANNIS XII.

BEthaniæ tandem celebrat pia sabbatha Christus,
Et domino cœnam Martha, sororq; parant.
Proditor hic sensus & mentem prodit Iudas,
Ac male fert ungi iam tibi Christe pedes.
Ε solymis homines adcurrunt , quisq; uidendi
Te cupidus, functos qui reuocare potes.

SOLIS, XX. LVCAE XIX.
MATTHÆI XXI.

INgreditur Solymas Rex uili uectus asello,
Inchoat & pompa simplice regna Dei.
Institor eijcitur, flet templi funera Christus,
Totius & terræ fata futura uidet.
Egrederis rursus ceu mœnia tetra perosus,
Bethaniæ somnum Rex uenerande capis.

LVNAE, XXI. MATTHAEI
XXI. VSQVE AD XXVI.

MAne redis Solymas, & ficum fruge carentem
Omni perpetuo fruge carere facis.

Inde

Inde ſacerdotes ſacra compeſcis in æde,
Et uincis uerbo millia multa tuo.
Egrederis tandem templo, montemq; reuiſis
Nobile cui fragrans nomen oliua dedit.
Hic quoq; prædicis Solymarum Chriſte ruinam,
Pernoctans lacrymis ora genasq; rigas.

MARTIS XXII. MARTII, MATTHÆI XXVI. MARCI XIIII.

Vllia Bethaniæ leproſi tecta Simonis
Intras, & cœnam Chriſte uerende capis.
Hic mulier de marmorea tibi pyxide promit
Vnguentum, faciem quo linit ipſa tuam.
Diſcipulis fruſtra fieri res iſta uidetur,
Sed tibi, non alijs cognita cauſa fuit.

MERCVRII XXIII. MATTHÆI XXVI. LVCÆ XXI.

IN templo pie Chriſte doces, dum ſplendet Apollo,
Nocte in Oliueto uota precesq; facis.
Pontifices ineunt cum tetro fœdus Iuda,
Vt dominum ficta prodere uoce uelit.

IOVIS XXIIII. MARTII.

AZyma nunc debent celebrari, paſcha celebras
Chriſte Deus, cœnam diſtribuisq; tuam.

Abluis

Abluis ipſe pedes ſeruorum ſerue tuorum.
Vniſonis ipſos mentibus eſſe iubes.
Hinc ad Oliuetum precibus ſudantibus inſtas,
Heu mihi pro nobis pondera quanta geris?
Diſcipuli ſomnum capiunt, tu mille dolores,
Mille cicatrices, mille pericla ſubis.
Quid facis ô Iuda, te trux abſorbeat orcus,
Prodere tu Dominum num ne uerêre tuum.

VENERIS, XXV.

PRo nobis Chriſtus ſe patris ſubijcit iræ,
Et patitur mortem, uulnera, probra, crucem.
Viuimus ipſius nos omnes morte renati,
Non quia nos digni, ſed quia mitis erat.

SATVRNI, XXVI.

SAbbatha magna Dei nunc ſunt, nunc Chriſte qui-
Et te ſublatum mors ſuperata putat. (eſcis,
Militibus munit tumulum fex impia mundi,
Sed temere, & fruſtra quod facit, omne facit.

SOLIS, XXVII.

DEleta uictor rediuiuus morte reſurgit,
Hoc duce iam Sathanas uictus, & ictus obit.
Chriſtus adeſt, ſæua Chriſtus de morte triumphat,
Dicite nunc læto pectore, Chriſtus adeſt.

τέλος, θεῷ δόξα.

Nicolaus Selneccerus.

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SVnt aliqui cœtus, ſunt quæ Deus agmina ſeruat
Vnanimi ſemper conſociata fide. (tor,
Quandoquidẽ ſapiens, nõ uult extinguier, Au=
Quod prius humanum condidit ipſe genus.
Quamuis innumeræ, per tot iam ſecula, Gentes
Perſuaſæ uana relligione, ruant,
Atq; Deum contra inſurgant immanibus auſis,
Effera quô furijs mens agitata rapit.
Triſte quidem poterat, poterat res mira uideri,
Tàm paucos, longo tempore, noſſe Deum.
Quos tamen afflatos uitali condidit aura,
Æternumq; ſibi uiuere iußit opus.
Inſuper impreßit ueſtigia plurima menti,
Vnum quæ poterant arguere eſſe Deum.
Nunc quoq; Teutonicis, nimis ah nimis horrida ter=
Bella Giganteo mota furore fremunt. (ris,
Mœſtaq; turbatur latis Germania campis,
Hei mihi quem finem Mars truculente facis?
Tu tamen ô pacis Princeps mitißime, nobis
Gnate Dei, pacis commoda grata dabis.
Commoda grata dabis pacis, pars certa tuorum,
Turbaq; quæ placide paſcha celebret, erit.
Dicite uos grates Patri, Natoq; coæuo,
Cuius parta redit ſanguine noſtra ſalus.

Crebrò

Crebrò uolutantes animis & pectore tantum,
Quo nullum maius uidit hic orbis, opus.
Quod diuersi adeò massam coïere sub unam,
Et Deus & miro fœdere iunctus homo.
Induit humani generis sine crimine massam,
Æterno æternus de Genitore λόγος.
Ostendens sese ne mens incerta uagetur,
Quémue Deum quærat, nescia, quóue loco.
Nunc quoq; grata Deo mens sit, quo pristina nobis
Vindice libertas restituenda uenit.
Flagrantem patrio restinxit pectore flammam,
Vtq; sit offensi mitior ira, facit.
Hic superans uictor rabiosæ spicula mortis
Noxia, sed tanto non nocitura Deo,
Vincet, & in nobis, æternæ gaudia uitæ,
Cum lapsis iterum restituenda, dabit.
O decreta Dei miranda, ô nullius unquam
Eloquio linguæ res celebranda pari.
Verum pectoribus nostris assensio crescat,
Crescat & innocua cum pietate fides.
Quæ tantum meditetur opus, uoluatq; subinde,
Nec sese auelli, spe titubante sinat.
His uotis instructa Deum mens casta precetur,
Cui nunc solenni more nouatur honos.
Pace opus est, pacem nostris orate diebus,
Ne uis Teutonicos impia uastet agros.
Seraq; posteritas, fugiat, studiosa quietis

Semina funesti pernitiosa mali.
Quin potius custos doctrinæ, tradita dextrè
Proponat simili dexteritate suis.
Nunc quia præstari debet mens grata ministris,
Qui spargunt uerbi semina pura Dei:
Quisq; manu casta castas adportet ad aras,
Vt decet, officij debita signa pij.

In Paschate, quod est ab exitu Israëlitarum ex Ægypto pascha 3064.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

VIta *fugax hominum est, magnorum plena dolorum. Nec ullum habet durabile bonum, nisi hoc, quod iter est ad æternæ Ecclesiæ societatem his, quorum mentes in hoc breui curriculo semina doctrinæ de Deo accipiunt. Hoc enim ordine, & non aliter Ecclesia æterna generis humani colligitur. Sit igitur hæc cura præcipua omnium, ut pectora rectè instruantur doctrina de Deo, & initia lucis diuinæ petamus. Verissimum est enim uetus dictum: Omnia prætereunt præter amare Deum. Sic uixit honestus adolescens, natus patre consule Sangerhusano Dauid Baldersleben, ut cum sentiret se corpus habere morbis obnoxium (diu enim circumtulit scirrum & Epatis & Splenis)*

nis) auide discerет doctrinam de Deo, & assidua precatione se confirmaret. Probati sunt mores eius uiro præstanti prudentia & uirtute Christophoro Moshawero, in cuius familia circiter sexennium degit. Nunc quoq; cum morbi uis superasset naturam, & splenis tumor ualde creuisset, ostendit robur animi multis uirtutibus. Patienter Deo se obediturum dicebat, cum quidem uideret, certo breui moriendum esse, & se filio Dei adsidua inuocatione commendabat, sæpe repetens dictum: Sic Deus dilexit mundum, ut filium unigenitum dederit &c. Sæpe Symboli recitatione se confirmabat, & confessionem ostendebat, multa etiam de futura uita differens, dicebat se expetere illam lucem, ut qui nocte iter faciunt in locis ignotis, auroram expetunt. Etsi autem ipsi gratulanda est migratio ad cœlestem Academiam: tamen nos doleamus amisso tali commilitone, & oremus Deum, ut bona ingenia posteritati seruet. Hortamur autem, ut ad funeris ceremonias ante Collegij ædes hora 12. conueniatis, & in eo congressu singuli & Ecclesiam & suam uitam Deo commendent. Die Aprilis 17. Anno 1555.

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

DEceßit ex hac uita honeſtus uir Senator huius oppidi Benno Ritter, qui & in ſenatorio munere fidem & aßiduitatem præſtitit, & priuatim officioſus homo fuit, & Deum uera agnitione & fiducia Mediatoris inuocauit. Hortamur igitur auditores, ut ad funeris cæremonias conueniant ante ædes eius ciuis hodie hora quarta. Eſt & uiri honeſti ac eruditi M. Matthæi Blochingeri filiolus Nicolaus mortuus, de quo parentes hanc conſolationem diuinam tenent: Non eſt uoluntas patris, ut pereat unus de paruulis iſtis. Eadem hora & huius infantuli corpus ſepelietur. In his funeribus ſinguli & uitam ſuam & Eccleſiam Deo commendent, & de pœnitentia adſidue cogitemus, ſicut ſcriptum eſt in capite quinto Syracidæ: Ne differas pœnitentiam. Quia ſubito ueniet ira Dei, & ſi negliges, peribis, & iubet filius Dei, ut ſint in manibus noſtris Lampades paratæ. Die 27. Aprilis 1555.

CASPAR PEVCERVS STVDIOSIS MATHEMAthum, S. D.

HOmerus & cœli faſtigium monſtrauit, & latera diſtinxit, nominans duo ſidera maxime con-

me conſpicua. Vrſam collocat in faſtigio, quia ait eam non mergi in Oceanum. Et cum huic tribuiſſet partem Arctoam, è regione collocat Orionem, uolens haud dubie & cœli axem, & hæc ſidera omnibus eſſe notiſſima, & laterum diſtinctionem conſpicuam eſſe. De his dulciſſimis initijs artium, quæ ſunt ualde utiles uitæ, nos quoq; ſæpe monemus adoleſcentiam, iubemus aſpici pulcherrima ſidera, agnoſci opera Dei, & celebrari Deum, quòd hæc pulcherrima corpora condidit, quòd ordinauit dierum, noctium, æſtatis & hyemis uices, annuas fœcundationes terræ, quòd luminum motu diſtinxit annos, quòd ſiderum poſitu cœli latera diſtinxit, & terræ ſpacia & regionum interualla & metas monſtrauit. Ex his initijs oriuntur & doctrina de Anno, & Coſmographia, quibus carere hæc uita non poteſt. Et hæ artes ab Arithmetica & Geometria ſumunt demonſtrationes. Quid autem dulcius eſt, quàm uidere, quomodo locorum interualla inueniantur ex propoſitione Euclidis penultima primi? cum longitudine & latitudine duorum locorum conſiderata linea, proxima inuenitur, quia in triangulis rectangulis quadratum, quod à latere rectum angulum ſubtendente fit, æquale eſt duobus quadratis, quæ fiunt ex lateribus rectum angulum continentibus. Aut etiam ex alijs fontibus propioribus, uidelicet, Ex duobus arcubus cognitis & uno an-

gulo trianguli ſphærici, quod conſtituunt duo loca. Quantum artis eſt in tota Anni ratione, & in Eclipſium metis? Harum rerum doctrinam ſtudioſi ament, nec moueantur inſulſis iudicijs eorum, qui non errore, ſed malitia hæc ſtudia uituperant. Sciunt enim artes ipſas ueras eſſe, & lucem eſſe diuinitus oſtenſam. Sapienter feramus illam iudiciorum peruerſitatem, & interea propter gloriam Dei, propter decus artium, & propter uſum in uita, hanc doctrinam tueamur, & poſteris tradamus, ut fecerunt docti & boni uiri apud ueteres, quos etiam odia malorum & calumniæ exercuerunt. Etſi Orion ſideris nomen eſt, ſic dictum, uel quia diſcernit Anni tempora æſtatem & hyemem, ὤρας, uel quia pluuias tempeſtates ciet ab ὄυρον, urina, tamen ſcribitur Orionem fuiſſe Principem Euboeæ auditorem Atlantis, & Græcis hominibus annum ordinaſſe. Et ſideri ab eo Principe nomen attributum eſſe. Hic dicitur à Scorpio necatus, uel quia oriente Scorpio ſidus hoc è regione occidit, uel quia ab hoſtibus doctrinæ, calumnijs oppreſſus eſt. Phineus ex Phœnicum littore in Myſiam uenisſe, & eò doctrinam attuliſſe ſcribitur. Hic fatetur ſe propter artem in odium ueniſſe, & fœdiſſimarum uolucrum Harpyarum contactu dapes ſibi contaminari, & eripi. Huius ſenis hæc eſt oratio grauiſſima.

Venturis

Venturis Deus ostendit prænuncia signa
Casibus, inuoluens dubijs oracula uerbis.
Vt primũ ignaros moneat, deim mentibus addat
Sollicitis curam metuentibus abdita fata,
Ne quocunq; trahunt adfectus, prona sequantur
Pectora, sed iustas legum patiantur habenas,
Et uires hominum discant longe esse minores
Diuinis, metuantq; Deum, qui uindice dextra
Haud dubie humanos properat punire furores.

Deridet & Aristophanes Metonem, qui anni rationem Athenienſibus restituit. Et quidem ludit Aristophanes de quadratura circuli, Sed quid uetera recito.

Natus est in ditione Ducum Saxoniæ Iohannes Regiomontanus, qui primus edidit Ephemerides ea forma, quæ nunc usitata est. Hunc uaria certamina exercuerunt. Et opinio est, Romæ ueneno extinctum esse. Stofleri studium consumebatur omne in Ephemeridibus, quibus diu usi sumus, τῶν μανδικὴν omittebat. Et tamen in publicis concionibus exagitabatur, quod ille, ut erat uir grauis, ita placide ferebat, ut neq; certaret conuicijs cum maledicis, neq; docendi & scribendi labores omitteret. Quare studiosi, qui norunt & diuinam lucem esse, Arithmeticen, Geometriam, anni rationem, & Cosmographiam, & esse artes utilißimas uitæ, ament earum studi-

um, nec deterreantur prauis iudicijs, seu indoctorum, seu malorum. Nec deerit bonis ingenijs nostra se=dulitas. Enarrabimus enim, Deo iuuante, hac æstate primum librum Ptolemæi magnæ constructionis, qui dulcissima initia doctrinæ de Anno tradit, ac speramus nos secundum librum simul adparaturos esse, ut edi possit, & proponi iuuentuti. Diem Iouis & Veneris tribuam primo libro Euclidis. Nec uero dubium est, doctrinam de Anno eruditissimam in Ecclesia Patrum fuisse. Horum iudicia opponamus istis Harpyis, quæ bonis artibus inimicæ sunt. Ad=dam uero die Mercurij enarrationem Quadripar=titi Ptolemæi ut antea, de Physicis consideration=ibus effectionis Stellarum, ut de mirando ordine & consensu corporum mundi diuinitus condito maiore reuerentia cogitetur. Ac Deũ oro fontem sapientiæ, ut nos gubernet & protegat.

Quarto Cal. Maij 1555.

IN PRAELECTIONEM LOCORVM COMMVNIVM.

Dulcissime dixit uetustas, etiam melle immo=dico bilem augeri, seu ut rectius græcè di=citur, ναὶ χὴ τὸ μέλιτος τὸ πλέον ὄξος χολή. Quanquàm igitur dulces sunt allegoriæ, tamen modum earum esse oportet. Quare Epipha=

nius

nius reprehendens ludos intempestiuos Origenis omnia transformantis in allegorias, inquit. πάντα τὰ θεῖα ῥήματα οὐκ ἀλληγορίας δεῖται, ἀλλὰ ὡς ἔχει. Θεωρίας δὲ δεῖται καὶ διαθέσεως, εἰς τὸ εἰδέναι ἑκάστης ὑποθέσεως τὴν δύναμιν. In hac erudita commonefactione uere dictum est, in plerisq; retinendam esse unicam sententiam, quam gignit Grammatica seu uerborum natura & phrasis. Sed tamen ait opus esse θεωρία, & sensu ad discernendas materias. θεωρίαν nominari existimo considerationem ordinis, & distinctionem membrorum in toto corpore doctrinæ, sicut Dialectica tradit definitiones, & diuisiones, & discernit fallaces connexiones à ueris. Sensus uero est experientia piorum in usu doctrinæ, in pœnitentia, timore, fide, inuocatione, consolationibus proprijs. Hæc pars in exercitijs pietatis intelligitur. Sed θεωρία, id est, Dialectica consideratio, uoce docentium indiget. Semper igitur fuerunt in Ecclesia eruditi, qui doctrinæ corpus complexi sunt, & ordinem ostenderunt membrorum in scriptis Propheticis & Apostolicis. Et quidem Symbola hoc consilio condita sunt, ut summa doctrinæ in mentes includi posset. Et multi scripserunt longiores summas, tanquàm methodos, seu artem, ut olim Methodius, & postea Damascenus. Nam omnium rerum quas discimus, monstrari oportet initia, progressiones & metas.

Et

Et fieri hoc debet non nimis exiliter, ſed ut uetuſtas dixit, παχύτερον μᾶλλον σαφέστερον. Hoc conſilio ſcriptus eſt liber locorum Theologicorum in hac Academia. Et quanquàm materiæ quædam nunc in enarratione Symboli Niceni copioſius recitatæ ſunt, tamen interea, dum hæc enarratio abſoluitur, utilis eſt lectio Locorum. Nec eaſdem res in diuerſis libris repeti inutile eſt, ut ſcitis Socratem apud Xenophontem fateri, ſe de rebus ijſdem eadem inculcare, nec ambitione gignere noua doctrinæ genera. Nec in Locis alia doctrina eſt, quàm quæ tradita eſt in ſcriptis Propheticis & Apoſtolicis, & Symbolis. Sed uocabula quædam ibi enarrantur, quæ corruperunt Monachi & alij indocti aut impij homines. Monſtratur ibi & diſtinctio membrorum, quæ ſunt in libris Propheticis, ubi Lex recitetur, ubi promiſſiones propoſitæ ſint, quod ſit diſcrimen promißionis æternæ & temporalium, item Euangelij & Politicæ ſapientiæ, deniq; multa membra ibi quaſi euoluuntur. Ideo decreui librum illum Locorum publicè die Mercurij & Saturni hora quarta, Deo iuuante prælegere. Hoc ideo publice ſignifico, ut ſiqui me audire uolent, eo tempore in auditorio ueteris Collegij conueniant.

Martinus Kemnicius
Pricenſis.

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SCriptum est: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat, qui custodit eam. Cum igitur hactenus filius Dei, qui uerè est Emanuël, & custos Ecclesiæ, ac ideo adsumpsit humanam naturam, ut ostendat se uerissimè sustentare nos suæ massæ insertos, clementer hanc Academiam seruauerit, fatemur hanc conseruationem ipsius beneficium esse, eum gratis mentibus celebramus, & oramus, ut ipse deinceps uerè sit Rector huius Academiæ. Cum autem uelit hominum uitam ita regi, ut ipse per Magistratus eam gubernet, & sapienter institutum sit, ut labores Magistratuum alio tempore alij sustineant, & cras eligendus sit Rector, qui deinceps labores gubernationis hoc Semestri sustineat, mandamus uobis omnibus doctoribus & lectoribus huius Academiæ, ut cras hora sexta in auditorio Medicorum ad communem deliberationem conueniatis, & filium Dei dominum nostrum Iesum Christum λόγον καὶ εἰκόνα ἀϊδίου ἀϊδίου πατρὸς precamur, ut semper huius Academiæ Rector sit ipse, & cum sit λόγος æterni patris, sermonem à se patefactum inter nos conseruet, sicut in agone suo precatur: Pater sanctifica eos in ueritate, sermo tuus est ueritas. Datæ Pridie Calendas Maij, Anno 1555.

Rector

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SEmper in conſpectu ſit hoc mirandum teſtimonium præſentiæ Dei in Eccleſia, quòd filius Dei λόγος ideo naturam humanam adſumpſit, ut uere teſtetur, nos ſibi curæ eſſe, nos à ſe geſtari, tanquàm ſurculos ſuæ maſſæ inſertos. Huic filio Dei Domino noſtro Ieſu Chriſto gratias agimus, quòd clementer hactenus & huius urbis Eccleſiam ſeruauit, & ſtudia doctrinæ rexit. Quanquam autem omnes oramus eum, ut perpetuo ipſe ſit Rector huius Academiæ: Tamen cum ita uelit eſſe Rector, ut ſimul inter nos ordo conſpiciatur, & aliqui homines etiam præſint, qui cæteros ad deliberationes communes uocent, & uſitatum ſit, hoc tempore Magiſtratus eligere, mandamus uobis, ut cras in auditorio maximo hora 7. conueniatis, ut quis ſit electus Rector, ibi audiatis. Et ſimul pia precatione nos, & Academiam Deo commendetis. Hoc etiam nunc monemus: Vagantur hic multi peregrini, qui nolunt ullos Magiſtratus agnoſcere. Hæc contumacia & inhoneſta eſt, & periculoſa ciuitati. Quare qui uolunt eſſe ſcholaſtici, dent nomina Rectori. Cæteri ſciant Præfectum & urbis Magiſtratus non defuturos eſſe ſuo officio, ſi quos reſciſcent, ſine certo magiſtratu hic commorari. Ac inſolentiam odio dignam

dignam uidete. N. N. *cum fuerit insertum nomen eius catalogo eorum, qui ad Academiæ gubernationem pertinent, nuper deleri nomen suum petiuit. Hunc ducimus indignum esse societate nostra, in qua tot fuerunt & sunt honesti uiri nati in familijs nobilibus, & doctrina & uirtute excellentes. Quia contemptum Rectoris & nostræ societatis ostendit. Qui si uirtutem esse hanc barbaricam insolentiam ducit, multum errat. Hæc publicè significanda esse duximus, ut sint alij modestiores.*

Pridie Calendas Maij.

Anno 1555.

FORMA RENVNCIATIONIS.

PRimum ago gratias Deo omnipotenti, æterno patri Domini nostri Iesu Christi, conditori cœli & terræ & Angelorum & hominum, una cum filio suo Domino nostro Iesu Christo & Spiritu Sancto suo, quod & colligit in his regionibus Ecclesiam, & clementer hactenus tribuit huic Academiæ, & uicinis regionibus doctrinæ lucem, & mediocrem tranquillitatem, quia uerissimum est Psal. dictum: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat, qui custodit eam. Deinde & hunc ipsum custodem Ecclesiæ suæ Deum omnipotentem oro,

oro, ut deinceps quoq; protegat & gubernet has regiones & Ecclesias in eis, & hanc Academiam.

Quia uero optime constitutum est, ut quolibet semestri hoc difficile onus gubernationis in alium transferatur (Nam uicissitudo laborem leuat, & est Aristocratia) Significo uobis, electum esse Rectorem Illustrem & Generosum D. Christophorum, Comitem in Barby &c.

Cum autem seuerissimè præcipiat uox diuina, ut in quolibet cœtu legibus consociato ciues obediant suis magistratibus, Mementote uobis quoq; præceptum esse, ut huic uestro Rectori Illustri & Generoso Comiti Christophoro, reuerenter obediatis. Est omnino politicus ordo testimonium sapientiæ, iusticiæ, prouidentiæ, & præsentiæ Dei inter homines, quod sæpe cogitandum est, ut reuerentia erga totum ordinem politicum confirmetur. Nec uero quidquam usquam legitur dictum grauius de hac re tota, quàm Pauli concio, quæ ad Romanos scripta est, in qua hæc uerba studiose consideranda sunt: Necesse est obedire non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.

Expresse adfirmat contumaciam non tantum ira magistratuum in præsentia puniri, sed etiam tale scelus esse, quod mentes à Deo auellat. Hoc dicto magis munita est authoritas Magistratuum apud medio=

mediocres homines, quam ullis armis aut præsidijs. Quare tribuite Magistratui debita officia, ne Deus offensus uos abijciat. Hæc tota doctrina, Dei beneficio, pie in hac Academia illustrata est.

Cognitis autem fontibus decet uos Deo gratias agere pro hac doctrina, & magistratibus maiori reuerentia obedire. Tibi autem nouo Rectori rite electo suffragijs senatus Academiæ, trado magistratum, & signa magistratus, & oro filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, cum sit λόγος, per quem doctrina de Deo patefacta est, ut ipse & doctrinæ studia, & hunc cœtum docentium & discentium regat, & uere sit Rector & conseruator. Deinde ut te gubernet, & faciat, ut tua gubernatio sit fausta & fœlix, Amen. Anno

1555.

ANNO 1555.

SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA A CALENDIS MAII, VSQVE AD diem Lucæ per æstiuum semestre, quo Rector fuit Academiæ Illustris ac Generosus dominus CHRISTOPHORVS COMES A BARBI & dominus in Mulingen, VICERECTOR VERO EI ADIVNCTVS FVIT DOMInus Petrus Prætorius Cotbusianus sacræ Theologiæ Doctor. Anno 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SÆpe hoc monemus, spatia uitæ mediocria à Deo petenda esse propter tres causas, uidelicet, ut ipsi doctrinam de Deo discamus. Deinde ut crescat & confirmetur in nobis agnitio Dei. Tertio, ut alijs etiam prosit nostra uita in docendo, & in gubernatione. Colligit enim Deus æternam Ecclesiam uoce

am uoce Euangelij, & non aliter. Quare ſtudia doctrinæ colenda & iuuanda ſunt. Vixit autem tam diu adoleſcens natus in urbe Nordlingen, Bartholomæus Agricola, ut recte didicerit Eccleſiæ doctrinam. Nunc phthiſi abſumpta eſt corporis imbecilla natura, anno ipſius Climacterico primo & uicesimo. Etſi autem optandum ei longius uitæ ſpacium fuit ad docendos alios: Tamen hoc ei beneficium diuinum contigit, quod hoc breui curriculo doctrinam de Deo recte didicit, & Deum uera inuocatione coluit, ac nunc in extremo agone ſæpe recitatis dulciſſimis ſententijs confirmauit in ſua mente fidem, & ſpem uitæ æternæ. Nec de ſeſe tantum priuatim uota fecit, ſed patriam & Eccleſiam filio Dei commendauit, commemorata hac ſententia: Ecce ego uobiſcum ſum omnibus diebus uſq; ad conſummationem mundi. Talium adoleſcentum pietatem uult Deus exemplum eſſe cæteris. Hortamur autem Scolaſticos, ut ad funeris Ceremonias hora quarta conueniant, in figulorum uico, & de fugacitate uitæ, & priuatis & publicis periculis cogitantes, ſinguli ſe Deo commendent. Die 3. Maij 1555.

PETITIO ELEEMOSINAE.

EXilia uſitata ſunt Eccleſiæ Dei, ut commonefaciant nos de primo exilio, in quo patriam cœleſtem miſeri amiſimus, & de filio Dei,

qui factus est exul, ut nos in patriam reducat. Vult autem filius nos hæc cogitantes, erga exules misericordia adfici. Hic Christophorus uom Sand, natus in familia equestri, sacerdotium habuit in templo Bombergensi summo, uel precipuo. Postea amplexus Euangelium, docere Ecclesiam maluit, & docuit circiter nouem Annos. Nunc ex ditione Bombergensis Episcopi iussus est discedere, habet coniugem honestam, & filios duos, & filias duas. Filius alter ante tres menses natus, in hac infantia sine nido à matre in fasciolis ex alijs locis in alia gestatur, Pater gestat filiolam. Obsecro ut Scholastici, qui possunt aliquid conferre ad uiaticum, his miseris opem ferant, ac petant, ut nos quoq; gestet filius Dei, sicut inquit, se gestare nos in sinu, ut pastor gestat agnos. Die Ascensionis Domini, Anno 1555.

Philippus Melanthon.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

PRæcepit Deus Magistratibus, ut sint custodes disciplinæ & pacis, iuxta leges. Cum autem N. N. in platea nocte post horam decimam stricto gladio fecerit impetum in professorem Academiæ Philippum Melanthonem, eiq; ictum

ictum minatus sit, cum non solum non læsus esset, sed nondum compellatus, Nec aliam ob causam accessisset ad eum Philippus, nisi ut hortaretur in platea tumultuantes, ut tumultuari desinerent, & tranquilli domum redirent. Cumq; non desierit petere gladio & Philippum & eius ministrum, quanquàm sæpe inter præliandum Philippus ei pacem mandaret, & ex interuallo temporis redierit ad pugnam, & in hospitio inclyti Comitis eo iam dormiente, cum quidem & priuilegium domus sit, ne ibi fiat uis aliqua, pugnauerit: decreuit senatus Academiæ, ut hic N. discedat mox ex hac Academia, & urbe, hoc ipso die, & absit relegatus octennio. Quia & inuasit non lædentem, & mandanti pacem non obtemperauit, tantaq; rabies fuit, ut nisi Deus clementer texisset nos, futurus fuerit ualde tristis exitus pugnæ, uel ipsi N. uel nostris, uel utrisq;. Sed fatemur esse beneficium Dei, quod nemo uulneratus est. Hortamur autem omnes Scholasticos, ut cogitent de insidijs diabolorum, qui sunt homicidæ, & delectantur exitio piorum, & scandalis, ut sint modesti & tranquilli, ac filium Dei custodem Ecclesiæ suæ precentur, ut protegat nos omnes.

Die quarto Iunij 1555.

ANNO 1555.

DE FORTITVDINE D. PHILIPPI MELANTHONIS qui oppressus à Sicario Polono, multis ictibus uenabulo exceptis ui repressa incolumis euasit.

EPIGRAMMA IOHANNIS STIGELII.

Aspera nocturno dum feruet rixa tumultu,
Impiaq; effrenis concitat arma furor.
Agmine pro phœbi solitus uigilare Melan-
Accurrens monitis triste diremit opus. thon,
Audijt eloquio uincentem & pondere ueri,
Et posuit fremitus cætera turba suos.
Vnus & is tetri raptus cacodæmonis æstro,
Strinxit in augustum barbarus arma senem.
Hoc scelus ut fertis generosi infame Poloni?
Ille etenim è uestra Sarmata gente fuit.
Quid caput hoc sanctum tibi barbare fecerat hostis,
De quo iure potest nemo fauente queri?
Non tamen aut animus firmæ aut in corpore uires,
Musarum oppressum destituere decus.
Reppulit obiecti uim tantam uerbere pili,
Obuiaq; innumeris ictibus arma tulit.
At tua te Nemesis meritæ te in tempore pœnæ
Impulit,

Impulit, iniuſtis quæ ſolet eſſe comes.
Ergo omni à populo damnatus iure fuiſti,
Dum fermè ſaxis obrutus exul abis.
Gratia ſit Chriſto, qui paruo in corpore magnus,
Militiæ ſeruat membra dicata ſuæ.
Quod ſi uim reprimens uirtus in corpore tanta eſt,
Prælia ſi fortis talia dextra facit:
Quid facies animo, blaſphemе atq; impie liuor,
Hic plenum inuicto numine robur habet.

DE ECLIPSI LVNAE QVÆ ERIT ANNO M. D. LV. die 5. lunij mane hora tertia.

INclytus & ueteri fama celebratus Orion,
Impleuit titulo nominis aſtra ſui.
Materiamq; dedit figmenta in amœna Poëtis,
Nobilis ingenio, nobilis arte ſua.
Nam fuit in Græcis Princeps iuſtiſſimus oris,
Cui regni ſedes urbs Tanagræa fuit.
Priſcorumq; penes regum ceu ſtemmata quondam,
Doctrinæ, cura perpete, manſit honos:
Sic artes didicit ſummas Atlante magiſtro,
Orion clarus factus Atlante magis.
Sidera contemplans igitur ſub nocte ſerena,
Quasq; peragrarent illa ſubinde plagas:
Mente ſagax docili, cum fructu multa notauit,

Quæ possent ciues erudijsse suos.
Hinc etenim metas reuoluti condidit anni
Aonijs, certas constituitq; uices.
Circuitus, spaciumq; moræ, quæq; orbita Soli,
Quæ Lunæ, reliquis sideribusq; foret,
Nouerat exactè: & quo tempore quæq; sub ortu,
Quóue sub occiduo cardine stella foret.
Cumq; esset studio celebris, meritusq; benignè,
Ac iusta gereret publica sceptra manu:
Postera progenies meriti non immemor huius,
Perpetuum in cœlo nomen habere dedit.
Imminet Augustum tibi tellus Africa sidus,
Conspicuum stellis, & radiale iubar.
Vix benè, si lustres agmen totius Olympi,
Occurat tali luce figura tibi.
Componas aptè, poteritq; uir esse uideri
Intrepidum rigido cinctus ab ense latus.
Id ueniens ætas quondam sine nomine sidus
Oriona sui regis honore uocat.

VNde sed occisum memorat studiosa uetustas,
Bestia cum diro læderet ore pedem?
Cum mane Orion hibernis mergitur undis,
Hunc fugat eoa Scorpius arce minax.
Sed fortassis & hæc sermonis causa uetusti est,
Liuoris uirus fabula & ista notat.
Has artes lacerat rabiosa calumnia semper,
Scorpius inq; bonos dira uenena uomit.

Sed

Sed non instabiles atomi sine mente ruentes,
Hanc mundi formam progenuere nouam.
Conditor hæc sapiens non frustra lumina fecit,
Addidit ipse operi signa uicesq; suo.
Cras iterum rutilo quando Chironis in astro,
Pallida pupureis Luna uehetur equis,
Stabit & aduerso candens à limite Phœbus,
Germanæ radios fratre negante suos:
Inuoluent umbræ tristi ferrugine Lunam,
Humorem ut nequeat suppeditare solo.
Proh dolor accelerant urgentia fata ruinam,
Hei quàm difficilis proximus annus erit.
Cum spacijs æquis Phœbus noctemq; diemq;
Distinguens, anni fata futura trahet.
Inficient ipsum non fausto lumine iuncti,
Saturnus, Mauors, Cypris, Atlantiades.
Hic positus fraudes populis & bella minatur,
Forsitan & Turci Teutona regna petent.
Sed non humanæ naturæ massa perire
Illa potest, quam tu maxime Christe geris.
Huic nos insertos, petimus, tua dextera seruet,
Cum nos membra uelis corporis esse tui.
Ὁ λόγε gnate Dei, nostris in mentibus adsis,
Tuq; tuo flatu pectora nostra regas.

Zacharias Prætorius

Mansfeldensis.

ANNO 1555.
IN SOPHOCLEM.

CRas, auxiliante Deo, hora ſeptima, incipiam interpretari Philocteten Sophoclis, dulciſſimam fabulam, & quæ, ſi uerum eſt, quod Cicero ait, effictos eſſe in his fabulis mores noſtros, in alienis perſonis, plane imago quædam eſt præſentium temporum, hominum & morum. Nam hic ſcriptor, qui primarius gubernator fuit ciuitatis ſapientiſſimæ & optimè inſtitutæ, cum iſta ſcriberet, hoc ſibi præcipuè propoſitum habuiſſe uidetur, ut quàm maximè illuſtres imagines, quæq; intuentium animos ipſo ſplendore ferirent, earum rerum exprimeret, quæ in Rebus publicis & in ipſa gubernatione quàm frequentiſſimè occurrerent. Sicut igitur in Antigone præcipuus locus eſt, ius diuinum præferendum eſſe tyrannicis legibus: Ita hic imago eius ſapientiæ pingitur, quæ in mundo plurimi fit, quæq; præcipuum inſtrumentum rerum magnarum, & mirabilium gerendarum eſſe putatur. Opponuntur uerò inter ſe, filius Herois ad artes paternas, hoc eſt, ad ſimplicitatem ac rectitudinem animi Heroicam adſuefactus, & callidiſſima uulpecula Vlyſſes, Ac diſputat uterq; de ſuo uitæ inſtituto, ſuisq; artibus. Sed cito iuuenis ſimplex & rectus ab artifice aſtuto corrumpitur, ac transformatur in naturam Vlyſſeam, ſed redit tamen ille ad ingenium, nihil

crim

enim fictum aut simulatum firmum est, uel diuturnum. In fine fabulæ illustris locus additur, de concordia Principum, quantum in ea firmamenti sit ad incolumitatem rerum publicarum & res maximas gerendas. Sed quid ista hîc recenseo? tota fabula πλαυγής, id est, illustris est. Neq; si uel eloquentiæ lumina, uel sententiarum acumen, grauitatem, ac uenustatem spectes, facile inuenias ullum in hoc genere scriptum, quod aptius aut utilius iuuentuti proponi possit. Quare non pigebit Scholasticos operæ, quam in hac Tragœdia cognoscenda ponent. Deum ex animo precor, ut hanc scholam & hæc studia nostra, atq; præceptores saluos & incolumes conseruet, ac tueatur, ad æterni nominis sui gloriam & multorum hominum salutem per Christum Dominum ac Redemptorem nostrum. Amen.

Vitus Vinshemius D.

DE PERSICO EXVLE.

QVisquis est hic peregrinus, qui se ait Persam esse, & quidem filium Regis Persarum, tamen cum peregrinus sit, & mancus, simus memores mandati diuini, quod præcipit hospitalia officia tribui peregrinis, qui neminem iniuria adficiunt. Sic enim dulcissimè scriptum est in Deuteronomio capite decimo: Deus fecit iudicium pu-

um pupillo & uiduæ, amat peregrinum, & dat ei uictum & uestitum. Et uos amate peregrinos, quia uos quoq; fuistis exules. Cogitemus & de nostris miserijs. In tanta confusione uitæ accidere singulis conuersio fortunæ potest, ut dicitur: Irus & est subitò qui modo Crœsus erat. Narrat se Romæ baptizatum esse, & postea cum noluisset militare contra Germanos, ademptam ei esse annuam pensionem, quam prius habuerat. De hac eius narratione nihil disputamus, tantum hoc adfirmamus, Lipsiæ & Vuitebergæ eum modeste uixisse, & quia nec germanicè nec latinè loqui potest, Italicè utcunq; loquitur, dedimus ei consilium, ut in Italiam rediret, & aliquid uiatici dedimus, & oramus alios, ut & ipsi homini misero opem ferant propter Deum. Sicut semper gens germanica fuit officiosa erga peregrinos. Si Persa est, cogitemus de Danielis exilio in Persia, & de Cyro, de beneficijs Persarum, quæ hoc tempore nobis præstant. Toto hoc quinquennio retinent Persæ in Syria Turcicum tyrannum, qui alioqui in Pannonia & Germania grassatus esset. Die 7. Iunij, Anno 1555.

Philippus Melanthon.

De in-

DE INTERPRETATIONE HERODOTI.

MVltæ grauißimæ cauſæ ſunt, propter quas Deus uult notam eſſe ſeriem temporum mundi. Vult enim ſciri initia generis humani, & cognoſci, quæ ſit prima doctrina, quando, ubi, quo ordine patefactiones diuinæ factæ ſint, & edita à Deo illuſtria teſtimonia de doctrina. Ad harum maximarum rerum conſiderationem opus eſt etiam noſſe gentium diſcrimina, & Regnorum. Ac in Daniele Deus ipſe Monarchiarum ſeriem prædixit. Cumq; euentus oſtendat, prædictiones illas diuinas eſſe, confirmamur hoc teſtimonio, ut certo ſtatuamus, totam Danielis doctrinam, quæ ſummam Euangelij complectitur, diuinitus traditam eſſe. Et perſpicua ibi uaticinia traduntur, Regnum Iudaicum deſtructum in monarchia Chaldea, reſtituendum eſſe à Regibus Perſicis, Deinde Græcos dominaturos eſſe. Poſtea ſecuturam eſſe quartam Monarchiam, in qua filius Dei futurus ſit uictima, & iuſticiam ſempiternam nobis exhibiturus. Hæc dulciſſima uaticinia tenebræ ſunt his, qui temporum & Monarchiarum ſeriem non norunt, quæ ut nota eſſet, Deus hiſtoriam omnium temporum mirabiliter conſeruauit. Initia mundi & duæ Monarchiæ ſunt in libris Propheticis, Chaldea & Perſica. Eſaias

Cyrum

Cyrum nominatim celebrat antequàm natus est plus centum annis. Macedonas Tyro potituros esse prædicit ante natum Alexandrum plus trecentis annis. Sed propemodum ubi finis est historiæ Ieremiæ, inde initium est historiæ Herodoti, uidelicet, ab Aprye Rege Ægyptio, qui interfecto Ieremia, postea strangulatus est ab Amasi. Præcipuam uerò partem Persici regni Herodotus recitat, deinde Græcæ Monarchiæ historiam collegit Diodorus Siculus. Romanam describunt Liuius, & qui eum secuti sunt. Ita præcipuas Imperiorum in mundo mutationes Deus uult nobis notas esse. Legendi sunt igitur præcipui Scriptores. Primùm, ut Prophetica scripta melius intelligantur. Deinde quia in tota uita humana historias & exempla consiliorum & euentuum nosse utile est. Tertio, quia historia recte scripta præcipue copiam sermonis alit, & ostendit optimam orationis formam. Ad hæc omnia utilißima est Herodoti lectio. Multa narrat quæ illustrant Prophetica libros, & testantur historiam Ecclesiæ Propheticæ priorem esse, & cum eà congruunt. Narrat Ionum literas à Phœnicibus sumptas esse, unde intelligi potest, Phœnicum gentem antiquiorem esse. Deinde abundat mirandis exemplis mutationum in Imperijs, in Ægyptio, Medico, Persico, Lydio, & Ionico. Et cum causas narrat, sæpe repetit Regulam, quæ monet, atrocia scelera atrocibus pœnis

pœnis in hac uita puniri, ut cum ait : μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ ζημίαι. *Item.* οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσεται. *Deniq; de pluribus uitæ partibus insignes commonefactiones tradit.*

Postremo eloquentia tanta est, prorsus nullius ut sit omnium Scriptorum oratio dulcior. Hæc uox est sapientissimæ antiquitatis Ionicæ natiua & incorrupta, sine ineptijs, sine accersito cultu, sine fucosis ornamentis, purissima & lenissima. Quare eius lectio plurimùm conducit omnibus, qui studium habent rectè & non horridè loquendi. Vt igitur à pluribus legatur Herodotus, decreui eum Latinè interpretari, & spero studiosis meum laborem profuturum esse. Id publicè significo, quia optarim Herodotum familiarissime notum esse quàmplurimis. Nec dubito, ingenioso, ubi aliquam eius partem gustarint, cupidissimos fore cognoscendi integram historiam, præsertim cum postrema pars, quæ narrat memorabile & uarium bellum Xerxis, sit splendidissima. 1555.

Ernestus Regius, Vrbani Regij filius.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CAsta Deus mens est, casta uult mente uocari,
Et horribiliter irascitur uagis libidini-

bus

bus, ut non obscure ostendunt pœnæ in exemplis omnium temporum, & expresse dictum est: Scortatores & adulteros iudicabit Deus. Item, Nolite errare. Scortatores & adulteri non possidebunt regnum Dei. Quare castitas Deo grata est, & magnis præmijs à Deo ornatur, ut ostendit historia Ioseph, & multarum uirginum, quæ cum agnouissent filium Dei, & ad stupra raptæ essent, manifestis miraculis terruerunt tyrannos. Quare castitatem adolescentes & puellæ tueantur. Fuerunt autem cùm aliæ uirtutes in uirgine Catharina, filia Nicolai ministri publicæ Academiæ, uera agnitio & inuocatio Dei, φιλοσοφία erga parentes & fratres, sedulitas in operis Oeconomicis, tùm uero castitas sine ulla labe & sine intemperantia. Sciebat enim ad castitatem tuendam opus esse temperantia, & sciebat temperantiam per sese decus esse uirginum, ut Nazanzenus inquit. Οἶνος παρθενικῇσι πλέον χόλου ἐστίν ὄνειδος. Id est, Vinum est uirginibus probrum maius, quàm ut homines satis ei irasci possint. Heri autem ex hac uita decessit uirgo illa, Nicolai filia, quæ castis precibus se Deo commendauerat. Hortamur igitur Scholasticos, ut hodie horæ tertia conueniant ad funeris Ceremonias, & singuli ibi uitam suam Deo pijs precibus commendent, in quibus & hoc seriò petant, ut Deus Spiritu Sancto pectora omnium ad castitatem flectat, & depellat

insidias

insidias diabolorum, qui odio Dei *impellunt homines ad confusiones libidinum, ut postea magnæ calamitates sequantur, quas illi Spiritus sæui & ἐπιχαιρέκακοι accidere uolunt, & ut multi homines pereant, & ut dolorem adferant filio* Dei. *O fili* Dei *caste, uerax, & misericors, flecte omnium corda ad ueram* Dei *inuocationem, & ad castitatem.* Anno 1555. Die Solstitij æstiui.

IN ENARRATIONEM LIBRI DE ANIMA.

DE *multis maximis rebus nos certo consilio* Deus *docet, de quibus, etsi penitus exhauriri sapientia fabricatoris non potest: tamen initia adspici, & utcunq; in hac uita cognosci uoluit, & hoc modo, non aliter, ad æternam illam Academiam nos præparat.* Discimus esse Deum essentiam *sapientem, bonam, iustam, castam, uindicem scelerum, liberrimam.* Esse æternum patrem, & ab hoc genitum esse λόγον ad nos missum, & alloquentem Ecclesiam, & hunc mirando fœdere sibi copulasse naturam humanam, ac mitti ab utroq; Spiritum Sanctum in pectora piorum. Hæ maximæ res, etsi non penitus comprehenduntur, tamen doctrinæ immensæ initia, & quasi riuuli gustandi sunt. Et harum cœlestium rerum umbræ in Anima hominis

propoſitæ ſunt, ut Animæ noſtræ conſideratio, commonefactio ſit de Deo, & quaſi χάραγωγία ad agnitionem Dei. Ac certiſſimum eſt, hanc ipſam ob cauſam præcipuè conditam eſſe, ut ſit natura capax ſapientiæ & iuſticiæ Dei, & uiciſſim agnoſcat, oſtendat, & celebret ipſum. Etſi autem in hac uita nec ipſa anima penitus cognoſci poteſt, tamen uult eam Deus adſpici, uult ibi cerni ueſtigia ſua, ut inde ad ipſum cogitatione & amore procedamus, inde uirtutum & uiciorum diſcrimina ſumamus. Semper igitur in Eccleſia tradita eſt doctrina de Animæ uiribus & gradibus, eoq; conſilio in Academijs omnibus ſæpe repetitur, ut aliquo modo cogitare poſſis, quid ſit λόγος, quid πνεῦμα, Cum his appellationibus uox diuina utitur, de Filio & de Spiritu ſancto, in ea doctrina commonefactio traditur. Quid ſit uirtus, quid uitium, quæ ſint cauſæ, qui fontes harum rerum, ubi ſedes earum ſit, hic quaſi pictura proponitur. Quid differant noticiæ ab adfectibus. Quid agens liberum à non libero. Quæ ſint potentiæ rectrices, quæ quomodo regantur. Hæc antiquiſſima doctrina, quæ recitatur in Geneſi: Sub te ſit adpetitus, in his libellis, quantum fieri poteſt, explicatur. Ac manifeſtum eſt, in omni uitæ genere harum rerum cognitionem & neceſſariam eſſe, & initium eſſe uirtutum. In hoc genere ut meo loco aliquorum ſtudia adiuuem, enarrabo

librum

libram de Anima Reuerendi Præceptoris noſtri D. Philippi Melanthonis, & quia ibi Anatomicæ ſine interprete à iunioribus minus intelligi poſſunt, in horum explicatione ſpero meam operam diſcentibus profuturam eſſe. Hoc publicè ſignificare uolui, ut & plures inuitarentur ad hanc doctrinam, & ſcirent meam operam nulli defuturam eſſe.

12. Iunij Anno 1555.

Euſebius Menius.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia VVitebergenſi, Valentinus Trutiger Hallenſis, artis Medicæ Doctor S. D. omnibus lecturis.

SCeptra Paleſtinæ cùm rex tulit impius oræ
Herodes, ſobolis prodigus ipſe ſuæ,
Colluuies uarijs diuerſæ gentis ab oris,
Ebræos miſere depopulatur agros.
Sueta per infandas uitam producere cædes,
Parthorum faciunt agmina ſæua metum.
Hinc Syrus, inde furens ſeptemplicis accola Nili,
Ex omni prædam parte cruentus agit.
Tuta nec inſidijs urbs eſt hoſtilibus ulla,
Perq; domos fiunt funera, perq; uias.
Sæpe ſinu matris dum lac puer exprimit ore,

Vbera purpurea cæde cruenta facit.
Sæpe genitricis pendens amplexibus infans,
Cum misera tristi uulnere matre cadit.
Has tamen insidias inter, gentesq; furentes,
Zachariæ texit uilia tecta Deus.
Angelicoq; sacras circumdedit agmine cunas,
Quæ, Baptista, tibi dulce cubile dabant.
Tuta, per abruptos diuino numine colles,
Ardua terribili per loca plena metu,
Ad pueri properat celeri cunabula gressu,
Casta parens nati uirgo futura Dei.
Ah quoties teneris Baptistam sustulit ulnis,
Ah quoties ori basia blanda tulit.
Ah quoties ipsi tali sermone locuta est,
Viue puer nati præco future mei.
Tum quoq; succrescens castæ sub pectore matris,
Sensit præconem Christus adesse suum.
Basiolisq; suum maternis miscet amorem,
Et puerum flatu recreat ipse suo.
Ergo uelut turmis hostilibus undiq; cinctus,
Iste Deo cœtus uindice tutus erat:
Sic, licet haud paruis nos uiribus urgeat hostis,
Auxiliatrices afferet ipse manus.
Et tumido quamuis pelago iactemur, & undis,
Ipse rati dubie nauita fidus erit.
Nos quoq; commissos studij perferre labores,
Et docta mentes excolere arte, iubet.

Ex qua uel capiat dulces Eccleſia fructus,
Aut res ſit neruis publica firma ſuis.
Namq; Deus placitum uerbo ſibi colligit agmen,
Largitur uitæ cui uenientis opes.
Ipſe λόγος uiuens æterni patris imago
Viuificat uerbo pectora noſtra ſuo.
Ocia qua propter qui non ignaua ſecuti,
Tempora ſed ſtudijs fida dedere ſuis,
Cenſuræ dubitant nec ſe committere noſtræ,
De ſtudijs rectum iudiciumq; pati:
His damus alloquij ſoles cupientibus octo,
Vt ſua dent ſolito nomina more ſcholæ.
Namq; iuuare bonas ſtudioſe nitimur artes,
Et dare militiæ præmia cuiq; ſuæ.
Chriſte patris ſplendor, cunctiq; ſalutifer orbis,
Da ſtudium laudi ſeruiat omne tuæ.

Anno 1555. Die feſto
Iohannis Baptiſtæ.

DE DVLCISSIMO MARGARIDOS NOMINE, DIE Margaritæ.

Corpora ceu paſsim cœleſtis in omnia ſparſit
Conditor æternis bene conuenientia rebus
Signa, redẽptoris ſic quæ cũ dogmate Chriſti
Conueniant, conchis inſunt non pauca marinis.

In quibus hoc pacto Theophrasti dextera scripsit,
Margarides nasci puras in littore gemmas.

Principio Veris cincti florente corona
Æquoreas urit (mirum) sitis arida conchas,
Repere quas curuum uideas ad littus hiantes,
Cœlestem pleno sumpturas gutture rorem.
Ergo sitim stillans sedauit ut unda molestam,
Nascitur ex illo pellucida gemma liquore,
Et simul ex conchæ gratum quæ præbet odorem
Carne, nitens auri claro quandoq; colore,
Argenti niueo splendore aliquando refulgens,
Est in pellendis cui uis miranda uenenis,
Nec minor humani uis in medicamine cordis.
Gemma tamen fieri solet hæc generosior, haustum
Si modo post rorem tempestas crebra sequatur,
Horreat ut rabidus nymboso turbine pontus,
Donec erit grauidus concharum pondere uenter.

Scilicet hac nobis depingit imagine dogma
Ipse suum, sapiens immensi conditor orbis.
Possumus hoc rectè cœlestem dicere rorem,
Quem simul attraxit sitiens Ecclesia Christi,
Nascitur humano noua mox in pectore gemma.
Gnatus ut æterni genitoris & unicus ardor
Reddidit æternam uero de numine uitam,
Corda renascuntur, tunc fit conspecta parentis

Æterni

Æterni bonitas, inter certamina tandem
Hæc lux atq; fides, uera hæc sapientia crescit,
Cum petit auxilio se mens humana iuuari
Christe tuo. Conchæ sic (quod mirabile dictu)
Congruit hæc Euangelio natura salubri.
Congrua sunt etiam peregrinæ nomina linguæ,
Margarith ut nigri dicunt seu Bargarith Indi,
Altera Romanis crustam designat amaram,
Significat puram propriè uox altera crustam.
Bargarith est uerè durissima crustula Christus,
Quodq; dedit nobis æterni uoce parentis
Dogma salutiferum, quo non est purius ullum.
Pura solet fieri tandem quoq; crustula, cœtus
Maxime Christe tuo didicit qui fidere uerbo.
Hoc tamen ærumnas quoniam docet esse ferendas,
Crustula non falso nobis dicetur amara.

Præterea conchæ regem dicuntur habere,
Sicut apes Sicula bene quæ pascuntur in Hybla.
Id quoq; ceu docti perhibent, qui talia secum
Dexterius repetunt, ad cœtum congruit istum,
Te duce qui medios uictor solet ire per hostes
Gnate Dei, generis nostri pie Christe redemptor.
Hanc tua cum gemmam pietas ostendit emendam,
Doctrinæ studijs nos inuigilare frequentes,
Constantiq; fide iubet hoc cognoscere dogma,
In quo traduntur ueræ præcepta salutis:

Non indoctorum nos absterrebit iniquum
Iudicium, sæui non ulla pericula ferri,
Quo minus amplecti diuina oracla uelimus.
Sicut enim tumidis fit purior acta procellis,
Vt magis hæc prosit cordis data gemma dolori:
Tempore sic fiet doctrina salubrior isto,
Cùm nimis in toto sæuit Mars impius orbe,
Sanguineáq; manu furialia concutit arma.
Quis neget in medijs etiam nunc fluctibus orbis
Seruari cœtum qui te pie Christe fatetur?
Nos teget horribiles inter tua dextra tumultus,
Vndiq; cum patriam bellis ardere uidemus,
Cum fera pugnaces committunt prælia Belgæ,
Ausoniasq; furit tristis Bellona per oras,
In sua quin etiam conuertens uiscera dextram,
Nunc habet armipotens rabidos Germania Turcas,
Agmina crudorum posthac uisura Scytharum.

Nos uerò adiuncti patris ô tibi gnate uoluptas,
Crustula qui uerè purissima solus in orbe es,
Te petimus, nostros animos tu Christe guberna,
Nosq; tua porrò clementer protege dextra.

Anno 1555.

Iohannes Langerus
Coburgensis.

Decanus

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI VALENTI= tinus Trutiger, Doctor artis Medicæ.

CVm hodie celebretur recordatio uocationis, doctrinæ, & confeßionis Iacobi Apoſtoli, grati cogitemus cùm de cæteris beneficijs Dei, tùm uero & de miranda Eccleſiæ collectione, quæ fit inde uſq; ab initio per filium Dei, qui eò di= citur λόγ& æterni patris, quia Euangelium ex arcano conſilio diuinitatis profert, & primum ſua uoce exponit, & ſemper adeſt Eccleſiæ, & in ea Prophetas, Apoſtolos, Paſtores & Doctores uocat, tradit eis doctrinam ſuam, & in propagatione do= ctrinæ ſimul eſt efficax. Hæc ingentia beneficia gra= ti celebremus, & cum ſciamus uoce doctrinæ colligi Eccleſiam, & non aliter, auide diſcamus, & exer= citia utilia diſcentibus tueamur. Hodie etiam Ia= cobi hiſtoriam cogitemus, cuius mater fuit Salome, de qua narratio extat in Matthæo & Marco. Apud Clementem Alexandrinum, & alia de ea recitan= tur ex Euangelio Ægyptiaco. Scribit enim, Salomæ interroganti, quando uenturum eſſet regnum Meſ= ſiæ, reſpondiſſe Chriſtum, tunc uenturum eſſe, cum deſtrueretur opus mulieris. Et uerba Chriſti à Cle= mente ſic recitantur, ἦλθον καταλῦσαι τὸ ἔργον

τῆς θηλείας. Nominat Christus ἔγγον τῆς θη= λείας, Heuæ lapsum & peccatum in posteritatem propagatum. Sed fanatici homines statim post Apostolorum tempora dictum illud citarunt ad damnandum coniugium, quasi ἔγγον τῆς θηλείας generationem ibi uoluerit intelligi Christus. Tales corruptelæ semper ab indoctis & impijs in Ecclesia sparsæ sunt. Quare & in discendo simus diligen= tes, & simul petamus, ut Deus mentes nostras gu= bernet, & confirmet adsensionem in ueris sententijs. Vt autem alia multa exercitia discentium causa in= stituta sunt in scholis, ita & examina fiunt publica & priuata. Significamus igitur uobis, hodie nos publicum examen inchoaturos esse. Ad id ut con= ueniant Magistri hora prima, petimus, quos quidem decet hoc suo officio consuetudinem utilem discenti= bus tueri. Die Iacobi Apostoli filij Zebedæi & Sa= lomes, Anno 1555.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI VALENTI= nus Trutiger Hallensis Doctor artis Medicæ.

IN Carmine Argonautico inquit Phrixi filius monstrator uiæ, se in templo Ægyptio uidisse tabulam, in qua fuerit pictura terræ & regio=

num. Quia ueteres Ægyptij reges circumnaui=
gata tota terra uoluerunt metas huius totius domi=
cilij humani generis, & ſingularum gentium ſedes,
antiquitatem, leges, & mores inquirere. Ac fe=
runt hodie nomen eſſe ultimæ Thyles in Suedico
mari ab Ægyptio Rege Thule, quem ſcribunt
circumnauigata terra, & inquiſitis plurimarum
gentium moribus, in templum ueniſſe, & interro=
gaſſe Oraculum, Eſſet ne alius Rex maior ipſo?
Huic reſpondit oraculum, πρῶτα θεός, μετέπφτα
λόγος, ἡ πνεῦμα σὺμ ἄυτοῖς. τούτου κρά=
τος ἐσὶν ἄιωνιον, συ δὲ θνητὲ ὤκεσσι ποσσὶ
βάδιζε ἄδηλον διανύσας βίον. Poſt hanc Ora=
culi uocem Rex Thules ex templo egreſſus mox à
ſuis interfectus, dedit pœnas ſuperbiæ, ut exemplo
pœnæ alij monerentur, ne in rebus ſecundis efferan=
tur. Sed qualiſcunq; hic Thules fuit, doctiſſimæ
gentis Ægyptiæ conſilium laudandum fuit, quod
terræ ſpacia & metas, & rerum naturas & gentiũ
mores inquiſiuerũt, quia hæc cognitione digna iudi=
cauerunt. Quales enim eſſent tenebræ, ſi neq; domi=
cilij noſtri metas, neq; hiſtorias, neq; legum & re=
ligionum initia & propagationes, neq; rerum na=
turas, neq; eas linguas ſciremus, in quibus ueſtigia
ſunt uetuſtatis? Tales autem tenebræ eſſent, ſi do=
ctrina Philoſophica, hiſtoriæ, & linguarum ſtudia
delerentur. Hæc ſæpe multumq; cogitanda ſunt
à iunioribus,

à iunioribus, ut confirment animos contra hostes doctrinarum, & propter communem generis humani utilitatem, & propter Ecclesiæ salutem maiore cura discant, & conseruare studeant artes uitæ & Ecclesiæ utiles. Cum igitur nostri labores prosint ad conseruationem doctrinarum, bonæ mentes fauere exercitijs scholasticis debent. Quare cum his diebus exploratio eruditionis aliquot auditorum nostrorum facta sit, tribuemus eis publice testimonium eruditionis & gradum Magisterij philosophici, quod faustum & fœlix sit, primo die Augusti. Ad eam renunciationem testimonij, ut Doctores, Magistri, & auditores omnes conueniant, amanter eos oramus, & ut ostendant se his studijs fauere, & ut coniungant ibi sua uota nobiscum, ac precentur, ut filius Dei, Dominus noster Iesus Christus, crucifixus pro nobis & resuscitatus, custos Ecclesiæ, & λόγος æterni patris, qui protulit ex arcano consilio diuinitatis Euangelij uocem, conseruet inter nos doctrinam suam καὶ λογικὴν λατρείαν, & mentes nostras gubernet, & faciat nos, & hos, quibus gradum Magisterij tribuemus, σκεύη ἐλέους, & organa salutaria Ecclesiæ,

Amen, die 28. Iulij

1555.

In

IN IDILLIA THEOCRITI.

CRas hora ſeptima, Deo iuuante, incipiam interpretari Idillia Theocriti, Atq; illis poſt paucos dies adiungam Grammaticam Græcam, ut ſtudioſis Græcæ linguæ non deſint Regulæ & exempla, his enim linguæ conſtant, neq; ex ijs authoribus, quorum ſcripta extant, ullum quidem ego ſcio Theocrito magis idoneum, qui proponatur incipientibus, propter Dialecti & figurarum uarietatem, carminis dulcedinem, & incredibilem imaginum uenuſtatem. Nam ſicut in gemmis, quæ annulis obſignandi cauſa includuntur, ſculpi ſolent imagunculæ, non illæ quidem ocioſæ, ſed res magnas ſignificantes, Qualis illa fuit Pellicani imago, qua uſus eſt in obſignandis literis ſapientiſſimus Hiſpaniarum Rex Ferdinandus, cum inſcriptione, pro Lege, & pro Grege: Tales imagines in his Eclogis pinguntur, quibus res magnæ & doctrinæ huic uitæ maxime ſalutares ac neceſſariæ inimitabili feſtiuitate ac ſermonis ſuauitate pinguntur, Efficaciusque uero animos hominum mouent, & quaſi feriunt, quæ ſic mirabili & iucunda ſpecie inuoluta occurrunt, atq; ea quoq; tenacius ſenſibus infiguntur & miro quodam θελγήτρῳ ingenij ſolertiam excitant, ad inquirendum atq; diſcendum incendunt, neq; con-

quieſcere

quiescere sinũt, donec id quod quasi in abstruso latebat, eruat, incredibilis ea est uoluptas talibus ingenijs. Atq; ea causa est, quod sapientißima uetustas omnium penè rerum huic uitæ necessariarum doctrinam talibus Aenigmatum & imaginum inuolucris abditam proposuit. Atq; eius rei, si quisquam alius, certè Theocritus insignis artifex est. De rebus enim serijs & magnis mirabili acumine & suauitate ingenij ludit, & dum nugas agere, dum nucibus cum pueris ludere uidetur, Interea grauißimam aliquam & in uniuersa uita adprimè utilem doctrinam iuuentuti proponit. In quo authore enarrando, sicut in cæteris, nos Deo auxiliante, diligentia, ut spero, fideq; ac certè assiduitate studiosis satisfaciemus. Oro Deum æternum patrem Domini nostri Iesu Christi, ut nobis Spiritu Sancto suo clementer adsit, hanc scholam, & præceptores tueatur, ac pacem nobis & tranquillitatem ad hæc nostra puerilia illæ quidem, sed certè Ecclesiæ Christi ac Reipublicæ necessaria studia largiatur per Christum Dominum atq; unicum Redemptorem nostrum, Amen. 11. Augusti 1555.

Vitus Vuinshemius. D.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

Die Iunij 26. in oppido Thuringiæ Nebra mulier honesta magna cum difficultate peperit filiam

filiam, qua edita, mox flamma ex matris aluo erupit cum sonitu, qualis fit emisso globo ex ænea machina. Ea flamma etsi mater ambusta est, tamen non est extincta. Sed recens natam filiam flamma circumdedit, & necauit. Hæc narratio uera est, & scimus alia multa prodigia narrari. Etsi autem multi talia signa contemnunt, & ut proci Penelopes in maximis periculis, qui uidebant sanguinem fluere ex parietibus, rident risum Sardonium: tamen homines modesti moueantur, & cogitent magnas pœnas denunciari, quas tamen Deus uult lenire inuocantibus ipsum. Vt autem inuocatio sit ardentior, frenentur cæci impetus, & mores diligentius regantur. Hæc etiam in funeribus piorum cogitanda sunt. Decessit autem ex hac uita, honesta matrona, Elisabeth uidua, quæ fuit olim nupta uiro integerrimo Iohanni Rhaw, Quæstori Academiæ, quæ reliquit orphanas filias aliquot, quarum orbitas etiam commiseratione digna est. Hortamur autem scholasticos, ut ad funus hodie hora quarta conueniant ante ædes orphanorum Iohannis Rhaw, & ueris gemitibus petant à Deo, ut publicas & priuatas calamitates leniat. Prodigia, animorum incendia in doctoribus & principibus, & stellarum positus, & Eclipses, significant proximo anno horribiles uastationes. Nec contemnamus tot diras significationes concurrentes, sed oremus filium Dei Dominum nostrum

Iesum

Iesum Christum custodem Ecclesiæ suæ, ut sit umbraculum nostris regionibus, nec sinat fieri barbaricam uastitatem. Clamemus ad Deum, ut in Psalmo dicitur: Adiuua nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui, Domine libera nos, & propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum.
Die 13. Augusti 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

TEstimonia illustria de futura hominum uita & cœlestis Ecclesiæ societate diuinitus ostensa sunt, inde usq; ab initio mundi plurima. Henoch, Elias uiui translati sunt in cœlum, multi mortui reuocati sunt in uitam; filius Dei totos quadraginta dies, postquam in cruce mortuus, tertio die reuixit, se in familiari consuetudine Apostolis ostendit. Tunc & multorum aliorum patrum & Prophetarum, qui reuixerunt, familiaris consuetudo fuit cum Maria & Apostolis, ut certò sciremus, & restare aliam uitam, & futuram esse dulcissimam societatem beatorum in Ecclesia cœlesti. Ipsæ enim ærumnæ huius uitæ testantur, nos ad alium portum conditos esse. Ideo enim homini indita est noticia Dei, ut tandem perfecta Dei agnitione fruatur. Intuentes igitur testimonia omnia de uentura uita, perferamus

feramus æruminas præsentes, & sciamus hanc æruminosam uitam iter esse ad illam æternam lucem, & nos ad eam constanter præparemus. Ibi rursus carissimos parentes, filios & amicos complectemur, & simul grati Deum celebrabimus, & eius sapientia fruemur. Hæc assiduè cogitanda sunt, & ut sæpius cogitemus, funera nos commonefaciunt. Heri Philippus filius uiri doctissimi & integerrimi, & de studijs doctrinarum præclarè meriti, Iacobi Milichij, doctoris artis Medicæ, ex hac uita mortali euocatus est, qui & ingenio ualuit, & iam cum initia aliarum artium, tum uerò doctrinam de Deo & de Domino nostro Iesu Christo rectè didicerat, & animi pietatem uera inuocatione Dei, & honesta morum gubernatione semper ostendit. Nec dubitandum est, esse eum in numero illorum, de quibus dictum est: Non est uoluntas Dei, ut pereat unus de paruulis istis. Hortamur autem Scholasticos, ut ad funeris Ceremonias hodie hora quarta conueniant, & ibi singuli & suam uitam, & patriam, & uniuersam Ecclesiam Deo pijs precibus commendent. Id eò faciendum est ardentius, quia ueniens annus magnos motus adferet, quos ut reprimat filius Dei, custos Ecclesiæ, ardentibus uotis eum precemur. Die 15. Augusti, quo & Philippo Melanthoni filius mortuus est ante annos 26.

ANNO 1555.

IN PRAELECTIONEM ARITHMETICÆ.

ESse Deum, mentẽ iustam, quæ cuncta crearit,
Inq; sua gestet cuncta creata manu,
Testantur lati sinuosa uolumina cœli,
Quasq; dedit certas tempora habere uices.
Pulchrius ast eadem lux mentibus indita monstrat,
Quæ quid sit rectum, turpia quæue docet.
Namq; Deus uoluit nostris in mentibus esse
Signa sui, quid sit, qualis & esse uelit.
Hoc usu superat reliquas longo ordine cunctas
Artes, quæ numeros explicat atq; docet.
Ante alias etenim clarissima semina menti
Insita non paruæ commoditatis habet.
Quẽs animas monstrat nostras non puluere terræ
Ortas, sed summi semina habere Dei.
Atq; hominum simul in uita certamina soluit
Plurima, contractus quoslibet arte regens.
Quantaq; sit Solis certo docet annua meta,
Qua numerat primi secula principij.
Et monstrat callem, qui recta ad lucida ducit
Sydera, quæ uarium progrẽdiuntur iter.
Hanc igitur cupidè discas studiosa iuuentus,
Si studijs recte consuluisse cupis.
Auspice quam Christo cras enarrare studebo,
Cum phœbus medium iam superauit iter.

Tu

Tu modo Christe faue uerißima patris imago,
Quiq; es de pura uirgine natus homo.
Et tibi perpetuum nos inter collige cœtum,
Qui ſemper uera te pietate colat.
His etiam alueolis pacem concede benignè,
Vt uerbi fundant dulcia mella tui.

Sebaſtianus Theodoricus
Vuinshemius.

IN PRAELECTIONEM LIBELLI DE ANIMA.

VAlde congruit ad huius ſeculi rabiem & diſſidia hic uerſus Empedoclis: φοιτᾷ δὲ ἐριστολοιγὸς ἔξις κενεὸν λελακυῖα. Vagatur paſſim contentio accendens odia & bella, garriens inania, id eſt, maledicens literis, artibus, diſciplinæ, legibus, ueritati. Nam has artes gaudet opprimi uulgus, ut laxetur licentia. Ac præcipuè phyſica doctrina deridetur, ſicut & Ariſtophanes Socratem exagitat, quem fingit in calatho ſubuectũ in aërem, nubes contemplari. Sed bonæ mentes ſciant uoluntatẽ Dei eſſe, ut hæc miranda opera in natura adſpiciantur, quantum fieri poteſt, deinde ut opificis conſilium conſideretur, & diſcamus, qualis ſit opifex, & quales nos eſſe uelit. Pulcherrimus ordo in mundi corporibus, eorum poſitu, motibus, & naturis,

testimonium est de Deo. Sed multò illustrius testimonium est, Anima hominis, in qua sunt perpetuæ & immotæ noticiæ, & σοφγαι, quæ sunt initia uirtutum, & est libertas electionis. Talem naturam intelligentem, beneficam, & liberam, impossibile est ex atomis Democriti, sine consilio, & sine arte natam esse. Sed necesse est opificem sapientem, bonum, & liberum esse. Nam impossibile est, effectum toto genere præstantiorem esse causa. Impressit autem conditor nobis suarum proprietatum similitudinem, ut mentes nostræ sint uelut speculum, in quo fulgeat conditoris similitudo, ut communicare se nobis possit. Nisi enim homo esset natura intelligens, quomodo sapientiæ diuinæ radij in eam spargi possent? Hæc ut aliquo modo intelligantur, necesse est distinguere animæ uires & actiones. Quid? quod uox diuina nominans λόγον & πνεῦμα, utitur uocabulis in descriptione diuinarum personarum sumptis ex nostra natura? Hæ appellationes minus explicari possunt ab his, qui non didicerunt doctrinam physicam. Præterea in doctrina Ecclesiæ, necesse est discerni potentias cognoscentes ab adpetentibus. Necesse est monstrare, qualis sit electionis libertas, & quæ partes obedire imperio rationis possint. Deinde in alijs doctrinis, cum fontes Legum, & iusticiæ quæruntur, necesse est discerni noticias & earum gradus, adfectus, uirtutes, & actiones, quæ

noticijs

noticijs reguntur. Neceſſe eſt intelligi diſcrimina demonſtrationum & ueriſimilium propoſitionum. Hæc ſine his qualibuſcunq; initijs phyſicis non intelliguntur. Nec propterea hæc initia negligantur, quia perſpici rerum natura non poteſt, nec oculis cernere animam poſſumus. Vult Deus inchoari æternam ſapientiam in hac uita, poſtea ſeſe nobis oſtendet. Qualis autem lux erit, cum Deum coràm aſpiciemus, cum ideam omnium operum diuinorum, & cauſas in ipſo filio cernemus? Hanc lucem ſi expetimus, initia in hac uita diſcenda ſunt. Nec aliter patet aditus ad cœleſtem illam Academiam ullis, quorum ætas doctrinæ capax eſt, niſi hoc tyrocinio huius uitæ præparati ſint. Amemus ergò hæc ſtudia, & deſiderium illius mirandæ lucis, quæ eſt ſine caligine, accendatur iam his ſcintillis, & tantum diſcamus, quantum Deus ſciri uoluit, non ad Thraſonicam oſtentationem conferamus. Hæ noſtræ admonitiones an ueræ ſint, & meliores uituperatione doctrinarum & diſciplinæ, uniuſcuiusq; ſani hominis conſcientia iudicet. Nos, etiamſi multi aduerſantur, tamen propter gloriam Dei & propter ueritatem hæc monere non deſinemus, donec ſpiramus. Et non dubitamus ipſum filium Dei λόγον æterni patris, cuſtodem Eccleſiæ ſuæ, adfuturum eſſe his, qui recta docent, cum quidem ad dextram æterni patris ſedeat, ut excitet & gubernet docentes. Nec miremur

nobis multos aduersari, cum ipse tantis contumelijs adfectus sit. Sed tamen & in suis certaminibus, & in organorum suorum luctis semper uicit, & uincet, quem quidem ardentibus uotis oramus, ut nos & auditores nostros gubernet. Cras hora quarta in auditorio ueteris Collegij, quia Magister Antonius iter ingreditur, inchoabo doctrinam de Anima, & quotidie eam horam illi materiæ tribuam. Physico libello tribuam diem Mercurij & Saturni hora prima. Decimo octauo Augusti. Anno 1555.

M. Henricus Paxmannus.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

GEntium migrationes & exilia admonent nos de primo exilio, & de instabilitate rerum humanarum, ut cogitemus de unica & æterna patria cœlesti. Considerent igitur eruditi maiorum origines, quas sæpe nomina urbium indicant. Nota est autem urbs, quæ nunc usitatè Dantiscum nominatur, cum paulò ante fuerit appellatio multò usitatior Gedanum, sita ad Vistulam, & ad sinum Venedicum, ubi olim fuisse Gotos seu Getas nihil dubium est. Scribunt igitur quidam à Getis Gedanum dictum esse. Getas autem ortos esse à filio Sem Geter, consentaneum est. Et Gethicæ

thicæ seu Gotthicæ gentis eximiam fuisse uirtutem, multa honestißima facta ostendunt. Totilas remisit captam fœminarum & puerorum multitudinem, maritis & parentibus, sine iniuria. Pepercit Christianis Romæ. Theodoricus senior uicit Attilam interfectis centum millibus Hunnorum, qua pugna languefactæ sunt uires Attilæ adeò, ut mox Budam regressus, & ibi mortuus sit, cum iratus propter cladem, uino se immodicè oneraßet. De Theodorico Veronensi sic scribit Procopius, Δικαιοσύνης ὑπερφυῶς ἐπεμελήθατο, καὶ τοὺς νόμους ὧν βεβαίῳ διεσώσατο, ξυνέσεως τε καὶ ἀνδρείας ἕνεκα ἐλλήλυθεν ὡς μάλιστα. Quæ laus regi amplior tribui potest? Addit etiam Sidonius prandenti & cœnanti semper libros Prophe-ticos & Apostolicos lectos esse. Sed siue Gotthorũ siue Danorum Colonia est Dantiscum, urbs nunc opibus, & Aristocratica gubernatione insignis est. Hoc quoq; obiter dicemus. Strabo scribit fuisse uicinos tunc quoq; Getas & Daos. Ideo utriusq; gentis Coloniam Dantiscum esse existimamus. In ea urbe natus fuit ex honestis parentibus Iacobus Marckenbek, cuius natura disciplinarum omnium capax fuit, ut eruditio eius & excellentia in Musica ostenderunt. Has dotes ornabat honestis moribus, & studio doctrinæ de filio DEI, quod fulsit in eo in extremo

agone. Nam aßiduè se ardenti inuocatione filio Dei commendauit. Cum autem Deo sic uisum sit, ut in cœlestẽ Academiam iuuenis transferretur, doleamus Reipublicæ causa, eam orbatam esse bono ingenio. Hortamur autem scholasticos, ut ad funeris ceremonias conueniant prope ædes Quæstoris hodie hora 12. & ibi singuli de cõmuni imbecillitate & publicis periculis cogitent, & suam quisq; uitam & Ecclesiam Deo pijs precibus commendet. Die 23. Augusti Anno 1555.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

NOtißima sit omnibus, & sæpe cogitetur grauißima sententia Syracidæ, recitata in capite 33. Vir sapiens non odit Legem. Hypocrita uerò non serio adsentiens legi, est uelut cymba in sæua tempestate. Ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. Est in hac tristi deprauatione humanæ naturæ horribilis caligo, quæ impedit, ne cernamus, quanta sapientia sit lex Dei, & non solum æstus & Euripi sunt rapidißimi dubitationũ, sed etiam fremitus & odia contra Legem, tanquàm contra durißimum carcerem. Reuocat autem nos ad agnitionem sui Deus, & uult uocem Legis & Euangelij audiri, & de

& de ſeſe teſtimonia illuſtria oſtendit miſſo filio. Ac uerè eſt ſapiens, qui aſſentitur Deo, & eius ſapientiam conſiderat, & diſcit. Alij Hypocritæ & Pyrrhonij, qui cogitant inanes fabulas eſſe doctrinam Dei de Lege, Euangelio, collectione Eccleſiæ, de inuocatione, de præſentia, & de auxilio Dei, hi & fluctibus dubitationum concutiuntur, ut Cymbæ in tempeſtate, & in calamitatibus nullam habent conſolationem. Ideò comparat eos Syracides cymbæ quaſſatæ in ſæua tempeſtate, id enim ſignificat καταιγὶς, ab αἴξ, id eſt, capra, qua in Octobri, cum oritur capella ortu Acronycho, magnæ tempeſtates cientur. Cum igitur uelit Deus aſſuefieri homines ad conſiderationem Legis ſuæ, miniſterium docendi inſtituit, addidit etiam mandata de externa diſciplina, quæ utinam regeretur diligentius. Sed ut uoluntas noſtra conſpiciatur, leges de diſciplina ſæpe repetantur. Et hodie hora duodecima eas publicè in auditorio maximo legi curabimus. Ad quam recitationem, ut omnes ea hora conueniant, præcipimus. Significamus etiam, Senatum oppidi ciuibus præcepiſſe, ne cui hoſpitium, aut cibum præbeant, qui cum uideri uelit ſcholaſticus, non dedit nomen Rectori. Quare & noſtris idem præcipimus, & ut nobis adferant ſinguli nomina ſuorum conuictorum & hoſpitum, ſeriò mandamus. Iußit etiam Senatus ianuas additas maioribus ianuis in una

domo claudi. Idem & noſtris præcipimus. Calendis Septembris, Anno 1555.

COMMONEFACTIO DE OBEDIENTIA, RECITATA ante lectionem Statutorum Academiæ.

MAniſeſta eſt legum utilitas. Niſi enim legum uoce & metu pœnarum coherce-rentur homines, & inquieti tollerentur, genus humanum inter aſſiduos tumultus, & cædes funditus deleretur. Hæc manifeſta utilitas intelligitur etiam ab agreſti multitudine, & multorum animos mouet, ut leges neceſſarias eſſe cenſeat, & fateantur tuendas eſſe. Nos uerò, qui in Eccleſia doctrinam de Deo didicimus, & ſcimus eſſe Deum, & talem eſſe, qualem ſe patefecit transfuſa legum noticia in mentes hominum, debemus legum dignitatem multò pluris facere, quàm uulgus, quod utilitatem tantum adſpicit. Eſt enim Lex uerißimè in Deo æterna & immota ſapientia, & norma iuſticiæ patefacta nobis in creatione, & ſæpe repetita uoce diuina, hanc ipſam ob cauſam, ut ſit illuſtre teſtimonium oſtendens eſſe Deum, & qualis ſit, ac obligat omnes rationales creaturas, ut ſint conformes Deo, & horribilem iram & deſtructionem denum-

denuncians omnibus, quæ non sunt conformes Deo. Cum igitur nomen legis audimus, mens Deum fontem sapientiæ, ordinis, & iusticiæ intueatur, & sciat contemptum legum esse furorem, Deo bellum inferentem. Nec aliud significat uetus Poëma de Gigantibus bellum cœlo inferentibus, quàm tales hominum furores, qui spretis legibus, Deum ipsum contumelijs adficiunt. Horum furorum initia uigilanter cauenda sunt, Quia diaboli pectora eorum, qui initia admiserunt, occupant, & odio Dei impellunt ea ad tetra scelera, quæ sequuntur pœnæ tragicæ, & æternum exitium, ut ostendunt tristißima exempla præstantium hominum, SAVLIS, DAVIDIS, ACHAB, ALEXANDRI, & aliorum innumerabilium. Adsuefacite igitur uos ad legum reuerentiam, & in his agnoscite Dei sapientiam, & uoluntatem. Cogitate etiam totum ordinem politicum esse opus Dei, quod uult esse testimonium de sese, & de sua præsentia in genere humano. Etsi enim Diabolus horribili furore dilacerat societatem humanam, & magnas dißipationes & uastationes facit, sicut Lupi gregem ouium dißipantes: tamen ut Pastor defendit partem gregis, ita Deus ipse præsens in genere humano partem aliquam seruat, & depellit diabolos, & aufert organa diabolorum, homines turbulentos, seditiosos, Tyrannos, & latrones. Quid est tristius, quàm

fieri

fieri organum diaboli turbantis ordinem diuinum in genere humano? Sitis igitur modesti, & Deo pastori, & custodi societatis humanæ obtemperate, ne fiatis organa diabolorum. Habent exempla diuini iudicij omnes ætates, *quæ ostendunt hanc comminationem diuinam ratam esse: Qui gladium acceperit, gladio peribit: Scortatores & adulteros puniet Deus, & similes. Cum igitur non dubium sit,* Atrocia *scelera comitari pœnas in hac uita diuino ordine, metus pœnarum etiam uos coherceat. Nos mandato diuino has commonefactiones proponimus, ut officij nostri ratio postulat.* Et *uos experiemini,* Deum *esse custodem suæ legis, & politici ordinis. Nunc etiam rursus admonemus uos, ut sciatis necessarium officium esse, ut uocati ad iudicia Rectoris ueniant. Quare contumaces sciant, nos usuros esse iusta seueritate, & publicis decretis eos hinc iecturos esse.* Oro *autem filium* Dei Dominum *nostrum* Iesum Christum *crucifixum, & resuscitatum, custodem* Ecclesiæ *suæ, ut hanc* Ecclesiam *& studia doctrinæ, & nos omnes protegat & gubernet. Amen.*

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETsi *in tanta infirmitate naturæ humanæ multi ante senectam moriuntur, sicut multa poma*

poma ante maturitatem decidunt, tamen certo ſta-
tuamus, uera eſſe dicta: Deus eſt uita tua, & longi-
tudo dierum tuorum. Item: In ipſo uiuimus, ſumus,
& mouemur. Sciamus etiam uelle Deum ſic, & non
aliter colligere Eccleſiam, uidelicet in his, qui
Euangelium iam intelligere poſſunt, inchoata agni-
tione filij Dei. Quare ſinguli, præſertim iuniores,
petant à Deo longiora uitæ ſpacia, & his ad doctri-
nam alendam & confirmandam utantur. Poſtea
etiam iuxta uocationem utantur uita ad propaga-
tionem doctrinæ. Vult etiam Deus nos creaturis
à ſe conditis ad noſtrum uſum, recte uti. Nunc ado-
leſcens natus in urbe Pomeraniæ Stolpen Georgius
Schult ex hac uita deceßit, qui laborauit ἀπραξίᾳ,
quam ortam eſſe ex malo uictu exiſtimamus. Audi-
mus in eo elegans ingenium fuiſſe, ornatum à Deo
ſuaui uena ad ſcribendum Carmen, & uirtutes non
ſolum à natura inchoatas, ſed etiam diuina luce ac-
cenſas fuiſſe. Talibus optanda ſunt longa uitæ ſpa-
cia propter Eccleſiam. Hortamur autem Schola-
ſticos, ut conueniant ad funeris ceremonias hodie
hora duodecima è regione ædium clariſſimi
uiri Doctoris Laurentij Lindeman, &
ſinguli ſeſe, & Eccleſiam pijs pre-
cibus Deo commendent. Die
5. Septembris 1555.

Rector

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CErtißimum eſt filium Dei immenſa et inenarrabili bonitate ſic ſibi uoce Euangelij æternam Eccleſiam in genere humano colligere, ut eam in hac uita inchoari uelit. Ideò etiamſi hæc uita plena eſt ærumnarum, & illi qui iam mediocriter didicerunt ueram de Deo doctrinam, & in quibus accenſa eſt lucis diuinæ ſcintilla, cupiunt diſſolui, & eſſe cum Chriſto, & in illa Academia Deum propius cognoſcere: tamen etiam longiora uitæ ſpacia à Deo petenda ſunt propter has quatuor cauſas, uidelicet, ut doctrinam de Deo diſcamus, Deinde, ut longioribus exercitijs eam aldiſcamus, Deinde, ut longioribus exercitijs eam aldiſcamus, Deinde, ut longioribus exercitijs eam aldi

nent. *Vixit autem tàm diu honestus adolescens* Hermannus Volandius Osnaburgensis, *qui heri imbecilli natura febri superata decessit, ut recte didicerit* Ecclesiæ *doctrinam. Vtinam uerò longius uitæ spacium etiam ad alios docendos ei datum fuisset. Sed obtemperandum est* Deo *quocunq; tempore nos euocanti. Etsi autem matri suæ uiduæ magnum luctum reliquit: tamen illa hac uerissima consolatione dolorem leniet, quod scit eum eductum esse ex hac ærumnosa uita ad æternam consuetudinem filij* Dei, *& beatorum agmina, ubi eum breui ipsa quoq; rursus uisura, & dulcissimè complexura est. Nam & pietatem animi antea in tota uita uera inuocatione* Dei, *ac modestis & castis moribus declarauit, & nunc in agone adsidua commemoratione beneficiorum filij* Dei *ostendit. Sæpe enim recitauit hanc dulcissimam sententiam: Sic* Deus *dilexit mundum &c. & alias. Ita in his dulcissimis consolationibus & ardentissimis precationibus expirauit. Non igitur dubium est eum esse in numero eorum, de quibus scriptum est: Beati mortui, qui in* Domino *moriuntur. Fiet autem ei funus hodie hora duodecima, ad quod ut scholastici ante ædes iunioris* Carpophori *conueniant, & uitam suam &* Ecclesiam *pijs uotis singuli* Deo *commendent, hortamur.*

Die 23. Septembris, Anno
1555.

Rector

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS

MIgrauit heri ex hac misera & calamitosa uita ad Christum redemptorem, & æternam piorum sedem uerè nobilis puer Vuolffgangus à Lindenau, natus ex clara familia equestri & optimis parentibus, atq; ipse supra ætatem insigni indole & ingenio doctrinæ, ut auidissimo, ita & capacissimo præditus erat, in quo in hac puerili ætate multæ præstãtes uirtutes eminebant. Ex quibus facile colligi poterat, quantus hic uir futurus erat, si fata illi uitam longiorem concessissent. Atq; his uirtutibus prælucebat pietas erga Deum, & ardentissimum studium ueræ doctrinæ religionis, ut satis appareret, cor ipsius tabernaculum, & sacrarium esse Spiritus sancti. Nam & antè & toto hoc tempore, quo decubuit, assiduè atq; ardentissimè Deum per Christum inuocauit, eamq; in fide Christi constantiam conseruauit, donec aliquod in ea uitæ uestigium reliquum fuit. Etsi igitur interitu iam præstantis pueri & optimorum parentum mœrore commouemur: tamen hoc & nos & parentes uicissim consolari debet, quod hunc Vuolffgangum scimus unum ex nobilissimis granis esse, quæ Deus hinc inde ex humano genere congregat in horreum suum, & ex talibus gemmis sibi colligit, atq; extruit æternam Ecclesiam.

Ecclesiam. Magnũ hoc est doloris leuamen mœstis pa=rentibus, cũ certò statuere possunt, carni suæ paratam esse æternam sedem cum Christo inter castos Ange=los, & Sanctos in Cœlo. Ad hunc æternæ salutis portum omnes nos respectare, & totius uitæ cursum dirigere decet, quod ut fiat, efficiat Christus filius Dei redemptor noster Amen. Efferetur autem hoc funus hodie hora duodecima è domo Georgij Gru=neri Quæstoris. Quare scholasticos & cæteros hu=ius Academiæ alumnos hortamur, ut sub id tempus ad eum locum conueniant, funus comitentur, & pre=ces una nobiscum coniungant, ut Deus imminentes pœnas mitiget, Ecclesiam sibi inter nos æternam col=ligat, nosq; Spiritu sancto suo regat, tueatur, atq; in fide & uerbo suo in æternum conseruet per Chri=stum redemptorem nostrum, Amen. Postridie Ca=lend. Octobris. Anno 1555.

IN FASTOS OVIDII.

NOn ferri casu totius corpora mundi,
Nec temerè nasci quicquid in orbe uides.
Esse sed æternã mentẽ, quæ cuncta gubernet,
Et benè quæ fecit seruet amore pio:
Cunctarum prodit rerum pulcherrimus ordo,
Quo spreto cernas nil nisi triste chaos.
Illa Deus mens est, quæ nostro in corpore membra

Condidit, & templum nos cupit esse sibi.
Hic terras, tractusq; maris, cœlumq; creauit,
Nec non ornauit munere quæq; suo.
Affixit stellas insignia lumina cœlo,
Astraq; per certum currere iussit iter.
Dumq; suum accelerant labentia tempora cursum,
Alternis uicibus noxq; diesq; cadunt.
Adde quod eximio campos uestiuit honore,
Et flores fecit spargere mille modis.
Pinguia & ipse suis fœcundat frugibus arua,
Atq; aliquem fructum quælibet arbor habet.
Cætera uix possum memorare, sed omnia mente
Ista uidens debet quisq; notare pia.
Tam uilis precij res nulla uidebitur unquàm,
Quæ non præsentem signet adesse Deum.
Sic nos sustentat, sic diligit atq; redemptos
Per natum, uero semper amore fouet.
At nos uult grato de pectore dicere grates,
Tanta nec immemori mente tenere bona.
Et quia composuit fulgentia sydera cœlo,
Vult etiam ipsorum nos bene nosse uices.
Cras igitur postquàm medium conscenderit orbem,
Bis sextæq; horæ Sol ubi signa dabit,
Tempora cum causis Latium digesta per annum,
Lapsaq; sub terras ortaq; signa legam.
Hinc uarias poteris stellarum discere leges,
Et quam conueniens dirigat ordo polum.

Vtq;

Vtq; suis profugi uoluantur mensibus anni,
Quas habeant partes, nomina, & unde gerant,
Verq; nouos ferat ut flores, herbasq; recentes,
Vt feruens æstas frugibus arua tegat,
Mustaq; calcatis autumnus fundat ut uuis,
Vt constringat hyems, mox niue uoluat aquas,
Inde quot integro Sol signa pererret in anno,
Anno quot menses pallida Luna trahat.
Hinc quoq; cognosces errantia sydera, quando
Lucida proueniant seu tenebrosa cadant.
Multaq; clarorum disces monumenta uirorum,
Et ueterum ad certos gesta relata dies.
Cætera dicemus, uigili studioq; legemus,
Ocia cum Musis conferet hora pijs.
His opus Iliados docti iungemus Homeri,
Quando diem lætum lux Iouis alma feret.
Si quibus hæc igitur placet officiosa uoluntas,
Quiq; boni hanc operam consuluisse uolent:
Promptus ero, modò me, quam significauimus hora
Conueniant intra limina parua domus.

13. Octobris, Anno 1555.

Laurentius Durnhofer.

ANNO 1555.

IN VERGILII GEORGICA.

ARbitror omnes qui quidem legerũt, aut enarrari audierunt Vergilij Georgica, fateri, eorum lectionem, cum propter rerum uarietatem, quas tractat Poëta, tum etiam propter elegantiam carminis utilem esse, & ad doctrinam liberalem comparandam, & ad eloquentiam, atq; alendam orationis copiam. Cum igitur ante peregrinationem meam duos priores libros publica lectione absoluerim, exordiar hodie τύχῃ τῇ ἀγαθῇ enarrationem tertij libri. Qui cum contineat eruditissimas & iucundissimas quorundam animantium descriptiones, non dubium est, quin eius lectio plurimùm utilitatis allatura sit studiosis. Pertinet enim ad liberalem doctrinam, scire naturas animantium, adeoq; hæc ipsa doctrina pars quædam physices est, quæ non solum doctrinæ, sed etiam pietati & moribus prodest, Propterea quòd naturis animantiũ multa signa diuinæ prudentiæ impressa sunt, multarumq; in eis uirtutum exempla nobis proponuntur, ut in columbis castitatis, in Cyconijs φιλοσοργίας, & pietatis erga parentes, in formicis & apibus sedulitatis & industriæ, Et in alijs alia exempla, quæ non considerare uelle, barbaricus diuinorum operum contemptus est, quem Deus multis gra-

tis grauißimis pœnis puniet, præſertim cum ipſe præceperit illa uirtutum ſimulacra in animalibus conſiderari à nobis, ut nos noſtri officij admonerent. Chriſtus enim iubet nos intueri Paſſeres. Et Salomon diſcendi cauſa nos ad formicas, tanquàm in ludum mittit, cum inquit: Vade piger ad formicam, contemplare mores eius, ut ſapiens ſias. Veteres quidem philoſophi adeò dignam hanc materiam, in qua elaborarent, iudicauerunt, ut præcipuus Philoſophorũ Ariſtoteles uiginti duos libros de animalium natura ſcriptos poſteritati reliquerit: Ad quem laborem fœlicius perficiendum à ſapientißimo rege Alexandro Magno non parum adiutus eſt. Cum enim priuatis Ariſtotelis ſumptibus explorarĩ naturæ animantium non poſſent, Alexander ei ad conducendos uenatores & alendas beſtias miſit octuaginta talenta, quæ ſumma facit monetæ Gallicæ quadringenta & octoginta millia Coronatorum. Tanti ſapiens uetuſtas fecit hoc explorandi naturas animalium ſtudium. Etſi autem paucorum animantium deſcriptiones hoc libro contimentur: tamen illorum ipſorum naturas cognitas habere eſt utile, ac inuitare hominem ſtudioſum ad horum librorum lectionem poteſt ipſum carminis genus, quod cum uarijs figuris & ornamentis orationis refertum ſit, non eſt dubium, quin eius diligens lectio & imitatio eloquentiæ ſtudioſis magnopere ſit profutura. De

mea opera nihil aliud dicam, quam præstaturum me in enarrando eam fidem & sedulitatem, quæ ab assiduo & fideli interprete requiri solet. Inchoabo autem enarrationem hodie hora quarta loco solito, & hortor studiosos, ut frequentes ad cognoscendum Virgilium conueniant, decima quarta die Octobris 1555.

M. Anthonius Vualtherus.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETsi disciplina in Academijs laxior est, quàm uolumus, tamen Dei beneficio doctrinarum studia apud nos rectiora sunt, quàm apud aduersarios. Et quantum interfit inter recte institutos & alios seu ἀδιδάκτους seu αὐτοδιδάκτους, quotidie experimur. Vetus dictum est, sibi quisq; Magister est pessimus. Et Nazianzenus iuste uituperat Theologos, qui non audierunt doctores idoneos, sed subito nascuntur, ut terra nati ex Titanum sanguine gigantes cœlo bellum inferunt. Vt igitur doctrinæ conseruentur, honestis offi-cijs cœtus & docentium & discentium tueri studeatis, in quibus certè multi sunt, qui sunt organa filij Dei & uasa misericordiæ, etiamsi sunt admixti multi dissimiles. Vult autem Deus regi omnes hu-

manos

manos cœtus per certos gubernatores, & legibus honestis. Quare cum bono consilio constitutum sit, ut per interualla onus gubernationis aliâs alij sustineant, quia gubernatio labor est, non Tyrannis, & iustum est, interualla concedi ijs, qui tantum laborem ferunt, Cras Deo iuuante alius rector eligetur. Petimus autem, ut omnes scholastici conueniant ad renunciationem electi Rectoris, & ut sciant, quem sint habituri magistratum, & ut pijs & ardentibus uotis à Deo petant conseruationem ueræ doctrinæ & nostri cœtus salutarem gubernationem, quia certissimum est, filium Dei custodem Ecclesiæ suæ sedentem ad dextram æterni Patris, dare dona hominibus pastores & doctores. Quare & rectè docentium & discentium cœtus ei curæ sunt, & ut ipse filius Dei Λόγος æterni Patris Dominus noster Iesus Christus semper sit Rector & custos huius Academiæ, toto eum pectore oramus. Anno 1555. Die 17. Octobris, quo ante annos 3861. Arca Nohe primum quieuit, in qua etiam Rector erat Agonautarum suorum filius Dei.

RENVNCIATIO.

QVod faustum & fœlix sit, electus est Rector Academiæ clarissimus uir nobilitate ac uirtute præstans Dominus Ioachimus à Beust utriusq; iuris Doctor et professor. Huius

electionem uobis publicè renuncio. Multæ sunt enim causæ, cur talem renùnciationem fieri publicè debeat, uos necesse est scire cui mandetur magistratus, & utile est, me & senatum Academiæ palam profiteri, nos communi consensu huic magistratum mandasse, & studium atq; autoritatem ad eum iuuandum, & tuendam disciplinam collaturos esse. Præcipimus autem uobis, ut reuerenter huic Rectori Academiæ nostræ deinceps obtemperetis propter mandatum diuinum, quod Paulus Apostolus his uerbis recitat: Necesse est obedire, non solum propter iram, id est, propter pœnas, Sed etiam propter conscientiam. Hæc uerba infigite intimis sensibus pectorum. Nihil enim dici grauius potest ad sanciendam disciplinam, & muniendum ordinem politicum, quàm quod Paulus ait, conscientias à Deo auelli & fieri hostes Dei, si sint contumaces Magistratibus. Quid est autem tristius, quàm à Deo auulsum & damnatum esse? Ideo propter Deum flectite animos ad piam obedientiam erga Magistratus. Pro quo officio Deus præmia daturum se promittit in hoc præcepto: Honora patrem & matrem, ut sis longæuus super terram. Deinde mementote scholas esse partem Ecclesiæ Dei præcipuam. Ideo sitis modestiores, ne mali mores dedecorent Ecclesiam Dei, & mærorem adferant Spiritui Sancto in bonis. Nunc uero tibi nouo Rectori hunc scholasticum cœtum commendo, &

hæc

hæc Rectoris signa trado. Et cum filius Dei Dominus noster Iesus Christus, crucifixus pro nobis, & resuscitatus promiserit, se semper adfuturum esse Ecclesiæ suæ inuocanti ipsum, oro, ut ipse huic parti Ecclesiæ, scilicet cœtui Scholastico interſit, & te, & nos omnes gubernet, imo ut ipse per seſe sit Rector nostræ Academiæ perpetuus, sicut uere est pontifex, & caput Ecclesiæ suæ, & seruet studia doctrinæ, per quam celebratur Deus, & uera inuocatio & officia Deo grata docentur, Amen.

SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA A DIE LVCÆ ANNI M.D.LV. PER HYbernum Semestre usq; ad Calendas Maij anni 1556. Rectore uiro nobilitate generis & eruditione præstante D. IOACHIMO A BEVST, utriusq; iuris Doctore, & professore in Academia Vuitebergensi.

ANNO 1555.

IN PRAELECTIONEM PHYSICES ET DIALECTICES.

FOelix qui potuit rerum cognoſcere cauſas,
Et cui naturam diſcere cura fuit.
Fœlix à falſis qui ſcit ſecernere uera,
Et non in dubium quem trahit error iter.
Naturæ ſapiens quia contemplatio mentem,
Vnde ſacer rerum cœperit ordo, docet.
Eſſe Creatorem qui condidit omnia, clamat
In cœlo quidquid machina pulchra tenet.
Eſſe Deum conſtat, peragunt quod candida cœli,
Immota uarias lumina lege uices.
Quòd pinguem decorant fragrantia germina terram,
Quòd non planta ſuis uſibus ulla caret.
Herba quòd humanis morbis uel ſpreta medetur,
Floſculus & uilis membra dolore leuat.
Quòd uictum fundit tellus, animantia certas,
Quòd generant ſpecies conueniente modo.
Quòd te noſſe potes, miros & corporis artus,
Pars ſit ut officio quælibet apta ſuo.
Hinc cum cernatur diuina potentia paſſim,
Tum notat in primis pars homo parua Deum.
Huic eſt impreſſum turpis diſcrimen & æqui,
Ceu radius puro ſparſus ab igne Dei.
Noticias hic habet quæ ſemina ſacra miniſtrant
Artibus.

Artibus, absq; quibus uita manere nequit.
Ex atomis igitur temere sic illa coisse,
Quis, nisi qui pugnat cum ratione, feret?
Ergò sit huic Physicæ doctrinæ gratia, quæ nos
Mystica naturæ perdocet atq; Deum.
Hei mihi cur tenebris nunc est mens mersa, profundo
Plurima cur latitant abdita uera specu?
Cur nunc non penitus solerti indagine rerum
Scrutari causas possumus atq; Deum?
Quàm fuit in primo dulcissima uita uigore,
Hæc sobolem quando cuncta docebat Adam.
Sit Physices quamuis obscura scientia, certo
Sed tamen hanc uerbo comprobat ipse Deus.
Altius & studio ueram penetramus in artem,
Crescere lux mentis sedulitate solet.
Huc sed opis quantum iungat Dialectica, uersu
Commemorare satis nulla Thalea potest.
Hæc oculos mentis fossos in gurgite cœni
Tollit & abstergit, ceu Plato docte refers.
Adiuuat hæc animum pulsa caligine cæca,
Vt propius rerum cernere uera queat.
Fortassis ramus fuit aureus iste, Sibylla
Æneam cuius carpere mala iubet.
Pingitur auricomo ramo sapientia rerum,
Hunc nemoris nostris mentibus umbra tegit.
Naturæ ingreditur non quiuis templa sacrata,
Ni studium gnaua sedulitate iuuet.

Ostendatq;

Oſtendatq́; aditum Veneris fœcunda columba,
Per quam̀ tu λογικῶν docta iuuenta cape.
Hac ala poteris uolitare per omnia, largi
Naturæ fontes quæ tenuiſſe queant.
Hac ala uectum per ſcripta diſerta Sophorum
Te fugient nullo dogmata uera loco.
Quare turba bonis Muſis addicta, placebit
Si tibi conatus conſiliumq́; meum,
Artem quòd λογικῶν Phyſicæ coniungere tento,
Hac uti prompta commoditate potes.
Ipſe tuis ſummum ſtudium promitto Camænis,
Hoc ſtudium ſaltem tu Deus alme iuues.

Nicolaus Scheller
Coburgenſis.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ORamus filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, caput & cuſtodem Eccleſiæ ſuæ, ut adoleſcentes, qui doctrinarum ſtudia colunt, clementer regat & incolumes ſeruet, ne unquam Eccleſijs ſeminaria deſint, uitam etiam ſuam ſinguli ita inſtituant, ut & ſtudia & pij mores ornent Eccleſiam. Hæc diligentia Deo grata eſt, & cum in hac uita, tum in futura præmia habebit. Intelligimus autem tali animo fuiſſe honeſtum adoleſcentem

centem Ionam Haraldi Suecum, qui hac nocte decessit, ac pietatem quidem suam in hoc ultimo agone uitæ non obscurè declarauit. Nam ardenti inuocatione & fiducia filij Dei Domini nostri Iesu Christi animam suam Deo commendauit. Hortamur igitur scholasticos, ut hodie hora quarta in platea cuprea ante ædes Sutoris Andreæ Vueruuicks conueniant, ad pium funeris ritum, & ad communem precationem, in qua suam quisq; uitam, & Ecclesiæ salutem Deo commendet. Die octauo Nouembris Anno 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

APud Homerum celebrantur Caucones Henetis uicini, à flumine Cayco. Hos cum Henetis processisse in hanc Arctoam regionem, nomen ostendit. Nam Cayci ueteri adpellatione nuncupati sunt, qui sedes habuerunt à Brema uersus Bructeros, id est, uersus Brunsuigam, ubi hodie est regio Luneburgensis & Schauuenbergensis. Et in ea Germaniæ parte Caycorum mentionem facit Claudianus. Vnde adparet fuisse eius eximiam uirtutem, ut nunc quoq; ingenijs, robore corporum, & usu militiæ excellit. Est autem oppidum in comitatu Schauuenbergensi Rinteln. Vbi natus est

Stephanus

Stephanus Bomsemius, qui cum ingenio & eruditione instructus fuerit, docuit adolescentiam in oppido Giffhorn latinam linguam & Catechesin Christianam, qui labor & uitæ & Ecclesiæ utilissimus est, & Deo gratus. Vt autem antea in exercitijs pijs uixit, ita nunc in morbo & confessionem piam edidit, & se filio Dei ardentibus uotis commendauit, & ut uiator, qui nocte iter fecit, lætatur auroræ conspectu: sic ipse sperans se in illam cœlestem Academiam uenturum esse, ubi non ut in hac uita caligo est, sed diuinitas, & copulatio diuinæ & humanæ naturæ in filio, & causæ mirabilium operum Dei, sine caligine cernuntur, lætabatur. Et initia huius sapientiæ rectè in hac uita didicerat. Est igitur in numero eorum, de quibus dicitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Corpus autem hodie hora 12. sepelietur. Quare scholasticos, ut ad funeris ceremonias propè ædes honestæ uiduæ Francisci Dhen conueniant, hortamur, & ibi singuli cogitantes de uitæ imbecillitate, & de publicis periculis, suam uitam, & salutem communem pijs precibus Deo commendent. Die 16. Decembris.

Anno 1555.

De repetitio-

DE REPETITIONE LOCORVM THEOLOGICORVM.

NOtißimam eſſe prodeſt omnibus ſententiam Epiphanij, in qua ſunt hæc uerba: πάντα τὰ θεῖα ῥήματα οὐκ ἀλληγορίας δεῖται, ἀλλ' ὡς ἔχει. θεωρίας δὲ δεῖται καὶ διαθέσεως εἰς τὸ εἰδέναι ἑκάστης ὑποθέσεως τὴν δύναμιν. *Ait non omnia in allegorias transformanda eſſe. Quia enim diuinitas patefacta eſt miſſo filio, qui eſt λόγος æterni patris, uult nos Deus habere certas, firmas, & immotas noticias de eſſentia ſua, & de uoluntate, de lege, & de promißionibus, uult articulis fidei non indui uarias formas, ludis allegoriarum, ne amittatur certitudo. Inquit autem Epiphanius,* θεωρίας δεῖται, καὶ διαθέσεως. *Opus eſt ſpeculatione & ſenſu. Speculationem nominat modum docendi, ſicut manifeſtum eſt, diuinitus inſtitutum eſſe miniſterium Euangelij, ut homines doceantur, quam ad rem opus eſt cognitione phraſis, & uia docendi, diſtinctione membrorum, & definitionibus. Neceſſe eſt rudibus enarrari uocabula & membra doctrinæ ordine proponi. Sciendum quid nominetur lex, quid peccatum, quid Euangelium, quid gratia, quid iuſticia, quid fides. Harum uocum omnium enarrationem neceſſariam eſſe maximè oſtendunt horum temporũ certamina, in quibus compertũ eſt multorũ*

ſeculorum

ſeculorum triſtes tenebras fuiſſe, quia Eccleſia lin-
guam ſuam oblita erat, & ut uerbis Eurypidis uta-
mur, inter barbaros barbarica facta erat. Et ſubin-
de nunc quoq; diſcedunt à ſimplici harum uocum
intellectu hi, qui noua bella noſtris Eccleſijs infe-
runt, ut Oſiandro, Lauteruualdo, aliud ſignificant
iuſticia, & fides, quàm Paulo. Poſtulat igitur
Epiphanius *Διωξίαν, id eſt, formam docendi, in qua*
adiuuamur cognitione linguarum, Dialectica, &
alijs doctrinis, ſed ita, ut metæ ſeruentur, ne à na-
tiua ſententia ſcriptorum propheticorum & Apo-
ſtolicorum, ne à Symbolis diſcedatur. Totam hanc
diligentiam de ratione docendi complectitur Pau-
lus, cum iubet ſermonem Dei *ὀρθοτομεῖν. Deinde*
in docentibus & diſcentibus poſtulat Epiphanius
ſenſum, id eſt, pectus, quod in uera conuerſione ſen-
ſit timorem & conſolationem, iuxta dictum: Qui
non eſt tentatus, qualia ſcit? Prophani, qui nec ex-
pauescunt cogitatione iræ Dei, *nec in ueris dolori-*
bus eriguntur conſolatione, non intelligunt, neq;
dicta de ira Dei, *& de timore, neq; conſolationes,*
neq; fidei motus, ut ſurdi non poſſunt harmonias in
cantu iudicare. Sapienter igitur in docente uiam
docendi, & in utroq; pectus docile Epiphanius re-
quirit. Hæc bona ut tribuat nobis filius Dei, *toto*
cum pectore oro. Semper autem in Eccleſia *aliqui*
fuerunt, qui doctrinæ membra ordine diſtribuere
conati

conati sunt, & hoc consilio primum facta sunt sym-
bola, postea longior enarratio Damasceni accessit,
& aliæ aliorum. Nunc multis in manibus est liber
locorum Theologicorum editus à Philippo Melan-
thone, ante annos aliquot, cui tamen ipse nunc addit
enarrationem symboli Niceni, in qua sunt materiæ
quædam magis dilucidè enarratæ. Decreui igitur
& mei exercitij causa, & ut iuniorum studia adiu-
uem, publicè repetere librum istum locorum Theo-
logicorum, & huic labori tribuam duos dies singu-
lis septimanis, Horam quartam diei Mercurij, &
diei Saturni, quod eò significo, ut qui me audituri
sunt, tunc conueniant in auditorio Collegij maiori.
Neq; hoc agam, ut argutis disputationibus res sim-
pliciter traditas inuoluam, sed ut plane incorrup-
tam ueritatem, quæ in Ecclesijs nostris Dei benefi-
cio lucet, exponam. Vtile est enim easdem res sæpe
cogitari, & quidem statim inde usq; ab adolescen-
tia. Nam ὀψιμάθεια infœlix est, & multò mi-
nus dociles sunt senes, quorum mentes iam occupa-
tæ sunt peregrinis cogitationibus, quàm iuniores,
præsertim qui docendi, & discendi uiam ex alijs ar-
tibus utcunq; didicerunt. Hanc militiam Deus scho-
lasticis præcipuè commendauit, ut Ecclesiæ doctri-
nam discant, & ad posteritatem transmittant incor-
ruptam, & propter gloriam Domini nostri Iesu
Christi, & propter multorum salutem. Præstemus

Igitur in hac militia fidem, & simul ardentibus & assiduis uotis petamus, ut filius Dei *sedens ad dextram* Patris, *dona det hominibus, regat mentes & studia nostra, & faciat nos organa salutaria nobis & alijs. Hæc cum faciemus, nos hac uera consolatione confirmemus: Non erit labor uester inanis in* Domino 1555. M. Cunradus Becker.

EPITAPHIVM CLARISSIMI VIRI IVSTI IONÆ SACRÆ Theologiæ Doctoris, de Ecclesia Christi optime meriti.

TV quoq; magnanimi comes explorate Luthe-
Iustificam Iona docte docere fidem, (ri,
Quam bene deponens oneroſæ tædia uitæ,
Nunc alio melius uiuis in orbe, senex?
Sicut adhærentem latus ad sociale docentis,
A Sancto nunquam uate retraxit amor:
Sic monstrata sequens noti uestigia Christi,
Sparsisti unanimi dogmata uera sono.
Pugnantem calamo, facundoq; ore tonantem,
Te coluit ueris turba dicata bonis.
Cum lacrymis iret lugens undantibus Albis,
Fleret & adflictum Sennonis ora decus,
Te populosa pie complexa est Halla docentem,
Atq; aliò fato nollet abisse tuo,

Excepit

Excepit lætis uenientem Francia uotis,
Doctrina nondum est quæ saturata tua.
Tu quoq; fodisti fontes in ualle doloris,
Adfluit unde animis tristibus orta salus.
Ergo coronatus cœlestia præmia Doctor,
Ante Deum, Christi munere iustus habes,
Inter & Heroas qui sicut sidera fulgent,
Perpetuus cœli gaudia ciuis agis.
Sic age, uiue, uale, uita meliore superstes,
Sola est, in Christo uiuere, uita pijs.

ALIVD.

NOmen erat Iusto, cognomen nobile Ionæ,
Cura Euangelium grata docere mihi.
Vrbs Hieræ primũ Musas me fouit amantem,
Mox clarum Eloquij uiribus Albis amat.
Addictum celebri dum me uidet ille Luthero,
Ingenio merui nomen habere meo.
Hinc iusta ad celebres egit me causa Salinas,
Doctorem excepit Francia læta Senem.
Et docui, & uixi, monui uelut ante Lutherus,
Pectore saluificam fassus & ore fidem.
Grata meos legit cineres Eisfeldia, mortem
Ante homines obij, uiuo sed ante Deum.

Anno 1555.

Iohannes Stigelius.

ANNO 1555.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

VIr ingeniosus & eruditus est Magister Gallus Schamrot, hic natus, qui Euangelium recte & fideliter docet in Ecclesia Dei in oppido nobis uicino Iuterbog. Eius uiri pater senex, qui expertus est magnam luctam in suo corde, & cogitatione Euangelij, adiuuante filio Dei, & assidua precatione, depulit tela Diaboli, heri ex his aerumnis ad cœlestem Ecclesiam euocatus est, & placidè in inuocatione filij Dei ex hac uita decessit. Hortamur igitur scholasticos, ut ad funeris ceremonias hodie hora tertia propè ædes Domini Philippi conueniant, & singuli suam uitam & Ecclesiam Deo pijs precibus commendent, & de suis & de publicis periculis cogitent. Habebit enim uentura æstas tria magna & horribilia bella: Turcicum in Pannonia, Gallicum in Belgico, & in media Germania intestinum ad Menum, & in uicinia ruunt imperia, ut uidemus. Quare filium Dei custodem Ecclesiæ precemur, ut iustam iram leniat, & nos in cymba sua inter fluctus protegat, & seruet. Die 19. Decembris Anno 1555.

Sequitur

SEQVITVR ANNVS A NATALI CHRISTI M. D. LVI.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

GNate Dei facito, nobis uenientis ut anni
Tempora labantur numine fausta tuo.
Fac precor, & causa est. Nã ceu præsagia di-
Nunc noua tristificũ bella minantur opus. (cunt,
Turcicus Eoo ueniens ex orbe tyrannus,
Impia Pannonijs inferet arma plagis.
Celticus Hesperios miles populabitur agros,
Et late bellis omnia uasta dabit.
Eheu cur iterum stagnantem sanguine Menum
Cerno, & purpureis intumuisse uadis?
Horrida uicinis surgent certamina terris,
Quo signat medium Teutonis ora locum.
At mala nos quamuis hæc aduentura uidemus,
Ponimus in gnato spemq; fidemq; Dei.
Hic Deus in cunis olim qui uagijt infans,
Pro nostra supplex uota salute facit.
Hic etenim (miranda loquor) regnator olympĩ
Humanæ uoluit sumere carnis onus.
Vnde amor iste, rogas? tetigit miseratio mentem,
Cum uidit nostræ tristia fata necis.

Siccine, dixit enim, diuinæ fabrica mentis,
Siccine Satanica fraude peribit homo?
Sed Pater omnipotens arsuras excute flammas,
In me uerte manum, me duce saluus erit.
Fraudis ego tantæ uindex Acheronta mouebo,
Inuicta ponens iusta trophæa manu.
Vt rapuit gratis quæ non sua nouerat hostis,
Sic redimam gratis agmina rapta mihi.
Annue propitius nato Pater alme precanti,
Sanguine fac nostro sit reparanda salus.
Talia in arcano credamus dicta senatu,
Contulit æquæuo cum genitore λόγος
Dicitur ergò λόγος, nam consilia abdita patris,
Diuino interpres proximus ore sonat.
Vtq; λόγος dicit, sic certa lege mouentur
Omnia, sic fiunt, ut fieri ipse iubet.
Cur dubitant homines, ueniæ locus an sit, & ullus
In genus humanum numinis an sit amor?
Pignore quid maius tali? quo plena refulget
Maiestas, splendor, lux & imago Dei?
Isq; adeò est, certum uerbo qui colligit agmen,
Qui uocis seruat dogmata pura suæ.
Quiq; subit mentes hominum, numenq; paternum
Monstrat, & agnouit quo sine nemo patrem.
Nec sinit ut frustra uentosas lapsa per auras,
Irrita doctrinæ uox sit ubiq; suæ.
Grata sed afflictis intus solatia dicens,

Flectit ad æternum pectora uersa patrem.
Humanos artus hic nostri motus amore
Ex patria ueniens induit arce λόγος.
Quod nisi decretum Patris sapientia Christe
Sanxisses, iræ quis tolerasset onus?
Victima sed factus, sceleris uestigia nostri
Oblita Christe tuo cuncta cruore lauas.
Sic benè seruamur, ceu surculus arbore frondens,
Sic sumus à massa uiuida membra tua.
Sic è uitifero proserpit caudice palmes
Germen agens, uiuo luxuriatq; solo.
Nec sonat hæc aliud tua consolatio Christe,
Sum tibi uitis ego, tu mihi palmes eris.
Nate Dei consors hominum dignate uocari,
Vindice quo nobis uita salusq; redit,
Corpora nostra tuæ purgatis insere massæ
Sordibus, ut tecum uita perennis eat.
Da tua supplicibus ueneremur numina uotis,
Oraq; da laudis sint tuba nostra tuæ.
Ac rege nos uiuo complexus semper amore,
Agmen & in nobis collige Christe tibi.
Talia uos animis meditantes uoluite castis,
Doctrinæ cupidos quos sacer urget amor.
Quæq; Deus nostro præsepia diligat æuo
Discite, quæ cunas sueta mouere manus:
Nempe ministerio Christus se monstrat, & idem
Voce sui uerbi corda renata subit.

Quare agite in fidos gratus sit quisq; ministros,
Non absit meritis gratia digna pijs.
Et casta dextra castas adportet ad aras,
Vt decet officij debita signa pij.

Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

OMnibus ætatibus omnes sapientes Ethnici miserati sunt, unde sit hæc ingens moles calamitatum in genere humano, Mors, & destructio hominis tanta arte fabricati, morbi innumerabiles, dolores animi, incendia priuatarum cupiditatum infinita, facilimi lapsus, rabies odiorum, cædes, bella, uastationes magnarum gentium. Ac multi propter hanc ipsam magnitudinem malorum cogitauerunt, tàm præstantem naturam non ad tantas miserias conditam esse, sed restare portum aliquem. At filius Dei ex sinu æterni patris ueras consolationes nobis protulit, & eas illustribus testimonijs confirmauit, Resuscitatione mortuorum & alijs. Hic ostendit, quæ sint miseriarum causæ, & docet restare aliam uitam, in qua iusti erunt æternum templum Dei, & fruentur eius luce, sapientia, iustitia & lætitia. Contra, iniusti sentient iram & pœnas. Intueamur ergo æternitatem, & sciamus huius mortalis uitæ spacium iter esse ad aliam uitam,

tam, & credamus filio Dei, qui dixit: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis. Hac summa consolatione pij se in omnibus doloribus confirment. Hac fide se etiam filio Dei commendauit honesta & pia matrona Elisabeth coniunx clarissimi uiri Christophori Arndt Doctoris utriusq; Iuris, cùm toto uitæ tempore, tùm uerò iam etiam in morbo & agone. Nata est in familia honestissima ex patre Sebastiano Rot Doctore artis Medicæ, qui excelluit artis cognitione, usu, consilio, fide, & imprimis officiosus fuit. Cum tenera eius ætas ad intellectum & amorem uirtutum formata esset, etiam studiose didicit doctrinam de filio Dei, & in ea uera Dei agnitio per Christum accensa est, & cæteræ uirtutes à Spiritu sancto inchoatæ sunt, quas uult esse in pijs. Hæc æterna bona cum haberet, placidè ex hac uita decessit, quanquàm & coniugis & dulcissimi filioli amore magno teneretur. Nec dubitemus eam in numero illorum esse, de quibus dicitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Vtq; Stephanus uidens filium Dei, dixit: Domine Iesu accipe spiritum meum: Ita ipsa sentiens certò præsentiam filij Dei sæpe eadem uerba repetiuit: Domine Iesu suscipe spiritum meum. Hortamur autem lectores & auditores, ut hodie hora duodecima ad pias funeris ceremonias conueniant, & in his singuli suam uitam, suas familias & Ec-

cleſiam Deo *pijs precibus commendent, cogitantes & de fugacitate uitæ, & de publicis ærumnis & periculis, quæ ut clementer gubernet Deus, toto eum pectore oramus.* Die Stephani Anno 1556.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACADEmia Vuitebergenſi, Antonius Vualterus.

MAgni conſilij qui dicitur Angelus eſſe,
Æterno natus de genitore λόγος,
Edidit Iſacidæ læta hæc oracula uoce,
Cui fuit exilij duxq; comesq; ſeni:
Non prius amittet Sceptrum Iudæa propago,
Quàm ueniet Siloh miſſus ab arce poli,
Perpetuæ reddet uobis qui gaudia uitæ,
Crimina cum proprio ueſtra cruore luet.
Cur tamen eſt dictus ſeruator nomine Siloh?
Quod de uirgineo corpore fœtus erit.
Et fragili ſimilis chorio pelliq; cruentæ,
In cruce cum tabo uulnera facta fluunt.
Talis at eſt factus pro nobis faſcia Chriſtus,
Quanquàm iuſticiæ fons ſine labe manet.
Nos homines autem uere tam ſordida maſſa,
Nos lacerum chorion putre reumq; ſumus.

Sed

Sed tu gnate Dei noſtras etiam indue pelles,
Et uitam miſeris inſere faſciolis.
Nec tamen hanc reddis niſi qui tua dogmata diſcunt,
Tantum hanc ad uitam uis Deus eſſe uiam.
Ergo precor ſtudia hæc tu ſemper dirige Chriſte,
Et fac ut chorion ſit ſchola caſta tuum.
Ac quoniam prodeſt tyronum noſſe labores,
Nunc ad cenſuram uos uoco more ſcholæ.
Doctrinæ ſpecimen qui ſunt monſtrare parati,
Vt decet, hos iubeo nomina ferre mihi.
Non his officium, non promptam denego mentem,
Par homini eſt homines demeruiſſe ſibi.
Tu precor hos cœtus diſcentum Chriſte guberna,
Æterni Siloh uera propago patris.

Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETſi non dubium eſt impendere magnas & triſtes imperiorum ruinas, Vt uidemus Pannoniam à Turcis, Italiam ab Hiſpanis & Gallis uaſtari, Angliam habere domeſticas ſeditiones, Germaniam ardere diſſenſionibus, quæ ſunt ſemina magnorum bellorum: tamen hanc ueram conſolationem teneamus, & ſeruari Eccleſiam à filio Dei, & nos in ea ab ipſo geſtari, ſicut in gremio paſtor geſtat agnos recens editos. Hac

ſpe iunio-

ſpe iuniores & optent longiora uitæ ſpacia, & Deum inuocent, uitæ, ſapientiæ, & iuſticiæ fontem, ut & concedat longiorem uitæ curſum, & eum gubernet, ſicut ſcriptum eſt: Commenda Deo uiam tuam, & ſpera in eum, & ipſe faciet. Adhibeant etiam mediocrem curam tuendæ ualetudinis, cibo, potu, ſomno conueniente. Quanquàm enim multò plures nocturnis helluationibus & diſcurſationibus adfligunt corporis uires, tamen aliqui etiam nocturnis lucubrationibus ſtudiorum impediunt coctionem, & cruditate morbos attrahunt & alunt. Erit aliqua Eccleſia, ſed ut in ſenecta imbecillis, ſed tamen huic ſe & ſeruari optent, & præparent ingenia adoleſcentes pij. Amiſimus nunc honeſtum uirum Magiſtrum Iohannem Sidelium Olauienſem, qui & optima doctrina ſe inſtruxerat, ut natura erat omnium doctrinarum capax, & inuocatione, & pia morum gubernatione Deum recte colebat. Ac in docendo iam oſtendit ſpecimen & eruditionis & optimæ uoluntatis, poterat & ingenij uis conſpici in eius ſcriptis, in ſoluta oratione & carmine, in quo & facilitas & nitor erat laude dignus. Etſi optaremus eum diutius in hac militia docendi nobiſcum uixiſſe, tamen ipſe quidem ea bona adeptus eſt, quorum cauſa maximè uita expetenda eſt. Recte didicit doctrinam de Deo, & aliquandiu alios utiliter erudijt. Et cum alias adſidue, tum uero etiam in morbo ſe

bo se uera inuocatione filio Dei commendauit. Nec dubitamus eum in numero illorum esse, de quibus dicitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Hortamur autem Scholasticos, ut ad funeris Ceremonias hora prima conueniant ante Collegium, & singuli cum seipsos, tum uero totam Ecclesiam & hospitia Ecclesiarum Deo pijs precibus commendent, sicut de his postremis temporibus præcipuè dictum est: Orate ut possitis effugere uentura mala. Profecto securitas, contemptus periculorum, & prætermissio inuocationis attrahent grauiores pœnas. Ideo nos cogitatione uoluntatis Dei & periculorum nostrorum ad ardentem inuocationem excitemus. Die 16. Ianuarij 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

OMnes cœtus in Imperijs, in urbibus, & singulis familijs uult Deus consociatos esse ad hoc ipsum munus, ut sint templa, in quibus ipse habitet, ut suam lucem, sapientiam, bonitatem, iusticiam, & uitam communicet recte inuocantibus ipsum. Itaq; non satis est, urbem ornatam esse ædificijs, instructam rebus necessarijs ad uictum, munitam legibus, armis, præsidijs, ut fuerunt Massilia, Sparta, Athenæ. Tales enim urbes cum non

essent

essent templa Dei, sed uero Deo maledicebant, quid erant nisi lustra, in quibus Diaboli horribiliter exercebant furores suos, & impellebant hominum animos ad blasphemias, cædes, libidines? Oportet igitur urbem & familiam domicilium esse ueri Dei. Tales sunt urbes ac familiæ, quæ sonant incorruptam uocem Euangelij sine discordijs, Deum rectè inuocant in agnitione & fiducia filij Dei, disciplinam honestè regunt, & adolescentiæ tradunt ueram de Deo doctrinam, & eas linguas, & artes, quibus Ecclesia, & honesta gubernatio indiget. Talis urbs, præsertim cum etiam ijs rebus, quæ uitæ corporis necessariæ sunt, instructa est, ingens Dei donum est. Id agnoscere & sæpe cogitare debemus, ut Dei opera celebremus, & ab eo hæc bona petamus, hoc est, ut sit noster ciuis, propugnator, & œconomus. Talis urbs est Dei beneficio Hamburga, quæ & templum est ueri Dei, in quo Deus rectè inuocatur, sonat uera doctrina, adolescentia fideliter eruditur, ac disciplina honestè regitur, quæ eo etiam alijs multis antecellit, quia est Aristocratia, sine Tyrannide & discordijs. In ea urbe cum natus fuerit Nicolaus Gryp, etiam domestica disciplina ad pietatem & uirtutem institutus est. Erat enim patris tanta sapientia & uirtus, ut Rex Danorum Christianus, cuius est excellens sapientia & iusticia, multum eius industria uteretur. Et linguam latinam,

nam, & fontes doctrinæ de Deo recte didicit. Nam & apud Reuerendum uirum D. Ioachimum Vueſtphalum familiariter uixit. Intelligimus autem fuiſſe corpus Nicolai δυνάμι νοσεξὸν. Sed Dei beneficio tantiſper uixit, donec & didicit doctrinam de filio Dei, & ſua inuocatione, & confeßione teſtimonium de filio Dei oſtendit, cum in toto uitæ curſu, tum uero in hoc morbo, in quo Eccleſiam & patriam, & ſeſe ardentibus uotis filio Dei commendauit. Heri mane cum tota nocte nihil locutus eſſet, hæc uerba clare pronunciauit: Omnes credentes in filium Dei, habent uitam æternam, Ego Nicolaus credo. Poſtea quanquàm uox languidior erat, precationes repetiuit. Non igitur dubitemus eum in illo numero eſſe, de quo dicitur: Beati mortui qui in Domino moriuntur. Hortamur autem Scholaſticos, ut ad funeris ceremonias conueniant hora duodecima, ad ædes Martini Schenken, in quibus ſinguli ſeſe, & Eccleſiam ueris gemitibus & precibus Deo commendent, quia profecto maiora ſunt pericula communia & priuata, quàm multi ſecuri & furentes cæcis cupiditatibus exiſtimant. Oramus autem filium Dei, ut cœtum ſcholaſticum protegat & gubernet.

Poſtridie conuerſionis Pauli, Anno 1556.

Rector

ANNO 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ETsi adolescentes qui in agnitione & inuocatione filij Dei ex his ærumnis ad cœlestem Academiam discedunt, antequam in hac uita maiores calamitates experiuntur, & dißidijs publicis implicantur, multò fœliciores sunt nobis, qui in hac periculosa & durißima militia retinemur, tamen Deus orandus est, ut longiora uitæ spacia bonis ingenijs tribuat. Amisimus autem hoc mense commilitones ualdè honestos, M. Iohannem Sidelium, qui iam alios utiliter docebat. Postea Hamburgensem Nicolaum Gryp. Nunc filium doctoris Medici Iohannis Schutz, Ieremiam Schutz adolescentem modestum, amantem doctrinæ studia, & rectè inuocantem Deum. Pater fuit natus in oppido Sueuiæ in aditu syluæ Martianæ, ut nominatur, quod à Friderico Secundo Imperatore conditum est, ac hodie nomen latinum Villæ retinet, ubi & reuerendus uir Iohannes Brentius natus est. Tubingæ fuit uiri doctißimi Georgij Simleri conuictor, à quo didicit græcæ linguæ initia. Postea cum Medicæ doctrinæ studium inchoasset, in Italia peritißimis & ingenioßißimis Medicis familiaris fuit. Norimbergæ multis in medendo industriam, fidem, & fœlicitatem ita probauit, ut à bonis omnibus & diligeretur & expetere-

tur.

tur. Ad has uirtutes addidit ueri Dei inuocationem, quam ad medicandum etiam adferebat. Cum autem tales commilitones breui interuallo amiserimus, hortamur uos omnes, ut in precatione & in uictu diligentiores sitis. Ac Deum oramus, ut uos omnes seruet & gubernet. Idē precamini in ceremonijs funeris, ad quod conueniatis hodie hora 4. Die 29. Ian. 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CVm tanta moles sit calamitatum generis humani, quibus & pueri, & alij, qui sunt sine manifestis sceleribus, onerati sunt, ratio etiam in illis, qui doctrinam Propheticam non audierant, disputauit, oportere aliquem portum tantarum miseriarum restare, quia non uidetur consentaneum, tantam naturæ præstantiam non ad aliud, nisi ad hos tantos cruciatus conditam esse. Nos uerò scimus, ad hoc ipsum missum esse filium Dei, ut & restitutor sit & testis de futura uita post hanc uitam. Hic & mortuos reuocauit in uitam multos, & reuixit ipse, & magnum agmen secum reduxit in uitam, & quadraginta diebus familiariter uixit cum magna multitudine auditorum. His confirmati testimonijs, sciamus restare aliam uitam, etiam cum ex hac mortali consuetudine abducimur, & causas

cogitemus, cur hæc natura his ærumnis tantis ſubiecta ſit, ut etiam Ethnicus ſcriptor dixerit, πᾶν ἐσὶ ἄνθρωπος συμφορὴ, & quas in hoc carcere ueras conſolationes habeamus. Præcipuè autem ſimus memores huius doctrinæ, quod nulli ſint hæredes cœleſtis Eccleſiæ, niſi in hac uita fuerint ad Deum conuerſi, & Eccleſiæ huius uitæ ciues facti ſint. Quare ad hoc iter nos præparemus. Sic ſe & honeſtus adoleſcens uera pietate præparauit, Nicolaus Ramus Rigenſis, qui hodie ex hac Academia in cœleſtem euocatus eſt, & in hoc morbo ſæpe repetita confeßione de filio Dei, & inuocatione ſe filio Dei commendauit. Hortamur autem ſcholaſticos, ut ad funeris ceremonias ante ædes Iohannis Fauſti compactoris conueniant hodie hora quarta, ubi ſinguli ſeſe, & Eccleſiam Deo pijs precibus commendent, præſertim cum uideant, quàm ſint incerta huius uitæ ſpacia. Pridie Calend. Februarij, Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MEminimus duos fratres Geuderos, natos in familia Noribergenſi ueteri, nobili & ualdè honeſta, hic mortuos eſſe contagio, & id contagium ſerpſiſſe ad hoſpitem Doctorem Sebaldum

dum Monsterum, & eius coniugem, & plures alios. Nec huius oppidi aër uenenatus erat. Hic enim noti sunt siderum positus, qui luem corporibus passim minitantur. Sed cognoueramus contagium ex suburbio allatum esse. Nunc quæ causa sit morbi, qui unius sodalitij adolescentes adflixit, non scimus, nec aëris uenenum esse arbitramur. Sed quæcunq; causa est, sciamus nos nec nasci casu, nec mori casu, ut Dominus inquit: Vnus ex istis passeribus, non cadet super terram, sine uoluntate Patris uestri. Et capilli capitis uestri omnes numerati sunt. Iterum amisimus modestum studiosum, & pium adolescentem Iohannem Presseterum, natum in oppido Hersbrug, qui cum antea fuerit auditor honestissimi & eruditissimi uiri Sebaldi Heiden, rectè didicerat initia doctrinarum, & ad honestam disciplinam & ueram Dei inuocationem assuefactus erat. Processit hic postea in Philosophiæ initijs, & doctrina Ecclesiæ, & animi pietatem uera inuocatione Dei & agnitione declarauit. Nunc etiam in agone sæpe sese, & Ecclesiam, & parentes & patriam filio Dei commendauit. Ac non dubitamus eum ad cœlestem Academiam accessisse, in qua lætus iam coram ex Filio Dei audit fontes eius sapientiæ, cuius initia hîc discere debemus. Hortamur autem scholasticos, ut ad funeris ceremonias hodie hora quarta ante Collegium conueniant, in quibus singuli &

ANNO 1556.

Suam uitam & Ecclesiam Deo pijs precibus commendent. Die 4 Februarij. Anno 1556.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI, ANTONIUS Vualterus.

Familiarissimè nota sit omnibus sententia Syracidæ recitata in capite 33. Ἀνὴρ σοφὸς οὐ μισήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι πλοῖον. Feri homines Cyclopes, Epicuræi, Pyrrhonij *sapientiam esse ducunt, nullos doctrinæ frenos pati, sed ludere fingendis opinionibus infinita petulantia, & ruere quacunq; impellunt cæcæ cupiditates. Hæc nominant libertatem & celsitudinem animi, extra doctrinarum & legum carcerem uolitantis. Sed Siracides retrahit nos ad doctrinas & leges, adfirmat hunc esse sapientem, qui non odit legem, sed se uoci diuinæ subijcit, opiniones, consilia, actiones, continet intra metas, quas* Deus *nobis circumdedit. Necesse est igitur fontes doctrinarum rectè discere, quos qui amant & sequuntur, hi certò erunt domiciliæ* Dei, *& ab eo gubernabuntur & protegentur. Contra uerò qui fremunt aduersus legem* Dei, *ut Catilina,* Nero *& alij impij, hi opinionibus & cupiditatib. errantes, uagantur sine* Deo, *& quassantur ut cymbæ in tempesta-*

in tempestate, nullum habent portum, in quo acquiescant, & attrahunt sibi inextricabilia mala. Ac uobabulum insigne in textu ponitur ἐν καταιγίδι, quod sæuam tempestatem significat, à nomine sideris, quod capella nominatur, quam Græci nuncupant αἶγα, quæ cum in Nouembri oritur ortu Achronycho, magni flatus cientur. Inde & Homerus uerbum fecit ἐπαιγίζων, in secundo Iliados. Hæc eò recitauimus, & ut dulcissimum dictum Syracidæ notius fiat, & ut singulos commonefaciat de necessitate doctrinæ. Cum igitur sciamus, Deum uelle suam uocem audiri & considerari, & nos ei subijci, amemus studia doctrinarum, & scholasticas operas, quia certè sine his lumen doctrinæ retineri non potest. Ideò semper Ecclesijs scholæ adiunctæ fuerunt. Quare Deo gratias agamus, quòd nobis etiam scholas seruat, & eas nostris laboribus ornemus. Quare cum hodie publicum examen futurum sit, hortor omnes doctos uiros, ut ad illud honestum & eruditum colloquium hora prima conueniant. 6. Februarij.

IN SECVNDVM PLINII.

QVi uentis secundis, & sereno cœlo fœliciter nauigant, ubi remigandi labor non requiritur, solent Nautæ & uectores, animi recreandi & fallendi tædij causa uaria lusuum genera usurpa-

ra usurpare, & alea, chartis, cantu aut iocundis narrationibus sese oblectare. Sed cum uenti mutantur, cœlum nubibus obducitur, in mari procul fluctus attolli cernuntur, & latera nauis illisu undarum quassata, crepare & gemere quasi incipiunt, nemo ita uoluptatum appetens est, nisi prorsus mente captus sit, qui tunc etiam lusibus indulgeat, cum naufragium metuendum est, & non potius ad remos, & alias commissas operas accurrat, aut sibi de tuto loco prospiciat, communes labores nautarum, quantum potest, adiuuet, & se suasq; res totamq; nauim Deo precibus commendet: Ita nos, qui in Ecclesia tanquam in naui uehimur, cum lætiora & tranquilliora erant tempora, potuimus in studijs etiam iocunditatem aliquam quærere, & uel Poëtæ casti, uel Historici grata & dulci lectione animum defastigatum seriarum rerum studio, reficere. Nunc cum sint tristiora tempora, & undiq; nos magnarum mutationum & uastationum metus circumsistat, non iam licet amplius nobis quæ iocunda sunt & grata in discendo excerpere, sed pericula admonent nos, ut artes eas tantum, quarum cognitio necessaria est, & amplectamur, & raptim discamus, quasi non diu habituri uel similem tranquillitatem, qualem Dei beneficio aliquot iam annos post huius scholæ instaurationem habuimus: uel eandem etiam lucem doctrinarum, quam necesse erit obscurari, si

illa

illæ Imperiorum turbationes, & politiarum, in quibus sunt scholarum hospitia, uastationes ingruent, quas tot quasi continuata prodigia nobis minantur. Quare qui non prorsus & Deum & suam salutem uili pendunt, commonefacti his tantis periculis, non iam procul impendentibus, instruent se & doctrina Ecclesiæ propria, & aliarum artium cognitione, quæ ad explicationem cœlestis doctrinæ necessariæ sunt, hoc maxime fine: Primum, ut ipsi in communibus calamitatibus firmam consolationem & spem habere possint salutis æternæ, & mitigationis pœnarum, quam Deus pœnitentibus & orantibus toties promisit. Deinde ut si in communi naufragio ipsi emerserint, & post tempestatem aliquantulum sedatam, superfuerint, fractæ nauis tabulas colligere, & ruinas suo quisq; loco & ordine, proq; uirili sua sarcire queant, ne lumen cœlestis doctrinæ & utilium artium prorsus extinguatur. Constat autem Physicam doctrinam multis de causis in Ecclesia necessario retinendam esse. Nam profectò multæ disputationes de uarijs doctrinæ cœlestis partibus explicari integrè sine erudita & sobria Physica non possunt, & adfert etiam communi uitæ plurima præsidia, partium naturæ diligens adspectio. Propter quas causas hæc Philosophiæ pars meritò in eo loco artium collocatur, quæ non tantum uoluptatis causa cognoscendæ sunt (quæ tamen ipsa quoq; uoluptas naturæ

consideratione maxima comitatur) sed præcipuè necessitatis causa expetendæ sunt. Cum autem alij Physici libelli, qui solent in hac schola prælegi, ab alijs doctis uiris nunc eruditè enarrentur, iussus sum ipse secundum librum Plinij studiosæ iuuentuti proponere, qui quamuis exiguus, tamen multas eruditas disputationes Physicas attingit, quarum explicatio lucem adfert cæteris scriptis, quæ integrum doctrinæ Physicæ corpus continent. Eius libelli ut breuis & illustrati erudito commentario festinatam lectionem uerius, quàm enarrationem, auspicabor, Deo iuuante, ad diem Iouis proximum, hora matutina septima, ad quam conuenire poterunt ij, qui ita in studijs uersari decreuerunt, ut non tam iocunda, quàm necessaria se discere debere cogitent. Cæteris qui animi causa temerè suo arbitrio in disciplinarum campo uagantur, & facilia tantum eligunt, & paulò insuauiora & requirentia aliquam animi intentionem reformidant & auersantur, tandem hoc eueniet, ut cum diu in literarum studio uersati esse uideantur, eis tandem uerè occinatur illud Senecæ: Necessaria ignoramus, quia non necessaria didicimus. Die purificationis Mariæ Anno

1556.

Paulus Eberus.

De prę-

DE PRAELECTIONE ISOCRATIS.

HOmerus commendaturus Vlyſſem, oratorem præſtantem, duas ei res maximas attribuit, prudentiam uidelicet, & eloquentiam. Sic enim inquit: Σοί δ' ἔνι μὺθῳ μοῤφὴ ἐπέεσσι, ἔνι δὲ φρένες ἐσθλαί. Eſt tibi mens præſtans, & doctæ gratia linguæ.

Non etenim dubium eſt, cognitionem de Deo, de rebus bonis in natura, de artibus, de legibus, ac cæteris rebus dulciſſimis, & facultatem ſapienter, propriè ac ornatè de ijs rebus dicendi, eſſe uirtutes pulcherrimas, & uitæ hominum maximè utiles ac neceſſarias. Etſi autem nemo noſtrum illam excellentem perfectionem adſequitur: tamen neceſſe eſt monere uerſantes in ſtudijs, ut animum optimarum rerum ſcientia inſtruant, nec ingenia inutilibus materijs conſumi patiantur, & ut adſuefaciant ſeſe ad curam rectè & perſpicuè loquendi, qua neglecta Cimmeriæ tenebræ ſequũtur in doctrina Eccleſiæ, in iudicijs, & in omnibus uitæ negotijs. Prodeſt igitur intueri exempla eorum, qui ſapientiſſimè de rebus maximis ſcripſerunt, & rectè loqui ſtuduerunt. Vtrunq; uerò magna cum laude præſtitiſſe oratorem Iſocratem manifeſtum eſt. Nam de moribus hominum priuatorum ac principum, de gubernatione

politiarum, de legibus, de pace, de consilijs in bello, & de plurimis alijs materijs admonitiones reliquit grauissimas. Vnde in tanta fuit admiratione apud reges Macedoniæ, ut Alexander legens splendidissimam orationem, scriptam ad Philippum, statim commotus sit, ut constituta pace in Græcia, bellum transferret in Persiam. In loquendo uerò tanta est ipsius suauitas, ut & Platonis iudicio, & omnium deinceps sententijs prælatus sit oratoribus omnibus. Nam cum uetustas negligentior fuisset in sententijs ordinè distribuendis, & in Syntaxi, ipse & naturalem ordinem in sententijs adhibuit, & hyperbata uitauit. Estq; oratio ipsius propria, & minime fucata. In inuentione facilis, & sapientiæ politicæ plena. In compositione uerò adeò diligens, ut nihil neq; in ordine, neq; in distinctione desiderari queat. Ac Plato exagitator Rethorum quàm honorificè de Isocrate æquali suo sentiat, postrema pagina Phœdri satis indicat, ubi sic scribitur: Δοκεῖ μοι ἄμεινον, ἢ κατὰ τοὺς περὶ Λυσίαν εἶναι λόγους, τὰ τῆς φύσεως. Ἔτι δὲ ἥθει γενικωτέρῳ κεκρᾶσθαι, ὥστε οὐδὲν ἂν γένοιτο θαυμαστὸν προϊόντος τῆς ἡλικίας, εἰ περὶ αὐτοὺς τε τοὺς λόγους, ὃν νῦν ἐπιχειρεῖ πλέον ἢ παίδων διενέγκοι τῶν πώποτε ἅψαμένων λόγων, ἔτι τε εἰ αὐτῷ μὴ ἀποχωρήσαι ταῦτα, ἐπὶ μείζω δὲ ἂν αὐτὸν ἄγοι ὁρμὴ θειοτέρα. φύσει γὰρ ὦ φίλε ἔνεσί ἂν φιλοσοφία

φία

τῆ τοῦ ἀνδρὸς διανοίᾳ. *Quod eſt, ſecundum uerſionem Ciceronis in Oratore: Maiore mihi ingenio uidetur eſſe, quàm ut cum orationibus Lyſiæ comparetur, præterea ad uirtutem maior indoles, ut minimè mirum futurum ſit, ſi quando ætate proceſſerit, aut in hoc orationum genere, cui nunc ſtudet, tantum, quantum pueris reliquis præſtet omnibus, quibus unquam orationes attigerunt, aut ſi contentus his non fuerit, diuino aliquo animi motu maiora concupiſcat. Ineſt enim natura Philoſophia in huius uiri mente quædam. Vtiliſsimum eſt itaq; huius genus dicẽdi cognoſci ab omnibus, qui orationi formandæ incũbere uolunt. Quare, ut & me ad curam rectè loquendi adſuefaciam, & alijs pro mea tenuitate proſim, decreui interpretari Iſocratem, ac initio τῶν πρὸς Δημόνικον ſcriptas ad Demonicum explicabo, in quarum ueſtibulo rerum grauitas & eloquij ſuauitas adparebit. Dabo autem operam, ut auditoribus præſtem fidem & diligentiam, & ipſorum ſtudia in diſcenda Græca lingua Dei auxilio adiuuem. Inchoabo prælectionem in ædibus Megiſtri Pauli Eberi, Præceptoris reuerendi, uicinis templodie Mercurij, hora nona*

Iohannes Hofferus Coburgenſis.

ANNO 1556.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ.

Ἑιματολευκοφόροι, φαινοσκυθρωποπρόσωποι
ζητοδιεργόβιοι, χθηματομηισοπρᾶται,
χρισοκαθημαλιοσαυροὶ, εἰδωλοσεβασαι,
λεκτροδικαιόφυγοι, ϖοζυνολαθραιοτρόφοι,
ἐξαϖατησιάδαι, κοσμυϖαυτηπροπευταί,
καλλιτριχιπποβάται, κερματοθηρασίδαι,
φαιναγιόφθαλμοι, ὁλοθφζενιλαθραφυτευταὶ,
Ἀιματοδιψαλέοι, κερδαλεοφρόνιμοι,
βομβαρδοξιφεσιχοινεγχεσιπυρδιάλεκτοι,
βιβλοθεϖφυγάδες, κοσμοματαιόσοφοι,
διαβολοϖορρέες, παχυοσκοτοργοδίωκται,
ὀρθοφζενιϖλανέες, ταρταροβρινυόμοροι.

*

Candidauestigeri, faciesimulanteseueri,
Pulchroperotumidi, missapecunifices,
Quottidiechristocrucifigi, idolicolentes,
Connubisanctifugæ, clammeretricitegæ,
Versidolopelles, totorbiperambulitechnæ,
Alticaballequites, fraudepecunilegi,
Fictosanctoculi, mentexitiosiserentes,
Sanguinicrudibibæ, pectorecelidoli,
Bombardagladiofunhastaflammiloquentes,
Bibliasacrifugæ, desipidiscioli,
Nigrideonati, crassætenebristudiosi,
Mentebonapriui, tartarerimmypetæ.

Gigan-

GIGANTES CLAMORE ASINI DISSIPATI.

IMpia cum ruerent Titanes in arma furentes,
Conati æthereas perfodere enſe domos.
Iupiter at patrijs depelleret arcibus hoſtes,
His tamen incuſſus nec pauor inde foret:
Mentitis imitans Pan Ægocerota figuris,
Terruit hac ſpecie grandia monſtra truci.
Sed neq; tunc fracti bello ceſſêre Gigantes,
Bacche tuus uector donec Aſellus abeſt.
Ille rudens rauco dum claßica perſonat ore,
Anguipedes turpi dant ſua terga fugæ.
Haud ſecus Autolyci callentes furta Sophiſtæ,
Dicentes uerò crimina multa Deo:
Terribili fugient Aſini clamore repreßi,
Bella ματαιολόγων exitus hic ſequitur.

Philippus Melanthon.
Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

CVm filius Dei Dominus noſter Ieſus Chriſtus in cruce ſuſtinuit iram Dei pro nobis, uniuerſa rerum natura dolorem ſuum oſtendit. Terra tremefacta eſt, Rupes diſſilierunt, Sol contra naturæ

naturæ ordinem amisit lucem suam, Apostoli tantò in dolore sunt, penè ut extinguatur in eis fidei scintilla. Mater intelligens quid agatur, & expectans victoriam filij, tamen tanto in mœrore est, quantum perferre nemo alius in genere humano potuisset. Et hæc fiunt omnia, ut nosmetipsi commonefacti de ira Dei aduersus nostra peccata doleamus. Eo ipso tempore Ethnici Bacchi orgia furenter celebrabant, helluabantur, discurrebant ebrij totas noctes, ruebant in concubitus promiscuos, Romæ etiam Luperci nudi omne genus licentiæ sibi sumebant. Hanc collationem lugentis Ecclesiæ & impiorum furentium intuentes cogitate, utros imitentur isti, qui nunc quoq; discurrunt ebrij, personati & tumultuantes.

Cum autem impietas sit, hoc præsertim tempore, quo inde usq; ab initio mundi doctrinam de morte filij Dei Ecclesia proposuit, quo tempore & filius Dei maxima certamina & mortem sustinuit, omissa cogitatione de tantis rebus Ethnicos furores imitari: Nos seuerè prohibemus discursationes personatorum diurnas & nocturnas, item uociferationes in plateis & tumultus. Quid est indignius, quàm non affici cogitatione de morte filij Dei, & de causis mortis? Qualis stupor est, cum in conspectu sint pœnæ publicæ & priuatæ, exultare tamen homines lætitia, nec sensu calamitatum adfici? Nihil ne ad uos Ecclesiæ dissidia, contumeliæ Dei, bella domestica,

Turcicæ

Turcicæ uastationes, dolores & miseriæ parentum uestrorum pertinent? Harum maximarum rerum conspectu moueri omnes oportebat, non solum ut dolorem nostrum modestia ostenderemus, Sed etiam ut filio Dei gratias ageremus, quod hostia pro peccato nostro esse uoluit, quod æternam Ecclesiam colligit, quod nos ad ueræ Ecclesiæ societatem uocat, tegit hospitia Ecclesiæ, deinde & mitigationem pœnarum ardenti precatione peteremus. Hæc certè fieri necesse est. Hæc fecerunt Christo moriente, duæ sapientes sorores, Mater Christi & coniunx Cleophæ.

Cogitate hoc quoq; quæ agmina tumultuantes circũdent, Diaboli, & qui olim Bacchi orgijs interfuerunt, & Ethnicorum animos ad multa scelera, ad contemptum Dei, ad idolomanias, ad libidines, furta, cædes impulerunt. A tali satellitio abhorrere omnes speramus.

Contra uerò adsunt castorũ angelorum excubiæ modestis, & uerũ Deum inuocantibus. Ideo uos obtestamur propter filium Dei, propter Ecclesiæ dolores, proter uestra pericula, ut modesti sitis, & huic edicto obtemperetis. Speramus multos inter uos & naturæ moderatos esse, & cũ doctrina, tũ uerò etiam Spiritu sancto regere mores. Hi lætãtur his nostris cõcionib. Contumaces uerò uel magistratus, uel Deus puniet, & plerũq; fit, ut proprij furores eos in pœnas impellãt. Oramus autẽ filiũ Dei dominũ nostrũ Iesum Christum

crucis

crucifixum pro nobis & resuscitatum custodem Ecclesiæ suæ, ut nos omnes gubernet, & semper inter nos æternam Ecclesiam colligat, Amen. 15 Febr. Anno 1556.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI Antonius Vualterus.

TEneamus hanc firmam consolationem, quam quotidie recitamus in Symbolo: Credo esse Ecclesiam Catholicam, firmißima adsensione statuamus, non totum genus humanum ad exitium conditum esse, sed certò colligi Deo æternam Ecclesiam, & quidem uoce doctrinæ, & non aliter, ac uelle Deum, ut singuli nos ad eum cœtum adiungamus, & doctrinam à Filio prolatam reuerenter discamus. Etsi autem hanc uoluntatem Dei magna multitudo furenter contemnit, & infinita licentia ruit in uaria scelera, tamen est, & erit exiguus cœtus, qui fatetur & fatebitur filium Dei ad homines missum esse, & sentit ac sentiet doctrinam eius sonantem in Ecclesia non fabulosam esse. Quanquàm igitur multi nostras admonitiones, & uocem doctrinæ contemnunt, tamen non dubitamus nostros labores aliquid prodesse, sicut scriptum est: Non erit labor uester inanis in Domino. Et Salomon iubet abijci

pane

panes in aquam, ac adfirmat id beneficium aliquibus profuturum esse. Hac spe operas scholasticas facimus, cum sciamus mandatum Dei esse, ut doctrina conseruetur, & filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, crucifixum pro nobis & resuscitatum, λόγον καὶ εἰκόνα συναϊδιον ἀϊδίου πατρὸς, uerè colligentem æternam Ecclesiam, ueris gemitibus oramus, ut nos gubernet, & adiuuet, & depellat furores Diabolorum, qui in hac neglectione disciplinæ atrocius grassantur, ut contumelia Deum adficiant, & plures ab eo auellant. O rem tristem & deplorandam, quòd iuuentus adeò laxat frenos cupiditatibus, nec cogitat de Diabolorum insidijs, de dolore filij Dei, de contumelijs & ira, & de pœnis publicis & priuatis. Obtestamur igitur uos omnes, ut & doctrinæ studia & modestiam propter gloriam Dei, & propter uestram salutem ametis. Cumq; iam publicum testimonium his daturi simus, quorũ nomina adscripta sunt, petimus, ut conueniatis ad renunciationem gradus, & adferatis mentes pias, & nobiscum uota faciatis, ut Deus leniat publicas & priuatas pœnas, & regat omnium studia, & faciat hos quoq; qui ornantur gradu, uasa misericordiæ, & organa salutaria sibi & alijs. Datæ die Matthiæ, Anno 1556.

ANNO 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

NOrica gens olim proxima fuit Pannonijs, à flumine Æno, ad montes Cæcios porrecta, nec ignota fuit Græcis propter ferrum, Nam & Strabo inquit, dici ab Homero νώροπα χαλκόν, à regione Norica, inde & hodie pars Germaniæ nomen retinet Noricum, & consentaneum est, appellationem factam esse à North, id est, Arctoa parte, ut Græci ab Arcto, id est, ab ursæ propinquitate nominarunt partem terræ oppositam meridianæ. Inde nostra appellatio est North nach Arct, uersus ursam. Nunc Austriæ Ostrich nomen habet illa regio, id est, regnum orientale, ibi oppidum est supra Anasum Gemunda, in quo oppido natus est ex honestis parentibus Vuolffgangus Kugler, cuius ingenium fuit doctrinæ capax, & mores fuerunt honesti. Nam & propter ueræ doctrinæ cognitionem ex patria cum periculo huc profectus est, & fortassis Deus ante uitæ finem uoluit eum in hæc loca uocare, ubi uocem ueræ doctrinæ audiret, & in hoc morbo confessionem fidei ueram sæpe repetiuit, & sese filio Dei Domino nostro Iesu Christo sæpe commendauit repetita hac sententia: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habet uitam æternam. Est igitur hic Volffgangus in numero eorum, de quibus scriptum est: Beati mortui, qui in

Domino moriuntur. Hortamur autem Scholasticos, ut ad funus conueniant hodie hora quarta ante eius hospitium, quod non procul est à domo uiri honesti concinnatoris librorum Conradi Neidelij, & ibi singuli sese & Ecclesiam pijs precibus Deo commendent. Die 27. Februarij, Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ET Ecclesiæ causa dolemus, bona ingenia ex hac militia ante tempus auferri, & ipsis adolescentibus optamus spacia uitæ longiora, & propter parentum dolorem in maiore mœsticia sumus. Sed scimus non casu uitam dari, aut auferri, sicut scriptum est: Ipse fecit nos, nõ ipsi nos. Iustum est autem obtemperare Deo omnes, & morientes & superstites, flectamus animos, ut aliquo modo uelimus obedientiam Deo debitam. Magna res est hæc patientia, sed necessaria est, & Deus adiuuat eam in his, qui eum inuocant, sicut inquit: Cum ipso sum in tribulatione. Sensit igitur præsentiam filij Dei in morbo & morte uir pius Georgius Scriniarius, natus in inclyta urbe Noriberga, qui & semper antea modestè & piè uixit, & in hoc morbo quotidie filio Dei sese, & patriam, & matrem uiduam commendauit. Hortamur igitur scholasticos, ut hodie hora 4. ad funus conueniant ante Collegium, & ibi singuli sese & Ecclesiam Deo pijs precibus cõmendẽt. Pridie Cal. Mar. 1556.

ANNO 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

INclyta urbs est in aditu Boëmiæ ad radices montium, qui Sudetes nominantur, cuius appellatio est Egra, id est, fiber seu castor. Multos enim fibros nasci in flumine proximo narrant. Vetus nomen apud Ptolemæum existimatur esse, Monsgarda, id est, lunæ hortus. Et profecto loci & urbis amœnitas summa est, & olim pertinuit urbs ad imperium germanicũ. Ibi enim & pompa coniugij Friderici Barbarossæ cum filia Comitis de Voburg celebrata est, & senatus habet ueteres Imperatorũ literas Postea Boẽmi eam suo regno adiecerunt. In ea urbe natus adolescẽs Franciscus Conõ, qui heri obijt, in his uicinis Academijs aliquandiu uixit, cum magna laude modestiæ & pietatis. Et in hoc agone sæpe repetiuit confessionem piam & inuocationem filij Dei. Præcipuè etiam dixit se dolere propter luctum matris. Nec uerò dubitamus eũ in numero eorũ esse, de quibus dicitur: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Hortamur igitur Scholasticos, ut ad funeris ceremonias hodie hora quarta conueniant in uico, qui à cupro nomen habet, & singuli sese & Ecclesiam Deo commendent. Hortamur etiam, ut & considerent, quid corporibus in uictu conueniat, & in tuendo ordine sint firmiores. Die 2. Martij, Anno 1556.

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

HOc anno, mensis Lunaris, & initium ueteris anni prorsus congruũt ad mensem Lunarẽ, & ad pascha, in quo Agnus, Filius Dei in cruce pro nobis uictima factus est, ante annos 1522. Fuit igitur hesternus dies, dies, quo uelut triumphali pompa Christus ingressus est Ierosolymam, & exceptus à populo gestante frondes palmæ, ut uictorem significaret, & oleæ, ut ostenderet se ab hoc Domino pacem petere. In ea pompa filius Dei probans pietatem puericiæ, inquit: Ex ore infantium & lactentium perficisti laudem. Hanc uocem ad nos quoq; pertinere, non dubitemus. Sciamus placere Deo pia studia, quanquam ualdè imbecillium. Heri autem mortuus est adolescens Paulus Fuchsius natus in pulcherrima Europæ parte, quæ nũc Transyluania nominatur, qui talis fuit, ut Psalmus inquit: Qui iuuenis laudes Dei celebrabat. Nam hoc biennio uidimus eum magna assiduitate & diligentia & linguam græcam, & Philosophiæ initia, & doctrinam Ecclesiæ discere, & iam ita processerat, ut docere alios posset. Quare Ecclesiam patriæ dolemus tali ingenio orbatam esse. Sed uoluntati Dei obtemperandum est, qui euocauit eum in Ecclesiam & Academiam cœlestem. Nam & in hoc ipso agone etiam

filium Dei *celebrauit, & uictorem mortis esse agnouit, et sese ei commendauit, ac fide se erexit, petens & expectans cœlestis Ecclesiæ societatem, in qua coràm cernet & audiet filium* Dei *docentem, postquàm initia doctrinæ in hac uita hausit, ut infantuli lacte alluntur.* Hortamur *autem* Scholasticos, *ut ad funeris ceremonias hodie hora duodecima in* Collegio *conueniant, & ibi singuli & suam uitam, & Pannoniæ & Germaniæ salutem* Deo *ardentibus uotis commendent. Die 21 Martij Anno 1556.*

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

HOc *die 24. Martij ante Annos 1522. Filius* Dei Dominus *noster* Iesus Christus *in agone suo tantam consternationem & tantos dolores sensit, ut toto corpore cruor manauerit. In hac lucta fuit propter nos, quia iram aduersus peccata hominum in sese effusam sustinuit, doluit cernens maximam partem generis humani perituram esse, spreto ipsius beneficio. Etsi autem Athei & doctrinam filij* Dei, *& mortem rident, ac prætereunt cruce, ut tunc impij* Iudæi, *&* Iudunt Sarcasmis: *tamen nos, qui perhiberi uolumus auditores filij* Dei, *flectamus pectora ad cogitationem de causis tantorum dolorum in eo, & de ipsius beneficijs. Iacet ibi filius*

coram

coram æterno Patre, ſuſtinens iram aduerſus tua, & mea peccata. Flagitabat iuſticia diuina pœnam & λύτρον. Hanc pœnam filius in ſeſe tranſtulit, factus pro nobis uictima, ut nos fieremus iuſticia Dei in ipſo. Hic pro te precatur, & petit tantum bonum, quo maius nihil cogitari poteſt, uidelicet, ut Pater æternus ſic diligat nos, ſicut ipſum Filiũm diligit. Nec uerò eſt ardentior amor ullus, quàm paternæ ſoργὴ erga filium. Ad has cogitationes excitari nos omnes oportebat. Et quotidianæ ærumnæ, & impendentes pœnæ monere nos debebant, ut cogitaremus nos non caſu naſci, Deum iudicem eſſe, & miſiſſe filium, ut opem ferat inuocantibus ipſum. Ad has cogitationes tu fili Dei domine Ieſu Chriſte flecte plurimorũ animos propter tuam laudem, & pœnas impendentes lenito. Funera adſidua adoleſcentes de cauſis infirmitatis humanæ, & de auxilio commonefacere debebant. Multa enim bona ingenia hac hyeme mors immatura nobis eripuit. Nunc acceſſit mors uiri egregij Pauli Longicampiani, qui cum eſſet Doctor iuris, & in ciuitate honeſta regeret publicæ conſilia, iam utiliter ſeruiebat communi ſocietati. Et tamen ea fuit ipſius ætas, ut interitum ipſius etiam immaturum eſſe queri poßimus. Nondum egreſſus erat triceſimum annum. Itaq; & propter rempublicam mors ipſius deploranda eſt. Multis uerò, qui norunt patrem, mœſtißimam Matrem, & honeſtißi-

mam coniugem, & sobolem, priuatæ causæ dolorem augebunt. Pater Iohannes Longicampianus cum lustrasset omnes Germaniæ Academias, tandem propter Ecclesiæ doctrinam huc uenit, & initia Mathematum sedulo docuit. Mater uidit duorum filiorum funera. Nunc in senecta nepotes orphanos cernit. Sed his se consolationibus sustentat, quod scit filium honestè uixisse, & Deum uera inuocatione coluisse, & hoc exiguum uitæ curriculum ad utilitatem publicam contulisse, & ante hanc migrationem ostendisse animi pietatem. Quotidie enim non modo sese, sed etiam carissimam matrem, coniugem, sobolem, & Ecclesiam Deo commendabat, ac adseverabat, se, cum sciret homines non nasci, nec uiuere casu, sed uerè missum esse filium Dei ad colligendam æternam Ecclesiam, transiturum esse ad Ecclesiæ cœlestis societatem, & Deo patri orphanorum curæ futuram esse suam matrem, coniugem, & dulcissimam sobolem. Sine hac luce fidei, quanta est miseria hominum? Et tamen multi cæca securitate fascinati laxant frenos ijs cupiditatibus, quæ fidem accendi non sinunt. Hos hortamur, ut de communi infirmitate cogitantes, fiant modestiores. Hæc præcipuè cogitent hodie in funere, ad quod ut conueniant Scholastici horâ duodecima ante ædes clarissimi uiri Doctoris Laurentij Lindenman, mandamus. Simul autem mentibus intueantur admirandum agonem filij Dei, cum ma-

nans cruo-

nans cruore pro nobis, & pœnam ſuſtinuit, & pre=
cationem dixit, qua nulla in cœlo & in terra un=
quam ardentior audita eſt. Nec uerò tantum ea ho=
ra pro nobis precatus eſt, ſed quotidie eam repetit.
Te autem fili Dei oramus ſupplices, ut accendas ue=
ram fidei lucem in pectoribus noſtris. Anno 1556.
Die 24. *Martij.*

Vita quid eſt? Labor eſt, & habendi uana cupido,
Triſtis ad extremum ſollicitudo diem.

IN CAPITE IOHANNIS XVII. VERBA FILII DEI AD æternum Patrem ſunt hæc in agone dicta: ἵνα ἡ ἀγάπη, ἣν ἠγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς. Sit dilectio tua in eis, qua me diligis, & ego in eis, carmine reddita à Philippo Melan= thone.

NEc tu gnate Dei maius meliúſue rogare
Æternum poteras optime Chriſte patrem.
Quàm quali σοφίᾳ ſemper te diligit ipſe,
Diligat & ſimili nos ut amore pater.
Nec tribui nobis hoc poßit munere maius,
Quid nati poſſet maius amore dari?
Non apud æternum facis irrita uota parentem,

Adfirmat iurans hoc pater ipſe tibi.
Erga nos etiam es patrij tu pignus amoris,
Iuſſus pro nobis debita λύτρα dare.
Nos igitur quanquàm ſumus ægra & ſordida maſſa,
Credimus iſta tamen munera ſumma dari.
Confiſiq; tua prece Chriſte, pericula noſtra
A ſummo petimus cuncta parente regi.
Tuq; regas ſeruesq; infirmos numine, qui uis
In noſtris uiuens mentibus eſſe λόγος.

AD IMAGINEM VENERIS.

LIbera cui placeat Veneris ſine munere uita,
Nolit ut uxorem ducere, rarus erit.
Non tenet hunc ſobolis nec amor neq; cura nepotũ,
Qui fugit imperium parue cupido tuum.
Legitima uerò peragens cum coniuge uitam
Hauriet à Domino commoda magna Deo.
Neſcia præſertim cum pectora fraudis uteraq;
Vnanimi thalamo fœmina uirq; gerunt.
Veſtibus ut demptis Venus hîc eſt corpore nuda;
Pectora habens alba candidiora niue:
Sic amor illorum ſit fœdi criminis expers,
Qui ſacra coniugij iura ſubire uolunt.
Mutua cura duos habeat, ſincerus & ardor,
Vt uideant longos, & ſine lite, dies.
Sit procul à uero fucatum pectus amore,

Integer

Integer est quisquis non simulanter amat.
Forsitan hoc nudæ Veneris designat imago,
Edidit artificis quam tibi docta manus.

Iohannes Langerus
Coburgensis.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

OMnibus mundi temporibus antecelluit gloria paschatos, in quo filius Dei Dominus noster Iesus Christus cum mortuus fuisset, sua potentia uitam recepit, & quadraginta dies familiariter uixit apud Apostolos, & se in magna frequentia sæpe ostendit, multa cum suis disputauit, ac eodem tempore magno agmini primorum patrum reddidit corpora, & adiunxit eos sibi comites ad cœlestem cum Deo consuetudinem, ut deinde cœlestis Ecclesiæ magna frequentia esset, qui & ipsi cum matre uirgine, & cum Apostolis sæpe familiariter collocuti sunt, nec dubium est, quin matronæ illæ, Heua, Sara, Rebecca, Lia, Rahel, & aliæ, sæpe assederint apud Mariam & apud sororem, & narrauerint suas ærumnas & liberationes, & in itineribus ostenderint Mariæ, in quibus uestigijs, quæ testimonia Deus de se ostenderit. Tales congressus fuisse, & talia colloquia, prorsus nihil dubitamus. Et in his congressibus non

bus non ſolum agnouerunt pij teſtimonia oſtendi de æterna uita, ſed etiam didicerunt regnum Chriſti non eſſe politicum, & qualis futura eſſet illa æterna uita conſiderauerunt. Suntq; hæc teſtimonia propoſita ad confirmandam fidem in nobis omnibus. Ad hanc utilem & dulciſsimam conſiderationem in his ferijs, flectamus animos. Et ſint mentes compoſitæ ad cogitationem tantarum rerum, ad gratiarum actionem, & ad inuocationem. Profecto horribilis ingratitudo eſt hominum, cum Deus tàm multa naturæ bona nobis tradiderit, & filium miſerit ad redimendam & colligendam æternam Eccleſiam, tantam eſſe in harum rerum cognitione ignauiam. Sed oramus Deum æternum patrem domini noſtri Ieſu Chriſti, ut nos petentes auxilium adiuuet, ſicut dictum eſt: Quantò magis Pater cœleſtis dabit Spiritum ſanctum petentibus. Hoc etiam in hac cogitatione de reſurrectione piæ mentes complectantur. Regnum filij Dei, non ſolum eſt regnum in illa æternitate poſt reſuſcitatam uniuerſam Eccleſiam, ſed uerè eſt regnum in hac uita colligentis æternam Eccleſiam. Nunc ſeruat miniſterium Euangelij, eſt immediate efficax uoce Euangelij, uocat & flectit mentes non repugnantium, colligit, ſeruat, & protegit Eccleſiam mirandis modis inter ingentes humani generis confuſiones, ut ſeruauit tres uiros in flamma Babylonica. Sic Paulus diſcernit modos regni. Tradet regnum Deo

num Deo & Patri. Regnat in hac uita filius λόγος per ministerium Euangelij, in regno seciturο clarè conspicietur diuinitas, nec uoce ministerij adprehendetur. Nunc igitur uult nobis adesse filius Dei, nunc uult regni sui officia facere, uult nos exaudire, protegere, iuuare, intercedit pro nobis adsidue, & sedet ad dextram æterni Patris, ut det dona hominibus. Sit igitur ardens inuocatio, & credamus nos uerè exaudiri, ac petamus sanari uulnera Ecclesiæ, & nos doceri, regi, seruari, & protegi, sicut dicit: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis. Magnum impedimentum est inuocationis, cogitare homines in hac uita regi propria sapientia, postea initium fore regni Christi. Has tenebras ex animis pelli, & agnosci præsentiam filij Dei in Ecclesia in hac uita, necesse est. Teneamus hanc consolationem, quam sæpe repetit: Ego sum uitis, uos palmites. Sine me nihil potestis facere, Manete in me, & ego in uobis. Certò statuamus filium adesse Ecclesiæ suæ, nos gestare & seruare, & hac fide petamus & expectemus omnia bonæ ab ipso promißa, salutem, auxilium, & gubernationem. Et sciamus hanc fidem & inuocationem præcipuos Dei cultus esse.

Cum autem per ministerium Euangelij regnet filius Dei, & nobis adsit, ueneremur rectè docentes, & amemus publicam Ecclesiæ congregationem, & concordiam & coniunctionem tueamur, sicut scriptum est:

ptum est, non deserentes congregationem uestram. Vt igitur conspiciatur exempli causa reuerentiæ significatio erga ministerium Euangelij, hortamur singulos Scholasticos, ut munus ad Aram adferant. Datæ in Pascate Anni 1556. quod est ab exitu Israelitarum ex Ægypto Pascha 3065. Cum tot annos continuo seruauerit Ecclesiam filius Dei, agimus ei gratias, quod in hoc Paschate etiam nos seruat, & ut deinceps, donec Ecclesiam uniuersam ex morte resuscitabit, colligat sibi cœtus ipsum inuocantes, toto pectore precamur. Seuerè etiam prohibemus omnibus scholasticis, ne ascendant in aggerem, ubi multi ludunt, & uel aggeris partes lacerant, uel ipsi custodi molesti sunt. Cogitate uos hospites esse in aliena urbe, & certas esse hospitiorum leges. Cumq; Illustrissimus Princeps Dux Saxoniæ Elector Augustus &c. hospitium pijs studijs magno suo periculo & sumptu præbeat, iustum est, ipsi uicissim honestis officijs gratitudinem ostendere. Deniq; scitis de legibus hospitij scriptum esse, omnes in toto orbe terrarum, etiam feros homines, tamen uereri Deum, qui punit uiolantes iura hospitij: Sic enim scriptum est in Argonautico carmine:

πάντες ἐπεὶ πάντῃ κακὴ ὅλη μάλα κεῖται
ἀνδρῶν
ξεινίου αἰδῆται Διὸς δέμιν ἠδ' ἀλεγίζει.

Mandamus etiam, ut qui uolunt esse auditores docentium in

tium in hac Academia dent, nomina Rectori, quia ad tranquillitatem oppidi, & hospitum, necesse est, Scholasticos habere certum Magistratum.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

INdidit Deus *ardentem & inenarrabilem* σοχ= γὴν *parentum cordibus erga sobolem, ut cogitemus, & ipsum conditorem habere ueram & mirificam* σογχὴν *erga filium & erga nos. Quare pater Iohannes Straub Medicus, uir honestus & officiosus, magno dolore adficitur, orbatus filio Iohanne, in quo & indolis bonitas iam lucebat, & mores erant honesti, pij, & paternam integritatem referentes. Iamq; adolescens rectè didicerat summam doctrinæ Ecclesiæ, & rectè ac lætius inuocabat Deum in agnitione & fiducia Domini nostri Iesu Christi, & fœliciter inchoauerat studia Latinæ & Græcæ linguæ & Philosophiæ, ac bona spes erat aliquando usui futurum esse Ecclesiæ & Reipublicæ. Cum igitur pater magno in luctu sit, nos quoq; eius dolore adfici iustum est. Simul etiam precemur Deum, ut propter Ecclesiæ utilitatem aliqua bona ingenia posteritati seruet & gubernet. Etsi autem patris ingens mœror est, tamen*

cum

cum uerè amplectatur doctrinam de filio, iam in hoc ipso Paschate intueatur multitudinem, quæ certò reuixit ex morte, & hac se consolatione erigat, statuat hanc orbitatem non fore perpetuam, sed post non longum interuallum se rursus complexurum esse & matrem, & filium, qui tunc patri gratias aget, quod rude ipsius pectus in prima ætate ad illam æternam Academiam, sapientiæ & lætitiæ plenam præparauerit. Hanc futuræ Ecclesiæ consuetudinem læti intueamur, & ad eam nos præparemus, ac sciamus humana omnia infirma & fragilia esse, sicut uerè dicitur in uersu, quem uir optimus Doctor Caspar Cruciger recitabat: Omnia prætereunt præter amare Deum. Cum enim adolescens piè uixerit, fuit adhuc in eorum numero, de quibus dicitur: Talium est regnum cœlorum. Et cum hoc longo morbi tempore assiduè se uera inuocatione filio Dei commendauerit, ad ipsum quoq; hæc uera consolatio pertinet, quæ inquit: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Te autem fili Dei domine Iesu Christe ueris gemitibus oramus, ut in nobis fidei lucem accendas & augeas, & semper inter nos æternam Ecclesiam tibi colligas. Hortamur autẽ Scholasticos, ut ad funeris ceremonias hodie hora quarta ante ædes uiri integerrimi D. Iohannis Straub cõueniant, & sese ibi singuli & Ecclesiam pijs precibus Deo commendent. 7. Aprilis, Anno 1556.

Rector

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

MEminimus honestam & sanctam matronam, quæ cum aliquot filios & filias amisisset, postea etiam maritum, quem uerè diligebat, amisit. Non multò post ædes ei incendio perierunt. Ibi cum ad eum accessissent amici, ut eam consolarentur, inquit illa: Non ex hoc incendio maximum dolorem accepi, sed interitus meorum longè maiorem & inenarrabilem mihi dolorem adfert. Hæc cum sciam, non accidere casu, sed Dei consilio, obedientiam ei præstabo, & oro, ut in ira misericordiæ recordetur. Tibi Domine iusticia, nobis autem confusio faciei. Tibi etiam Domino Deo nostro misericordia, etiamsi occidet me, sperabo in eum. Postea recitabat exempla Heuæ, Mariæ, Iob, & ipsius filij Dei, & addidit perorationem, oportet nos conformes fieri imaginis filij Dei, & in cruce, & in liberatione. Nunc quoq; in funere filiolæ uiri clarissimi Doctoris Laurentij Lindenman precemur filium Dei, ut parentes consoletur, qui sæpe hunc ingentem dolorem experti sunt. Adficiamur doloribus piorum, & iuuemus eos uera inuocatione Dei. Scitis autem familiam Doctoris Laurentij honestam & piam esse. Et Doctor Laurentius utiliter seruit Reipublicæ in iudicandis multis controuersijs, & in

Principum deliberationibus. Certè in proximo conuentu Augustano præcipuum laborem sustinuit, cum decretum de pace Germaniæ factum est. Nec leuia sunt certamina talium conuentuum, ubi sunt aduersarij, multi infidi socij, magna acerbitas, uariæ insidiæ, & non solum prudentia & constantia, sed etiam magna circumspectione opus est. Hortamur autem Scholasticos, ut hodie hora duodecima ante ædes Doctoris Laurentij conueniant, & in funere singuli Ecclesiam, & sese Deo pijs precibus commendent. Die 8. Aprilis, Anno 1556.

CARMEN QVO SOLENT PVERVLI AD STVDIVM LITERArum in Scholam euocari, die Gregorij, circa Aequinoctium uernum.

PHILIPPVS MELANTH.

VOs ad se pueri primis inuitat ab annis,
Atq; sua Christus uoce uenire iubet.
Præmiaq; ostendit uobis uenientibus ampla,
Sic uos ô pueri curat amatq; Deus.
Vos igitur læti properate occurrere Christo,
Prima sit hæc Christum noscere cura ducem.
Sed tamen ut Dominum possis agnoscere Christum,
Ingenuas artes discito parue puer.

Hoc

Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore,
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune uenite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra uiam.

PETITIO ELEEMO-SYNÆ.

Scriptum est: Time Deum, *& honore adfice Sacerdotes. Nec dubium est,* Deum *uicissim benefacere his, qui erga pios Sacerdotes benefici sunt. Alitur autem in* Nosocomio Naoburgensi *Sacerdos senex, cui & pedes & brachia* παραλύσει *languefacta sunt, qui & coniugem anum ægrotam habet. Et filius Ecclesiam aliquam docet. Etsi autem Senatus* Naoburgensis *hospitium & uictum illi ægrotanti familiæ præbet, tamen accessione aliqua opus est. Petit igitur* Eleemosynam propter Deum. *Ostendit* Deus *iram suam iustissimam in publicis & priuatis pœnis, ut uidemus. Et tamen seruat Ecclesiam suam, ut in fornace* Babylonica *seruauit tres uiros inter flammas. Leniet igitur Ecclesiæ ciuibus inuocantibus eum, multas ærumnas, ne prorsus dissipentur pij cœtus. Quare pietatem uestram hoc officio erga ægrotum Sacerdotem & senem & eius ægrotam coniugem declarate.*

Die 17. Aprilis, Anno 1556.

ANNO 1556.

PSALMVS CXXXI. VERSIBVS REDDITVS à Iohanne Stigelio.

HOc tibi uiue Deus possum adfirmare scienti,
Te coram elato non ego corde fui.
Sum nihil, hoc memini, nota est mihi semper
Ante oculos massæ tristis imago meæ. (oberrās
Non tumidum sapiens, proprijs nec uiribus audax,
Stulticiæ ingredior cæcus amore meæ.
Magna nec adfectans uiolentis somnio curis,
A quibus hoc distat futile plasma procul.
Agnouisse tui gaudens solatia uerbi,
In nutu posui spemq; fidemq; tuo.
Quando anima hæc altum sapiet, nec se ipsa coher-
Præsenti perget iussa silere Deo: (cens
Tunc puero similis materni lactis egenti,
Qui sit ab irata matre repulsus, erit.
Nam ueluti macie depastus deficit infans,
Cum negat impatiens ubera nota parens:
Deficiens animæ, sic uis extinguitur omnis,
Quam pateris uerbi lacte carere tui.
Nulla salus homini, nisi quam largissima præstat,
Æterni miseris uox patefacta Dei.
In solo confide Deo, quicunq; salutem
Expetis, hic prompta semper abundat ope.

Preces

PRECES AD CHRISTVM.

SVm miſer, & non ulla dolens ſolatia noui,
Sumq; adeo culpæ nil niſi maſſa meæ.
At tu ſolus habes, mihi quæ ſolatia præſtes,
Qui datus es maſſæ portio Chriſte meæ.
Mors tua Chriſte mihi uita eſt, uictoria regnum,
Labe mea morior, ſanguine uiuo tuo.
Tu mihi rex pariter, pariter mihi Chriſte ſacerdos,
Pro me namq; uolens munus utrunq; geris.
Deſtruis omnipotens ueteris ſcelus omne Draconis,
A quo omnis noſtri manat origo mali.
Iratumq; tua placas pietate parentem,
Qua tuus in nobis crimina delet amor.
Ergò animam ſeruato meã, quam morte redemptam,
Euita gaudes germen habere tua.
Viuo tibi, moriarq; tibi, tibi deniq; uiuam,
Te quia iuſtifica Chriſte præhendo fide.

Iohannes Stigelius.

Sile Domino, & ora cum. Anno ſalutis 1556. 22. Aprilis.

EPITAPHIVM.

ANte diem mœſto coniunx erepta marito,
Hic recubo uatis Barbara Stigelij.

Me uirtus, candorq; animi, ſpecimenq; pudoris
Verſibus ornabunt chare marite tuis.
Sed decus hoc maius, quod toto pectore Chriſtum,
Cordiflua didici ſemper amare fide.
Ille etiam exceptam dextra, promptaq; ſequentem
Tranſtulit in regni gaudia plena ſui.
Quid gemis ô coniunx, iterum iungemur amantes,
Ante ipſum excipiet nos ubi uita Deum.
Ah quantum eſt didiciſſe mori? Sic tranſige uitam,
O homo ut in Chriſti uiuere morte queas.

Dilectißimæ coniugi Iohannes Stigelius poſuit in honorem glorioſæ reſurrectionis.

IN IMAGINEM DIVI CHRISTOPHORI.

TV quis es? ingenuè Chriſtũ profitẽtis imago,
Cui nomen puer hic, quem fero, dulce dedit.
Quis puer hic? Chriſtus, quæ moles tanta gigantis,
Exigui pueri cùm leue portet onus? (gantis,
Omnibus in ſpeciem paruus puer iſte uidetur,
Quo tamen eſt toto maius in orbe nihil.
Hinc opus eſt, animis ut ſint, & corpore fortes,
Qui Chriſtum populi ferre per ora uolunt.
Cur tamen ingrediens tumidi per marmora ponti,
Arborea infeſtas mole repellis aquas?
Per mare quod calco peruerſum intellige mundum,

Ille

Ille animis præbet ſæua pericla pijs.
Arbore nil aliud niſi ſanctum intellige uerbum,
Rebus in aduerſis quod pia corda regit.
Hoc etenim inſtructi ruimus per ſaxa, per ignes,
Qui Chriſti meritum grande docemus opus.
Dic tamen hoc etiam, quid pendens mantica tergo,
Quid ſibi cum liquido piſce placenta uelit?
Certa pijs nunquàm deſunt alimenta miniſtris,
Quiq; Deo fidunt, ſeruat alitq; Deus.
Porrò quis inſignis cana procul ille ſenecta,
Præuius accenſa qui face monſtrat iter?
Fax præmiſſa refert uenturi oracula Chriſti,
Significat uates qui cecinêre ſenex.
Huc ades ô hoſpes, tuq; ô puer optime Chriſte,
Mecum habita, tecum uiuere, uera ſalus,

Iohannes Stigelius.

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΙ AD PASTOREM THEO= dorienſem.

QVi ſers Chriſtum per magnum mare,
Et uis cum fructu prædicare,
Non currito niſi uocatus,
Et Chriſtianè ordinatus.
Paſce tibi commiſſum gregem,
Ante gratiam acue legem.

Prome noua & uetera,
Vrge fidem & opera.
Sed rectè ſeca uerbum uitæ,
Serues ordinata ritè.
Piè, ſanè & prudenter,
Verecundè, reuerenter.
Dic uulgo neceſſaria
Et pueris utilia.
Simplex, breuis & honeſtus,
Vultu, geſtu ſis modeſtus.
Nec utaris locis mille,
Aut uerbis aulæ, fori, uillæ.
Nec teipſum laudes ſuperbè,
Nec pungas alios acerbè.
Nec ſis Therſites in regentes,
Aut debaccheris in abſentes.
Non ſcurra leuis, aut moroſus,
Nec hyperbolicè clamoſus.
Nec Sophiſta maledicus,
Nec ſis ſemper contrarius.
Non trilinguis diſputator,
Stultus, ſtultis ſtulta fatur.
Ex Apoſtolis & Prophetis
Res & uerba tutò petis.
Sed interpretationes
Dant ſymbola & ſani Doctores.
Chriſti modò ſpectes honorem,

Nec uulgi piſceris fauorem.
Mon uereare odia,
Aut hominum iudicia.
Nec cauponeris uerbum Dei,
Turpe lucrum obeſt rei.
In ſtatione tua dura,
Nec cauſas alienas cura.
Nihil credas delatori,
Fallax, uanus rumor chori.
Cuſtodi conſcientiam,
Fidem, famam, prudentiam.
Crux & uerbum ſana docent,
Faſtus, ira, liuor nocent.
Nec zelo quicquam noui tentes,
Fuge fanaticorum ſentes.
Fidelibus te typum præſtes,
Tantum uerbi uirgam geſtes.
Non niſi cogitata ſeras,
Ingratitudinemq; feras.
Non queritor de tua caula,
Nec quærito ſcutum in aula.
Sed mußita iniurias,
Dic ſemper Deo gratias.
Iuſta tua Deo indica.
Nec publicè te uindica.
Cautus tranquillitati ſtude,
Nec doctrinas nouas cude.

Non sis fax aut tuba litis,
Sed pacificus & mitis.
Spartam nactus, ipsam orna,
Nec factiones unquàm torna.
Ora, lege, meditare,
Et bene monenti pare.
Et reuerere præceptores,
Ferto Collegarum mores.
Sectare pacem, & fac bonum,
Charitas est ingens donum.
Quæ facis, fac sedulò,
Cætera commenda Deo.
Caueto ab hominibus,
Et inseruito omnibus.
Sic feres Christum decenter,
Et psalles Deo sapienter,
Et corona gloriosa
Erit merces copiosa.
Nec offendes Dei clerum
Experto crede, loquor uerum.

τέλος.

Inter Montes Regis
Pastor Dei pLebis.
Iohannes Mathesius
Rochlicensis.
1554.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

GRatias agimus Deo æterno patri Domini nostri Iesu Christi, & filio eius Domino nostro Iesu Christo, custodi Ecclesiæ, quod hactenus clementer hãc Ecclesiam texit, & in hac semestri gubernatione mediocrem tranquillitatem tribuit. Certissimum est enim, non posse in tanta rabie Diabolorum, Ecclesias, & pios cœtus ullos manere incolumes, nisi potenter à Deo protegantur & seruentur. Agnoscamus ergo & celebremus Dei beneficium, & ardentibus uotis eum precemur, ut deinceps nos gubernet & seruet, præsertim cum in conspectu sint uenientis æstatis pericula. Metuenda est siccitas rebus terra nascentibus, & animantium uitæ perniciosa. Bellorum non rumores iam, sed apparatus audiuntur multis in locis. Et prudentes uiros terruerunt tot templa de cœlo tacta inusitato anni tempore, ut metuant futuram persecutionem rectè docentium in Ecclesia. Et tale quiddam nobis minari uidetur recens congressus legatorum in Gallia, missorũ à præcipuis in Europa Monarchis, Pontifice, Imperatore, Rege Romano, Rege Anglico, Rege Gallico, Republica Veneta, Imperatore Turcico, quorum si fuit consensus aliquis, certè uerisimile est eos conspirasse de restituenda Pontificia potentia, & delendis ijs, qui hactenus aduersati sunt pontificum conatui.

Omnino

Omnino igitur uidetur iam Christus iterum in hortum deductus, angi metu superuenturæ crucis, & sicut in ardentißimo suo agone, nihil iuuabatur à suis discipulis, quorum illi, qui proximi erant, dormitabant, alij res alias agebant: Ita nunc destituitur ministerium defensoribus, & plærosq; inuasit uctcrnus tàm profundus, ut perinde ac si res sint ubiq; tranquillißimæ, suis cupiditatibus aut uoluptatibus indulgeant, nihil solliciti de periculis Ecclesiæ, & de custodia, & propagatione sinceræ doctrinæ Euangelij. Vos uerò & tot prodigijs & præceptorum pijs hortatibus commonefacti Deum nobiscum, orate, ut in ira sua iustißima etiam misericordiæ suæ recordetur, mitiget pœnas, parcat imbecilli ætati, & sexui, tueatur pios cœtus, in quibus reuerenter docetur & discitur doctrina ab ipso tradita, ne dissipatis scholis, rursus existant priores tenebræ, & infinita barbaries. Clamemus cum propheta Ieremia: Corripe nos Domine, ueruntamen in iudicio, & non in furore tuo, ne forte ad nihilum nos redigas. Hos gemitus & hæc uota certò statuamus non fore irrita, si accedat etiam cura regendi mores ita, ne iram Dei nouis sceleribus cumulemus. Cum autem dies Calendarum Maij statutis huius Academiæ præfinitus sit, ut eo die nouus Rector cœtui discentium præficiatur, hortamur Scholasticos, ut cras hora sexta in auditorio maximo conueniant ad renuncia-

tionem

tionem noui Rectoris, ut ibi pijs uotis excipiant ac prosequantur nouum Magistratum, orantes Deum, ut fortunet ipsius gubernationem, & flectat animos discentium, ut libenter & promptè Magistratui ob= temperent. Nam ut oculus uideat, & auris audiat, utrunq; est à domino, inquit Salomon. Ita utrunq; est beneficium Dei, præesse prudentem & salutarem gubernatorem, & subditos reuerenter obedire legi= bus, & freni patientes ac disciplinæ amantes esse.
Pridie Calend. Maij. 1556.

HYPOTYPOSIS IVDICII DIVINI DE TEMPERAMENTO iusticiæ & misericordiæ, Autore M. Friderico Vueidebrand.

ILla fuit facies primi tristißima lapsus,
Hæc fuit in mortem forma ruentis Adæ.
Cùm uetitum carpens Paradisi germen in horto,
Esse patri similis uellet honore Deo.
Quicquid erat cœlum, quicquid uastißima tellus,
Nil nisi tunc mœror, nil nisi luctus erat.
Tota uicem Domini rerum natura dolebat,
Cum Domini pariter mœsta dolore sui.
Ipsa etiam fulsere minus noua sidera cœlo,
Nec sua iam tellus munera, ut antè, dabat.

Sæpe

Sæpe nouum pecudes miratæ in fronde saporem,
Quis putet? hoc tristes obstupuere malo.
Obstupuere malo tanto sancta agmina cœli,
Turba ministra hominis, turba ministra Dei.
Exulat, & latebras mœsta cum coniuge quærit,
Conscius æternæ perditionis, Adam.
Qualiter incedit socia cum turture turtur,
Aucupis exceptus carcere quando fuit.
Qui lucem fugiunt, & opaca in sede latentes,
Lugubri gemitu patria lustra uocant.
Non secus ille suum contrito pectore lapsum
Cogitat, & metuit uindicis ora Dei,
Vsq; memor patriæ ueteris, memor usq; bonorum,
Quæ possessa priùs, sponte reliquit homo.
Ipse sed ante alios patrio mœrore Creator
Angitur, atq; hominem penè creasse piget.
Dum sanctam effigiem, bona cui communia secum
Fecerat, usq; adeò degenerasse uidet.
Iamq; erat, ut moto collapsus cardine mundus,
In priscum rueret, quod fuit antè, chaos.
Iamq; erat, ut Stygij Serpentis nexibus hærens,
Inferni gemeret uincula lapsus Adam.
Ecce statim Synodus consultat regia cœli,
Et longum ambigua mente retractat opus.
Quod nulli nouisse datum est, quod sola reseruant,
Arcanoq; tegunt numina sancta sinu.
Iudicio tentanda fuit discordia causæ,

An reus

An reus absolui debeat, ánne mori.
O miseranda dies, ô lamentabile tempus,
Res ubi iudicio concilianda fuit.
Vt sublime locant augusta in sede tribunal,
Vt cœleste parant agmina sancta forum:
Non illis litui, nec quæ modò gaudia cœlo
Angelicis numeris insonuere, sonant.
Sed socijs lacrymis sortem miserantur amici,
Turbaq; sic nollent esse ministra Dei.
Stant tristes sellæ, stat tristibus ara tapetis,
Iudicij summam totius illa refert.
Qua censenda iacent lethali saucia morsu,
Præsentem miseris poma minata necem.
Ipse sed in trino uenerandus numine Iudex
Iuridici residet solus in arce throni.
Qui patria meditans proprios in imagine uultus,
Atria dum mentis dispicit ampla suæ:
Protinus ad dextram Nati resplendet imago,
Æqua Patri facie, uiribus æqua Patri.
Quos sacer unanimi coniungit flatus amore,
Qui motu uegetat cuncta creata suo.

SIc ubi plena suo stat Iudicis aula paratu,
Iratoq; tremunt omnia mœsta Deo:
Quatuor insignes diuinæ mentis Alumnæ,
Virtutes alias, quas amat ante Deus,
Protinus accedunt patrij prætoria Regis,

Eloquio

Eloquio quarum causa regatur Adæ.
Prima stat, æterni custos acerrima Iuris,
IVSTICIÆ à iusto munere nomen habens.
Omnia quæ trutinans æqua mortalia lance,
Quæ facit, hæc stricto iure severa facit.
Quæ bona pro meritis tribuens, pro crimine pœnas,
Præmia cuiq; suo digna labore refert.
Non procul à læua uicina stat altera uirtus,
Iusticiam socia parte secuta soror,
Nescia quæ falsi, quæ non nisi conscia ueri,
Candorem sanctæ simplicitatis amat.
Consona quæ rebus, quæ consentanea uerbis
Exigit, & fraudes intemerata fugit:
Hæ socio tractant communem fœdere causam,
Vt reus æternæ mortis agatur homo.
Mœsta quibus facies, & tristi tincta rubore
Pallia fundendi sanguinis omen habent.
Astitit has contra lacrymans MISERATIO uir-
Quæ lenit pœnas, cum pia causa sinit. (tus,
Vtq; Dei seruetur opus sanabile, parcit,
Fulgeat ut bonitas conspicienda Dei.
Cui comes incedens æternæ PACIS Alumna,
Concordi gemitu, quod petit illa, petit.
Quæ tranquilla ferens cœlestis dona quietis,
Omnia pacifico numine tuta facit.
Sic ubi constiterant aduersis sedibus ambæ
Partes, pro causæ quæq; locata statu:

Angelicæ

Angelicæ dant ſigna tubæ, mœſtoq́; fragore
Claſsica iudicij ſanguimolenta ſonant.
Mox peccatores uinctos trahit ante tribunal
Carnificis functus partibus ipſe Sathan.
Non qualem placida ſe fronte oſtenderat antè,
Cùm blanda ſpecie uirgo petenda fuit.
Sed fera terribili diſtendens guttura rictu,
Tartareum tetro ſulphur ab ore uomit.
Faucibus ac totum ſi iam iam abſorbeat orbem,
Et rabidis fractum dentibus inde terat.
Tàm ferus humanum cupido ſitit ore cruorem,
Tàm uelit ex uno cuncta perire die.
Solus is in luctu Sardoo iubila riſu
Tollit, & in miſeros plaudit ouatq́; reos.
Dummodo diuino ſic aduerſatus honori,
Exitij comites poſsit habere ſui.
Hæc ſpolia ampla refert humana ex clade Tyrannus,
Has ſcelerum cauſas inuidus hoſtis habet.
Non aliter, quàm ſi procera mole Gigantem
Videris infantum præteriiſſe gregem.
Solis ubi ad radios in ſicca ludat arena,
Innocuos agitans turba puſilla iocos.
Atq́; ille in miſeros crudelibus irruat armis,
Immerita gaudens tingere cæde manus,
Conterat ut pedibus, ſaxisq́; impingat inermes,
Et nece natorum patria corda necet.
Cui non utilitas, ſed tantùm ſæua uoluptas,

Iniuſtis uſum uiribus eſſe, fuit.
Sic furit in noſtrum genus implacabilis hoſtis,
Sic illi leuis eſt noſtra ruina iocus.

TVnc prior inſtituit capitali exordia cauſæ,
Quæ ſacra Iuſticiæ munera uirgo facit.
Iratisq; tremens oculis, uultuq; ſeuero
Hos accuſatrix intonat ore ſonos.
IVSTE pater, qui iuſticiam iuſtiſſimus urges,
Nec niſi quod iuſtum eſt iuſtior ipſe facis.
Exere iuſticiam, nunc exere iudicis iram,
Iuſticiam uindex exere, iuſte Deus.
Qui peccauit homo, peccatum ſanguine ſoluet,
Qui mortem meruit, morte peribit homo.
Iuſta loquar, tu iuſta tuæ modo uota miniſtræ,
Si quicquam iuſta ſuſcipis aure, cape.
Non ignota Deo, præſens accedo tribunal,
Et ſemel ex iſto diximus antè loco.
Cum ſimili faſtu, tumidoq; inflatus honore,
Cœlorum peteret regia ſceptra Satan.
Qui pœnam meritus, pœnam pro crimine ſoluit,
Exul in æterno qui luit igne ſcelus.
Heì mihi, ſi iuſti damnatus numinis ira,
Hoc impunè ſuum non tulit ille nefas,
Agmina Spirituum qui formoſiſſimus inter
Angelus, æternæ gloria lucis, erat:
Quid patietur homo? qua culpam ſorte piabit?
Aſpice, mancipium Dæmonis aſtat Adam.

Ille eſt,

Ille eſt, qui proprijs confiſus uiribus, ipſum
Rectorem excußit, quem tulit antè, Deum.
Hic tua deſeruit, Satanæq; eſt iuſſa ſecutus,
Æquali certans conditione Dijs.
Ille ſuo uobis cœleſtia gaudia luctu
Turbat, & hoc nobis triſte faceßit opus.
Ille ſuo totum corrupit crimine mundum,
Hic ille eſt, cum quo cuncta ruente ruunt.
Huc huc rorate, & nimbos emittite nubes.
Huc maria effuſis cuncta uenite uadis.
Surgite nunc fluuij, ripas excedite fontes,
Et ſcelus hoc tantum fluctibus eluite.
Sed nequeunt. Tàm lapſus atrox, tàm culpa cruenta
Hei mihi, tàm tetri conſcia culpa mali, (eſt,
Vt ſi tota illam ſpacioſi machina mundi
Baiulet, immenſo pondere uicta ruat.
Exere iuſticiam, nunc exere iudicis iram,
Iuſticiam uindex exere, iuſte Deus.
Hoc poſcunt leges, & legibus addita pœna,
Hæc eſt Iuſticiæ regula ſtricta tuæ.
Cuius ad aſpectum retrò collapſa feruntur
Omnia, quæ ſub ſe maximus orbis habet.
Quid moror? Ite rei (ſat diximus) ite, perite,
Vltima, qua cœlum cernitis, hora fugit.
Dixerat, & ualido curuatum pollice lignum
Monſtrat, & intenſum frangere ſæua parat.
Ter baculus crepuit, ter uirga inflexa gemebat,

Sed tamen illa Deo ſalua uolente manet.
Mox uicina parat ſociæ ſuffragia cauſæ,
Quæ uerum à uero numine nomen habet.
Immotoq; gradu contemplans usq; tribunal,
Talia conſtanti ſæpiús ore refert:
VERE DEVS, qui uera facis, quæcunq; loqua=
Quem nunquàm dicti pœnituiſſe poteſt. (ris,
Cùm prolata ſemel ſapienti è pectore uerba
Non uana ſpecie ſignificaris Adæ.
Quòd, quando uetita ueſcatur ab arbore pomis,
Lapſus in æternum ſit periturus homo:
Ritè tuum Iudex urge immutabile uerbum,
Poma comedit Adam, morte necetur Adam.
Quòd ſi dicta ſemel reuocas, ſi ambagibus uſus
Decreti facies irrita ſenſa tui:
Deſinet, ex uero quod iactas munere nomen,
Deſinet officij gloria uera mei.
Quo te ueracem mentitis ſegrego Diuis,
Quo uirtutis habes ſymbola uera meæ.
Ite rei, ſtygijs æterna incendia flammis
Plangite, ſic ueſtrum morte piate ſcelus.
Quos ego. Sed Domino damnetur iudice cauſa,
Arbitrium cauſæ quem penes omne fuit.
Dixit, & oſtendit directam congrua normam,
Quæ ſolido conſtans ex Adamante riget.
Cui neq; decidi quicquam, nihil inſuper addi
Fata ſinunt, ſimilis quæ manet usq; ſui.

Audijt

AVdijt ut ſummo procedere iure ſorores,
Quæ ſtetit ex hominis parte miſerta ſoror:
Ore uerecundo Regis præfata fauorem,
Ante Dei faciem eſt ſupplice lapſa genu.
Ter gemuit, ter mœſta prius ſuſpiria traxit,
Quàm tulit hos blandos lingua diſerta ſonos.
MITE DEVS numen, quo pœnas numine lenis,
Qui patrio miſeris parcis amore Pater.
Non indigna quidem fateor dixiſſe ſorores,
Virtutis magna eſt laus utriuſq; tibi.
Ah quid Vera negem? quid enim Iuſtiſſima culpem?
Iudice proueniunt non niſi iuſta Deo.
At memor interea noſtri quoq; nominis, illud
Iudicij partem noueris eſſe tui.
Hei mihi, ſic ne ruat miſeri pars optima mundi?
Siccine damnatus mox moriatur homo?
Non moriatur homo, propter quem cuncta creaſti,
Quicquid habet tellus, ſidera quicquid habent.
Non moriatur homo, tibi qui conformis imago
Prodijt, ad cœli gaudia factus homo.
Nouimus & qui te conatus pellere cœlo,
Ambijt imperij ſceptra ſuperba tui,
Non ego blaſphemi turpem miſerata ruīnam,
Fundebam querulas tunc odioſa preces.
Tunc ubi Spirituum iunctis exercitus armis
Præcipitem cœli iecit ab arce reum.
Quos triſti gemitu circumuolitare tribunal,

Idmq; ſui fratris fata dolere uides.
Et meritò, quoniam non hic blaſphemus in ipſum
Ore creatorem, quod fuit ille, fuit.
Simplicitas noxa eſt, dedit hanc incuria culpam.
Et nimiam nocuit ſic habuiſſe fidem.
Callidus anguis erat, ſed fraudis neſcia uirgo.
Nec ſatis uxoris cautus amator homo.
Serpenti mulier, mulieri paret Adamus,
Sic decepta ſimul decipit illa uirum.
Quòd ſi iuſticiæ damnabitur ordine lapſus.
Iuſticiæ fiet non tamen inde ſatis.
Viuorum Deus es. Solus gaudebit inani
Morte ruentis Adæ mortuus ipſe Satan.
Aſpice, quàm miſeros tractet crudeliter hoſtis,
Aſpice, quàm nectat uincula ſæua ſcelus.
Annue blande pater, uel ob unam hanc annue cau-
Iam ſat in humanum ſæuijt ille genus. (ſam,
Dum loquor, en lacrymis mœſtißima diffluit Heua,
Carnificis uultu penè necata ſui.
Vt tremit, ut querulo tundens ſua pectora planctu,
Ægra uerecundo deſpicit ore ſolum.
Vipereos laqueos, dum Dædala uincula cernit,
Capta quibus primùm (proh dolor) illa fuit.
Stat ſimul attonitus, nec uultum tollere coniunx
Audet, & offenſo cernere poma Deo.
Dùm miſer incaſſum fici præcinctus amictu,
Crimina, non ulla fronde tegenda, tegit.

Qui cuncta amisit, cui sola est uita superstes,
Vt tantis sensum præbeat ægra malis.
Da ueniam mansuete parens, ignoscito lapsis,
Saluificam miseris redde misertus opem.
Eia agè blanda tui nunc splendeat aura fauoris,
Splendeat auxilij gratia blanda tui.
Iusticiam bonitas, iram miseratio uincat,
Sat pœnæ miseris pœnituisse fuit.
Sic tibi uiuat homo, sic sic tibi redditus uni,
Perpetuo tecum tempore uiuat homo.

TAlia dum fiunt & adhuc ambagibus hærens,
Vtraq; sub dubio iudice causa manet.
Quarta stolam niueam ramumq; uirentis oli-
Nominis ostendens symbola uirgo sui. (uæ
Tranquilla prodit facie, frontemq; serenans
Tales pacifico mittit ab ore sonos:
O sociæ nobis uno de Patre sorores,
Mens utinam nobis nunc simul una foret.
Magna uoluntatis diuinæ portio uobis
Competit, & nobis portio magna Dei est.
Iusta Deus mens est, Verax, Bona, Pacis amica,
Hinc sanctum pariter nomen & inde trahit.
Vt tamen interea, quoniam pugnamus utrinq;,
Pars sit uirtutum neutra caduca Dei:
Me duce, nunc aliquis tandem monstrabitur hæres,
Qui causæ sapiens arbiter huius erit.

Qui medium quærens, partem ſaluabit utranq;
Ne uel iuſta nimis, uel minus æqua probet.
Conſenſere omnes, & quem monſtrauerat illa,
Mox ueniunt gnatum iudicis ante Dei.
Hic ille æternus Synodi cœleſtis Alumnus,
Cui ſecreta datum eſt omnia noſſe Patris,
Exerit ardentes fraterno pectore ſoργὰς,
E patris hæc referens nuncia prima ſinu.
IVSTVS OB iniuſtum precioſa morte peribit.
Hoc agite, & cauſæ fiet utrinq; ſatis.
Vt ſileant leges, ubi culpam pœna ſecuta eſt,
Nec tamen ob culpam ſic moriatur homo.
Quàm ſors illa fuit redimendæ dura ſalutis,
Supplicio Iuſti quæ redimenda fuit?
Anxia Pax terras, luſtrat Miſeratio cœlum,
Et iuſti toto nomen in orbe rogant.
Sed non inueniunt hominem ſine crimine quenquam.
Iam rea poſteritas cuncta futura fuit.
Angeliciq; licet cœtus ſine labe maneret
Pars melior, caſti turba miniſtra Dei,
Quæ ſimul ob culpam tanti mœſtiſſima lapſus
Conſultum nobis omnibus eſſe uelit:
Non tamen hæc illi generis dilectio noſtri eſt,
Vt mortem noſtro nomine ferre queat.
Sic triſtes redeunt, infectis rebus, utrinq;,
Et nato referunt talia cuncta Dei.
Supplice mox illi tendentes brachia uoce,

Vltima pro mundi uota ſalute ferunt.
IVSTE DEI FILI, qui ſolus criminis expers,
Hoc das conſilium, fer ſimul auxilium,
Te penes auxilij modus eſt, & plena facultas,
Tu quæ ferre cupis, munera ferre potes.
Te Pater exaudit, quem tanto flectis amore,
Vt, quæcunq; petas filius, ille probet.
Annuit hîc etiam cœlorum regia proles,
Speratæq; ferens dona ſalutis, ait:
Ergò ego, qui iuſtus non quicquam debeo morti,
Spontè tamen moriar, ne moriatur homo.
Ecce Deus moriar, modò noſtro ſanguine uiuat
Irato Patri conciliatus homo.

HIc Patris unanimi pulſantes uiſcera motu,
Oſcula Virtutes mutua ſæpe dabant.
Vt ſibi concordes æquali fœdere cedant,
Parsq; tamen maneat quælibet una Dei.
Patria iuſticiam bonitas, pax blanda rigorem
Temperat, & parti eſt obuia quæq; ſuæ.
Sic diuina iterum tibi gratia fulſit Adame,
Gratia uenturi ſeminis illa fuit.
Quod fera conculcans antiqui colla Draconis,
Liberet à mortis teq; tuosq; iugo.
Ergò reſignatum poſtquàm cum lege tribunal,
Saluaq; placato iudice cauſa ſtetit:
Communi exultat cœleſtis regia plauſu,

Iamq; ſuum rurſus gaudet habere decus.
Quæ modo cuncta uicem doluerunt mœſta dolentis,
Iubila lætanti nunc quoq; læta ferunt.
Nec mora, præcipitem cœlo, uelut antè, Draconem
Spirituum Michaël agmine cinctus, agit.
Vna quibus uox eſt, quibus eſt uox omnibus una,
Viuit homo, ualeant Tartara, uiuit homo.

LAus tibi Chriſte Deus, qui noſtri ſponte miſer=
Soluiſti irato debita λύτζα patri: (tus
Tunc ubi iuſticiæ, ſtrictiq; examine fati
Nulla dari potuit, te niſi dante, ſalus.
Vnde patet miſeris reſerati ianua cœli,
Vnde Patri gratis turba recepta ſumus.
Tu quoq; pro nobis irato uota parenti
Confer, & à noſtra parte miſertus ades,
Quando reſurgentes olim poſt funera cuncti
Iudicium ſontes ſtabimus ante Dei.
Tunc etiam patriam miſeratio temperet iram,
Totaq; ſit merito pœna ſoluta tuo.
In cruce Chriſte tua quoniam chirographa pendent,
Hac expecto fide gaudia certa poli.
Cuncta licet pereant, ruat alto uertice cœlum,
Vita tamen nobis, te mediante, manet.

Scripta

SCRIPTA PVBLICE PROPOSITA IN ACADEMIA VVITEBERGENSI,

à Calendis Maij Anni 1556. usq; ad diem Lucæ, per æstiuum semestre, quo Rector fuit clarissimus ac doctissimus Vir IACOBVS MILICHIVS Artis Medicæ Doctor.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

Tota rerum natura, ut Paulus inquit, gemit cum Ecclesia, quasi sentiens iram Dei aduersus nostra peccata. Cœlum est ferreum, nec rigat terram. Terra squalet, nec alere semina potest, Segetes siti moriuntur! Cogitemus autem, quanta sit calamitas fames communis, qualis fuit, ut non dicamus de ueteribus exemplis, recens in Italia Anno 1529. cum multa millia infantum, puerorum, senum fame mortui sunt. Quare conuertamur ad Deum, & ardentibus uotis petamus, ut Deus in ira sua iustißima recordetur misericordiæ, & pœnas leniat, ne funditus pereant Ecclesiæ. Crescunt ubiq; furores, in Belgico & in Anglia multi innocentes crudeliter inter-

interficiuntur propter ueram inuocationem Dei, & irritatur ira Dei, idolis, cædibus & libidinibus. Hæc triſtia ſpectacula intuentes, expaueſcamus, & ad filium Dei confugiamus. Quanquàm autem pijs, qui in prima ætate, quæ nondum polluta eſt atrocibus ſceleribus, & habet initia fidei, gratulanda eſt migratio, cum ex hac uita placidè euocantur, tamen quia Deus uult eſſe aliquam ueram Eccleſiam, ſpacia uitæ longiora, & res uitæ neceſſarias à Deo petamus. Hæc omnia in funerum ceremonijs cogitemus. Cumq; heri extincta ſit puella, Vrſula Crollin nata ex honeſtis parentibus, & ad ueram Dei inuocationem inſtituta, hortamur, ut ad funeris Ceremonias hora duodecima ante ædes Franciſci Dhen conueniatis, ibi ſinguli & Eccleſiam & ſeſe Deo ueris gemitibus & precibus commendent. Die 6. Maij. Anno 1556.

LIII. CAPVT ESAIAE, VERSIBVS REDDITVM A FRANciſco Raphaële Poeta Laureato.

ECquis erit, noſtris certam ſermonibus unquàm
Qui putet eſſe fidem? cuius nam conſcia tanget
Pectora diuimæ miranda potentia dextræ?
Surget ut arenti turgeſcens uirgula campo,
Et ueluti radix ſitientibus incipit agris

Erimis

E rimis terræ pulchrum diffundere florem,
Quæ latices haustura, diu stetit arida, gratos.
Non illi species, uenerandaq; gratia formæ,
Corpore nil toto, postquàm conspeximus illum,
Quod placuisset, erat: Facies tristissima, nulli
Vnquam uisa uiro, nulli tàm corporis atra
Illuuies. Quoties pallentia sustulit ora
Vilis habebatur, populoq; abiectior omni.
Vsq; adeò noua forma uiri deterruit omnes,
Vt neq; tam fœdum nostri sufferre ualerent
Aspectum uultus, sefeq; auertere mallent,
Quàm deformatam spretamq; uidere figuram.
Hinc est, cur illum libuit contemnere nobis.
Sustulit hei nostros languores, quæq; manebant
Vulnera pro nostris delictis, pertulit ultrò.
At nos ceu proprio pro crimine dira ferentem
Aq; Deo abiectum cæci contempsimus ipsum.
Sed quod nos facimus, quod nos offendimus, ipse
Soluit, & hæc illi pepererunt uulnera mortem,
Ille subit pœnas, ut læta pace fruamur,
Nostraq; uulneribus sanentur uulnera fœdis.
Non aliter, quàm si pastorem totus aberrans
Grex quærat, per aquas, perq; antra sonantia syluis,
Nec tamen inueniat, quem uult: errauimus omnes,
Quisq; secutus iter quod credulus ipse probabat.
Sed Deus hunc nostri suppreßit pondere morbi,
Pondere quod fuerat, nequaquàm uiribus aptum

Humanis

Humanis. Deus huc totam concurrere molem
Peccati fecit, quæ ingentia pectora preßit.
Non tamen in tanto diſcrimine, reddidit ullos
Anxius ore ſonos, mactandus qualiter agnus
Obmuteſcit, & irarum nil concipit intra
Pectora: Sed tacito retinet ſpem corde metumq́;.
Atq́; ut nullius dat conſcia ſigna doloris
Vellere diues ouis, quam priuant munere lanæ.
Nunc trucis ereptus tandem de faucibus Orci.
Redditus atq́; patri, pœnas euaſit, & omnes
Quas tulit ærumnas iam uictor deſpicit, Ecquis
Infinita noui narrabit ſecula regni?
Quandoquidem abſciſſus terra, Deus imperat aſtris.
Et uidet inferior quo motu machina fertur.
Propter iniqua meæ percuſſum crimina gentis.
Hoc tantum perferre mali ſum paſſus, ut ipſo
Sub terra iaceat uelut impia turba ſepultus,
Vtq́; ſolent Tragica ſubuerti morte Tyranni.
Nil equidem fecit, quod dignum morte putetur.
Nullus in ore dolus: Sed mens ut conſcia recti,
Sic ſine labe fuit, nulloq́; infecta ueneno
Corpora, perpetuam geßit ſine crimine uitam.
Paruit at Patri, ſtatuit diuina uoluntas
In miſerum totas irarum effundere habenas.
Qui quia ſponte ſua, caput obiectare periclis
Non dubitauit, & irarum ſe fluctibus offert,
Vt pro peccato ſit uictima grata: Videbit

Poſteritate

Posteritate domum longa florere, per illum
Perficiet Dominus fœliciter omnia, Quicquid
Promisit, manibus tribuet Pater omnia largis.
Ecce meus multos, qui uero pectore credent
Efficiet iustos Seruus, quia iustus & ipse est.
Ergo participem regni, super astra locabo,
Et faciam referat prædam de fortibus amplam,
Quandoquidem sese mactandum præbuit ultrò,
Inter & iniustos insonsq; uolensq; relatus
Peccati molem, quam nemo ferre ualebat
Sustulit, ac moriens pro transgressore rogauit.

DE SIMONE CYRENAEO GESTANTE CRVCEM CHRISTI, & de oppido Cyrene, quæ significat Ecclesiam, Carmen scriptum à Zacharia Prætorio Mansfeldensi.

IAm figenda cruci Christus sua membra trahebat
Debilis, atq; insons uerbera passus erat.
Ex alia pugno Iudæus apostata parte,
Ex alia miles percutiebat eum.
Spinea temporibus crudeliter acta corona est,
Alternis uicibus sæua flagella tulit.
Nec sat erat, culpa sic castigare uacantem,

Vltima decrerant fata parare necis.
Obſequitur iußis Chriſtus crudelibus ultrò,
Atq; crucem feſſus baiulat ipſe ſuam.
Et quamuis ita laſſus erat uibice cruenta,
Vix ut iam traheret debile carnis onus.
Nam fluit ante cutem tabo perfuſus honeſtam,
Lapſabat riuo ſanguinis ipſe ſui.
Attamen impoſitum portat ſine murmure truncum,
Cui mox immoriens excruciandus erat.
Nec tamen afflicto uirtus in corpore durat
Priſtima, ſed ſpacio deficit ipſa ſuo.
Ferre recuſabant tanti uim ponderis artus,
Brachia natiua deſtituuntur ope.
Nec iam fulta manent æquali robore membra,
Nec poſſunt humeri, quod potuere prius:
Sæpe recumbit humi prono, dum corpore molem
Geſtat, & illum omni parte fatigat onus.
Gnate Dei, quantum nobis patientia præſtat
Hæc tua, pro noſtra cuncta ſalute facis.
Saxa trahant gemitum, gemitum ſi fata dediſſent,
Accuſent homines, ſi data uerba forent.
Mitte ſceleſte uirum miles, conuitia linguæ
Rumpe tuæ, neſcis quæ tibi fata pares.
Pone truces animos ferrumq;, haud itur in hoſtem,
Tractandus tali non erat iſte modo.
Eſt Deus innocuus, totiq; ſalutifer orbi
Venit, & haud meritus crimine fata luit.

Sera

Sera tamen crudas tangit miseratio mentes,
Exhaustum quando uiribus esse uident.
Fortè senex aderat Simon cui patria tellus
Cyrene, Pharijs urbs benè nota plagis.
Ducitur is fessi ut subeat uestigia Christi,
Et comitans illum robora dura gerat.
Nec mora, iussa facit, quamuis non sponte laborem
Suscipit, & uulgi scommata multa timet.
Vincit amor Christi, uincit miseratio sortis
Humanæ, cuius fata timenda putat.
Baiulat ergo crucem pronus, dum uenit eundo
Golgatha, supplicijs quem statuere locum.
Tota crucem Christi sic fert Ecclesia, nam nos
Cum Christo passos gloria certa manet.
Nos quoq; censeri patientis imagine Christi,
Et simili fato plurima ferre decet.
Cur capiti fieri conformia membra negarent?
Cur sortem nollet miles obire ducis?
Sed cum magna cohors, cum tanta frequentia plebis
Compleret totas, confluа turba, uias:
Cur Cyrenæum manibus Simona prehendunt,
Baiulet ut rigidæ pondera uasta crucis?
Cur non hoc aliquis facit ex Oriente profectus,
Hesperiúmue secans Italiota fretum?
Nunquid inest omen uel significatio facto,
Aut hæc fortuitò sic cecidisse putas?
Non ita, sed dulcis latet his in rebus imago,

Quæ ſanas mentes erudiſſe poteſt.
Quid quæris? fontis Cyrene denotat urbem,
Hebræo nanq; eſt dictio facta ſono.
Ipſa uiris opibusq; potens iacet Africa propter
Æquora, & in Pharium pertinet usq; ſolum.
Non procul inde tumet ſinuoſis Syrtibus æquor,
Pontigradas ſolitis præcipitare rates.
Quid notat urbs fontis? regnum inſuperabile Chriſti,
Æternumq; refert agmina faſſa Deum.
1 Fons diuina notat ſacræ præconia uocis,
Quæ fluit in regno maxime Chriſte tuo.
Nam ſonat æternum tua uox dulciſſima nobis,
Irrigat atq; animos more fluentis aquæ.
2 Fons quoq; baptiſmi uitalia flumina ſignat,
Quæ nos emundant uera lauacra reos.
His renouatur homo, natura filius iræ,
Cum noua uiuificis membra lauantur aquis.
Hoc adeò peccata hominum ſunt merſa profundo,
Hæc noſtras ſordes turpis abyſſus habet.
3 Dehinc & ſaluificum Chriſti de ſanguine rorem
Fons notat, immundas cluit ille notas.
Ecce crucis ualido pendens à ſtipite Chriſtus,
Perfuſus roſeo membra cruore gemit.
Antè quoq; expreßit guttas ſudore cruentas,
Cum luctans triſti preſſus agone fuit.
Has tibi ſuſtinuit reſoluto corpore guttas,
Illo tu lotus ſanguine uiuis homo.

Abripit

Abripit hic ſordes cruor, ut cum feruidus alto
Æſtus in Oceano proxima quæq; rapit.
Nam ſi noſtra uelut coccus peccata rubebunt,
Arctoa fient candidiora niue.
Deniq; Fons numen ſacri deſignat amoris,
Læticiam gnati læticiamq; patris.
Spiritus hic dictus ſacris à uatibus olim
Fons uiuus, uitæ munera certa tenet.
Atq; animos renouat, quibus eſt fiducia Chriſti,
Vt ſanctos motus cordis in arce gerant.
Denuo ſic igitur perfuſus ab æthere, ſacro
Flamine, ceu riuo purificatur homo.
HVIC urbi fontis, cui munera tanta ſupernè
Sunt data, ſe iungant aſſocientq; pij.
Et ciuem cœtu ſe profiteatur in illo
Quilibet, unde ſalus non aliunde uenit.
Tales uos eſtis ſtirps ô Mansfeldica, quorum
Inſigne eſt titulis & pietate genus.
Veſtra etiam maior uirtus ætate relucet,
Bruno atq; Erneſto iuncte Philippe tuo.
Auditis ſacra nanq; Dei & cognoſcitis ipſi
Dogmata, quæ diſci præcipit ipſe Deus.
Pergite, uos moueat ueſtras habitata per oras
Cyrene, titulis addita Bruno tuis.
Cyrene, ſi uera putas, BORNSTADIA dicta eſt,
Sit modò Teutonico dictio uerſa ſono.
Non hoc fortuitum eſt, mihi credite, nomine tali

Quod iacet in uestris arx celebrata iugis.
Illustris uiguit nempe his Ecclesia terris,
Et nunc illustris numine Christe tuo est.
Hic locus est, quo uera Dei celebratio cepit.
Doctorem primum nam Deus inde dedit.
Nunc quoq; Sarcerium, Reuberum, Menceliumq;
Luciferum, Rhodium & te Theobalde fouet.
His alios adde Spangbergum, te quoq; Cœli,
Seidelium, Crausum & te Leonharde simul.
Innumerosq; alios fœlix Mansfeldia nutrit,
Doctrina magnos & pietate uiros.
CHRISTE Dei fili, summi patris unica proles,
Indignæ fixus membra sacrata cruci.
O ades ærumnas nobis tolerantibus, atq;
Sustenta cœtum fortiter ipse tuum.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

EXemplumq; Dei quisque est in imagine parua. Vult Deus ordinem in natura conditum de opifice testimonium esse, uult se agnosci ab hominibus, ut communicare sese nobis possit. Sed maximè illustria testimonia de Deo sunt in ipso homine, lucent noticiæ legum in mentibus, & has dolor conscientiæ uindex comitatur, ut sciamus & esse Deum, & qualis sit, & quod sit Iudex. Sunt & σοφγαὶ dulcissimæ

dulciſsimæ inſitæ ab ipſo, quibus ducimur ad conſer-uationem noſtri, & noſtrorum, & ad conſociatio-nem, quæ ſunt commonefactiones de amore in Deo *erga filium, & erga nos.* Hæc opera Dei *in nobis agnoſcamus, ut monſtrent conditorem, & ſinguli de noſtris parentibus & noſtra ingratitudine cogi-temus.* Quantus *eſt labor nutricationis? Quanti dolores matrum, cum ægrotant pueri? Inde* ſoſγὴ *& amorem in materno pectore æſtimato, teq; inter-roges, an uiciſsim amore & officijs compenſes amo-rem in parentibus & in* Deo. Hic *cum neceſſe ſit fa-teri, nos non reddere parem amorem, doleamus tantam in nobis duriciem eſſe. Sed tamen improbe-mus illam inſulſam ſapientiam, quæ iubet ex homi-num pectoribus tolli pios adfectus, ac potius precе-mur filium* Dei, *ut nos ſua luce gubernet, &* Spiritu *ſancto accendat in pectoribus noſtris adfectus, quos adprobat lex diuina, ſicut ſcriptum eſt:* Dabo legem *meam in corda eorum. Adficiamur dolore propter publicas calamitates, & mitigari eas petamus, dolea-mus etiam in luctu honeſtorum hominum, & precе-mur* Deum, *ut pias familias ſeruet.* Talem *eſſe fa-miliam uiri nobilis, iuſticia, ſcientia rei militaris, & fortitudine præſtantis,* Vuolffgangi Dyſſteteri Ca-pitanei, *uidemus. Quia ipſe & honeſtiſsima matro-na, eius coniunx, & filia, rectè inuocant* Deum, *caſtè uiuunt, & erga* Eccleſiam, Scholaſticos, *&*

pauperes ſunt officioſi. Et ipſe in gubernatione iuſtus & moderatus eſt. Ac nunc quoq;, quanquàm in magno mœrore ſunt, tamen ſe hac conſolatione diuinitus tradita ſuſtentant, quæ dicit: Non eſt uoluntas Patris, ut pereat unus de paruulis iſtis. Item, Talium eſt regnum cœlorum. Sperant in Eccleſia cœleſti rurſus ſe cariſſimum filiolum complexuros eſſe. Hortamur autem Scholaſticos, ut hodie hora duodecima ad funeris ceremonias ante Arcem modeſtè & piè conueniant, & ibi ſinguli Eccleſiam & ſeſe Deo ueris gemitibus & precibus commendent. Die 7. Maij, Anno 1556.

DE EXILIO CHRISTI IN ÆGYPTVM MATTH. II.

Quãdò Palæſtina Chriſtus de uirgine natus
Infans Niliacam iuſſus adiret humum,
Per loca ſæuorum proficiſci plena latro-
Octidui longum cogitur exul iter. (num
Tutus ab inſidijs graſſantis nempe tyranni
In minus hoſtili poſſet ut eſſe loco,
Caſta recens natum genitrix comitante marito
Per medios hoſtes, diraq; caſtra uehit.
Ne tamen exulibus poſſet uis ulla nocere,
Texit eos patria pro bonitate Deus.

Angelicos

Angelicos addens comites in itinere cœtus,
Cum puero quibus est cinctus uteríq; parens.
Sic fuit in uarijs Ecclesia sancta periclis,
Donec & hæc mundi machina stabit, erit.
Vt tamen infantis texit cunabula Christi
Ipse Dei gnatus duxq; comesq; uiæ:
Sic teget usq; suos per tot discrimina cœtus,
Dogmata quos uoluit pura sonare Deus.
Exul in hoc mundo sed cur tot ubiq; labores
Ærumnasq; tulit filius ipse Dei?
Duceret ut patriæ nos ad cœlestis honorem,
Ad cœli faciens regna patere uiam.
Vnde genus nostrum Satanæ fraus dira fugauit,
Exilijs actos à patrio orbe procul.
Donec in hac igitur lacrymarum ualle uagamur,
Subdita sint uni pectora nostra Deo.
Restat enim longè melioris functio uitæ,
Gaudia quæ patriæ plena prioris habet.

Iohannes Langerus
Coburgensis.

ELEGIA DE STAPHYLO.

Ἁ σαφυλὴ σαφὶς ἔσαι, κὴ ῥόδον ἄνυμ ὀλεῖται.
Et rosa mane uiget, marcida nocte cadet.
Vidi ego ceu lauri germen florere malignum,

Præteriens paruo tempore quæro, fuit.
Sic etsi celebri florere uideris in aula
O Staphyle, & Cynici dogmata falsa seris,
Diraq; nunc sanctis Christi minitaris alumnis,
Et furijs imples corda aliena tuis:
Inde tamen uictus diuina uoce iacebis,
Crudeles obitus impius omnis habet.
Ignea marcentem te numinis obruet ira,
Vt perit à Solis uicta calore rosa.
An non à magno qui nomen habebat Iulo
Floruit, & læsit uiq;, dolisq; pios?
Floruit, & causa tandem deuictus & armis
Dum iacet, & sparsus uulnere sanguis abit,
Vicisti Galilæe refert, simul iuit ad Orcum
Vmbra gemens, pœnas & sine fine luit.
Ille domum bello rediturus funera uouit,
Sed perit, ex bello nec redit ille domum.
Qui dicunt aliter, ueri quàm conscia mens est,
Accersunt furias in sua fata graues.
Sic crepuit ligno dum rumpitur ilia Iudas,
Pœna uenit grauior, quo mage sera uenit.
Aspice mugitu Latomum sub morte fatentem,
Se quoq; iustorum sanguinis esse reum.
Tu quoq; qui flores, fato marcebis acerbo,
Successum impietas nescit habere diu.
Sed nos Christe doce uiresq; uocantibus adde,
Floreat æterno nomen honore tuum.

PETITIO ELEEMOSYNÆ.

APud Haggæum inquit Deus, se daturum esse fruges copiosius, si instaurationem templi populus adiuuet. Id cogitemus & nunc, cum sterilitas timetur, simus officiosi in iuuandis præsertim Nosocomiorum instaurationibus. In uicino oppido Zan in bello templum & pars oppidi conflagrauit. Nunc instaurato templo rursus & Nosocomium ædificatur, quod scitis esse pium & necessarium opus. Hortamur igitur eos, qui conferre Eleemosynam possunt, ut aliquid ad eam ædificationem conferant, simul etiam precemur, ut Deus det messem mediocrem, & salutarem gubernationem Ecclesiæ & Politiæ. Datæ die 10. Maij, Anno 1556.

Philippus Melanthon.

IN ENARRATIONEM COMMENTARIORVM Iulij Cæsaris.

MVltæ & magnæ causæ sunt, propter quas Deus omnibus hominibus uult notam esse seriem temporum, & præcipuarum mutationum in genere humano, & ordinem imperiorum,

quia necesse est sciri, quando, & quibus testimonijs se Deus patefecerit, quæ sit prima doctrina, quod fuerit mundi initium, quandò uenturum sit ultimum iudicium, quomodò Deus in tantis cõfusionibus humani generis seruet & gubernet Ecclesiam. Præter has necessarias causas sunt & aliæ, propter quas ualdè utile est scire historias. Ibi manifesta testimonia cernuntur prouidentiæ & iudicij diuini, iuxta regulam: Atrocia delicta comitãtur atroces pœnæ in hac uita. Vult enim Deus etiam in politica iusticia & conseruatione humanæ societatis suam præsentiam conspici, uult homines iustis officijs communem ocietatem tueri, nec facere infinitas dissipationes. Est & hoc dignum consideratione, quod Deus mirabiliter seruauit omnium mundi temporum continuam historiam. Libri Prophetici continent tria millia annorum, & quadringentos annos inde usq; à mundi initio ad Cyri regnum. Postea Herodotus, Thucydides, Xenophon narrant res Persicas & Græcas. Deinde Alexandri & successorum & Romanorum historiæ multos Scriptores habuerunt. Hæc series Monarchiarum semper in conspectu sit, & illustria exempla iudicij diuini cogitentur. Sed in his Scholasticis exercitijs proponuntur Historici, non solum rerum causa, sed etiam propter linguas. Nec inter latinos Scriptores quisquam rectius loquitur Iulio Cæsare, qui natus in familia nobilissima, quæ patriæ linguæ puritatem

ritatem retinuerat, etiam optima doctrina excultus fuit. Et delectatum esse propria & non peregrina forma orationis, non solum scripta eius ostendunt, sed etiam hæc diligentia, quòd in tantis occupationibus librum scripsit de analogia & recta orationis forma, in qua inquit, inusitata uerba, tanquàm scopulos fugienda esse. Itaq; propter sermonis elegantiam scripta eius sæpe multumq; legenda sunt. Res etiam magnas continet, & nobis Germanis maximè cognoscendas. Vetustas uno nomine Celtas nuncupauit Galliæ & Teutonum populos, ut Herodotus inquit, Istrum in Celtis oriri, de quo tamen Aristoteles propiora scripsit, Istrum in Hercynijs montibus oriri. Deinde Marij tempore Gallorum & Teutonum discrimen cognitum est. Sed Cæsar Germanorum nomen celebrauit, & eos à Gallis distinxit. Nec tantum eò iocunda est Cæsaris narratio, quòd patriæ limites monstrat, sed multò magis, quòd maiorum nostrorum iusticiam & fortitudinem eximijs laudibus ornat. Etsi uirtus nunc languidior est, tamen bonæ mentes non possunt non delectari & pulchritudine uirtutis, & laude parentum.

Quis nostrum tàm ferus est, qui non lætetur honesta cõmemoratione de parentibus, ex quibus natus est? Quàm honorificum est autem habere nostros maiores & testem & præconem non Homerum, non Pindarũ, sed ducem tantũ, qui & res maximas gesßit armatus, & uictor imperiũ orbis terrarum legibus

sapiens

ſapientiſſimè conſtituit. Legantur ergò etiam res Germaniæ in eius ſcriptis, propter amorem patriæ & parentum. Aliquos etiam cogitatio de parentum uirtute monere poteſt, ut magis ament & patriam & uirtutem. Die 10. *Maij*, Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

ET doctrina de æterno Patre, filio Domino noſtro Ieſu Chriſto, & Spiritu ſancto quotidie cogitanda eſt, & quotidie mens ad ueram inuocationem Dei excuſcitanda eſt. Sed tamen hæc maiore intentione animi facienda ſunt in publicis Eccleſiæ congreſſibus. Ac nunc præcipuè proponitur doctrina de Spiritu ſancto, de qua ſeriò cogitemus, quid ſit Spiritus ſanctus, per quem mittatur, ad quæ beneficia mittatur, quibus & quomodo detur, quomodo retineatur, quomodo excutiatur. Intueamur horribilia exempla furorum in magna parte generis humani, cædes, furta, libidines, deſenſiones idolorum, portenta opinionum, tetra errata conſiliorum, & agnoſcamus infirmitatem noſtram, & fateamur id, quod fatetur Ieremias: Scio Domine, quod non eſt hominis uia eius, id eſt, humana ſapientia & humanis uiribus non poſſumus uitam regere, ſed opus eſt auxilio Dei. Contrà Aiax

apud

apud Sophoclem ait, se uel sine Deo uictorem fore. Et Apryes apud Herodotum inquit, Regnum sibi ne quidem à Deo eripi posse. Ac dedit uterq; horrendas pœnas impiæ arrogantiæ. Leguntur autem & fiunt similia omnibus temporibus. Ruunt homines quâ cæcæ cupiditates trahunt, & quâ Diaboli impellunt. Aduersus hæc tanta mala æternus Pater misertus generis humani, propter deprecatorem filium misit redemptorem, & uoce Euangelij colligit æternam Ecclesiam, & filius luce Euangelij ostendit Patrem, & dato Spiritu sancto, motus accendit in cordibus salutares, reprimit errantes flammas cupiditatum, & depellit Diabolos. Sic enim inquit: Effundam super domum Dauid Spiritum gratiæ & precum. Cum corda in ueris doloribus consolationem sentiunt, Spiritus sanctus testificatur nos in gratia esse, & simul flectit corda, ut à Deo se regi petant, cum uideant homines non satis munitos esse posse ppria uigilantia, & proprijs uiribus & armis, & hoc tantum bonum seuerissimè præcipit filius Dei peti, & inquit, patrem cupidissimè largiri. Quantò magis, inquit, Pater uester cœlestis dabit Spiritum sanctum petentibus? Non igitur simus similes Aiacis, non arrogantium Pelagianorum, qui adeò tument fiducia sui, ut non expetant rectorem Spiritum sanctum, sed cogitemus & infirmitatem nostram, & promissiones diuinas, & mandata de petendo auxilio, &

lio, & aßiduis gemitibus & uotis petamus, ut regat nos filius Dei luce Euangelij, & ut Spiritus ſanctus in cordibus noſtris accendat flammas ueræ inuocationis Dei, & motuum Deo placentium, & flectat corda ad ſalutaria conſilia, & faciat nos uaſa miſericordiæ, & organa profutura Eccleſiæ. Tales precationes, qui non ſæpe repetunt expreßis uerbis, hi nec de tantis rebus cogitant, nec cura tantarum rerum adficiuntur. Quare & lectione & cogitatione ſæpe repetatur hæc doctrina, & miſceantur uerba precationum, & exuſcitentur corda ad ardentiorem petitionem & gratiarum actionem. Vt autem oſtendamus ſignificationem gratitudinis erga miniſtros Euangelij, cras ſinguli ad Aram afferant uſitata munera. In Pentecoſte Anni 1556. à prima Pentecoſte Anno 3065.

DECANVS COLLEGII THEOLOGICI IOHANNES BVgenhagen Theologiæ Doctor, Paſtor Eccleſiæ Dei in oppido Vuiteberga.

LEgimus in ueteribus monumentis Eccleſiæ Hamburgenſis, in ea urbe collocatam eſſe à Carolo Magno ſedem Epiſcopi, quæ poſtea

ſtea Bremam translata eſt, & modeſtiſſimè inquit Carolus, ſe non uoluiſſe Saxonicam gentem ſibi, ſed Deo ſeruire. Poſtquàm igitur à Deo uictoria donatus ſit, ſe nihil petere, niſi ut uerum Deum, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ea geus agnoſcat: & miſit Hamburgam uirum doctum, & habentem illuſtria teſtimonia pietatis Angiſum. Is & ibi, & in uicinia ſparſit Euangelij ſemina. Et multa ſigna oſtendunt, tunc fontes doctrinæ Chriſti adhuc fuiſſe puriores, quàm poſtea ſuerunt, cum creuit Pontificia Tyrannis, & nati ſunt Monachi ſiue ex ſuperſtitione, ſiue ex Sphinge, id eſt, Sophiſtica. Idem Angiſus poſtea cum pijs & doctis comitibus, Euangelij uoce Danos ad ueri Dei inuocationem flexit. Poſtea ſecuta eſt ætas, quæ plus caliginis habuit, cum Pontificum & Monachorum impoſturæ confirmarunt idola & errores. Sed Dei beneficio in regno Danico, & in patria mea dulciſſimæ Pomerania, & in urbibus Lubeca, Hamburga & Brunſuiga uoce mei miniſterij doctrinæ puritas reſtituta eſt. Pro quo immenſo beneficio Deo gratias ago, & eum toto pectore oro, ut ſemper in his regionibus omnibus filio ſuo domino noſtro Ieſu Chriſto æternam hæreditatẽ colligat. Gratulamur autẽ Inclytæ urbi Hamburgæ hoc ingens bonũ, quod & ante tot ſecula inuocauit filium Dei, & nũc habet Euangelij lucem ſine corruptelis. Rectè autem facit Eccleſia Hamburgen-

Hamburgensis, quod piam coniunctionem cum cæteris Ecclesijs harum regionum tueri studet. Quam ob causam cum huc miserit reuerendum uirum Magistrum Paulum de Eitzen, Superattendentem Ecclesiarum in ea urbe, ut nobiscum & cum aliarum urbium doctis uiris colloquens, ostenderet consensum suum: Proximo die Maij 27. quod faustum & fœlix sit, publicum ei testimonium tribuemus. Ad id, ut conueniant huius Academiæ lectores & auditores, petimus, non solum, ut testes sint nostri iudicij, ut decet, sed etiam ut nobiscum ueris gemitibus & uotis orent filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, caput Ecclesiæ, omnia in omnibus perficiens, ut nos omnes gubernet, & semper protegat harum regionum Ecclesias, & earum hospitia, quia uerissimum est, non humanis consilijs & præsidijs, sed diuinitus seruari Ecclesiam, sicut in Arca Nohæ, in mari rubro, in deserto seruata est. Teneamus autem hanc ueram consolationem, in qua dicit filius Dei: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis. Te fili Dei domine Iesu Christe, crucifixe pro nobis & resuscitate, custos Ecclesiæ, oramus, ut nos regas & protegas. Die 25. Maij Anno 1556.

Decanus

DECANVS COLLEGII DOCTORVM ARTIS MEDICÆ, Melchior Fendius. D.

CVncta Deus replens molem se fudit in omnem, Inquit Vidas, de præsentia Dei uniuersali in conseruatione omnium rerum, quas condidit, qui quidem sic res & condidit & cõseruat, ut simul uestigia sua impresserit uniuerso opificio, ut necesse sit fateri, non casu ex Democriti atomis confluxisse mundum, sed à mente æterna architectatrice pulcherrimo ordine distincta esse mundi corpora, formatum hominem, insitas noticias, addita uitæ præsidia, nutrimenta, & remedia. Ita uniuersa natura rerum testatur esse Deum, & terribiliter conuincit & damnat omnes, qui aut negant esse Deum & prouidentiam, aut spreto iudicio Dei, leges uiolant, & cœlo bellum inferunt. Vult igitur aspici naturæ ordinem, uult agnosci uestigia sua, & cerni testimonia de se, sparsa in hoc pulcherrimum mundi theatrum undiq;. Deinde uult præsidia uitæ cognosci, & eligi ad quotidianum usum. Cum igitur certissimum sit, hanc esse uoluntatem Dei, & doctrina Medicorum ostendat naturæ ordinem, & rerum nascentium usum, hanc considerationem & doctrinam cõtemnere nõ solum barbaria est indigna homine, sed etiam aduersus Deum impietas. Grata de Deo

fama in artibus sparsa est, inquit Plato. Quare cum artium fontes & usus nostris Scholasticis monstrentur, non dubitamus eos gratis mentibus agnoscere, doctrinas esse Dei dona, testimonia de Deo, & uitæ præsidia, & eas amare et uenerari. Vt igitur hoc iudiciũ & uoluntatem suam declarent de arte Medica, cuius beneficijs quotidie multi utuntur, cõueniant die Iouis proximo ad renunciationem, in qua decernetur gradus Doctorum artis Medicæ, clarissimo uiro eruditione & uirtute præstanti Magistro Francisco Rodeuualt, nato in Inclyta urbe Brunsuiga, cuius industriam, fidem, adsiduitatem, & bonos mores ita probat honestissimus Senatus inclytæ urbis Hamburgæ, ut ei præcipuam ciuium curationem commendarit. Habet igitur Franciscus honorificum testimonium industriæ & uirtutis. Nos etiam eruditionis testimoniũ ei tribuemus. Precamur autem Deum æternũ patrem Domini nostri Iesu Christi, creatorem uniuersæ naturæ, ut & doctrinas conseruet, & regat fidelium Medicorum consilia & dextras. Certissimum est enim, & remedia esse Dei opera, & medendi artem diuinitus monstratam esse, & ita esse fœlicem medicationem, cum Deus adiuuat naturam & Medici manum. Ideò dictum est: Honora Medicum, quia propter necessitatem Deus eum condidit. Non humana diligentia inuenta est ars, sed diuinitus monstrata est, & monstrata est ideò, ut opituletur nostræ neces-

ſtræ neceſsitati. Non eſt igitur inutilis labor, ſed ſæpe depellit ſæuos morbos, etiamſi in hac naturæ imbecillitate multæ ſunt cauſæ mortis. Interea uult tamen Deus nos uti uitæ præſidijs, & adfirmat, ſe ea condidiſſe noſtræ neceſsitatis cauſa, quem precamur, ut multis bonis ingenijs longa uitæ ſpacia concedat, ut ſit Eccleſia cœtus honeſtus ipſum celebrans. Die 25. Maij, Anno 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

NOn dubium eſt Senonas honeſtiſsimam gentem ueteris Germaniæ, tenuiſſe ea loca, quæ nunc nomen habent ueteris Marchiæ. Fuitq; eius gentis tanta iuſticia & integritas, ut Strabo dicat, Senones dici, tanquàm σέμνωνες à σεμνὸς, quod modeſtiam & pudiciciam complectitur, & origo eſt à σέβειν. Eſt autem urbs in ueteri Marchia Sebuſen, quam nos quidem libenter interpretamur Senonum domum. Etſi autem nihil adſeueramus de his Etymologijs: tamen laus eſt magna maiorum noſtrorum, quod exteri homines adeò probarunt eorum integritatem. Atq; utinam noſtri mores ueterum honeſta exempla referrent. Sed eſt hodie ibi Eccleſia benè conſtituta, & ſunt ibi multi honeſti & eruditi uiri, & ciues ſtudijs fauentes. Eius urbis

Consul est Ioachimus Quadfasel uir honestus & eruditus, cuius filius ex hac schola in Ecclesiam cœlestem heri euocatus est. Decessit autem in confessione pia & inuocatione filij Dei Domini nostri Iesu Christi, cui & sese & patrem & patriam commendauit. Hortamur igitur, ut ad funeris ceremonias hodie hora duodecima è regione reuerendi uiri domini Doctoris Forsteri conueniatis, & ibi uera precatione suam uitam singuli & Ecclesiam, & has regiones Deo commendent. Videmus uarios morbos uagari, & metuenda sunt bella, fames, & confusiones opinionum. Quare simus ardentiores in precando, sicut filius Dei inquit: Orate, ut possitis effugere uenientia mala. Pridie Calend. Iulij, Anno 1556.

AD IMAGINEM ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI, Domini Georgij Principis in Anhalt & Ascania.

Ascaniæ stirpis uirtus est clara triumphis,
Ordine quos numerant secula longa patrũ,
Cæsar in Adriaco cum gessit littore bellum,
Et fregit Venetas Maxmilianus opes:
Dux erat Ascania natus de stirpe Rudolphus,
Fixit & in Veneto multa Trophæa solo.

Nunc

Nunc ad maiorum decora, hæc laus magna Georgi
Accedit uere Principe digna uiro.
Quod ſic doctrinam reliquis uirtutibus addis,
Vt uerum celebres pectore & ore Deum.
Et Chriſti illuſtres ingentia munera ſcriptis,
Iuſtifica ſupplex quæ capis ipſe fide,
Exemploq; Eſdræ populum dum iure gubernas,
Doctrinæ ſpargis ſemina pura ſimul.
Summe Deus ſolus qui das fœlicia regna,
Aſcanios fratres, te precor, ipſe regas.

IN PRAELECTIONEM ORATIONIS CICERONIS pro Marco Cælio.

HOdie Deo iuuante inchoabo enarrationem orationis, quam Cicero eloquentiſſimus Orator dixit pro M. Cælio, cuius lectionem ſtudioſis profuturam iudico, non ſolum ad eloquentiam, ſed etiam ad ſtudium uirtutis, ad mores formandos, & uitam rectè inſtituendam. Vt enim Philoſophorum, ita non minus Oratorum ſcripta ad uirtutis doctrinam pertinent, qui cum ſcelerum turpitudinem, & uirtutis decus oratione exaggerant, profecto tanquàm fulmina in ſceleratos torquent, & bonos ad uirtutis & rerum honeſtarum amorem accendunt. In hac uerò oratione magna ſententiarum &

drum & locorũ communium uarietas & copia est, quæ cum elegantißimo orationis genere explicentur, non dubium est, quin & consideratio rerum sapientißime cogitatarum uitæ moribusq; profutura sit, & ipsa orationis forma prosit ad rectè dicendi rationem. Nam in eloquentiæ studijs sine exemplo & imitatione nemo fœliciter uersari potest. Hortor autem Studiosos, ut hanc orationem attentè audiant, & dicendi genus imitari studeant.

Antonius Vualterus.

DECANVS COLLEGII IVRECONSVLTORVM Iohannes Schneideuuein Iuris utriusq; Doctor.

ETsi multa signa magnas imperiorum mutationes & tristia bellorum incendia prænunciant, quæ haud dubie politici status turbationem afferent, & legum autoritatem & uim opprimment, aut imminuent saltem, ut studij legum nullus usus aut perexiguus futurus esse uideatur: Tamen nos, qui in Ecclesia uiuimus, & diuinas promißiones reuerenter audimus, & fide amplectimur, certò statuamus, Deum, qui promisit se in genere humano semper collecturum uoce Euangelij Ecclesiam, eamq; ad finem mundi usq; seruaturum esse, sicut inquit Christus:

Christus: Ego uobiscum sum usq; ad consummationem Seculi: etiam politias aliquas defensurum esse, quæ hospitium præbeant Ecclesiæ, & non permissurum, ut honestæ leges, iudicia, disciplina, iura connubiorum, & alia præsidia huius uitæ, funditus deleantur ubiq;. Cum autem illarum rerum possessio retineri non possit sine cognitione scripti Iuris, haud dubiè Deus etiam hæc studia Iuris tuebitur, & locum alicubi dabit tutum & honestum ijs, qui hac doctrina legum instructi sunt, eamq; conferre ad gloriam Dei & utilitatem generis humani decreuerunt. Hac spe colamus & urgeamus studium Iuris, & non dubitemus, hunc nostrum conatum conseruandi res immensa bonitate à Deo donatas, uidelicet, consociationem ciuium, iudicia, disciplinam publicam, æqualitatem in contractibus, et alia uincula humanæ societatis, Deo gratum & nequaquàm irritum fore. Cum autem prosit ad tantarum rerum custodiam adhiberi non quoslibet imperitos, sed diu uersatos in scholis, & in frequentia peritorum Iuris, & confirmatos solida eruditione, optimo consilio gradus instituti sunt, in quibus exploratio fieret de doctrina eorum, qui ad gubernationem Reipublicæ accessuri sunt. Vixit autem in hac Academia annos amplius quindecim cum laude integritatis, modestiæ, & in omni officio diligentiæ, uir honestus Iohannes Reinerus Oldenburgensis gener

ſancti & integerrimi uiri Pauli Knod, cuius induſtria, fides, & diligentia Eccleſijs harum regionum diu magno adiumento fuit. Ipſe uerò Paulus & propter ſingularem pietatem & ſanctitatem uitæ reuerendo Doctori Martino Luthero, & cæteris omnibus huius Academiæ profeſſoribus cariſsimus fuit. Huius Pauli gener cum uocatus ſit ad partem gubernationis à pijſsima uidua generoſi & nobiliſsimi Domini Cunonis Comitis Orientalis Friſiæ, iuſſus eſt Collegij noſtri teſtimonium de ſuo profectu in ſtudio Iuris ſecum illuc adferre. Quare cum ſciamus & eruditionem huius Iohannis egregiam, & mores honeſtiſsimos eſſe, de Collegij noſtri ſententia cras, Deo iuuante, conferemus ei publicè inſignia Doctorum in utroq; Iure, ad quam renunciationem publici teſtimonij, ut conueniant omnium profeſsionum Doctores, Magiſtri, & Scholaſtici, reuerenter & amanter petimus, & hoc officio declarent ſuam reuerentiam & amorem erga leges & diſciplinam, quarum rerum maximarum cuſtos eſt hæc profeſsio noſtra. Simul etiam præſtent hanc beneuolentiam optimo uiro, qui Collegij noſtri teſtimonio ornabitur, ut eius honori faueant, qui ita hîc uixit, ut bonorum uirorum ſtudijs & amore dignus ſit. Poſtremo cum tanta pericula impendeant, in his congreſsibus coniungamus uota noſtra, & oremus Deum, ut legum & diſciplinæ cuſtodiam ipſe adiuuet, & Eccleſijs

cleſijs & Scholis tranquillitatem concedat, & repri-mat Turcicam rabiem, quæ uaſtitatem politici or-dinis, legum, & diſciplinæ uniuerſæ afferre cona-tur, & barbarica tyrannide uictas gentes crudeliter premit & affligit. Die 3. Iunij, Anno 1556.

CONCIO LEPORVM AD LEONES, CVIVS MEMINIT Ariſtoteles tertio Politicorum, Allegorico carmine expoſita à Friderico Vueydebrando.

Conuentum brutis indixerat omnibus olim,
Qui tulit Imperij regia ſceptra, Leo.
Quòd uarias dederat iam beſtia ſæpe querelas,
Hæc læſa iniuſtis uiribus, illa dolis.
Hîc ubi cuiq́; ſuæ ſententia prodita cauſæ
Auribus attenti cognita Regis erat,
Surgunt & Lepores, trepido quibus ore locutis
Hoc fuit infœlix concio lata modo:
Fœlices populos, quibus omnibus æqua poteſtas,
Communiſq́; pari ſorte feratur honor.
Ne premat imbellem, quò quiſq́; potentior armis
Polleat, & uires legibus ante ferat.
Quos contra irato ſurgens Leo regius ore,
Reddidit orantum talia uerba choro.

Sana quidem, at lepores ſine dentibus eſſe locutos,
Nec ſapuiſſe ungues Rhetoris huius opus.
Cumq; æquare uelint regali ſorte Leones,
Purpuream leporum terga decere togam.
Dixit, & ad nutum mox agmina ſæua Leonum
Mandat in imbelles unguibus ire feras.
Quas rapiunt, raptasq; necant, manduntq; necatas,
Exitus incauti Rhetoris ille fuit.

VSq; adeò ſtolidus labor eſt, ſi propria tentes
Inter inæquales dicere iura uiros.
Ipſe quibus cedis uirtute & uiribus impar,
Quos tibi nec ſimili iunxit honore genus.
Scilicet his iuſtum eſt, quod libera cuiq; uoluntas
Imperat, alterius neſcia ferre iugum.
Hi ſibi ſunt leges, his ipſa potentia lex eſt,
Qua ſibi pro libito cuncta licere putant.
Hi proprias figunt leges, fixasq; refigunt,
Quoq; placet, flectunt cerea iura modo.
Hinc ea prolata eſt Antiſthenis ore querela,
Cuius Ariſtoteles talia uerba refert:
Cuncta uelut tentent Leporum ſub lege Leones,
Sic etiam magnis iura minora premi.
Is uelut ad flammas accedere ſuaſit ad aulam,
Quæ nunquam pateat legibus æqua bonis.
Aſpice Prexaſpen taxantem crimina Regis,
Quòd nimis ad Bacchi pocula pronus erat,

Quàm

Quàm crudele data precium pro lege recepit?
Quanti res odij libera lingua fuit?
Ebrius ut natum Cambyſes cernit amici,
Veſtibulum ſtantem non procul ante domus:
Huc agè Prexaſpes, iſto, quem tendimus, arcu,
Vera ne iam dicas uerba, probemus, ait.
Rex niſi cor pueri transfixerit, ebrius eſto,
Sin transfiget idem, ſobrius, inquit, erit.
Protinus infantem teli transuerberat ictu,
Audit & infœlix aſpicit illa Pater.
Ille cadit, medioq; tenens in pectore ferrum,
Lethali ſectus uulnere cordis obit.
Quærenti Domino, num cautè torſerit arcum,
An procul exierint ebria tela ſcopum?
Reſpondet genitor, non hæc mihi Iupiter ipſe
Certa magis poterat mittere tela manu.
Scilicet hoc Regum ius eſt, ea cura Potentes
Maxima, ne iuris cura ſit ulla, manet.
Talibus haud tutum eſt leporinas condere leges,
Quæ digna autoris conditione carent.
Has tamen excutiunt uacua ceruice Leones,
Cumq; ſuo tandem iura Solone uorant.

HEi mihi, quàm furor hic ſæpe exercetur in illos,
Qui ſacra cœleſti dogmata uoce ſonant?
Quos Deus ipſe ſui myſteria prodere uerbi
De uera Nati cognitione iubet.

Per

Per quos ipſe ſuam uocali fulmine legem
Prædicat, & quales nos uelit eſſe, monet.
Nam quia ſancta Dei ſapientia fabula mundo eſt,
Quòd non humana cum ratione ſapit:
Hos contra elati furibundo pectore Reges
Sancta miniſterij tollere iura ſtudent.
Sanguine ſic toties Eccleſia lota Piorum
Exempla illius mille furoris habet.
Eſaias Dominum iam luſtra bis octo profeſſus
Serrata ſectus falce Manaſſis obit.
Sic tandem Pharios lapidatus ab Aprye Rege,
Helcia genitus Patre, Propheta perit.
Ipſe etiam cunctis maior Baptiſta Prophetis,
Præſentem miſſus præco ſonare Deum:
Dum uetat Herodi peruerſum coniugis uſum,
Quòd ſimul inceſtus fratris adulter erat,
Cogitur in medio dare carcere colla ſecuri,
Et capite ad choreas pellicis ire comes.
Sic poſt mille uias, & mille pericula Paulum
Deuorat inſontem bellua ſæua, Nero.
Scilicet illa pios ingrati gratia mundi,
Communis Chriſto, quem docuêre manet.
Cuius ad exemplum quoq; nos conformia membra
Hanc decuit ſocio pondere ferre crucem.
Dum rabidi Imperijs uaſtant pia templa Leones,
Quos ſtygius raptat per ſcelus omne Leo.
Ne tamen hîc leporum ſimiles formidine mundi
Crimina

Crimina Doctores dissimulata tegant,
Tu rege Christe animos, uiresq; docentibus adde,
Te Duce, nulla potest ira nocere pijs.
Arma parent hostes, imponant Pelion Ossæ,
Vox æterna Dei muta latere nequit.
Quam siue infantes, seu Reges ore loquantur,
Hæc sine respectu iudicat æqua Deus.

QVi tamen in mundo mundana negocia tractat,
Is fato Leporum cautior esse potest.
Vt benè cum Leporum uim nouerit atq; Leonum,
Cuncta suo prudens dicat agatq; loco.
At quibus æqua data est æquali sorte potestas,
Et par officij conuenientis honor:
Illi tuta gerunt, quæcunq; loquuntur aguntq;,
His pius ex æquo singula censet amor.

PHILIPPVS MELANTH.

Cum ueluti Lepores dare iura Leonibus audent
Hi, sacra qui populum uerba fidemq; docent,
Conanturq; truces sine ui frenare Tyrannos,
Contempti pœnas pro pietate ferunt.

Verba Aristotelis lib. 3. πολιτικῶν.

Ὅθεν δηλόν, ὅτι μηδὲ τὸν νομοθεσίαν ἀναγκαῖον εἶναι περὶ τοὺς ἴσους, μὴ τῷ μὲν γένει, μὴ τῇ δυνάμει. κατὰ δὲ τῶν μὴ τοιούτων οὐκ εἰσὶ νόμοι.

νόμος. Αὐτοὶ γὰρ εἰσὶ νόμος. Καὶ γὰρ γελοῖος ἂν εἴη, νομοθετεῖν τὶς παρῴμιος κατ' αὐτῶν. Λέγοιεν γὰρ ἂν ἴσως, ἅπερ Ἀνιλοθένης ἔφη τοὺς λέοντας, δημηγορούντων πρὸς δασιπόδων, καὶ ἐν ἴσον ἀξιούντων πάντας ἔχειν &c.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

Ἐπάμεροι, τί δὲ τις, τί δὲ οὐ τις, σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωποι, *exclamat ſapiens Poëta Pindarus, cum admiratione intuens hanc multiplicem miſeriam generis humani, onerati tot calamitatum generibus, & utentis adeò fugaci, & incerta uiuendi lege, ut uerißimè umbræ ſomnium dici poßit homo, cui tàm uaria accidere poſſunt, quæ ipſum lætum ac florentem ſubitò euertant.* Ideò & Dauid conqueritur: Homo diebus ſuis fœno ſimilis eſt, defloreſcit ſicut flos agri. Vbi primum uentus paulò aſperior afflauerit ipſum, concidit, & ignorat amplius locum ſuum. Talia exempla fragilitatis noſtræ multa nobis proponuntur fermè quotidie, ut diſcamus circumſpectius & modeſtius uiuere, & aßiduè petamus à Deo, ut ipſe nos regat & cuſtodiat, qui eſt uita noſtra, & longitudo dierum noſtrorum. Heri paulò ante cœna

cœnæ tempus honestus ac modestus iuuenis Petrus ab Henichen, natus ex nobili familia in oppido Saltza propè Magdeburgum, qui biennii usus est domestica cõsuetudine uiri Nobilitate generis, eruditione ac uirtute ornatissimi D. Ioachimi à Beust, Iuris utriusq; Doctoris, & collegæ nostri, equo insidens flumen Albim ingressus, cum in occultam uoraginem equus prioribus pedibus incidisset, ipse de equo excussus, & uestis grauitate impeditus, aquis suffocatus est, cum aliquoties supernatans, filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum clara uociferatione inuocasset, & abiecta spe emergendi, eidem suam animam, ut conditori & redemptori unico, commendasset, id quod ab aliquot propè ripam stantibus mulieribus est exauditum. Domi etiam solitus est singulis diebus, mane & uesperi preces suas, & partes Catechesis clarè proferre, & habet ab omnibus, quibus familiariter notus fuit, bonum testimonium modestiæ, uerecundiæ & pietatis. Et absente Domino Doctore Bustio aliquoties dixit, se reuerso hero inuisurum patrem grandæuum, & fratrem doctum uirum, qui amplius decennio hîc in studio pietatis, artium & Iuris egregiam operam nauauit. Sed hoc tristi & subito casu translatus est ad cœlestem patrem, in scholam multò meliorem, ubi audit coram, & intuetur filium Dei, quem in hac

uita

uita ex uerbo Euangelij agnouit, & uera fide coluit. Eius corpus usitata funerum ceremonia terræ mandabitur hodie hora quarta. Petimus igitur, ut Scholastici ad nouas ædes Domini Georgij Scribæ huius ciuitatis in platea Consulum conueniant, & sua præsentia testentur, se & Doctoris Ioachimi Bustij, & senis parentis nobilis ac honestißimi uiri Petri ab Henichen, & fratris Iohannis ab Henichen, dolore ac luctu adfici, quem ex hoc improuiso obitu huius adolescentis haud dubie acerbum percipient, quem ut Deus uera consolatione leniat, ardentibus uotis precamur. Deinde etiam, quod sæpe facimus, iterum hortamur Scholasticos, ut hoc infidum & uorticosum flumen Albis fugiant, nec se ultrò in extremum uitæ discrimen conijciant, cum experientia didicerimus, Diabolum solere insidias struere uitæ natantium in hoc flumine. Multa alioqui nobis tristia & insperata accidere possunt singulis horis. Non opus est, ut nobis pericula alia sine necessitate ultrò accersamus. Ideò simus cautiores, & in timore Dei mandatos labores urgeamus, & oremus Deum, ut ipse sit custos uitæ nostræ, & arceat hostes piorum Diabolos, qui, ut Petrus inquit,

circumeunt more Leonum rugientium,
quærentes quem deuorent. Ulti-
mo Iunij, 1556.

In lectio-

IN LECTIONEM LOCORVM COMMVNIVM, ET Pædiæ Cyri.

QVem ſacra delectat myſteria diſcere uerbi,
Quod nobis cœli Chriſtus ab arce tulit:
Curet id inprimis, ut certa ſingula normæ
Diſcat, & in ſolidum dogmata corpus agat.
Aurea ſed methodus magni contexta Philippi
Ingenio, gracili continet iſta typo.
Inq; locos redigit ſummas diſcentibus aptos,
Ceu graue pictori linea monſtrat opus.
Non liquor Hyblæus ſic delectare palatum,
Vt liber hic animos erudiſſe poteſt.
Dulcior Ambroſia tibi lingua Philippe docenti,
Eloquijq; tibi ſtillat ab ore fauus.
Sicut apes ſtipant generoſo nectare cellas,
Sic ſtipas libris optima quæq; tuis.
Adde quod omnigenas ueris è fontibus artes,
Quotidie ſumma dexteritate doces.
Scripſit & egregiũ Xenophon opus, inclytus autor,
Alueolis condens Attica mella ſuis.
Digna legi, cunctis apis hæc monumenta reliquit,
In quibus & Cyri condidit acta ducis.
Vt puer ingenij dederit præſagia ſummi,
Præbuerit qualem ſe quoq; Marte uirum.
Hos ego ſcriptores uobis ſtudioſa iuuentus,

Qua decet interpres ſedulitate legam.
Vos modò, qui cupitis ſtudijs adiungere ſacris
Hiſtorias Graio quas docet ille ſono:
Significate mihi, noſtrumq́; accedite limen,
Contiguum domui limen Ebere tuæ.
Sum promptus uotis opera quacunq́; licebit,
Nec ſtudij cuiquam pars uacat ulla mei.

Die uiſitationis Mariæ, Anno 1556.

Martinus Sidemanus.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI IN ACAdemia Vuitebergenſi, Bartolemæus Laſan Cygneus.

OStendit terris & in aêre multa ſereno,
Irrita nequaquàm ſigna futura, Deus.
Signaq́; naturæ, quæ non imitantia leges,
Portendunt ſubitum non procul eſſe malũ.
Vidimus hoc anno rapidum flagrare Cometen,
Sulcantem dubias multa per aſtra uias.
Quodq́; fuit mirum, uicino Sole Cometæ,
Cum ſoleant primas arripuiſſe faces:
Non prius accenſos hic cepit ſpargere crines,
Aſtrorum quàm Dux è regione ſtetit.
Æquabat motu phœbus noctemq́; diemq́;,
Vdaq́; purpurei tempora ueris erant.

Hali-

Halitus è molli ſublatus ad æthera terra,
Cum rutilæ ſpeciem cepit habere comæ,
Primùm, qua cœli προτρυγήτης parte refulget,
Semina flammarum conſpiciенda dedit.
Altius Arcturi mox ad faſtigia pergit,
Sub rapido nullas dum facit axe moras.
Deniq; ſicca ſuper Cynoſuræ ſidera uectus,
Occupat Arctoæ ſigna ſuprema plagæ.
Inde gradum retro facit, & quæ noſter Horizon
Aſtra capit, curſu proximiore legit.
Ac ſimul Auroram petit Eoumq; cubile,
Phœbus anhelantes unde reducit equos.
Hîc ſubit Iaſiden, & quæ te trans uada ponti
Aêrium Perſeu carpere fecit iter.
Candida cornigeri Phœbus iam limina Tauri,
Nec modo Phryxeæ uellus habebat ouis.
Protinus illius ueſtigia trita Cometes
Arripit, & Soli ſidera iuncta tenet.
Hoc iter errantis multi uidêre Cometæ,
Qui fera Teutonicis damna minatur agris.
Sunt anni decies octo, quo tempore uixit
Dux qui Burgundas Carolus auxit opes:
Tunc in ſuprema ſimilis regione Cometes
Aëris, horrifico miſcuit igne comam.
Is motu ſimili ſeſe per inane uolutans,
Permenſus cœli climata multa fuit.
Aſtrææ primum tenuit confinia Libræ,

Arctoi petijt culmina deinde poli.
Sed remeans illinc, medium qua circulus orbem
Diuidit, aſtrigeram lumine texit ouem.
Nulla ætas uidit flagrantem impune Cometen,
Non leue uenturum nunciat ille malum.
Tunc quoq; crebra tulit ſummis incommoda regnis,
Ciuiles motus, publica damna tulit.
Quippe ſecuturas ſtrages triſtesq; ruinas,
Atq; tuæ retulit Carole ſigna necis.
Proxima uix ea poſt incendia uenerat æſtas,
Carolus Heluetico ceſus ab hoſte cadit.
Tu quoq; Tiſiphone mundi, tu dirus alaſtor,
Peſtis & immenſi fax Mahomete mali,
Paulò poſt fugiens cecidiſti Hydrunte relicta,
Tandem blaſphemos opprimit ira Dei.
Nũc quoq; blaſphemos tangent Turcosq; Papamq;
Adproperans Nemeſis iudiciumq; Dei.
Et ſegetes paſsim ſiccis morientur in herbis,
Et fient multis arida membra fame.
Sed quæramus opem diuinitus, atq; precemur
Æterno gnatum de genitore λόγον.
Filius æterni λόγ& effigiesq; parentis,
Aſsiduus cuſtos agminis ipſe ſui,
Defendet ſanctos inter mala plurima mundi,
Qui mitem toto corde precantur opem.
Cura ſit interea uitam coluiſſe modeſtam
Omnibus, & uerbi diſcere iura ſacri.

Dent

Dent etiam ſolito nobis ſua nomina more,
Cenſuram ſtudij qui ſubijſſe uolunt.
Non labor his deerit noſter, nec amica uoluntas,
Semper & ingenijs officioſa bonis.

1556.

IN SECVNDVM LI-BRVM PLINII.

ABſoluta prima parte ſecundi libelli Plinij, in qua utcunq; explicata eſt doctrina de motibus Planetarũ, accedemus iam ad alteram partem, quæ commemorat ea corpora, & ſpecies, quæ in aêre efficiuntur ui & lumine ſtellarum, quæ pars μετεωρολογία nuncupata, à ueteribus ſtudioſe inquiſita fuit. Iudicarunt .n. homines eruditi materiam digniſsimam eſſe, in qua uires ingeniorum ſuorum experirentur, ſcrutando cauſas illorũ operum naturæ, quæ partim produci uidentur ideò, ut ſint ſigna futurorum euentuum, qualia ſunt parelia, irides, cometæ: partũ, ut ſint quaſi inſtrumenta, quibus Deus maliciam hominem ingraueſcentẽ puniat, ut ſunt grandines, procellæ, fulmina, terræmotus: partim etiam, ut terram ſuauiter rigent, aut nimis humectatam exiccent, ut ſunt pluuiæ, niues, ros, uentorum flatus. Vbi iucundiſsimum eſt uidere mirandum conſenſum cœli & aëris proxime nos circumdantis, qui facilime ſentit planetarum inter ſe congreſſus.

greſſus, aut aduerſationes, & eorundem, atq; etiam fixarum ſtellarum cum ſole exortus & occaſus. Et quidem, quod admiratione dignißimum eſt, quantò ſtellæ minores uidentur, eoq; haud dubie etiam altiores & à terra remotiores ſunt: tantò maiorem uim habent afficiendi & turbandi hunc proximum aërem. Nam ut de Pleiadibus, Hyadibus, Hædis & alijs quibuſdam minutißimis ſtellis, quarum tamen efficacia in ciendis tempeſtatibus manifeſta eſt, iam nihil dicam, eas conſideremus ſtellulas, quæ in pectore Cancri poſitæ, adeò ſunt obſcuræ, ut non niſi ſerenißimis noctibus cernantur, quæ ab Aſtronomis φάτνη præſepe, & ὄνοι aſelli nominantur. Ad has tamen quoties Sol, Luna, Mars acceſſerunt, raro abit, quin aër turbetur imbribus, niſi uniuerſales aliquæ cauſæ pluuiarum materiam abſumentes, obſtiterint, id quod experiri licebit circa medium huius menſis Iulij, quando cum Sole orientur manè & ueſperi hæ ſtellulæ, circa Margaritæ diem, & rurſus poſt aſſumptionis Mariæ, circa uigeſimum menſis Auguſti, quo tempore Mars ad eaſdam ſtellas accedet. Deinde omnibus ætatibus Cometarum apparitio homines doctos torſit, & impulit, ut cauſas eorum & naturam eò diligentius ſcrutarentur, quod experientia compererunt, nunquàm Cometarum exortum non conſecutas eſſe magnas calamitates.

lamitates publicas, ut peſtilentiam, ſterilitatem agrorum, mortes Regum, Imperiorum ac religionum mutationes, ſicut & Poëta inquit:

Et nunquàm in terris ſpectatum impune Cometen.

Harum rerum qualiſcunq; cognitio cum digniſſima ſit liberalibus ingenijs, appeti & hauriri auidè debet. Eam igitur partem Plinij, quæ Meteora recenſet, Deo iuuante, auſpicabor die Iouis proximo, ubi primo loco dicendum erit de Cometis, de quibus eò diligentius agam, quod hic annus eiuſmodi crinitam ſtellam habuit, & addam aliorum quoq; temporum ſimilia exempla, adiunctis euentibus, qui Cometarum inflammationem ſecuti ſunt. Quorum conſideratio auditores de multis rebus utiliter monere poterit. Conueniant igitur Scholaſtici proximo die Iouis hora ſecunda in auditorio noui Collegij. Die 5. Iulij Anno 1556.

Paulus Eberus.

ANNO 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

His annis ſcitis paſsim oppida in uicinis regionibus mediocria incendijs perijſſe, Goltbergam, Hirsbergam, & alia. Nuper & Cruciæ pars urbis Caſimiria, quæ habuit ſplendida ædificia, conflagrauit. Eodem ferè tempore terræ motu magna pars Bizantij diſiecta eſt, & multi homines ruinis oppreſsi ſunt. Recens in hac uicinia & oppidum Spremberg incendio perijt. Quod autem nobis hactenus pepercit Deus, agnoſcamus ipſius hoc beneficium eſſe, quia niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra uigilat, qui cuſtodit eam. Vult autem Deus nos modeſtos eſſe, et non accerſere pericula, ſicut ſcriptum eſt: Qui periculum amat, peribit in eo. Vult Deus nos facere officia uocationis, & ſimul ab ipſo petere protectionem, ac protegit eos magis, qui miſericordia adficiuntur in calamitate piorum, qui eiuſdem Eccleſiæ membra ſunt. Quare uos adhortamur, ut pauperibus Euangelij miniſtris & ciuibus Sprembergenſibus, quorum perierunt niduli & ſupellex, opem feratis. Exerceamus fidem & ſpem auxilij diuini his officijs, nec dubitemus, Deum uicißim benefacere ijs, qui erga pios beneficentiam exercent, ſicut ſcriptum eſt: Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus. Ostendamus uicinis coniunctis Ecclesiæ societate, nos adfici dolore propter ipsorum calamitatem, & quantũ possumus, simus erga eos officiosi.

Simus & in Christo nos una Ecclesia semper,
Vna fides iungat pectora & unus amor.
Vult Deus esse unum sibi nos, iunctosq; tuetur,
Distractis rabies mutua utrinq; nocet.

Te autem fili Dei domine Iesu Christe oramus, ut nos gubernes & protegas. Datæ die 12. Iulij, quo die ante annos 1654. Iulius Cæsar natus est, qui postea formam Reipublicæ mutauit, & monarchiam constituit.

ARITHMETICAE STVDIOSIS.

Totus in hoc mundo rerum pulcherrimus ordo
Signa Dei nobis conspicienda dedit. (do,
Siue quis aspiciat spacioſa uolumina cœli,
Siue etiam inferior quicquid hic orbis habet:
Numine cœlesti fateatur cuncta moueri,
Quiq; genus nostrum condidit, esse Deum.
Ille suæ nobis impreßit semina mentis,
Quæ uelut artificis proxima signa forent.
Talia sunt numeri, quibus uno in numine trinum,
Nec plures alios nouimus esse Deos.
Hos igitur rectè sapiens Plato credidit alas,

Mens quibus æthereas posſit adire domos.
Hinc petitur quicquid docuit ſapientia priſca,
Artibus hinc reliquis fons & origo fuit.
Hac ſine noticia, quid enim niſi forte ſequetur,
Horrida Barbaries Cimmeriumq; chaos?
Hac ſine, ceu nequeunt animalia cætera bruta,
Naturæ ſeriem cernere nemo poteſt.
Plura quidem nobis hac percipiuntur ab arte
Commoda, nunc uerſu non referenda breui.
Gnate Dei noſtros te fortunante labores,
Vt iuuenum ſtudijs conſuluiſſe queam,
Huius ego tradam præcepta fideliter artis,
Qui uolet, auditor dexter adeſſe poteſt.

Nicolaus Scheller
Coburgenſis.

IN SPHAERAM.

HOC cœlum, cœloq; uago labentia motu,
Aſtra Deus uerbo cum fabricaſſet, ait:
Signa futurarum minime fallentia rerum,
Sydera ſint alto conſpicienda polo.
Temporis inde ſuo faciant diſcrimina curſu,
Ad quem rite dies menſis & annus eant.
Deniq; uiuifica perfundant omnia luce,
Luce tenebrarum diſcutiente chaos.

His

His breuiter nitidi fines complexus olympi,
Astrorum docuit commoda multa Deus.
Hoc quantum est? hominem prædicere posse futura,
Stellarum uarium qui bene nouit iter.
Plurima nymborum, clari quoq; plurima cœli,
Aurea si spectes sydera signa dabunt.
Pleiadibus pulchri Sol iunctus tempore Veris,
Vt ruat à cœlo plurimus imber, agit.
Igneus urentes at Sirius excitat æstus,
Cum rapidi phœbus terga Leonis habet.
Arcturus quando solari scandit ab ortu,
Ætherea rursus præcipitantur aquæ.
Hic est conueniens rebus nascentibus ordo,
Quem sanxit summi prouida cura Dei.
Omnia quis memoret? sortem quoq; monstrat olym-
Natorum, & uitæ fata futura docet. (pus
Sæpe quis hinc monitus casus uitauit acerbos,
In quos, qui spernit sydera, sponte ruit.
Hoc sed prætereo. Nunc candide respice lector,
Commoda quæ uitæ temporis ordo ferat.
Annorum ratio mundi ni certa fuisset,
Nil nisi barbaries tristis ubiq; foret.
Nemo uetustatis certo monumenta teneret,
Factaq; nostrorum nemo teneret auûm.
Historijs lucem tempusq; locusq; ministrat,
Tempore si careant hæ quoq; luce carent.
Hoc quoq;, nec pigeat, reputa studiosa iuuentus,

Nos cœli propter lumina luce frui.
Luce quid amplus habet radianti gratius orbis?
Quid tenebris homini triſtius eſſe poteſt?
Ipſe Deus lux eſt, tenebræ ſunt mortis imago,
Senſu, cui res eſt lux odioſa, caret.
Ergo tibi ſplendens cum talia præſtet Olympus,
Aſtraq; cum cœli commoda tanta ferant:
Aſtrorum uarios diſcas inquirere motus,
Qui cupis ingenio conciliare decus.
Et quia lecturus cauſis adductus honeſtis,
Sphærica ſincera ſum rudimenta fide:
De tantis poteris me cras audire docentem,
Ad cœli facilem qui petis aſtra uiam.

Michael Stibarus
Suabacenſis.

PRAELECTVRVS OVI. DII METAMORPHO. ſes & Officia Ciceronis.

TE uires animo, te ſuppeditante uigorem,
Mandati aggrediar Chriſte laboris onus.
Chriſte iuua iuſſo meditantem munere fungi,
Parua laboriferæ dirige uela ratis.
Dirige conatus, accende cor, ora reſolue,
Suffice conſilium, robur, & auxilium.
Tunc ero uas gratum Deo, & organon utile multis,

Tunc

Tunc mea per placidas cymbula curret aquas.
Cum reget hoc agitans cœlesti flamine pectus,
Filius æterni lux & imago patris.
Hæc utinam faciat mecum pia uota iuuentus,
Vtq; tuo assensu sint rata Christe petat.
Nam (quod amabilibus faustum sit & utile Musis,
Fontis & Aonij quod bene uertat aquis)
Inclyta Gymnasij uoluerunt lumina nostri,
Quiq; tenent huius frena regumtq; Scholæ,
Me ueterum scriptos Latio sermone libellos,
(Assidue dignos hic & ubiq; legi)
Discendos rudibus proponere, eosq; monere,
Vt perferre styli tædia longa uelint.
Et Præceptorum placitis parere necesse est,
Nec pietas, patriæ spernere iussa, sinit.
Ergo licet norim quàm sit mihi curta supellex,
Perpetuo memet pœniteatq; mei:
Iudicijs tamen ut cedo reuerenter amicis,
Tot grauium meritis & pietate senum:
Sic agnosco mei tribui illa parentis honori,
Spiritus ætherea cuius in arce uiget.
Quo magis ignoscant, si quid titubauero, docti,
Si cepti nequeam pondera ferre mei.
Hactenus hæc: tenui superest ut carmine dicam,
Ordiri iubear quos mediterq; libros.
Aspirante Deo, docilique fauente labori,
Qua potero cura, sedulitate, fide,

Enarra=

Enarrabo, pater quod gnato misit Athenas,
Consilij Cicero uir sapientis, opus:
In quo uirtutis decus, officijq; decorum,
Autor Apellea pingit ut in tabula.
Certat enim eloquij cum flumine gratia, certat
Eloquij rerum cum grauitate nitor.

IN noua, quin etiam, mutatas corpora formas,
Carmine Peligni uatis & arte, legam.
Carmine quo celebrans gestarum tempora rerum,
Ludit amabilibus Musa uenusta iocis.
Historiasq; tegens fabellis, utile dulci,
Plurima formandis moribus apta refert.
Ac studiosa rigans doctrinæ fontibus ora,
Castalias pleno flumine fundit aquas.
Expoliunt mores & linguam talia scripta,
Ingenij uires exacuendo fouent.
Suppeditant uerbis ornatum, lumina rebus,
Splendorem numeris, carminibusq; sonum.
Copia, dexteritas, prudentia, forma, uenustas,
Vis, dulcedo, lepos, cultus & omnis inest.

Caspar Cruciger.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI BARTOLEmæus Lasan Cygneus.

SErvat Deus genus humanum, ut inde æternam
Ecclesiam colligat, & hanc non aliter, nisi uoce
doctrinæ

doctrinæ colligit, quam per Prophetas & Apostolos mandari literis uoluit. Hos igitur, cum legi & rectè intelligi uelit, necessaria esse studia docentium & discentium, manifestum est. Quod cum ita sit, lætemur, nos esse in militia Deo grata, in qua dux est ipse filius Dei λόγος æterni Patris, qui semper adest uoci doctrinæ, & hac consolatione nos erigamus, ne studia literarum abijciamus, quæ magnæ difficultates & ærumnæ comitantur. Seruiamus Deo & Ecclesiæ, & ducem nostrum dominum Iesum Christum fortiter sequamur. Pertinent autem ad doctrinarum conseruationem exercitia in scholis prudenter instituta, ac præcipuè examina. Hodie igitur, quod faustum & fœlix sit, hora prima, Deo iuuante, publicè explorabitur eruditio eorum, qui nunc testimonio nostro ornandi sunt. Ad hanc exploratione[m], ut collegæ nostri & alij docti uiri conueniant, petimus. Quid est honestius & dulcius eruditorum congressibus? in quibus sine odijs placidè de rebus magnis disseritur, & ueritas illustratur, & confirmantur in animis ueræ sententiæ, & multæ magnæ uirtutes. Et quæ alia propior est imago cœlestis Academiæ, quam hæc placida ueritatis inquisitio? quam scimus Deo gratam, & uerè λογικὴν λατρείαν esse. Hæ tantæ causæ moueant quàm plurimos, ut libenter intersint his colloquijs, Die Laurentij 1556.

Rector

ANNO 1556.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

SPira oppidum est in ripa Rheni propter multas causas celebre, dictum à Græca adpellatione σπείρα, quod est cohors. Est enim opus Constantini Imperatoris, qui fuit pater Constantini Magni, ut uetus ibi monumentum indicat, & supra id oppidum Spiram tribus milliaribus est Heidelsheim. In eo oppido natus est uir clarissimus, ingenio & uirtute præstans, Hieronymus Gerardus, Doctor Iuris, qui nunc Illustrissimi Ducis VVirtebergensis Consiliarius est, & Ecclesiæ et patriæ utiliter seruit. Huius Doctoris Hieronymi consobrinus Melchizedek Liderer, hac nocte ex ærumnis huius uitæ ad cœlestem Ecclesiam euocatus est. Semper & mores eius pij fuerunt, & cum studio linguarum & Philosophiæ coniunxerat Ecclesiæ doctrinam. Nunc quoq; in hoc morbo quotidie se & Ecclesiam & patriam ardentibus uotis commendauit filio Dei Domino nostro Iesu Christo, & hac se consolatione confirmauit: Sic Deus dilexit mundum, ut filium dederit unigenitum, ut omnis qui credit in filium, habeat uitam æternam. Hac erectus fide, cum ex hac uita decesserit, speremus eum in numero esse eorum, de quibus scriptum est: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Etsi dolemus bona ingenia, ut bonos milites à

nobis

nobis auelli, tamen uoluntati Dei obtemperandum est. Hortamur autem scholasticos, ut ad funeris ceremonias conueniant hora quarta, & pijs uotis singuli suam uitam & Ecclesiam Deo commendent, quia scriptum est: Ipse est uita & longitudo dierum.
Die Augusti 13. Anno 1556.

IN IMAGINEM ERIDOS.

VRb; ubi Cecropiæ de nomine dicta Mineruæ,
Doctrinæ sedes clara frequensq; fuit:
Effigies olim simili depicta figura,
Palladis in fano conspicienda stetit.
Quæ tumet oppreßis Virgo galeata capillis,
Et monstrat formæ, corpora nuda, decus:
Est ERIS, alatis quæ mollia brachia pennis
Explicat, & sæui crura Leonis habet.
Pars postica sinus uarios caudamq; retortam,
Lentigradoq; orbes syrmate Sphyngis agit.
Ipsa ERIS è fuluo gestat preciosa metallo,
Quæ pugnam medio uertice poma cient.
Aspicis alituum certamina dira ferarum,
Diuersis spolijs prælia Gryphes agunt.
Aurum Gryphes amant, auri de pondere certant,
Quiq; uelit uinci robore neuter adest.
Dic mihi fatidico si quis potes ore profari,

Dic mihi, quid præſens ſignat imago rei?
Virginis hæc facies certa ratione Sophiſtas
Pingit, & illorum iurgia mille notat.
Sphynx Eridos pars eſt, nam falſa Sophiſtica lites
Auget, & incenſos armat ubiq; uiros.
Rixoſus teneræ licet os habitumq; puellæ
Induit, & ſpeciem ſimplicitatis habet:
Armatam mentem tamen, affectusq; feroces
Geſtat, id à galea tempora tecta docent.
Cauda uenenifero ceu plena nigrore tumeſcit,
Nectit & ambages mirificosq; ſinus:
Sic labyrintheos norunt effingere flexus,
Qui iuſtis aliqua fraude nocere uolunt.
Protea quot memorant potuiſſe aſſumere formas,
Quot potuit Triton aßimilare feras:
Ludere tot didicit rabioſa Sophiſtica technis,
Nec ſatis eſt uno fallere poſſe modo.
Quippe ubi propoſito cecidit deiecta tenaci,
Scit benè κεκσφυγέτοις clàm latitare ſuis:
Adde Leonimis pedibus quòd proterit omnes,
Artibus expugnat quando Sophiſta malis.
Materiam rixis certaminibusq; dat aurum,
Non leue quod pugnas concitat ecce bonum.
Splendor ineſt rebus, cordis quas expetit ardor,
Turbaq; nos homines ambitioſa ſumus.
Molliri neſcit mens, & uirtute domari,
Quilibet ingenio cedere turpe putat.

Incedit

Incedit paßim mala lis, & inania garrit,
Obijcit & cupidis aurea poma uiris.
Sunt etenim, ut cecis ueſpertilionibus, alæ,
Omnibus ut terris perſtrepuiſſe queat.
O utinam noſtris odioſa licentia templis,
Sphyngos & æternum triſtis abeſſet ERIS.
Nam melius nihil eſt concordi pace piorum,
Eſt ingens rabida lite uacare bonum.
O procul excedat terris diuûmq́; cathedra,
Humani generis maxima peſtis, Eris.
Nil, niſi quod ſtabilis ſancit Concordia, *durat,*
Hac ſine nec mundi machina ſtare poteſt.

Zacharias Prætorius.

Anno 1556.

DECANVS COLLEGII PHILOSOPHICI BARtolemæus Laſan Cygneus.

SCitis iam Solem peruenire ad ſidus, quod uirginem uetuſtas nominat, quam interpretati ſunt Aſtræam ac iuſticiam. Fortaßis pater Aſtræus & filia docuerunt aliquid de aſtris, & de uirtutibus. Sed nota eſt deſcriptio uetus, Aſtræam pulſam ex urbibus, poſtea diu docuiſſe exiguos cœtus in agris. Nec

obſcura eſt allegoria, Multum eſt proh dolor ubiq; ſcelerum, ut dixit Poëta:

Omnia fanda infanda malo permiſta furore.

Sed tamen adhuc concionatur iuſticia, uel potius Sol iuſticiæ filius Dei λόγος καὶ εἰκὼν ἀϊδίου ἀϊδίου πατρὸς, in uera Eccleſia, quæ eſt exigua, & uariè quaſſatur. Cum igitur Dei beneficio nos quoq; ſimus pars ueræ Eccleſiæ Dei, grati agnoſcamus nos ad hanc ſocietatem & doctrinæ cognitionem uocatos eſſe, & precemur ipſum Solem iuſticiæ Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ut nos doceat & gubernet, & ſtudioſe neceſſariam doctrinam diſcamus. Cum igitur cras, Deo iuuante, publico teſtimonio gradus Magiſterij Philoſophici, hos, quorum aſcripta ſunt nomina, ornaturi ſimus, petimus, ut conueniatis, et ut fauere uos his ſtudijs uideamus, & ut nobiſcum uota faciatis, ut Deus inter nos clementer ſeruet Eccleſiæ ſuæ reliquias, nec ſinat extingui lucem doctrinæ, ac ſit iam ardentior inuocatio, quia in uicina Pannonia magni ſunt utriq; exercitus, ubi niſi Deus repreſſerit Turcos, haud dubiè procedent in Germaniam, ſicut narrant ipſi, Bohemiam ſe inuaſuros eſſe, ut ad Albim arcem belli habeant, unde uaſtationes in utraq; ripa facere poßint. Sed precamur filium Dei cuſtodem Eccleſiæ ſuæ, ut nos protegat.

In ſecun-

IN SECVNDAM PARTEM ORATIONIS PRO Marco Cælio.

EXplicauimus in oratione pro M. Cœlio, eam duntaxat partem, in qua extra causam, quædam crimina, Cœlio obiecta Orator diluit, nondum uerò peruenimus ad propriam causæ quæstionem. Illa uerò quæ sequuntur, cum multò splendidiora & ornatiora sint, magis delectare studiosos poterunt, longeq; eis plus pdesse ad parandam eloquentiam, & orationis copiam alendam. Est enim hæc posterior orationis pars ita uariata locis communibus, allusionibus, figuris & gestibus, uix ut in multis orationibus Ciceronis locum inuenias, quem quod ad elegantiam attinet, cum hoc conferre possis. Cum autem ualetudinis causa lectionem publicam aliquandiu intermiserim, hodie, Deo auxiliante, ad intermissum laborem redibo, & assiduitate compensabo, quicquid hactenus neglectum est.

Antonius Vualterus.

ANNO 1556.

OPT: ADOLESCENTI IE-
REMIÆ SCHVTZ NORIBER-
genſi Vuitebergæ mor-
tuo.

SIc ne ſuas nunc fata probant immitia uires,
Priuatisq; addunt publica damna malis?
Ventum ad ſupremum eſt, nunc hæc, nunc exhi-
Signa Deus, magni nuncia ſigna mali. (bet illa
Aduocat ad ſeſe iuſtos ex mole malorum,
Et ſecum in cœlo uult ſupereſſe bonos.
Hanc mundi fecem uitæ candore piorum
Vlterius dignam uix putat eſſe Deus.
Pectora qui geritis pietatis amantia ueræ,
Hæc tangat tacito pectora cura ſinu.
Credite non caſu iuſti moriuntur inani,
Funera credamus cœlitus iſta regi.
Vita fugax hominum, magnorum plena malorum eſt.
Nosq; latet, quæ ſint fata futura breui.
Fœlices, quos inde ſua bonitate redemit
Chriſtus, & in cœlo regna beata dedit.
Hæc Anathotidæ, iuuenis, qui nobile nomen,
Geßiſti, à Chriſto ſunt data regna tibi.
Molliter oſſa cubent, nunc es ſine fine beatus,
Qui bonus eſt, dicat molliter oſſa cubent.
Qui pius eſt, ille ad ſimilem ſe præparet horam.
Nam ueniunt celeri fata ſtatuta pede.

Neſcit

Neſcit uita ſuæ properantia tempora metæ,
Incertum eſt quando te uocet inde Deus.
Sed benè decedit, qui cor tibi Chriſte paratum
Offert, & recto pectore ſumma petit.
Viue, uale iuuenis, tibi uita eſt morte redempta,
Morte tibi parta eſt uita, corona, ſalus.
Morte tibi nunc uita data eſt, non uita uenenum,
Aut labor, in Chriſti ſed ſita uita ſinu.

IEREMIAS AD SVOS.

Viuo, ualete mei, mihi mollia fata precantes,
Omnibus ereptus nunc bene uiuo malis.
Abijcite è ueſtro conceptos pectore luctus,
Dicite, iam uitæ gaudia noſter habet.
In gremio Chriſti requieſco ad iudicis horam,
Morſq; mihi lucrum eſt, tu pie Chriſte ſalus.

Nicolaus Selneccerus
Noriberg.

Ἐπιτάφιον τοῦ Ἱερεμία ἀκοντίου τοῦ Νωρικοῦ.

Ἐνθάδε κοιμᾶτ᾽ μαλακῶ δεδμημένος ὕπνῳ
Ἱερεμίας, μοῦνον σῶμα καθεῖλε μόρος.
Ἔστε ἦμαρ, ὅταμ φωνῆ σάλπιγγος ἐγερθείς,
Νοσήσω γήθων ἐς φάος ἠελίου.

ANNO 1556.

Αντήσει δ' ἐλθόντι ἀπ' ὀυλύμποιο κελεύων
σωτῆρι Χριστῷ σὺν στρατῷ ἀγγελικῷ.
τῆς σοφίας θείας ἀπλάνων εὐφροσύνης τε
τοῦ Χριστοῦ θεατὴς ἔσεται ἠδὲ πατρός.

Iohannes Schelhamer
Noriberg.

IDYLLION DE PHILOMELA.

VER erat, & lenem meditans spaciabar ad Albim.
Ore facit dulces, quà PhiloMela sonos.
Quæ quantum reliquis præstat moderamine uocis.
Respectu reliquis tam solet esse minor.
Hæc sedet insomnem cantu solata laborem,
Laudat & in ramo grata uirente Deum.
Vtq; animum cœpit uocis mulcere uenustas,
Miror & argutos & sine felle sonos:
En strepitum rostro turpes fecêre uolucres,
Et stomachum mouit stridula turba meum.
Hanc uagus infestat Cuculus certamine linguæ,
Fundens deLyris Flaccida uerba modis.
Huius spuma solet raucas generare cicadas,
Cum folia immundis polluit ipse notis.
Iungit se comitem stridenti carmine Gallus,
Turbatrix placidæ nempè quietis auis.
Et procul innocuum pennis se tollit in hostem,

Artes

Arteq́; cum nequeat, Marte nocere cupit.
Hinc immunda ſuas quoq́; conſerit Vpupa uires.
Vpupa Stercoribus ſemper odora ſuis.
Hinc Merula impellit calidas in iurgia mentes.
Pectore nigra ſuo, uoce Superba ſua.
Tu quoq́; uoce furens clangorem mittis Oſyna.
Conſita quæ multo piſce fluenta colis.
Quem mihi ſpes fuerat pacis Sarcire ruinam.
Conſuit in rixas fragmina trita nouas.
Nec Philomela ſuæ differt modulamina linguæ.
Sed ſpargit uario nuncia læta ſono.
Ac aduerſa pio uincit mala corde ferendo.
Pacis amans uulgo iudice ſpretus erit.
Talia dum cerno peragi ſpectacula cantu
Alloquor: ô uolucris quæ mihi ſola places:
Quas tibi, quas tali reddam pro carmine grates?
A ſcrobe conſeruent Dij tua membra diu.
Te ſemper mea uita ſequar, tibi luce canenti
Tendimus has aures, cætera turba uale.
Quem tua non captum mira uox detinet arte,
Huic Cuculi numeret tempora longa ſonus.
Tempus erit rabidum quando Canis excitat æſtum.
Tunc metuens ignem cortice membra teget.
Stulta leues capiunt animos, ſua cuiq́; libido eſt.
Vtrem pro cithara gaudet habere Midas.

Anno 1556.

ANNO 1556.

EVSEBIVS LIBRO DECIMO HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ pag. 112.

Ὁ μέγας τῶν ὅλων Ἀρχιερεὺς αὐτὸς ἰησοῦς ὁ μονογενὴς τοῦ θεοῦ, τὸ παρὰ πάντων ἐυωδέστατον θυμίαμα, καὶ τὰς δι' εὐχῶν ἀναίμους καὶ ἀΰλους θυσίας, φαιδρῷ τῷ βλέμματι καὶ ὑπτίαις ὑποδεχόμενος χερσὶ, τῷ κατ' οὐρανὸν πατρὶ καὶ θεῷ τῶν ὅλων παραπέμπει πρῶτος αὐτὸς προσκυνῶν, καὶ μόνος τῷ πατρὶ τὸ καταξίαν ἀπονέμων σέβας, εἶτα δὲ καὶ πᾶσιν ἡμῖν εὐμενῆ διαμένειν καὶ δεξιὸν εἰς ἀεὶ παραιτούμενος.

Magnus uniuersæ Ecclesiæ Pontifex *ipse* Iesus *unigenitus* Dei, *odorẽ benè fragrantem, et incruentas et incorporeas hostias precum, ab omnibus læto uultu et supinis manibus accipiens, cœlesti* Patri & Deo *omnium creaturarum offert,* Primus *ipse adorans, & solus patri dignum tribuens honorem.* Deinde *omnibus nobis placatum manere & propicium semper precans.*

CYPRIANVS IN PRECATIONE ANTE SVPPLICIum Pag. 505.

Ego in tuo nomine peto, ut tu à Patre petas, & detur mihi.

Pragensis Cynicus negat Dominum nostrum Iesum Christum, nunc Intercessorem esse. Negat item inuocandum esse hoc modo: Fili Dei intercede pro me apud æternum Patrem. Sed sciamus utroq; modo filium Dei inuocandum esse, uidelicet, ut Deum datorem bonorum cum Patre & Spiritu sancto. Ac rursus ut Mediatorem & intercessorem, ut propter ipsum exaudiamur, ac ut ipse pro nobis sit deprecator apud æternum Patrem, & ut ipse perferat nostros gemitus & preces ad æternum Patrem, iuxta dictum: Tu es Sacerdos in æternum. Et Rom. 8. Capit. Qui est ad dextram Dei, & interpellat pro nobis. Et Ebr. 7. Semper uiuens, ut interpellet pro eis.

Anno 1556.

PRECATIO REGIS IO-SAPHAT EX LIB: II. Paralipo: Cap: 20.

DVm nos aucta malis miseros atrocibus urgẽt
Tempora plena dolis, tẽpora plena minis.
Siue manet pressis diri uiolentia belli,
Quæq; abolet pacis uis inimica decus.
Seu crudele grauat falsa nos lege tribunal,

Damnat

Damnat & immeritos uox uiolenta reos.
Siue lues atris exurit febribus artus,
Seu terit exanguis uiscera sicca fames.
Mitis ab his terris gemitus pater accipe nostros,
Mandati sonuit uox ubi clara tui.
Hic quoniam largo tua gratia munere fulsit,
Factaq; per nomen uota fuere tuum.
Da Deus in te unum sincero pectore fixi
Intrepide faciem stemus ut ante tuam.
Et nisi nos merita tua gratia deserat ira,
Stabimus, inq; tua uota feremus ope.
Fundemusq; preces fido clamore sonantes,
Vt tanti auertas tristia fata mali.
Et tu respicies miseros, dubijsq; benigne
Rebus opem, patria pro pietate, feres.
Ecce dies & tempus adest, quo feruidus hostis
Irruit, & ferro uiscera nostra petit.
Deleat ut grata pulsos è sede colonos,
Munere, quam tenuit nostra propago, tuo.
Ne patiare Deus grassari impune Tyrannos,
In nomen ducunt qui fera bella tuum.
Et quia tanta nequit nostro uis Marte retundi,
Et superat nostras copia tanta manus.
Dum mens nostra graui caligine mersa laborat,
Nec bene quid deceat pectora cæca uident:
Ad te oculos fixos animo fidente leuamus,
Tu gemitus audi uotaq; nostra Deus,

Tu regeconatus, tu robora mentibus adde,
Vt tibi quod facimus omne probetur opus.

LECTORI S.

VAlde prodest nosse integram annorum seriem inde usq; à condito mundo. Neq; enim ita nos ineptire decet, ut fecerũt Plato et Ægyptij, qui retrò multa millia annorum ad exordium mundi numerarunt: Aut etiam ut Aristoteles, qui æternitatem quandam sibi fingit, nec certo tempore mundum extitisse existimat. Quantæ enim tenebræ in Ecclesia essent futuræ, si exordium mundi ac temporum interualla nescirentur? Nam neq; series patefactionum diuinarum ostendi posset, neq; sciri, quæ prima esset doctrina, ubi aut quibus testimonijs tradita, aut quibus temporibus superstitiones paulatim exortæ ueram de Deo doctrinam obscurassent, & tandem auctæ in maxima generis humani parte eam prorsus extinxissent. Quare necesse est assiduè legi historias.

Ac propfectò magnum Ecclesiæ decus est, quòd in sola historia Prophetica retenta est integra annorũ series, ab initio mundi usq; ad Persicam Monarchiam. Nam Ethnicæ historiæ integræ nullæ extant, in quibus primæ Monarchiæ initia & res gestæ ordine sint comprehensæ. Herodotus primus inter omnes su-

nes ſuam hiſtoriam inchoat à Monarchia Perſica, ſuperiora tempora uix leuiter attingit. Hunc ſequuntur Thucydides & Xenophon, & alij poſtea, qui res Macedonicas & Romanas ſcripſerunt. Ita ſingulari Dei beneficio maximarum mutationum ſeries eſt conſeruata.

Ac danda opera eſt ſtudioſis, ut quod Polybius iubet, integrum hiſtoriarum corpus animo comprehendant. Id efficient, ſi prius cognitis ſacris hiſtorijs adiungant lectionem eorum, qui poſteriorum trium Monarchiarum res complexi ſunt. Deligendi autem ſunt præcipui ſcriptores, inter quos Herodotus ut primus, ita reliquorum dux eſt atq; Princeps. Nam & ſuauitate orationis & eloquentia cæteros uincit, & res utiles ac ſcitu neceſſarias complectitur. Oſtendit Monarchiarum ſeriem, recitat multa politica conſilia, quæ nerui ſunt bonæ ac fœlicis gubernationis, indicat cauſas mutationum & inclinationis in imperijs & rebuspublicis. Multa denicq; continet exempla uirtutum & uiciorum, ac ſimul ſcelerum pœnas narrat, ut lectorem de iudicio diuino commoneſaciat, & ad ſtudium uirtutis exuſcitet. Ac inter cætera hanc quoq; ſententiam, utilem ad diſciplinam & mores gubernandos, recitat: τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ ἀμωρίαι παρὰ τοῦ θεοῦ.

Ideò

Ideò etiam grata sit huius autoris lectio, quia recitatio quorundam Regum Assyriorum, Ægyptiorum & Persicorum congruit cum Propheticis historijs. Confirmantur enim animi talibus testimonijs, ut toti doctrinæ, quæ in Ecclesia traditur, libentius & firmius assentiantur.

Cum itaq; rogatus essem à nonnullis popularibus & amicis meis, ut libros Herodoti enarrandos susciperem, gratificandum ipsis hac in re iudicaui. Etsi autẽ meo me pede metior, & agnosco, me in his rebus tyronem esse, tamen Deo iuuante perficiam, ut studium & fidelitatem mihi non defuisse auditores intelligant. Auspicabor autem enarrationem die Iouis hora quarta in ædibus Pharmacopolæ.

Henricus Moller
Hamburgensis.

FINIS.

VVITEBERGAE
EXCVDEBANT HÆREDES
GEORGII RHAVV IMPENSIS CVNRADI
RVELII.

ANNO M. D. LVI.

Bayerische Staatsbibliothek München